Den uforbederlige bibliotekar
Niels Jensen

Skanning / foto af tekst.

https://uforbederlig.dk

Udarbejdet af Niels Jensen

GJENTOFTE
KOMMUNE
BIBLIOTEK
19 18
GKB
EX · LIBRIS ·

THALIA,

et Blad for Skuespilyndere,

udgivet 1795 og 1796

af

Peder Horrebow Haste.

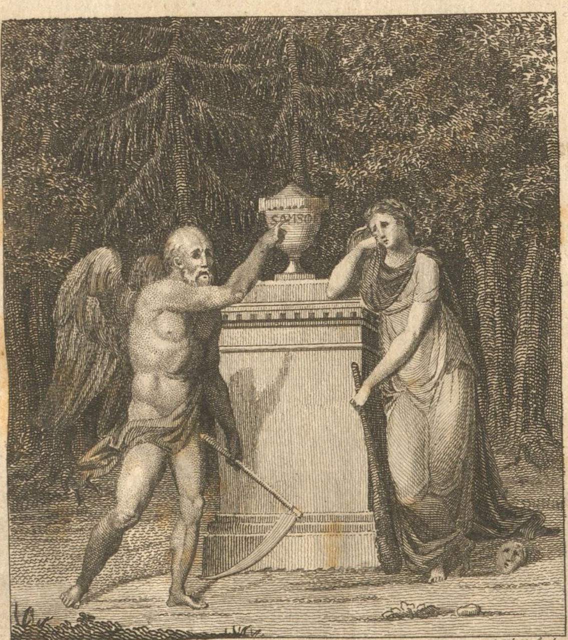

Thorvaldsen del. A. Flint sculps.

Melpomene: *Han er ikke meer!*

Tiden: *Men hans Minde lever!*

E. Falsen.

Angelo scrips:

Thalia,

et

Blad for Skuespilyndere,

udgivet 1795 og 1796

af

Peder Horrebow Haste.

Rien de ce, qui tend à la perfection des spectacles et des arts, ne sauroit être indifférent au bien public; & je voudrois, que le Dannemarc, qui se distingue en tant de choses, se distinguât en tout.

Beaumelle.

Kjøbenhavn, 1796.

Paa Hofboghandler S. Poulsens Forlag.

Trykt hos Zacharias Breum.

77.05
Th 20 ex. 1
M

Til

Herr Frederik Schwarz,

kongelig Skuespiller og Instructeur ved den danske Skueplads.

Dem, kjære Schwarz, eller Ingen, bør jeg tilegne nærværende lille Bog. Der er Ingen ved Skuepladsen, hvis Spil saa meget har styrket min Følelse for Natur og Sandhed; Ingen, der har ladet mig indskue saa tydeligt i Kunstens Allerhelligste; kort: der er Ingen, af hvem jeg har lært saa Meget i Dramaturgien, som af Dem. Dersom altsaa min Thalia stundom meddeler noget Godt, som Følelse for Natur og Sandhed har frembragt, da har De Deel i

det Meste deraf; men hvor jeg er misledet, og har dømt skjevt, der frikjender jeg højtideligen Dem for Brøden: den er min egen.

De modtage da min Thalia, som Læreren, der med blid Overbærelse modtager Lærlingens Forsøg! De mindes, at det er Venskab, der gjør mig dristig nok til at fremkomme med saa lidet et Offer! De føle, hvor uudsigeligen gjerne jeg gav noget Bedre! De beholde mig altid i venskabelig Erindring!

Deres

Haste.

Fortale.

Efterat have sluttet det Blad, som jeg i sidste Theateraar har udgivet for danske Skuespilyndere, være det mig tilladt, at tale et Par aabenhjertige Ord med mine Læsere. Jeg føler mig saa højligen trængende til denne Tilladelse, at jeg vil kjøbe den for selve Miskjendelsen, den jeg seer imøde: der vil nemligen vist gives den, som udskriger nærværende Fortale for et Udbrud af Digtersygdommen, at tale om sig selv. Men dette bliver da nok ogsaa den sidste Gang, at mit uskyldige Blad kan paadrage mig Miskjendelse; og een forøger kun umærkeligt den forrige Sum. Jeg vil da her aflægge det Regnskab, jeg troer at skylde: Regnskab, hvorfor jeg begyndte Bladet, og hvorfor jeg ophører dermed; jeg vil tillige vedføje Eet og Andet, som forekommer mig ikke ufornødent, eller ikke upassende.

Man er almindeligviis enig om, at flere Domstole i Videnskabers og Kunsters Rige ere

gavnlige, efterdi een Stemme ganske eller for en Deel er en eensidig Stemme. Overbeviist om denne Sætnings Rigtighed, begyndte jeg i de Breve fra Kjøbenhavn, som findes i sidste halvanden Aargang af Maanedsskrivtet Iris, at meddele mine Tanker om nye opførte Stykker, og deres Udførelse paa Skuepladsen. Dengang var Minerva's Dramaturg den eneste egentlige Skuespil-Anmælder. Brevene gjorde nogen Sensation; og medens Ingen vidste, hvo der skrev dem, hørte jeg Ingen nedsætte Værdien af Forfatterens dramaturgiske Bemærkninger. Selv Hr. Prof. Rahbek, med hvem jeg dengang i mange Aar ingen Omgang havde plejet, og hvis fortrinlige Net til at fælde Dom i Skuespil-Sager kun forsætligen kan miskjendes, — Rahbek omtalede Brevene paa den meest opmuntrende Maade. Nogle ubehagelige Fejder (over hvilke ellers Forglemmelsen kaste sit tykkeste Slør!) voldte, at jeg, efter omtrent et halvt Aar at have været skjult, ingen Hemmelighed gjorde af mit Navn, endskjønt jeg ikke lod mig kyse til at lade det offentligen prente; det var altsaa snart Byen rundt, at jeg var den nye Dramaturg, og nu aftog strax den Agtelse, man havde viist mine Domme — aldeles ikke hos Prof. Rahbek, men desto mere hos disse vimse Smaasjele, som, ved en djerv Pande og et skikkeligt Tale-Organ, søge Fryd og Hæder i, at stemme

taal-

taalmodige Krebse, hvilke finde det mageligere, at gaae efter Andres Næse, end at bruge egen Eftertanke. Nu heed jeg snart partisk, skjønt jeg havde liden eller ingen Omgang med nogen Theaterperson; nu heed jeg vankundig i Dramaturgien, skjønt jeg havde studeret Quintilian, Riccoboni, Remond de Sainte Albine, Leßing, Sheridan, Engel, Rahbek, Rosenstand Goiske, Marmontel, Sulzer, Schink, og flere Kunstens Lovgivere, og i en Række af Aar sammenholdt deres Regler med hvad jeg saae og havde seet udføre af en Rose, en Schwarz, en Preisler, en Rosing, en Knudsen, en Lindgreen, en Gielstrup; af en Mad. Rosing, Mad. Gielstrup, Mad. Knudsen, Jfr. Astrup, Mad. Preisler og flere Kunstnere og Kunstnerinder, iblandt hvilke et Par sjeldne Talenter, dem jeg paa eet af vore bedste Privattheatre har havt Lejlighed til at studere. Nu var Alt, hvad jeg skrev om Skuespillenes Udførelse, fordømt, inden det var læst, og det af selve dem, som aldrig gjøre sig den Ulejlighed at læse Meer, end det, hvortil de kunne tvinges; Mennesker, som selv neppe kunne bogstavere, fordrejede nu med kunstig Møje mine Ord for at finde Alting slet hos mig, lige indtil mit Hjerte. Uvedkommendes Lidenskab kom i Spillet, og man søgte at oppuste enkelte Skuespilleres Harme imod mig, hvilket ej heller

ganske mislykkedes. Efter al den, i mange Henseender utaknemmelige, Flid, jeg havde gjort mig, maatte nødvendigen saadan Behandling krænke mig; og jeg besluttede nu, at opofre Skuepladsen et eget Blad, for derved at fremlægge for Publicum et Document, der enten maatte retfærdiggjøre mine Bagvaskeres Beskyldninger, eller hjemle min Stemmeret. Imidlertid fandt Prof. Rahbek det Rum, hvilket Minerva, med Hensyn paa sine udenbyes Læsere, kunde afgive til Skuepladsen, for indskrænket, og anmodede mig om, i Samfund med sig, at skrive et dramatisk Ugeblad, i hvilket vi, efter venskabelig Aftale, skulde dele Arbejdet, og hver af os sætte sit Navn under sine Bedømmelser. Dette Blad skulde altsaa ikke, efter Sommes maaskee vittige Udtryk, været et Verksted, hvori en Svend arbejdede under en Laugsmester, men — for at gjengjælde den velmeente Lignelse — et Vare-Oplag, hvori hver enkelt Forarbejders Mærke stod paa hans Forarbejdning. Jeg sagde med Glæde Ja til Professorens Forslag, deels fordi jeg erkjendte mig hædret derved, deels fordi jeg følede, at jeg saaledes, med mindre Besvær, end ellers, kunde naae mit Øjemærke. Men forrige Sommers store Ildebrand fortærede denne Plan, efterdi den gav Anledning til, at Prof. Rahbeks Arbejd forøgedes, og Rimeligheden, at Hr. Directeur Schultz kunde og vilde være

Bla=

Bladets Forlægger, aldeles forsvandt. Imidlertid havde Ingen af os fortiet vor Hensigt, at udgive et dramatisk Blad; der stod endog, dog uden mit Navns Bekjendtgjørelse, et Ord derom i Minerva; og var Bladet nu reent udeblevet, hvor vilde da ikke somme krypto-literaire Vittigheds-Jægere spændt deres Buer, og skudt til Maals efter mig! Jeg vilde gjerne skaane dem for at spilde Tiden paa denne ridderlige Øvelse, og blev derfor ved min første Beslutning, alene at indvie Skuepladsen et Tidsblad; — og saaledes fremkom min Thalia.

Aarsagerne, hvorfor jeg lader dette Blads første Aargang tillige være den sidste, kan jeg let opregne. For det Første har jeg nu opnaaet min Hoved-Hensigt, og nedlagt for Publicums Domstol et Document, hvorefter man let kan bedømme, om jeg er beføjet eller ubeføjet Kunstdommer over Skuepladsen. Jeg har søgt at undgaae lærd og technisk Udseende ved hyppige Henviisninger til andre Bøger, Kunstord o. d. l. Ingen smagfuld Læser mores derved, og Kjenderen blændes ikke: han vil uden Sligt skjønne, om Dramaturgen har Jagttagelses-Aand, der er uddannet ved Læsning, eller om han er dum og vankundig; saa jeg endog vilde ønske, at de yderst faa Henviisninger til udenlandske Forfattere, hvilke Bladet har, vare udeladte.

Der-

Dernæst staaer den Nytte, et saadant Blad stifter og kan stifte, neppe i rigtigt Forhold til den Møje, det koster. Vist nok kan det medvirke til at danne en og anden Tilskuers Smag; vist nok kan det stundom endses af en sand Kunstner eller en beskeden Begynder, og derved have tjenlig Indflydelse paa hans Spil. Men Hiint er neppe hyppigt eller tilstrækkeligt nok; og Dette — ja, det skeer; men hvor ofte? — Og saa det store Antal, som dyrke den kjære Middelmaadighed: for dette er hvert Critikens Ord en tom Lyd, som enten ikke høres, eller høres med selvtilfreds Ligegyldighed. Jeg maa ellers, inden jeg forlader denne Afsætning, bevidne de Kunstnere og Kunstnerinder, hvilke have læst og prøvet, og — naar de fandt sig overbeviste — fulgt mine Anmærkninger, min inderligste, uskrømtede Erkjendtlighed for den Opmuntring, de ved denne hædrende Agtelse have skjenket mig. Sagtens ere de ikke flere, end at jeg gjerne kunde opregne dem i eet Aandedræt; men jeg vil, ved at fortie deres yndede og hæderkronte Navne, skaane dem for at tilskeles af Brødre og Søstre, der troe det en Skam, at bryde sig om, "hvad "En siger, der ikke selv kan gjøre det bedre!!"

Fremdeles er jeg keed af alle de Ubehageligheder, som dette Arbejde saa uforskyldt har paadraget mig. Jeg er mig frimodigen bevidst, aldrig at have rost eller dadlet uden efter mit rede-

redeligste Overbeviisning; aldrig at have dadlet uanstændigt, eller stiklet paa personlige Forhold; altid at have søgt efter de, i Forhold til Sagen, mindst krænkende Udtryk, hvor jeg har troet mig forbunden til middelbar eller umiddelbar Dadel. Ikke desto mindre har jeg undgjældet min Frimodighed med Tabet af den Yndest, den forhen nogle af Skuespiller-Selskabet havde for mig; jeg er bleven heel ilde omtalt, endog af Skuespillernes og Skuespillerindernes koldeste Venner; og der er ingen Møje spart for at gjøre mig latterlig, naar det ikke kunde lykkes, at gjøre mig mistænkt for Ondskab. Jeg gider ikke hidsat Alt, hvad man har tilladt sig imod mig; thi jeg elsker Fred. Men man har tilladt sig ubeskriveligt Meget, som ej var ædelmodigt, ikke engang retfærdigt. De, som have paaskjønnet min Møje, ere derimod saare faa. Jeg har endog hørt en sand og meget hæderlig Videnskabsmand sige, at hundrede Parterre-Tilskuere, naar Huset er fuldt, kunde skrive et ligesaa godt Theaterblad, som jeg, og saare Mange kunde skrive det langt bedre, naar de gad givet sig af dermed. Jeg kan naturligviis ikke afbevise Muligheden heraf; men mon jeg var ubeskeden, hvis jeg smilende kaldte Rimeligheden i Tvivl? Kan gierne være!! Imidlertid have vi endnu i sidste Theater-Aar seet prentede dramaturgiske Domme, som, vor Herre veed, røbede Ung-

Ungdom nok i Videnskaben, og Skjødesløshed nok baade i at see og høre: disse Dommes Forfattere maa da vel have hørt til de hundrede, og ikke til de faare Mange?'

Endeligen: jeg skal leve af min Tid, og har altsaa ikke Raad til, at arbejde for Intet. Jeg har ovenfor tilkjendegivet, hvi jeg vilde skrive een Aa gang Dramaturgie, skulde det end skee med Tab; men for flere betakker jeg mig. Vel have Somme troet, eller i det Mindste sagt, at jeg udgav Thalia af lumpen Vindesyge. Dem være det tjenstligen mældt til behagelig Efterretning, at de have intet Begreb om danske Skrivters Afsætning; thi havde de endog blot et løseligt Begreb herom, da maatte de kunne skjønne, at et isoleret Theaterblad ingen betragtelig, end sige stor, Fordeel kan give. Udenfor Hovedstaden interessærer det lidet eller intet; og i Byen læses eet Exemplar ofte i to eller tre Huse, ej at tale om Klubberne, hvor Tredive eller Flere læse et eneste Exemplar. Og naar man betænker, i hvilken periodisk Vandflod vi svømme, er det jo ganske naturligt, at et Blad, som blot er bestemt for Skuespilyndere, efter sin Natur, ikke kan gaae synderligen af, med mindre det var fuldproppet med Grovheder og saakaldte lærde Fejder.

To Ubeqvemheder, hvilke min Plan medførte, vil jeg selv her angive. Den ene var, at

at Bladet udkom ikke ugentligt, men maanedligt. Derved troede jeg, desmindre at kunne mistænkes for Lidenskab eller Øjeblikkets Overraskelse; men derved forringedes igjen Nyhedens Interesse, saavelsom det mulige Gavn, det kunde stiftet. Den ander Ubeqvemhed bestod i det bestemte Arketal, jeg havde foresat mig at levere. Det Rum, som nye Stykkers og deres Forestillings Bedømmelse optog, og som var Bladets Hovedformaal, levnede for liden Plads til andre Artikler, som skulde bringe Afvexling i Indholdet, og derved forskaffe Bladet flere Læsere. Jeg har f. Ex. samlet Materialier til en Afhandling om det mundtlige Foredrag paa Skuepladsen, hvilken jeg Tid efter anden vilde indlemmet Bladet; jeg har, paa Reenskrivningen nær, en Characteristik færdig af Pater Johans og Frue Moenstrups Roller i Dyveke. Men dette og Mere har det bestemte Arketal negtet Rum; og Forlæggeren vilde kun staae sig ilde ved at give endeel flere Ark, end Subscribenterne betalede.

Før jeg slutter, bør jeg offentligen takke de mit Blads Understøttere, der ved deres Bidrag have prydet mit Arbejd, og iblandt dem især Hr. Prof. Rahbek, der har overladt mig til Brug adskillige smukke Poesier, og beredvilligen laant mig Bøger; Hr. Directeur Thaarup, der ej alene tillod mig at indrykke sin skjønne

Pe-

Penia, men udstrakte sin Tilladelse til Alt, hvad han herefter af Sligt maatte skrive for Skuepladsen; de Hrr. ** og min Ven K. F. hvilke, hiin med en Poesie, og denne med interessante Breve, have forøget Afvexlingen i mit Blads Indhold. Og nu min varmeste Tak til Eder, I Faa; som yndte mit Blad, og med huldt Øje oversaae dets Mangler, fordi I troede, at Kjærlighed til Sandhed og Kunsten, at Velvillie mod Enhver styrede min Pen! At jeg ogsaa har havt saadanne Læsere, veed jeg, Tak være Skjebnen! Jeg veed endog, hvo nogle iblandt dem vare; men at hidsætte deres Navne, var Ubeskedenhed; og jeg vil ikke gjengjælde Godt med Ondt.

Hermed være da min Thalia Læserne paa det Bedste anbefalet, og min dramaturgiske Pen for dennesinde nedlagt. Om jeg skal tage den fat igjen, og give Minerva eller Iris og Hebe dens Frembringelser, kan jeg endnu ikke bestemme. Ubehagelighederne ved at føre den har jeg følt store nok til at afskrække mig. Men maaskee det Honorarium, som hine periodiske Værkers Udgivere kunne tilstaae, vorder mig en sørgelig Fristelse til, sukkende at vedblive et Arbejde, hvilket jeg inderligen skulde frydes ved at ophøre med for stedse.

Kjøbenhavn, i Julii 1796.

Haste.

Thalia,

et Blad for Skuespilyndere.

N. 1.

Ich verlange auch nur eine Stimme unter uns, wo so mancher sich eine anmaßt, der, wenn er nich dem oder jenem ——— nachplaudern gelernt hätte, stummer seyn würde, als ein Fisch.

Lessing.

Udgiveren af Maanedsskrivtet Iris har anmældt, hvad dette Blad skulde være; ovenstaaende Titel igjentager det; nærværende første Numer viser, hvorledes Begyndelsen er: jeg kan altsaa, uden videre Fortale, skride til væsentligere Indhold, anbefalende Bladet og dets Forfatter til Læsernes Bevaagenhed. Dog, paa det ingen Uskyldig skal kunne tilregnes mine Skrøbeligheder, eller bøde for mine mulige Synder, vil jeg her i Forvejen tilstaae, at alt det i Bladet, hvorunder ikke staaer fremmed Navn eller Mærke, være sig Originalt eller Oversættelse, er af mig.

Haste.

Ved dette Theater-Aars Begyndelse har Skuepladsen lidt nogle Forandringer, meest i Hensyn til det Oekonomiske. At tale fuldstændigen derom, er uden for dette Blads Hensigt, saa meget mere, som Indretningerne have været anmældte i Adresse-Contoirets Ti-

 den-

dender. Dog maa det Betydeligste deraf korteligen nævnes. Rafraichissements-Salen er igjen indrettet paa samme Maade, som den var for nogle Aar siden; dog tilstedes Ingen at opholde sig der, som ikke den Aften virkeligen bipaaner Skuespillet. Ved dette sidste Vilkaar betrygges Kassen for Tab, og Huset for Uorden. Paa Parterret er en Gang langs ad Midten, hvorved Bænkene, som nu deles i to Rader, vorde kortere; der er altsaa vist nok mindre Rum for Siddende, men ogsaa mindre Umagelighed ved at komme ind paa Bænkene, og ud af dem; ligeledes vorder det nu vanskeligere, i en heel Time at holde Plads ledig til gode Venner, der komme sildigt, og dog røve Plads fra dem, der umagede sig hid tidligen i Haab om, at komme til at sidde. Under Bænkene er indrettet beqvem Lejlighed til at gjemme de Siddendes Hatte. For den Agtelse mod det Almindelige, som hiin Sals og disse Lejligheders Indretning røber, fortjener Bestyrelsen ustridigen Hæder. Den store Indgang til Parterret er forvandlet til tre Loger; derimod er een af de mindre Loger paa hver Side gjort til Indgang. Dette synes ogsaa, at give mindre Trækvind, og endnu at medføre anden Beqvemmelighed. Men Indgangs-Sedlernes Ombytning har opvakt almindeligt Misnøje, da Skuespilgængerne nu maa trænges dobbelt saa meget, og dobbelt saa længe, som før, i den nu mindre Forsal; og saa er det endda et Spørgsmaal, om denne følelige Ubeqvemmelighed opvejes af væsentlig Nytte? Jeg drister mig ikke til at afgjøre dette, liaesaa lidet, som jeg tør afstride Loge-Ejerne deres naturlige Ret til at proppe saa Mange i deres Loge, som dem selv behager,

uden

uden først at hente Seddel til de Overtallige. Det var ubilligt, det var endog uretfærdigt, at tvivle om Bestyrernes modne Overlæg og gode Hensigt; de have ogsaa allerede i nærværende Saison aflagt offentligt Beviis paa deres Villighed til at lempe sig efter Publicum, naar de blot erfare dets Mening. De skjønne sikkerligen, at Udførelsen af de kyndigste Mænds modneste Overlæg kan stundom vise sig misligt i sine Følger; og at det da er Pligt, at forandre sin Fremgangsmaade, og skjønt, at forandre den i Tide. Sand Gavnelyst er aldrig haardnakket i Maaden, hvorpaa den vil gavne.

Mandagen den 7de September aabnedes Skuepladsen med Ceres, en Prolog af en unævnt, men umiskjendelig Digter, og den værdige Kone, Lystspil i fem Optog, oversat efter Ifflands Frauenstand af Hr. Staal. Man maatte have liden Følelse for skjønt Digterverk, dersom man ikke fandt Prologen, maaskee paa sidste Strophe nær, saare skjøn, som isoleret Poesie; og jeg vilde anholdt om Tilladelse til at hædre mit Blad dermed, dersom en lykkeligere Tidsskribent ikke var kommen mig i Forkjøbet, saavel med at aftrykke den, som med at udvikle dens Skjønheder. Men hvad der egentligen gjør disse dejlige Stropher til Prolog — uden at de blive sagte af en digtet Person, paa Skuepladsen, og foran et Skyespil — det torde være vanskeligt at indsee. De Gamle brugte Prologen til at underrette Tilskueren om adskillige Ting, som bidrog til hurtigere at forstaae den Historie, som var lagt til Grund for Stykket; og Epilogen tjente dem ofte til at udvikle, hvad der ikke kunde faae Rum i Stykkets sidste Optog, hvilket vi f.E. kunne see hos Plau-

tus. Denne Brug vilde nu, efter vor Convenients, være upassende. Almindeligst bruges nu Prologerne til deri at anbringe Eet og Andet, som kan indtage Tilskueren for Stykket, for Digteren og Skuespilleren; og Epilogerne, som hos Holberg, ere meest en Anvendelse af det opførte Skuespils Hovedmoral. Engellænderne skal have størst Forraad af skjønne Prologer og Epiloger, især har Dryden skrevet Mesterstykker af dette Slags. Naar Prologen, som begynder en Theater-Saison, ikke tillige tager Hensyn paa det Stykke, som følger efter den, saa vover jeg at mene, at den dog burde tage særdeles Hensyn paa Skuepladsen. Den kunde f. E. anbefale Skuespillene, Skuespiller-Selskabet og Bestyrelsen, Alt i hvilkensomhelst Indklædning, Digterens Opfindelses-Evne formaaede at give den. I nærværende Prolog træder derimod Høstgudinden frem for at minde Tilskuerne om Fædrenelandets Held, og opfordre dem til Velgjørenhed. Tankerne og Ordene ere skjønne, og — jeg tilstaaer det — værdige, ja passende, at siges paa Theatret. Men burde Intet være tilføiet, som kunde særskilt Foredraget fra de Steders, som ere indstiftede alene til Underviisning? Jeg veed, jeg kan feile, og jeg skal altid give efter — for Grunde. Da jeg ovenfor har ytret nogen Tvivl om sidste Strophes Ret til det Bifald, de øvrige saa fuldelig en fortjene, maa jeg vel forklare mig udførligere, paa det man ikke allerede hen i Taaget skal glæde sig over at have fundet Bræk paa min Selvstændighed, og beskylde mig for, paa Tro og Love at eftersnakke en anden Kunstdommer, der synes af samme Mening, som jeg. Her er den omtalte Strophe:

"Vaa-

"Vaarens Blomster, Høstens Frugt dig minde;
"(skjøn er deres billedrige Rest)
"hør den, Yngling, Olding, Mand og Qvinde!
"Fryd er Idræts Blomster, Ro dens Høst."

Perioden vorder utydelig derved, at Hovedtanken opholdes først af Parenthesen (anden Linie), dernæst af Apostrophen (tredie Linie); og selve Tanken: "Fryd er Idræts Blomster, Ro dens Høst," forudsætter længer Eftertankens Dvælen, end det dramatiske Foredrag taaler, (ei at tale om, at Idræt her neppe er det rigtige Ord.) Digteren er vist deri enig med mig, at hvad der skal siges paa Skuepladsen maa, uden Fatte-Evnens Anstrengelse, være indlysende for Forstanden i samme Øjeblik, som Lyden er optagen af Øret; han tilgiver mig derfor sikkert min Frimodighed, der aldrig kan gjøre Skaar i hans erkjendte og store Værd. Interdum et bonus dormitat Homerus. Mad. Preisler forestillede Ceres; den Linie:

"Dem, som mangle Huus, og mangle Brød!"

sagde hun, efter min Følelse, med megen elskværdig Inderlighed; ellers var hun her neppe paa sin Plads.

Nogle Tydsklands Kunstdommere synes enige i, blandt Ifflands nyere Skuespil ikke at give Frauenstand høj Rang, men at sætte det ligesaa langt under Høstdagen, som over Elise von Valberg eller Figaro i Tydskland. De fleste denne frugtbare Digters Verker have, i større eller mindre Antal, en Rigdom af Detail-Skjønheder, enkelte højst individuelle Træk, enkelte Characterer eller Character-Sider, som ere aflurede den menneskelige Sjel i dens inderste Lønkammer; men i større eller mindre Grad røbe ogsaa selv de bedste

ifflandske Stykker Mangel paa Harmonie imellem hine, Forfatteren egne, Fortræffeligheder og hans Stræben efter at frembringe et Heelt. Deraf den ubehagelige Contrast, hine Mestertræk, selv hele mesterligen vedligeholdte Characterer, gjøre med den overflødige Kram, nu af Følelser, hvori det Overspændte sjelden er undveget, nu af Sententser, hvormed Forf. synes at fortrænge sine Personer af Skuepladsen, for selv at føre Order. Dette nagtet beholder dog Iffland et højt Sted iblandt Samtidens Skuespildigtere; og mere Brug af Filen, hyppig Opofrelse af Scener, Grupper og Tanker, som endog vare store Skjønheder, naar de betragtes uden Forbindelsen med det Øvrige, dette forenet med mere Omhu for Dialogen og Sproget, vilde uden Tvivl gjøre ham iblandt Tydsklands dramatiske Forfattere til den anden efter Lessing, ikke blot til den næste.

Nærværende Stykkes Indhold er korteligen følgende: Hofraad Lestenfeld, en ung Mand af lykkelige Anlæg og et ædelt Hjerte, har en forstandig, følelsesfuld, ham inderligt hengiven Kone. Efter nogle Aars huuslige Lykke begynder han at finde dennes Sphære for indskrænket, søger, at skaffe sine Talenter en større Virkekreds, indlader sig til den Ende i glimrende Forbindelser, og fortærer sin Formue for at skaffe sig riig Mands Anseelse. En vis Raad Berg, en Mand med kraftløs Sjel og udtørret Hjerte, styrker ham i hans ærelystne Planer, gjør ham Huuslivet og hans Hjertes helligste Følelser latterlige. Denne Bergs skjeve Grundsætninger fordreje ham meer og meer, og true hans Kones Rolighed, en Kones, der kan bære Alt, kun ikke sin Mands Koldsindighed. Hendes Hengivenhed sættes

paa

paa haarde Prøver. En slet Qvinde, Frøken Rauning, (paa Tydsk Mamsel Rauning) hvilken fordum Hofraaden har været nær ved at ægte, og hvilken han endnu, i Tillid til hendes Indflydelse ved Hoffet, dagligen besøger, indaander ham Skinsyge, og understøttes af Berg. Man gjør ham hans eneste sande Ven, Secretair Ramstein, mistænkelig, som Fruens Elsker. Denne havde paa den Dag, da Stykkets Handling foregaaer, beilet til hans Svigerinde, hvis Midler han, som Formynder, havde forødt; en Oncle Lestenfeld havde samme Dag begjert samme Pige. Hofraaden troer dem nu, i Samfund med hans Kone, at formode hans Kasses slette Tilstand. Pigen vælger Ramstein; og da denne faaer Hofraadens Pengemangel at vide, paastaaer han, for at redde sin Ven af Forlegenhed, Brylluppet udsat i to Aar. Hele Frieriet forekommer nu Hofraaden, som skeet paa Qvantsviis, og Mistanken til hans Kones Dyd voxer. Hun har desuden hemmeligen betalt Gjæld for ham; hun har, ligeledes ham uafvidende, anvendt betydelige Summer til hans Landgodses Forbedring: dette faaer han at vide, og det forekommer ham kun alt for sandsynligt, at disse Penge have været Sold for Utroskab. Flere Omstændigheder støde sammen for at formere denne Mistanke, især et Brev fra Ramstein, hvori han fordrer Hofraadindens og hans lønlige Forbindelse ophævet. Lestenfeld er allerede i Begreb med at skille sig for bestandig fra sin Kone, og gaae i Tvekamp med sin Ven, da den uskyldige Kone i dette farlige Øjeblik overvinder sin Delicatesse, og fremlægger sin fuldkomneste Retfærdiggjørelse. Hun har nemligt ført en Modehandel, hvorover Ramstein har

været

været Overbestyrer, og holdt denne Handel hemmelig, paa det hendes Mands Ærekjærhed ikke skulde troe sig krænket. Han overtydes nu om sin Uret, og opgiver de Luftplaner, hvilke hidindtil havde undergravet hans huuslige Lyksalighed.

Jeg haaber, intet Væsentligt at have udeladt i denne Skizze; Læseren vil da uden Tvivl tilstaae mig, at Handlingen maatte været endnu interessantere, om den skulde fængslet vor Opmærksomhed. Indviklingen, som i det Hele er godt anlagt, har ellers det Fortrin, at Forfatteren har vidst at gjøre den piqvant, ved at lade Adskilligt, som skulde udrive Hofraaden af Vildfarelsen, styrte ham stedse dybere og dybere deri. Saaledes f. E. gamle Verners Samtale med Hofraaden i femte Optogs ottende Optrin. Derimod er Ransteins Brev i fjerde Optogs sidste Optrin alt for kjendeligen sat paa Skruer, og minder os for meget om, at vi ere i Skuespilhuset, hvor vi ere vante til at see Forvirringer opstaae af utydelige og ubestemte Udtryk. Overalt vækkes Tilskuerens Uro for lidet; thi Alt hvad han af umistænkelige Personers Vidnesbyrd og Konens egne Handlinger erfarer om Frue Lestenfeld, overbeviser ham fuldkommeligen, at hendes Kjærlighed til Hofraaden ikke lader mindste Plads til Utroskab, ej heller kan hendes ædle store Tænkemaade tillade hende nogen Nederdrægtighed. Ingen Skygge af Mistanke kan naae ham, og Bagvaskelsens giftige Pile tørne af fra hans Bryst. Desuagtet var det dog muligt, at den retskafne Hustrue, som vi aldeles frikjende, ikke selv kunde ganske retfærdiggjøre sig for sin Mand; og denne Mulighed vilde desto meer forurolige os, jo inderligere

ligere vi vare overtydede om hendes Uskyldighed, dersom ikke Digteren havde viist os Manden fra en Side, som ogsaa maa betage os denne Uro. I hvor meget han nemligen stræber, at spille den Koldsindiges Rolle, og hvor let end Bagvaskelsen faaer Indpas hos ham, saa viser han dog stedse Gnister af fordums Lidenskab, Gnister, der vorde Flamme, da han seer sig i Fare for, evig at skilles fra sin Kone. (Man erindre sig f. E. sidste Optogs tiende og følgende, indtil det attende Optrin.) Vi kunne altsaa være sikre paa, at han snart vil indsee sin Uret, og angergiven vende tilbage.

Bergs Character torde have størst Digterværd. Han troer paa ingen Dyd, ingen Hiertets Interesse. Den Nydelse, som Ære og Rigdom tilbyde, er den eneste, der synes ham værd at stræbe efter, men for at erholde den, maa man vide at affige de Griller, som man kalder Grundsætninger, og de Drømmerier, som kaldes Følelser. Af saadanne Mennesker, hvis Viisdom bestaaer i Afsmagt, hvis Hjerter ere saa øde for Følelser, og som ere komne saavidt, at de gjøre sig Følesløshed til Grundsætning, af saadanne Mennesker, siger jeg, gives der uden Tvivl mange, og det er priseligt, at stille deres Pseudoviisdom til Skue, med en Pensel, saa lykkelig, som Ifflands. Til de Optrin, hvilke kjendeligt røbe hans Original-Genie, regner jeg Hr. **Ludvigs** tre første Optrin i andet Optog. Saa vidt om Originalen. Oversættelsen er overmaade elendig; at jeg skulde føre Beviser for denne Mening, vil neppe Nogen kræve, der selv kan og vil sammenholde et Par Sider med Originalen.

Jeg gaaer nu over til at hidsætte nogle Bemærkninger over Forestillingen, hvilke jeg har sanket anden

og

den og tredie Aften: den første Aften kunde jeg ikke opøebie Meer, end Slutningen af det første Optog.

Naar jeg siger, at Hofraad Lestenfeld spilledes af Hr. Rosing, begriber Enhver, som kjender denne Kunstners Talent og Flid, at Rollen i det Hele udførtes vel. Især gik de tre første Optog saare lykkeligt for ham. Den Inderlighed, hvormed han sagde: (første Optogs andet Optrin "Kunde det stille huuslige "Liv være mig nok, intet Menneske var lykkeligere, end "jeg"; den ædle Stolthed, hvormed han siden i samme Optrin ledsager Repliken; "Og hvorledes det bydes mig?" Den uopholdelige Raskhed, den Energie, hvormed han (3 Opt. 4 Optr.) udstøder;" Uskyldig, som en Engel" og: "Det kan De, det maa De!" Den veemodige Venskabs-Følelse, hvormed han i samme Optogs niende Optrin siger: "Ramstein, det "blev dig dog vel suurt, at handle imod mig?" og: "Siig "mig kun, det blev dig suurt, og jeg er tilfreds." — Alt dette røber klarligen, at Hr. R. har gjort sig den rigtige Forestilling om Characterens skjønne Side; og mange af hans Optrin, især med Berg og Frøken Ranning, give ligesaa tydelige Beviser paa hans Studium af dens svage Side. Det falder Kunstdommeren tungt, at være af ulige Mening med saa tænkende og fortjent en Kunstner; dog maa jeg tilstaae min Uvished, om Hr. R. i de to sidste Optog paa alle Steder spillede med lige Held. Vist nok er Hofraadens Lidenskab i disse langt mere, og stedse mere spændt; vist nok er han en Mand med hurtigt løbende Blod; men han er en Mand; og mig forekom det, som om Hr. R. undertiden viste os Ynglingens hele Blus, mere høj Flamme, — end egent-

egentligen stærk Ild. Vel siger han (5 Opt. 15 Optr.) "Berg har = = = handlet lavt, det har gjort mig bløð." Altsaa, det er ikke Blødagtigheden, jeg vilde have ud af Hr. R.s Foredrag; kun dens Grad troer jeg, til Fordeel for Eenheden i hans Spil, at kunne mindskes. Dette femtende Optrin i sidste Optog, saavelsom de følgende, høre ellers, efter mit Tykke, igjen til Hr. R.s skjønnere i Stykket.

Hofraadinden, Mad. Rosing. Man tænke sig en blid qvindelig Skabning, idel Forstand i sit Huusvæsen, idel Veninde, idel Moder, idel, idel Omhed imod sin Mand, saa tænker man sig, hvad Mad. R. giver i denne ædle Kones Rolle. Allerede hendes første Optrin (1 Opt. 4 Optr.) hvilken Livelighed i hendes: "Som hidtil!" hvilken overraskende Smerte i hendes: "Ikke "mere komme sammen?" Hvilken elskværdig Lethed (5 Optr.) i hendes: "Med et suurt Ansigt troer man "at lette sig det onde Lune, som Tandpine ved at lukke Øinene." Saa den Trohiertighed, hvormed hun (6 Optr.) byder gamle Verner velkommen; saa den Hurtighed og Interesse, hvormed hun, for ikke at svare paa en Compliment, spørger, om Fiskeparken har holdt sig? Videre: den iilfærdige Godmodighed, hvormed hun (8 Optr.) siger til Oncle Lestenfeld: "Jeg lader strax Værelset lave tilrette — veed De? — "paa Hjørnet, hvor der er Udsigt til Landeveien." Alle disse Steder høre sikkert blandt de utallige Mestertræk af hendes Kunst. Men jeg maatte vorde for vidtløftig, om jeg saaledes, Skridt for Skridt, vilde ledsage denne store Skuespillerinde, uagtet det vilde være Vellyst, paa denne Vandring at skue dybt ind i

"Kun-

"Kunstens indre Helligdom." Jeg vil da blot gjøre opmærksom paa den Værdighed, hvormed hun i 2 Opt. 8 Optr. siger: "Jeg er hjemme o. s. v., den uvilligt kæmpende Styrke, hvormed hun udholder Frøken Ranning, den sejrende Fasthed, hvormed hun (4 Opt. 7 Optr.) for sit Barns Skyld negter at opofre sin Formue, den miskjendte, den grueligt mishandlede Dyds hele Højhed, forenet med uudsigelig Kummer, som følger hende fra 4 Opt. 8 Optr. og lige indtil Lestenfelds Fortrydelses-Scene; derpaa den qvindelige Lethed, hvormed hun strax efter Forligelsen afløser det Højtidelige i Tonen. Om en heldigere Haand malede denne Skuespillerindes Udførelse af denne Rolle, vilde han tillige fremstille Idealet for Udførelsen af en ædel Hustrues Character; og dog maatte det maaskee hedde:

Si l' on s' amuse à peindre c[illegible]e belle,
du portrait seul le coeur est enchanté:
est-elle absente, on le trouve flatté;
quand on la voit, on le juge infidelle.

Fritz, Jomfrue Nick. Denne lille Pige giver Tilskueren meget Haab om Talent; hun spiller sin lille Rolle ret net, maaskee ikke ganske barnagtigt nok for en Pige i syvende Aar, som hun skal være paa vort Theater, (rimeligviis af Mangel paa et mindre Barn, som kunde udføre Rollen taaleligt) I 4 Opt. 8 Optr. kom hun sidste Aften for tidligt ind, og satte derved sig selv i Forlegenhed.

Oncle Lestenfeld, Hr. Elsberg. Han viste os meget rigtigt en kraftfuld aldrende Mand, og havde sin Rolle temmeligt vel i sin Magt. Især behaged

gede den Lethed, hvormed han i 1 Opt. 5 og 7 Optr. couperede Mad. Rosings Repliker, den satte Veemodighed, hvormed han talede om sin Ungdoms Tilbøjelighed, og den Mandighed, hvormed han bejlede. Ogsaa med Hofraaden havde han mange skjønne Steder, og de iilfærdige Scener gik med passende Raskhed.

Secretair Ramstein, Hr. Saabye. Denne tækkelige Skuespiller udførte sin Rolle meget vel, og om han end var mindre fyrig, end maaskee Iffland synes at have meent, saa contrasterede dette desto behageligere med den brusende Lestenfeld. Venskab, fast, prøvet Venskab skinnede lifligen igjennem hele han Spil; kun den Maade, hvorpaa han kom ind i 2 Opt. 14 Optr. forekom mig mere høflig, end broderlig. Saare vel var det overtænkt, at han vendte sig og gik nogle Skridt fra Hofraaden ved den Replik: (2 Opt. 14 Optr.) "Kunststykke? — Jeg har Blod!" Og herligt gik alle de sidste Optrin i sidste Optog, især sagde han uudsigeligen dejligt (17 Optr.), da Brevet blev læst: "Det har forandret sig, siden det blev skrevet."

Hr. Frydendahl som Berg havde fuldkomment denne skjødesløse Verdens-Tone, denne fordærvede Hjerters Kulde, som vare Rollen egne. Hans Spot over Hjertelighed lød, som om den virkeligen gik ham fra Hjertet; hans Replik: (5 Opt. 9 Optr.) "Men du kan "ikke fordre, at nogen fornuftig Mand skal laane sine "Penge til slige Romanstreger" satte Characteren i fuldt Lys, og Maaden, hvorpaa han sagde sin sidste Replik, da han forlod Selskabet, stemmede ganske overeens med Resten. Frierscenen hos Frøken Rauning gik ogsaa ret morsomt.

Frøken Raunings Rolle behøvede at være i vor yndede Mad. Preislers Hænder for at kunne taales. Den Jovialitet, som denne vittige Skuespillerinde indblandede i det afskyelige Qvindemenneskes Character, holdt Tilskuerens Øje paa Theatret. Og hvor aldeles havde hun den skjødesløse Tone i sin Magt, som udmærker dette Storfolks-Liv! Med hvilken Skalkagtighed sagde hun ikke: (3 Opt. 4 Optr.) "Nei, nei, "Oncle bliver ikke afviist" o. s. v. Kun een Anmærkning tillade Kunstnerinden mig! Naar hun (3 Opt. 3 Optr.) siger: "Naar jeg er kommen tilbage, taler Ingen der"om", skulde hun, efter Ifflands Fordring, sige det med en fortreden Tone. Naar et Ansigt er idel Skjønhed, maa man anmærke en eneste Fregne for at bevise sin Opmærksomhed.

Hr. Knudsen gav gamle Verner med megen Inderlighed, Simpelhed og Sandhed. Naturen selv talede af hans Læber og i hans Ansigt, da han (2 Opt. 7 Optr.) sagde: "Jeg har seet ham voxe op der." o. s. f. Og hvor stærkt sagde han siden i samme Optr.: "Jeg "maa tale. Kjærlighed er god, Taalmodighed er god, "men det er for slemt! Saare kraftfuldt sagde han ogsaa til Berg (5 Opt. 5 Optr.) "Behøve mig. Mig!" og endte med ædel Uvillie: "Hvordan De ogsaa an"seer mig!" Kun paa et eneste Sted havde jeg ønsket lidt mere Vegt; det er dette (5 Opt. 8 Optr.) "Det kan "ikke være, fordi det ikke kan være!"

I Hr. Ludvigs Rolle har Iffland nok lagt en deel Carricatur; Hr. Ahrends gav den vel, skjønt uden at være Forfatterens Colorit tro. Deels har Hr. Knudsen temmeligen udtømt dette Slags Carricaturer, deels gjøre de neppe god Virkning i dette Slags Skuespil,

spil, saa jeg formoder, det er efter modent Overlæg, at Hr. A. gav Rollen saaledes, som han gav den.

Frederik, Hr. Lindgreen. Denne unge, men sande, Kunstner spillede sin Rolle med saa megen Sandhed, som kun lader sig tænke. Han opofrer sædvanligen heller Klap og Bravoraab, end han vil kjøbe dem ved Narrestreger. Mesterligt sagde han: "(2 Opt. 5 Optr.) De veed det? Det veed De!" og: "Jeg "har giort mit." Herligt gik ogsaa ottende Optrin i samme Optog, og hans stumme Spil, da han gik, igjentog nok engang: "Jeg har gjort mit: Stakkel, "hun vil ikke have det bedre!"

Margrethe. Denne lidet taknemmelige Birolle spillede Mad. Poulsen upaaklageligt. De to første Optrin i tredie Optog gik ganske godt.

Aftenens Forestilling endtes med en Entree. Tirsdagen den 8 opførtes den Nysgjerrige af den yngere Stephanie, og Balletten (?) den bortflöjne Fugl. Thorsdagen den 10de, de to Søskende, Skuespil i eet Optog, oversat efter Göthes die Geschwister, og Venskab paa Prøve; imellem Stykkerne en Entree.

Ovenmældte Göthes lille nydelige Skuespil torde snarere være et Cabinetsstykke, end af det Slags Dramer, der kunne gjøre Lykke paa Theatret. Det bestaaer af en eneste interessant Situation, har liden Handling, og der er ikke lagt tykke Farver paa nogen af Characterne; derimod er det, som Göthes fleste Arbeider, fuldt af fine psychologiske Træk, og har en bøjelig, fuldendt Dialog, fuld af Liv, Aand og Hierte. Her er Indholden:

Vilhelm har i sin Ungdom havt stærke Lidenskaber, været ustadig mod Kjønnet, og ødelagt sin Formue; efterat have omsværmet, har han lært at kjende en ung Enke, en vis fortræffelig Charlotte, og med hende den sande Kjærlighed; nu begyndte han en liden Handel for at komme i Stand igjen; og just da han kunde tænke paa et Giftermaal, døde Charlotte, og efterlod en liden Datter, som han har opdraget under Navn af Søster. Hun er en elskværdig, uskyldig Pige, er sin Broder meer, end søsterligen hengiven, og Vilhelms Hjerte føler Meer, end Broderens eller Opdragerens Ømhed for hende. Han vil nu snart tilkjendegive hende sin Tilbøjelighed, og underrette hende om, at de ikke ere Blodsforvandte, da just Dorval (hos Göthe Fabrice) samme Dag frier til hende. Hun troer, Vilhelm er hendes Broder, og giver Dorval et ubestemt Haab; Vilhelm vorder næsten uden for sig selv; hun fortryder, at hun gav Dorval Haab, da hun dog aldrig kunde overtale sig til at forlade sin Broder, lover denne, altid at blive hos ham, og nu aabenbarer Vilhelm hende, at hun ikke er hans Søster, og hendes Henrykkelse er ubeskrivelig.

Saa vidt jeg kunde dømme om Stykkets Oversættelse, efter at høre den paa Theatret, er den særdeles god, og røber Indsigt i Dialog-Sproget, der kræver saa overordentlig en Bøjelighed. Hvorfor Overs. lader Vilhelm betale Postbudet, istedetfor at Forf. lader Postpengene føre til Regning, indseer jeg ikke. Ogsaa tvivler jeg om, at Overs. har lagt Mærke til en Fiinhed, hvor Dorval faaer sine Penge af Vilhelm. Jeg

har

har tredie Bind af Göthes Skrivter, nyere Udgave, for mig; (denne Deel er trykt 1787) der staaer S. 256:

Fabrice: Wenn du sie weiter brauchst —

Wilhelm. Wenn ich sie wieder brauche, gut! o. s. v.

Hvad Forestillingen angaaer, da troer jeg, at Hr. Saabye gav os Vilheim meget for ung. Man betænke, at Charlotte havde Vilhelms alvorlige Tilbøjelighed efterat han havde forladt i det Mindste to Piger; man betænke, at den nu mandvoxne Mariane, da Charlotte døde, var saa liden, at hun nu ikke kan huske Andet, end at Vilhelm er hendes Broder: saa maa dog vel denne Vilhelm være imellem 36 og 40 Aar, om ikke derover.

Dorval (Hr. Frydendahl) er rimeligviis Vilhelms Jevnaarige, siger ogsaa selv, at han ikke er en fyrig, ubetænksom Elsker, ja, at han havde besluttet, at døe, som Pebersvend. Skuespilleren gav uden Tvivl denne Rolle mere, som Yngling, end hine Ord synes at tillade; men muligt har han gjort det for at bringe Eenstemmighed i Forestillingen.

Marianes overordentligt naive Rolle sagde Jomfrue M. Smith i det Hele meget godt; især foredrog hun Replikerne om Barnet let og sødt; mesterligt sagde hun den, om at klæde det af og paa, og pynte det o. s. v.; Jeg har hørt, at denne unge Kunstnerinde, om hvilken Muser og Gratier gjøre sig store Forhaabninger, ikke skal mene Kritik at være en overflødig eller foragtelig Ting: jeg vil derfor nøje vogte paa hendes Skridt i Thalia's Tempel, for med den Frimodighed, som nødvendigen maa glæde den sande Kunst-

 ner

ner og Kunstnerinde, at advare hende, hvor jeg frygter for at hendes Trin kunde føre paa uret Vej. For denne Gang vil jeg kun i Korthed raade hende til at tragte efter mere Liv i sit Spil, især i slige Rollers Foredrag. Tonen maa afvexle mere, og hist og her kunde nok accentueres lidt stærkere, f. E. hvor Dorval siger, at Vilhelm er lykkelig, og Mariane da svarer: "Nej, jeg er det" eller: "Det er mig, der er det."

Fredagen den 11 opførtes Kilderejsen af Holberg og Balletten Vaskerpigerne og Kjedelflikkeren. Mandagen den 14, de to Søskende og Bødkeren; imellem Stykkerne en Entree. Tirsdagen den 15, den værdige Kone og en Entree. Thorsdagen den 17, Chinafarerne af Hr. Heiberg, med tilhørende Divertissement, som nu gaves efter Stykket, og ikke imellem Acterne, venteligen, efter Aftale med Forfatteren, for ikke at køle Tilskuernes Opmærksomhed paa Handlingen. Jomfrue C. Smith havde Birgittes Rolle (før Mad. Preislers), ved hvilken Forandring Tabet synes stort. Fredagen den 18, de to Venner eller Kjøbmanden i Lyon, af Beaumarchais, og en Entree. Om de mange nybesatte Rollers Udførelse forbeholder jeg mig at sige min Mening, naar Stykket gives igjen: denne Gang maa jeg, af Mangel paa Rum, holde den tilbage. Løverdagen den 19 gav fransk Emigrant, Abbé Piunerdi Concert paa Theatret: han sang med maadeligt Bifald; des meer yndedes de Hrr. Timroth og Seydler, samt Mad. Dahlén, hvilke ved deres Talent forskjønnede Concerten. Mandagen den 21, den aabne Brevvexling af Jünger og Balletten Afguden paa Ceylon. Tirsdagen den

22,

22, Bryllupshøjtiden af Brandes og en Entree. Thorsdagen den 24, den værdige Kone og en Entree. Man havde denne Gang forkortet Stykket noget; og det Udeladte kunde gjerne undværes. Fredagen den 25, den bogstavelige Udtydning af Brömel, og Høstgildet af Hr. Theater-Directeur Thaarup, med tilhørende Dands. Mandagen den 28, den værdige Fader af v. Gemmingen og en Entree. Tirsdagen den 29, Landsbypigen og en Entree.

Til
Jomfrue Morthorst (nu værende Mad. Dahlén)
foran i et Exemplar af dramaturgiske Samlinger 1791.

Fra første Dag med agtsom Fryd jeg saae
den skjønne Vej, Du gik til ædel Hæder;
jeg alle Godes Yndest saae dig naae
ved sand, beskeden Flid, og skyldfrie Sæder.
Ej voved' Du Dig Musers Alter nær,
men frygtsom blandt umærket Hob Dig dulgte:
dog saae jeg, Du var Sanggudinden kjær,
hvis Øje Dig med Moder-Ømhed fulgte.
Da spaa'de jeg Dig glad den skjønne Tid,
jeg nu med Fryd seer meer og meer at komme,
da Skuespillets høje Muse, blid,
Dig aabner sine indre Helligdomme.
I Kunstens Forgaard rave Mange om:

dem

dem Mængdens Gunst og Rogelse forblinder;
de troe sig i den indre Helligdom,
og Yndlinger af alle ni Gudinder.
Men troe mig, ædle Pige! troe, det er
en Sandhed, mig en lang Erfaring lærte,
at Ingen, Ingen bliver indladt der,
som ej medbringer ubesmittet Hjerte.
O! vær da stedse, stedse den, Du er!
Du vorde Musers Yndling, Scenens Ære!
For den, der kjender Dig, Dit Kunstnerværd
vil dog Dit allermindste Fortrin være.

Rahbek. *)

Efterretning om Skuepladsen i Mannheim,

(uddragen af berlinisches Archiv der Zeit, Jun. 1795.)

Efter den gothaiske Skuepladses Ophævelse i Høsten 1779, udmærkede den mannheimske Skueplads sig, som en kostelig Foræring, hvilken Eckhof efterlod til den fædrenelandske Kunst. Under hans Øjne dannede sig Boeck, Meyer, og det uforglemmelige Kløverblad Iffland, Beil og Beck. De to Førstnævnte ere ikke mere; af de Sidste er ogsaa Beil bortrykket. Imid-

*) Udgiveren tør love sine Læsere flere Blades Prydelser af denne yndede Haand; et Par ere allerede i hans Værge, og han har grundet Haab om meer Understøttelse.

Imidlertid eje de Efterlevende endnu Medarbejdere, som behage, selv ved Siden af saadanne Forgængere, i Hr. Eckardt, kaldet Koch, som erhvervede sig saa meget Bifald i det nordlige og sydlige Tydskland, i Hr. Leonhard, i en Hr. Meyer, som for omtrent to Aar siden traadte sammen med dem, og i flere deres Selskabs Medlemmer. En gunstig Skjebne tilbragte dem for lang Tid siden i Mademoiselle Witthöft en Skuespillerinde, som med den fineste Følelse og den meest levende Ild forener et henrivende, ved Sang dannet, skjønt ej til Sang opofret Organ, en moden Dømmekraft, og al den Theater-Færdighed, som endog det lykkeligste Talent kun opnaaer ved Øvelse. Lægger man til disse Fortrins sjeldne Forening en lykkelig Legems Bygning, der holder den rette Middelvej imellem at være stor eller liden, føer eller mager, der er passende til Lystspillet, som til Sørgespillet, og som ved tidligere Dands-Øvelser har erholdet Utvungenhed og Anstand; et græsk Omrids af Ansigtet, hvis Hud vel har lidt ved Kopperne, men just derved i Frastanden synes friskere for Tilskuerne, og derfor end mere forhøjer det ved et Par talende Øjne befordrede Udtryk: saa er det meget begribeligt, at denne fuldkomne Kunstnerinde ikke er indskrænket til et eneste Fag, men, som en qvindelig Proteus, overrasker og henrykker paa ny i enhver ny Rolle. Madame Ritter behager, og fortjener at behage, i blide Roller. Ogsaa Syngespillet ejer i Mesd. Beck og Müller, fød Boudet, Sangerinder af udmærket Duelighed, og i Hr. Gern een af Tydsklands første Bassister. Allerede denne flygtige Skildring (hvis Tavshed om mangt et Talent

kun

kun maa tilskrives dens snevert bestemte Skranker, og ingen uretfærdig Lyst til at forklejne) viser noksom, at ingen Skuespillets Art kan mislykkes en slig Kunstnerforbindelse, at Alting maa trives under deres Bestræbelse. Men dem er det Mindste ikke heller for simpat. Og for det følgværdige Exempels Skyld fortjener det vel særdeles at nævnes, at ogsaa Farcer og Efterstykker i fransk Smag, Stykker, som Florians, som den ægteskabelige Prøve, Sodens Lilliput o. s. v. ved deres Forestilling erholde et Værd, hvilket ikkun den lykkeligste Enighed om selskabelig Understøttelse er i Stand til at frembringe. Denne blev ingenlunde ophævet ved Beils Afgang; dog maa saadan en Kunstner stedse savnes og aldrig glemmes. Det føle hans Kunstbeslægtede dybest, og hædre sig ved denne Følelses Ytring. Da Hr. Iffland sidste 29de Januar spillede Edikemandens Rolle efter ham, eller meget meer fremstillede nu den af Beil fordum spillede Rolle fra et andet Synspunct, tilklappede Publicum ham lydeligt Bifald; men Iffland sagde: "Jeg erindrer "gjerne, hvis Minde De i Aften have den Godhed at "høitideligholde."

Nyhed.

Schröder, som efter en Bekiendtgjørelse i Schinks Theaterzeitung allerede i Januar 1793 vilde opgivet Entreprisen af det hamborgske Theater, gjør nu Alvor deraf, og forlader sin Trup til næste Paaske. Det Til-

Tilløb, som det franske Skuespil i Hamborg erholder, den skadelige Virkning paa Smagen, som dette Tilløb frembringer, og Kjærlighed for den sande Kunst, hvis Tempel besøges mindre, end de udenlandske Fjasespil, skal, efter Schinks Vidnesbyrd i berl. Arch. d. Zeit, være Schröders egentlige Bevæggrunde. I Epilogen, hvormed Schröder den 27 Marts endte sidste Theateraars Forestillinger, siger han udtrykkeligen, at han nu synger sin Svanesang.

En anden Forfatter paastaaer, at den hamborgske Skuespilmuses galliske Medbejlerinde virkeligen fortiener Bifald. "Ere de udenlandske Kunstnere," siger han, "for hvilke man gjør sig saa megen Umag, som "der siges, de samme, hvilke før befandt sig i Brüssel, "saa torde det falde vanskeligt, at træffe et bedre øvet "og heldigere samlet fransk Selskab uden for Paris."

Anekdoter.

Relata refero.

I.

I en liden tydsk Stad opførte en omrejsende Trup Engels taknemmelige Søn. Istedetfor den Viin, som drikkes deri, havde Principalen kun givet farvet Vand. En af Tilskuerne, som vidste det, og befandt sig paa Theatret, ombyttede dette farvede Vand med virkelig Viin, uden at Skuespillerne bleve det vaer. Da nu Skuespilleren, som gav Degnens Rolle, i det han drak Fritz's Skaal, mærkede denne Omvexling, blev han saa overrasket, at han raabte højt: "Jesus! det "er jo Viin!"

2.

Ikke længe efter første Forestilling, saae Beaumarchais sit Skuespil, Kjøbmanden i Lyon, opføre. En Herre fra Hoffet, som sad tet ved ham i en Loge, gjorde sig meget lystig over Stykkets Personale. "Forfatteren har formodentligen hjemme i en Marchandiser-Bod," raabte han spodsk, "og hans Bekjendtskaber stige i det Højeste til Toldbetjente og Kræmere. "Har man i sine Dage hørt saadant Noget, som at opsøge et Par ædeltsindede Mennesker i en Krog i et "Pakhuus?" — "O min Herre!" svarede Beaumarchais Hofmanden, "jeg har netop søgt dem der, "hvor de tilforladeligst vare at finde. At forudsætte et "Par sande Venner i et Forgemak eller i en Konges "Kareth, det havde været en Comediestreg. Nej, "for at interessere, maa en dydig Handling ogsaa have "Sandsynlighed."

3.

Ved den første Forestilling i Paris af Figaro's Giftermaal fandt adskillige Herrer og Damer af den store Verden sig ikke lidet fornærmede af den Sandhed, hvormed de saae deres Daarskaber fremstillede. Med overstrømmende Galde ophidsede de Alle, der sadde og stode foran dem og ved Siden af dem, til en vanærende Haan-Concert for Beaumarchais, og skjældte ham for en umaneerlig, dristig og forvoven Forfatter. En liden, tør, trodsig gammel Mand, som denne Støj ærgrede, stødte med sin Stok paa Gulvet, og sagde, i det han gik bort: "Vi Franskmænd ere ligesom Børnene, der "skraale, naar man vasker dem."

Thalia.

N. 2.

La voix de la nature et l'expression fidelle du sentiment jetteront toujours l'émotion dans les ames le moins sensibles; le plaisir est un tribut, que le coeur ne peut refuser aux choses, qui le flattent et qui l'intéressent.

Noverre.

Prolog

ved Hendes Kongelige Højheds,

Maria Sophia Frederikes,

Ankomst i Skuespilhuset

den 27de October 1795.

Musiken er af Hr. Kunzen.

Chor.

Højt og festlig Sangen lyde!
Jublende i Chor udbryde
Tvillingrigets Folk!
Fredrik og hans elskte Mage
Huld vor Sang, vor Fryd modtage!
Den er Nordens Tolk.

Een Stemme (Hr. Rosing.)

O Kongesøn! Dit Folk paaskjønner
Dit sjeldne Værd, og elsker Dig
Alt Folket fryder sig,
Og takker ham, som Dine Dyder lønner.
I sølvgraae Alder end det skue Dig,
Som Mand, som Fader lykkelig!

To

To Stemmer (Mad. Dahlén og Hr. Frydendahl.)

Og naar Du fro Din Afkom leder
Ad Dydens Vej til Held og Hæder,
Den Vej, Du selv saa frejdig gaaer —
Din Id da Himmelen velsigner,
At Dig i Dyd Din Afkom ligner,
Og Faderheld Du glad opnaaer.

Een Stemme (Mad. Bertelsen.)

Maria, Folkets Fryd Dig lære,
Hvor højt Du elsket er!
Din hulde Sjel et Pant Dig være,
At Du er Norden kjær!
O! vore Hjerter signe Dig,
Thi Du giør Fredrik lykkelig.

To Stemmer (Jfr. Winther og Bahrdt.)

Med varlig Haand, med vaaget Øje
Du følge vil den Spædes Trin,
Og ømhedsfuld det bløde Sind
Til Dannished og Fromhed bøje.
Ja, Dig er Moderpligten kjær;
Thi er Du Dannemødres Hæder,
Thi lønnes Du ved Moderglæder.
Held Dig, Du er dem værd!

Huus-

Huusligt Held (Mad. Rosing).

I denne Kreds har festlig Fryd sit Sæde —
Dens kjendte Stemme drog mig villig hid.
At adle, at befæste Dydens Glæde,
Det er min skjønne Lod, min Lyst, min Id.

Mit Navn er huusligt Held; min tause Bolig
Er bilde Glæders, stille Dyders Hjem;
Den, som jeg ynder, vandrer glad og rolig
Og uforsagt paa Livets Bane frem.

Naar Mandens Fod ved Dagens Byrde svigter,
Jeg leder ham til Børns og Mages Arm;
Naar Timen kalder ham til tunge Pligter,
Da styrker Mindet af min Fryd hans Barm.

Og naar engang hans Dages Aften byder
Ham Hvile efter mange, brugte Aar,
Han seer en Afkom arve sine Dyder,
Og mindes smilende sin egen Vaar.

Kun did, hvor Uskylds blide Træk sig male,
Hvor Dyders Fodspor lede mig, jeg kom;
Tit gik jeg ukjendt fra den Riges Sale,
Mens straatakt Hytte var min Helligdom.

Dig, ædle Prinds! Dig hilser huuslig Glæde.
I Din Maria's Arm Du fandt Din Løn.
For Eder Hymen bandt sin Rosenkjæde —
O! den skal blomstre faur og varig skjøn!

Stort

Stort er Dit Kald — og Held Dig, at Du kjender
Din Fyrstepligt — og at Du elsker den!
Naar Du fra gavnriig Tid tilbagevender,
Da fro Du haster til Maria hen.

I hendes Favn Du signer Dagens Møie,
Glad Dine Børn Du trykker til Dit Bryst;
Da tindre blide Taarer i Dit Øje —
O! de fortolke dem Dit Held, Din Lyst!

Maria! Himlen bildelig skal signe
Din hulde Sjel, Dit ømme Modersind!
Dig Dine Døttre skal i Ynde ligne,
Og lønnes med Lyksalighed, som Din!

For Dine Børn skal Du som Moder være,
Hvad for Din Fredrik Du som Hustrue er,
Og yngre Slægt beundrende skal lære
Af Dine Døttres Dyd Dit sjeldne Værd!

O glade Kreds! hvis Røst om Fredriks Hæder
Og om Maria's Roes saa frejdig klang,
Vær Tolk for Daniens og Norges Glæder!
Lad festlig Fryd besjæle eders Sang!

Slutnings-Chor.

Held vor Fredrik — Dannerfolkets Ven!
Held Maria — Kjønnets Pryd og Ære!
Dem velsigne Himmelen!
Livets Bane tryg og skjøn Dem være!

Hvor

Hvor De træde,
Huuslig Glæde,
Faderheld og Moderglæde,
Spire trindt om Deres Fjed,
Lønne Dem med Salighed!
Ofte Fredrik og hans elskte Mage
Her modtage
Pant paa Tvillingrigets Fryd
I Jubellyd! Ay.

∴ ∴ ∴

Ovenstaaende Prolog af en blid og yndet Nationens Digter staaer her med Forfatterens Minde, en Godhed, som jeg herved offentligen erkjender. Paa sit Sted i Bladet vil man finde, hvad jeg forresten har at sige i Anledning af dette smukke Digt: nu følge efter Ordenen Fortegnelse over de siden September opførte Skuespil. Dog, førend jeg skrider til at give denne Fortegnelse, bør jeg først rette en liden Urigtighed, hvilken, sandeligen imod min Villie, har indsneget sig i Thalia's forrige Numer. Jeg har nemligen S. 2 ytret den Tanke, at der, efter de skeete Forandringer, var mindre Rum for Siddende paa Parterret: dette er ikke saa. Det Rum, som Gangen i Midten af Parterret optager, er taget fra Gangene paa Siderne; der er endog een Rad Bænke meer i Vinter, end tilforn, nemlig ni Rader istedetfor de forrige otte. Diesynet har skuffet mig, da der nu, som sagt, er en Gang midt ad Parterret; da Bænkene ikke synes at staae længere

til-

tilbage, end før, og da begge Side-Gangene endnu ere rummelige nok. Sandheden, mine Læsere, Skuepladsens Bestyrere og mig selv skylder jeg denne Tilstaaelse. Theatrets Meddirecteur, Hr. Prof. Kierulf, har saa anstændigen og venskabeligen gjort mig opmærksom paa min Vildfarelse, paa det jeg ved første Lejlighed kunde rette den, at jeg herved derfor afflægger ham min offentlige Taksigelse.

Thorsdagen den 1 October opførtes Indianerne i Engelland af Kotzebue og en Entree. En ældre Kunstdommer savnede allerede hos Mad. Knudsen, som Mistreß Smith, en vis faux air de grandeur, som denne Rolle kræver, og som Gurli's Monolog synes at tillægge hende; i højere Grad savnede jeg denne forhaanende Prakkerstolthed, som Reinhard kalder den, hos Jomfrue Winther, der denne Aften havde Rollen.

Fredagen 2. Den taknemmelige Søn af Engel og de to Gjerrige; mellem Stykkerne en Entree. Jeg vover at tvivle om, at Forfatteren af de to Gjerrige vilde være fornøjet med den Lommetørklæde-Scene, som Skuespillerne, der forestillede Knapskær og Bærhid, tillode sig. Tillæg af denne Natur ere neppe de, som Skuespilleren har Ret til at gjøre.

Mandagen 5. Vejen til Ødelæggelse af Holcroft og en Entree. Naar man veed, at Jomfrue Suhm, formedelst Mad. Poulsens Upasselighed, paa en meget kort Tid maatte tage Jenny's Rolle, saa undskylder man, at hiin unge Skuespillerinde, som det neppe mangler paa Talent eller Flid, ikke havde Rollen inde, eller udførte den til Kjenderes Tilfredshed.

Tirsdagen 6. Lise og Peter af Hr. F. Høegh Guldberg med tilhørende Dands. Hr. Due har nu faaet Jespersens Rolle, og røbede i sit Spil, efter mit Tykke, al den Haardhjertighed og Kulde, som uden Carricatur lader sig indbringe i Rollen, hvilket gjorde hans Flid uimodsigelig Ære. Kun vil hans Syngestemme og øvrige Talent til Musik neppe nogentid behage i Solo-Patier; ikke desto mindre sang han sin Vise saa upaaklageligt, som hans Evner tillode.

Thorsdagen 8. Gulddaasen og en Entree. Fredagen 9. Raptussen af Stephanie den Yngre og en Entree. Mandagen 12. Deserteuren eller den rømmede Soldat og Balletten Hververne. Tirsdagen 13. den Stundesløse af Holberg og Balletten Afguden paa Ceylon. Thorsdagen 15. den forliebte Autor og Tjener og de to smaa Savoyarder; imellem Stykkerne en Entree. Hr. Clausen har nu Erastes Rolle i det første Stykke. Jeg er uvis, om han ikke i Scenerne med Fruen for meget glemte den foregivne Tjener; jeg havde i det mindste ønsket, at han kunde nedstemt sit Spil noget mere, og endda røbet det velopdragne unge Menneske.

Fredagen 16. de fire Formyndere af Schröder efter det Engelske af Mistreß Centliore, og Machinisten, en stor ny Entree af Hr. Balletmester Galeotti. Dette er den første egentlige Nyhed paa Skuepladsen siden den 10 September. Indholden af denne skjønne mimiske Farce er korteligen følgende: En Mechaniker (Hr. Jansen) viser for en fransk Smaaherre (Hr. Colding) en Maskine, hvorpaa, naar han omdrejer et Greb, nogle Dukker bevæge sig; han for-

tæller

tæller Herren, at han ogsaa kan sætte større Figurer i Bevægelse, og Franskmanden forlanger at see dem. Dækket gaaer op, og seer Rader Dandsende staae efter Højden opstillede ved Bagdækket, de laveste forrest, og de højeste bagest. Ved at dreje Grebet paa en anden mindre Maskine sættes disse, hver for sig, i en tiltagende censformig Bevægelse. Derpaa dandse to Børn (Eleverne Lund og Jfr. N...) en nydelig pas de deux; efter dem komme to unge Mennesker frem (Hr. Poulsen og Jomfrue Slöjter) og dandse ligeledes en pas de deux; nu vorder Alles Bevægelser friere, og Dandsen almindelig. Tilsidst komme tre Dandsende (Mesd. Biørn og Bournouville og Hr. Dahlén) op af Gulvet, og dandse en saare skjøn pas de trois; Dandsen vorder igjen almindelig, og Machinisten kaldes ud. Franskmanden vil nu selv dreje Grebet, hvorved Figurerne sættes i Bevægelse; men Alting geraader meer og meer i Uorden indtil tilsidst nogle Dandsende falde omkuld. Nu kommer Machinisten ind og forbitres over det Skeete, vil revse Smaaherren, som vil undflye, og medens hiin forfølger denne, falder Dækket.

Noget Lignende vil man før have seet af Cambuzzi, dog skal det have været under Hr. Galeotti's Composition. Denne sande Kunstner har atter i nærværende saa kaldte Entree givet nye Prøver paa sin Styrke i at danne skjønne Grupper, og med Kundskab om hvert Subjects Evner vidst at benytte dem til den Enkeltes og det Heles Fordeel. Begge de dandsende Born vunde lydeliget Bifald, og jeg troer, de fortjente denne Opmuntring; men neppe fortjente

Hr. Poulsen og Jfr. Sløjter den Kulde, hvormed man gav dem et tvetydigt Bifald. Overalt forekommer det mig, som om det klappende Parterre ikke altid var ganske retfærdigt imod denne unge Kunstnerindes umiskjendelige Evner og Flid. I Mesd. Biørns og Bournonvilles Dands med Hr. Dahlén herskede den elskværdigste Sammenstemmelse uden ængstelig Symmetrie, og havde nok ogsaa Balletmesteren betroet disse Terpsichores Yndlinger de fleste og skjønnest malende Stillinger. Skulde Nogen af disse Tre i denne Forestilling udmærkes i Henseende til Bevægelsernes og Stillingernes Skjønhed, da var det vist nok Mad. Biørn, hvis Armbevægelser vare til at tegne. Men hvor fuldeligen fortjente ikke begge de Andre at trylle os ved hendes Side! Hvad der ikke behagede mig i Entreen var det mathematiske Udseende, som de sex Rader Dandsende i Baggrunden have, naar Mellemdækket gaaer op; men maaskee fandt Hr. Galleotti dette uadskilleligt fra Ideen om Mechanisme, som hersker i det Hele. Maskinens Snarren under Omdrejningen er modbydelig for Øret; og mon den skulde være et væsentligen nødvendigt Træk til Entreens comiske Udseende?

Mandagen 19. opførtes Barselstuen af Holberg og en Entree. Tirsdagen 20. Fændrikken af Schröder og Machinisten. Thorsdagen 22. Kunsex Retter af Grosmann og en Entree. Fredagen 23. Kong Theodorus i Venedig, et heroisk-comisk Syngestykke i to Handlinger af Abbed Casti, oversat til Paisiello's Musik af Hr. A. G. Thoroup.

En vis tydsk Baron Neuhof, som det engang lykkedes at vorde kronet som Kong Theodorus af Cor-

Corsica, forestilles her, at opholde sig i Venedig i Betryk for Penge. Han er forelsket i Gjæstgiver Thaddeus's Datter Lisette, og, for at undgaae Faderens Manen, og maaskee faae nogle Penge i Hænderne, tilbyder han Datteren sin Haand, den hun modtager, da hun troer sin Elsker, Kjøbmand Sandrino, i Forstaaelse med Belisa, Theodorus's Søster, der ogsaa er eventyret herhen; denne faaer Opvartninger af den afsatte Sultan Achmed den Tredie. Theodorus arresteres for Gjæld, Thaddeus nedlægger sin Generalspost, som Theodorus havde ophøjet ham til, Lisette og Sandrino forliges igjen, og Stykket endes med et Besøg, som hele Selskabet gjør Theodorus i Fængselet. Man vil formodentligen fritage mig for at levere et fuldstændigere Udtog af dette yderst jammerlige Flikkerie, hvori en Stof, der ustridigen var skikket til en tragicomisk Opera, aldeles er forsusket. En Oversætter, der maa omklæde saadanne Flauheder og Uselheder, som Stykket vrimler af, er at beklage, især naar de skal lægges under sat Musik, der gjør et allerede keedsomt Arbeide endog saare vanskeligt. Jeg vil give videbegjerlige Læsere et Par Steder til en Prøve; S. 59. Thaddeus.

Fanden tog dem allesammen;
her jeg staaer for hele Krammen.
Hvad, Thaddeus, gjør du saa?
Jeg min Vej vil ogsaa gaae.

S. 62. Theodorus.

Nej Østers,
dem for mit eget Taffel
jeg reserverer. Kjærlighed og Ære

og.

og Østers ere trende Ting,
som meest af alle mig er' kjære.

Alle synes enige om Musikens Fortræffelighed. Den er fuld af skjønne og nye Tanker, levende Malerier, tækkelige Melodier og har en vel jagttaget Characteristik. En tydsk Kunstdommer vil herfra undtage Behandlingen af den comiske Thaddeus's Partie, der forekommer ham for alvorligt og højtideligt; mig forekom det ikke saa, men tvertimod at dette Partie havde alt det Comiske, som Characteren kræver; jeg er forresten uvis, hvad enten man skylder dette til Hr. Gielstrups Foredrag af Musiken, eller det Tempo, hvori Capellet afspillede den.

Om Forestillingen har jeg kun Lidet at sige, da der skulde Meer, end sublunariske Evner, til at gjøre noget Synderligt af saadant et Skuespil. Hr. Frydendahl, som Theodorus, syntes mig brav nok, kun veed jeg ikke om han stedse bar Hovedet og det Øverste af Kroppen rank nok for en Cavalier. Hr. Quist, som Gafforio, havde en Rolle, hvoraf Intet kunde gjøres. Han stræbte at bøde derpaa ved ganske fortræffelig Sang. Men han tillade mig, at gjøre ham opmærksom paa, at han i første Handlings sjette Optrin skal forevise en Pakke Papirer, og ikke et Par Ark, hvilke umuligen kunne udgjøre de opregnede engelske og franske Breve, Pagter, Forordninger, Tractater o. s. v. Achmed maatte være i gode Hænder ved at være i vor yndede Hr. Knudsens. Denne beskedne Kunstner tør jeg friligen spørge, om han ikke spillede lidt mere Janitskar, end Syltan? Vist nok maa og skal Syltanen være bydende; men han maa tillige kjendeli-

gen

gen forgaade den kjælne Vellystning, som er vant til Indslutteelse i sit Harem mellem idel Blødagtighed. Vel tilstaaer jeg, at den tankeløse Forfatter ikke leder sin Skuespiller paa dette Spor; men den fuldkomne Skuespiller maa jo, som Leßing siger, tænke for Forfatteren, hvor denne selv har glemt det. Hr. Gjelstrup gav Thaddeus meget skjønt, ligesom Mad. Bertelsen, som Lisette, ved sin tryllende Sang gjorde en Standsning i den almindelige Gaben. Hr. Saabye var temmeligen paa sin Plads som den unge Kiøbmand Sandrino, især synes mig vel om hans Optrin med Achmed (1 Handl. 5 Optrin.) Jomfrue Bahrdt som Belisa gav kjendelige Prøver paa Flid for at overvinde sin fremmede Accent; ogsaa sang hun med megen Smag: desuagtet synes hun ikke at være det klappende Parterres Yndling. Hr. Ibsens ubetydelige Rolle, som Rettens Betjent, blev givet saa vel, som dens Beskaffenhed tillod.

Mandagen 26. opførtes Hververne af den yngre Stephanie, hvori Hr. Röhne har faaet v. Wertens Rolle, og en Entree. Tirsdagen 27. ovenstaaende Prolog, den gode Moder af Florian og en Entree.

Tilskuerne havde denne Aften den Glæde, med høje og stærke Velkomst-Raab at kunne modtage Kongehuset; især glædedes vi over at see Kronprindsessen, der atter har skjenket sin Frederik en Datter, og lykkeligen overstaaet de Farer, der ledsage den Tilstand, hvori Hustruerne vorde Mødre. En skjøn Ouverture afløste Hurra-Raabene; Dækket gik op, og en Mængde Skuespillere og Skuespillerinder, i Nationalklædning af alle Stænder, istemmede Sangen. Af denne behagede især begge

Duet-

Duetterne og Slutnings-Choret mit ulærde Øre: hine for deres melodiefulde Simpelhed, dette for sin Rigdom paa Tanker, sin Afvexling, og sin skjønne Harmonie, for sin hele Højtidelighed. Men at beskrive, hvorledes Mad. **Rosing** som det personificerede huuslige Held kom frem, hendes Skridt, hendes Stillinger, som om de vare lærte hos **Phidias** eller **Praxiteles**, hendes Declamation — jeg tilstaaer ærligen, det er mig umuligt. Her var ingen tankeløs Bevægelse, ingen Henvendelse til Parterret, med hvilket hun i sin Tale heller Intet havde at skaffe; dog, det er lettere at sige, hvad hun ikke gjorde, end hvad hun gjorde. Føle det Rigtige, det Sande, det Udtrykkende, det Malende, det flittigt Overtænkte i hver Tone, hvert Øjekast, hver hævet Finger, ja, det kunde jeg, det kunde Enhver, som vilde, og som har Følelse. Med ufortolkelig Fryd følede vi, hvad og hvorfor, men ikke, hvorledes. Og jeg skulde kunne sige det! — Efter Prologen ytrede Parterret al mulig Tilfredshed, og hilsede atter den Dannequinde, til hvis Hæder Højtideligheden var anstillet. Entreen var til Slutning lempet efter Festen, et stort M blev lykkeligt figueret, og transparent anbragt over Bjerget i Baggrunden. Baade Balletmesteren og Dandsende havde Ære af deres Bidrag til Aftenens Forskjønnelse, og Glædesraab fra Parterret røbede almindelig Skjønnen paa deres Møje.

(Sluttet den 28 October.)

Til Madame M. C. Biørn
paa Hendes Fødselsdag 1790.

Den Dag, da Deres hulde Smil
for første Gang fremkaldte Glæde,
var alle Gratier tilstede;
hvis Yndling De indvi'des til;
og ivrigt kappedes enhver
med sine Gaver Dem at smykke:
Een gav de Blik, som skjønt udtrykke,
og som fremkalde Følelser,
og disse Smil, som os indtage;
Een gav Dem denne Tryllerøst,
der veed saa sikkert at forjage
hvert Glimt af Kummer af mit Bryst;
den Tredje skienk'de Dem, at være
saa god og huld, som De er skjøn,
en øm og skjønsom Magtes Løn,
og Scenens Pryd, og Kjønnets Ære.
Til allersidst de Dem vil give
en Digter, deres Yndling værd;
men studsende de standsed' her:
"Hvis han skal hende værdig blive,
"saa maa vi jo omsvæve ham,
"og vi kan ei forlade hende."

De da forlade maa, Madam,
min Sang er svag, og her til Ende.

Rahbek.

Noget til Underretning for danske Skuespildigtere.

De, som have gjennemlæst Fortalen til mit Syngespil Ariana, vide dette Stykkes Skjebne, som Arbejd for Skuepladsen. Saa Lidet end Tidsskribenten bør tale om sig selv, troer jeg dog, at skylde Skuespildigterne iblandt mine Landsmænd følgende Underretning: Dengang nærværende Skuespil-Direction ved Brev af 25 Marts d. A. (Fort. S. XIII) bestemt erklærede sig imod Stykkets Opførelse paa Skuepladsen, anmodede jeg Hr. Hofmarechal Hauch om Udbetaling af det mig accorderede Honorarium for mit Arbejd, nemlig 400 Rdlr., hvorpaa H. E. Hr. Græv Ahlefeldt havde givet mig 100 Rdlrs. Forskud. Hr. Hofmarechallen sagde mig, at et andet Collegium betalede, hvad Græv Ahlefeldt beviisligen havde accorderet, og at den nye Skuespil-Direction var fritagen for at svare til den foregaaendes Accorder, uden i Tilfælde af, at den brugte, hvad forhen var antaget, og ikke betalt. Jeg överdrog Hr. Højesterets-Advocat Klingberg, om muligt, i Mindelighed, at hjelpe mig til min Ret, da jeg selv ugjerne vilde synes at ansøge derom. Der blev længe intet afgjort. Den 12 i d. M. sendte Hr. Hofm. Hauch Bud til mig: om jeg vilde bestemme en Tid, da jeg vilde være hjemme, i hvilket Fald han vilde komme til mig; eller om jeg vilde jo før jo heller besøge ham. Denne

Maa-

Maade, at fordre en Samtale paa, var saa artig, menneskeværdig og anstændig, at jeg troer, den, for sin mulige Ualmindeligheds Skyld, fortjener offentlig Kundgjørelse. Jeg gik til ham den følgende Morgen. Han havde faaet i Commission fra Finance-Collegium, ikke som Directeur, men som Privatmand, at mægle imellem bemældte Collegium og mig, og erfare, om jeg vilde afstaae fra min Fordring, eller en Deel af den. For at vise mig føjelig og undgaae Proces, der koster Penge og Tid, slog jeg 100 Rdlr. af min Fordring, erklærende min Uformue til at indsee det Overbevisende i de Grunde, der skulde bestride min Ret til fuld Betaling. Hr. Hofmarechallen underrettede Collegiet om min Erklæring, og nu anviiste det 200 Rdlr., som udbetaledes mig d. 19, imod at jeg underskrev en Quittering, hvori jeg frasagde mig al videre Fordring i Henseende til Honorarium for Syngespillet Ariana. Dette er Sagen, fortalt i faa Linier; det er med Flid, at jeg afholder mig fra alle Anmærkninger derover.

Trykfejl i forrige Numer.

S. 13 L. 12 han, læs hans

— 22 — 3 (nedenfra) 1793, læs 1792.

Thalia.

N. 3.

Il ne suffit pas de frapper l' oreille, et d' occuper les yeux: il faut agir sur l' ame et toucher le coeur en parlant à l' esprit. Retz.

Prolog

ved et dramatisk Selskabs første Forestilling paa et ophævet Selskabs Theater.

Hiin Vises Hytte Folket fandt for liden:
"O!" var hans Svar, "o! give Guderne,
"jeg den af sande Venner fuld maa see!"
Saa var vort Selskabs Bøn for tretten Vintre siden,
da vi til Musernes og Venskabs Helligdom
indviede vort gamle trange Rom;
og ofte, ofte samme Bøn vi gjorde.
Da hørte Venskab os, og mild os signet har
meer, end vi bad', meer, end vi bede torde.
For trang vor Hytte tit for vore Venner var.
Thi — o tilgiv, tilgiv, vor gamle elskte Hytte! —
thi saae vi os nødsagede at flytte;
men evig, evig bliver du os kjær
ved mangen Ven, og mangen Glædes Minde,
og ømt og smerteligt er vort Farvel.
Men tillidsfulde haabe vi, at finde
i dette nye Hjem vort gamle Held.

Blid svæve Venskab over disse Steder,
hvor længe, længe hendes Tempel var;
som hende mangen Yndling viet har,
hvis smertelige Savn hun end begræder;
hvor, i vor Sartens, i vor Lehmanns *) Fjed,
hun ofte drog Camoenerne herned,
omsvævede af milde, skyldfrie Glæder!

O elskte Venner! hvis I bringe hid
det samme Vennesind for os og vore Glæder,
som hisset var vor Løn, vor Fryd, vor Hæder,
hun og til os vil her nedstige blid.

O! gid vi aldrig, aldrig maatte finde,
for stort vort nye Rum til vore Venner er!

Velkommen hid, hver Ven, og hver Veninde,
der kommer vennehuld og gjerne her!

Rahbek.

Naar Skuespil-Musernes større Tempel Intet fremby-der, som har Nyhedens hele Interesse, da ville Kunst-elskere uden Tvivl tilgive dette Blads Udgiver, at han begynder nærværende Numer med et Offer, som i et mindre Abyt er bragt Kunsten og Venskab. Dette Ef-

teraar

*) Tvende Roller, hvis Forestillere havde været almeen elskede Medlemmer af begge Selskaber.

teraar synes overhoved ogsaa at være Scenens ufrugtbare Dage; og dens Venner længes med Smerte efter det meget Nye, som Rygtet med sine hundrede Munde fortæller at være i Theater-Bestyrelsens Værge, men hvormed den endnu er bleven forhindret fra at glæde os. Det er mig ellers en dobbelt Fornøjelse, at kunne meddele ovenstaaende smukke Prolog, som vidner om Understøttelse fra samme Haand, der skriver Skuespil-Artikelen i Minerva, just paa en Tid, da man vil indbilde Folk, at Bladet Thalia er omtrent det Samme, som hiin Theater-Artikel ("næsten ganske indskrænket til korte "Anmældelser af de opførte Skuespil.") Denne raske Dom over mit Blad findes i en offentligen trykt Anmældelse af — Hr. Boghandler Soldin. Man vil uden min Forsikring kunne vide, at jeg har sand og saare megen Agtelse for Minerva's dramaturgiske Efterretninger, og vil være stolt, om min Thalia's ikke maa fortjene at staae for langt under dem i Værd; men at Bladets hele Omfang ikke er indskrænket til korte Anmældelser alene, derom vil Enhver selv kunne overbevise sig, som vil lade Øjet løbe over de hidindtil udkomme tvende Numere. Jeg vilde gjerne undskylde Hr. Boghandleren med, at han maaskee ikke har seet disse Blade; men monne han da burde saa frisk vek bedømme dem? Og monne han eller Nogen kan vide, hvad Thalia, med eller uden fremmed Undsætning, herefter vil levere? Jeg troer nej. Altsaa vil jeg venskabeligen advare Hr. Soldin, at han herefter ikke bedømmer, hvad han ikke kjender, paa det han ikke herefter skal sætte sit Navn under en Usandhed. Han kunde jo gjerne anbefalet det periodiske Verk Snada,

uden at nedsætte Bladet Thalia. Suada's nævnte Redacteur og Understøttere ere for hæderligen bekjendte til, at ikke enhver Skuespillets og Dramaturgiens Elsker skulde med Glæde see Opfyldelsen af Hr Soldins Løvte imode. Man tilgive disse Linier imod Hr. Soldins Dom, disse Linier om mit Blads Beskaffenhed; for dets Anbefaling har jeg ikke et Ord tilovers. Formaaer det ikke, at anbefale sig selv, skal jeg vist ikke ved nogen Rodomontade standse dets Vandring til Forglemmelse; og jeg vil da uden Faderkjærlighedens Krampetræk see, hvorlunde det drukner i den periodisk-literaire Vandflod, som overskyller vore Dage.

Thorsdagen den 29 October opførtes Kong Theodorus af Venedig og en Entree. Ved denne Forestilling af Stykket maa jeg anmærke, at Hr. Frydendahls Maade at bære sig paa havde vundet i Værdighed, og var kjendeligen mere passende for Cavalieren, end første Gang. Hr. Quist havde ogsaa i det sidst paaankede Sted et tilstrækkeligt Forraad af Papirer. Jeg er ikke taabelig nok til at troe disse Forbedringer en Følge af mine Anmærkninger i dette Blads sidste Numer; thi det var endog ikke udkommet, da denne Forestilling blev given; men om disse Skuespillere enten efter egen Overtænkning, eller efter Vennetaad, havde gjort nysnævnte Forandring, gjør det dem ustridig Ære.

Fredagen 30. Gulddaasen og en Entree. Mandagen 2. Coquetten af Baron og en Entree. Tirsdagen 3. De to Søskende af Göthe og Maskeraden af Holberg med tilhørende Intermedium.

Jeg

Jeg havde denne Aften den Glæde, at finde mine Anmærkninger over Jomfrue M. Smiths Udførelse af Marianes Rolle prøvede og — fulgte. Kjendeligen røbede hun, at hun ikke blot kunde sin Rolle udenad, men at hun ogsaa forstod den; end mere: hun forstod den ikke blot, hun syntes at føle den; og "hvor langt," siger Leßing, "er den Skuespiller, som blot forstaaer sin "Rolle, under den, som tillige føler den!" *) Jeg fandt mere Liv, meer Inderlighed, mere Runding i hendes Spil; kun paa faa Steder stødte jeg paa disse intetsigende Armbevægelser, som hos saa mange Scenens Helte og Heltinder saa tit erindre os om, at vi ere paa Comedie. Hendes Øjne tindrede af Ømhed, spillede af Skjemt, mørknedes af Angest, af Bedrøvelse, alt som Rollen krævede det. Hendes Tone afvexlede, og forraadte hendes Organs Bøjelighed, naar hun vejledes til at bruge det; og endskjønt blot Afvexling, naar

*) Det er blevet Folkeskik iblandt os, at paastaae, at Skuespilleren ikke bør føle sin Rolle; og man vil hjemle sin Paastand med det, som Baggesen i denne Anledning skriver om Schröder, ligeledes med et Sted i Engels Mimik, (1 D. S. 15 ff.) hvilket dog blot bestrider Følelsens Utilstrækkelighed, naar man forlader sig paa den alene, til at bringe Sandhed, Udtryk, Harmonie og Holdning i Spillet. Jeg sætter da her Autoritet mod Autoritet. De Fleste, som gjøre hiin Paastand, forbytte nok ellers Begrebet om at føle sin Rolle med Begrebet om at lade sig henrive af den. Hiint er nødvendigt for at naae Naturen, ligesom Overlæg kræves for at fremstille den interessant, skjøn og forædlet: dette derimod kan let lede til Unatur, og fremkalde Skoggerlatter istedetfor Taarer: det er derfor, at den gode Skuespiller, som føler sin Rolle, altid nøje vogter sig for, at henrives af den.

naar den ikke er alt for tankeløs, allerede er bedre, end Monotonie, saa var dog den unge Skuespillerindes Stemmeverling ikke denne uoverlagte Tonens Falden og Stigen paa Slumpelykke, denne Jagen eller Slæben uden Grund, hvormed maadelige og slette Skuespillere hundrede Gange naae Pudseerlighed istedetfor Skjønhed og Sandhed. Hendes Flid geraader saavel hendes Talent og Hjerte, som hendes Lærer til Hæder; og syntes mig, at hun var for meget Göthes sande, simple, inderlige, hulde Naturskabning, til at det Hele kunde være Instructeurens Accenter, Tonebøjninger, Stillinger, o. s. v. Da jeg anmældte de to Søskende, ytrede jeg den Mening, at Mariane burde lægge Vegt paa Ordet Jeg, naar Dorval siger, at Vilhelm er lykkelig, og hun saa svarer: "Nej, jeg er det." Ved denne Forestilling sagde Jomfrue Smith dette Jeg med en tryllende Accent: den kom lige fra den elskende Søsters brændende Hjerte, den var ikke Hovedets kolde Eftertryk, den var let og qvindelig i højeste Grad. Hvor skjønt, naar Kritiken blot løseligen betegner, hvad der burde skee, og det saa skeer indtil Fuldendelse! Denne Skuespillerindens Agtelse for min Dom frister mig til at gjøre hende opmærksom paa endnu eet Sted, som maaskee i denne skjønne Rolle er undgaaet hendes Studium. Det er den Replik (i Originalen S. 286): "Ingen holder saa meget af dig, som jeg, Ingen "kan holde saa meget af dig," hvor hun, ved at hæve Tonen paa Ordet kan, vilde vise sig mere gjennemtrængt af den Umulighed, at nogen Anden kunde elske hendes Vilhelm saa inderligt, som hun. Ingen bør ilde optage denne min Vidtløftighed ved en eneste Rolle

i et lidet, ikke meget yndet, og maaskee henlagt, Skuespil. Haabet, ved sine Anmærkninger at kunne gavne, lyser saa sparsomt for Dramaturgen, at det er naturligt, han glæder sig, naar han seer det ikke ganske udslukt. Skuepladsen giver dezuden i denne Maaned saa Lidet at omtale, at Bladet har overflødigt Rum til at omtale dette Lidet. Om denne Aftens Forestilling maa endnu hidsættes, at Hr. Bournonville, masketet som Harlequin, prydede Maskeradens Intermedium ved Dands, der forenede Skjønhed og Pudseerlighed i en ganske ualmindelig Grad. Man fik neppe Stunder til at glæde sig over Trins eller Stillingers Lethed eller Kraft o. s. v., da man Øjeblikket derefter maatte briste i høj Latter over det groteske Comiske, som afløste det.

Thorsdagen 5. Apothekeren og Doctoren og en Entree. Hr. Frydendahl har nu i Stødvels Rolle afløst Skuespiller-Selskabets hæderværdige Olding. At Bestyrelsen stedse meer og meer søger at lette den fortjente Musteds Arbejde i en Alder, da han kunde have Fordring paa Hvile, det fortjener i Sandhed at paaskjønnes. Hr. Frydendahl spiller denne Rolle særdeles vel, og giver den neppe for megen Carricatur, hvor lavcomisk hans Spil end er. Især lykkedes ham de to demonstrerende Steder: det ene, hvor Stødvel vil indskærpe sin Datter Lydighed, det andet, hvor han taler om Skjebnen. Her var den stødende, vrevlende, igjentagende Maade, hvorpaa han gav disse Steder, efter min Følelse, fuldkommen rigtig; ligeledes den frembøjede Stilling, og det Arbejd i hele Legemet, som Forlegenhed og Selvtykke frembringer. Den opløftede

Haand

Haand og Pegefinger gjorde god Virkning; til Hr. Frydendahls eget Omdømme overlader jeg ellers, om han ikke vel meget brugte den venstre Haand tilligemed den højre; jeg troer, at den Symmetrie, som Bevægelsen derved faaer, hverken er behagelig for Øjet, eller forstærker det Comiske. Han seer af denne eneste mikrologiske Anmærkning, hvor Lidet jeg har at erindre ved hans Udførelse af Rollen i det Hele, og at jeg tiltroer ham baade Talent og Villie til at blive Mester af slige ikke saa aldeles lette Roller. Til Ære for Parterrets Retfærdighed erindres, at der blev af et stort Antal istemt Tilfredshed med Jomfrue Barths Sang, og af Ingen ytret Mishag. Og da jeg nu har nævnt denne unge beskedne Skuespillerinde, saa tillade hun mig (uagtet hun ikke spillede en ny Rolle, og det altsaa er uden for min Plan,) med et Par Ord at berøre hendes Spil. At hun articulerer noget for stærkt for den unge, lystige Rósalie, er unegteligt; men ligesaa unegteligt er det, at Stavelsernes tydelige Udtale er den eneste Vej for hende til at faae vort Sprogs rigtige Udtale i sin Magt; og naar hun først har naaet denne, kommer nok Letheden ved Øvelse og Flid. Langt fra derfor, at dadle hendes skarpe Articulering, troer jeg, at den gjør hendes Lærere og hendes Tænksomhed Ære, og troer hende lige saa vist paa ret Spor til at vinde sand Kunstnerindes Hædersnavn, som jeg mener, og stændigen har meent, at Naturen udrustede hende med Evner dertil. Een Ting, som hun nøje har at vogte sig for, inden den vorder uovervindelig Vane, ere de hyppige Armbevægelser, naar de ikke enten udtrykke eller male nogen Ting. Ingen

gen Bevægelse er aldeles ligegyldig: naar den ikke gavner, saa — skader den. Vel tilstaaer jeg, at baade den store Opera og Buffaen har Fristelser i Tusendtal til Unatur, især saa længe Ritorneller og Gjentagelser af samme slet Intet betydende Ord, ja en eneste Stavelses Roulade- og Staccato-Udstykning i halve og hele Minuter, have saa megen Tillokkelse for Componisterne; vel tilstaaer jeg, at rigtige Legems-Bevægelser, endog i et godt Syngestykke, ere langt vanskeligere at opnaae, end i et ethvert reciterende Skuespil; vel tilstaaer jeg, at den Luftsaugen, som Hamlets ofte anpriste Replik fordømmer, er bleven temmelig epidemisk baade paa den offentlige og nogle private Skueplads; men just fordi slig Epidemie lettest angriber den Begyndende paa Banen, er det nødvendigt, at Enhver, der har ærlig Agtelse for Kunsten og dens Dyrkere, med sømmelig Frimodighed advarer den unge lærvillige Kunstner og Kunstnerinde imod et Onde, som neppe mere kan udryddes, naar det lades Tid til at fæste Rødder. Jeg troer Jomfrue Barth alt for overbeviist om min personlige Højagtelse til at hun skulde kunne miskjende Hensigten af mine Raad og Advarsler.

Fredagen 6. Han blander sig i Alt eller han skal have Næsen allevegne af Jünger og en Entree. Løverdagen 7. Serenaden eller de sorte Næser af Hr. Secretair Pram og Dands. Da Hr. Forfatteren af dette smukke Syngestykke, visseligen eet af vore allersmukkeste, i Slutningen af forrige Saison bad sin Indtægts-Aften udsat til hen i denne Vinter, saasom der mod den tilstundende Sommer komme Faa i Skuespilhuset, saa bleve denne Aftens Indkomster bestemte

til

til hans Honorarium. At Huset nu snarere var tomt, end fuldt, at der næsten Ingen saaes i første Loge-Etage, det er mig ligesaa ubegribeligt, som det er sørgeligt. I sidste Saison yndte man baade Stykket og Musiken; og hvo kjender Pram, og elsker ham ikke? Og dog holdt man sin Skjerv til hans Betaling tilbage! Det er sikkerligen bekjendt for et stort Antal ellers flittige Skuespilgængere, at Manden mistede næsten Alt, hvad han ejede, hvad han smaaligen havde samlet, i hiin rædsomme Ildsvaade, som gjorde saa Mange ulykkelige; Mange kunne ustridigen ogsaa have Kundskab om hans Lønnings alt for store Tarvelighed til deraf at sætte et nyt tilstrækkeligt Bo. Her var nu en Lejlighed for de ellers ædelmodige Kjøbenhavnere til at bidrage til Tabets Erstatning, uden derved at ydmyge Manden: hvorfor blev Lejligheden ikke brugt? — — Ilde var det ogsaa, at Indtægts-Aftenen faldt paa en Løverdag, da Posttiden maatte holde Endeel fra Skuespillet. Om Bestyrerne ikke kunde tilstaaet Forfatteren en Onsdag, er et Spørgsmaal, hvilket jeg har hørt Mange gjøre, men som jeg ikke anseer mig beføjet til at besvare, efterdi jeg ikke kjender de Grunde, der bestemte dem for Løverdagen.

Mandagen 9. Den honnette Ambition af Holberg og Kjøbmanden i Smyrna; mellem Stykkerne en Entree. Jomfrue Barth havde faaet Zaides Rolle i sidste Stykke, og viiste os ganske Characterens Godmodighed. Tirsdagen 10. Fejltagelserne af Goldsmith og Balletten Linna og Valvais. Hr. Ahrends spillede Hearcastles Rolle, og tog neppe Feil af dens Characteristik; nogle Scener, især de misfornøjede, lyk-

lykkedes ham aldeles; men det forekom mig, som denne Aften ikke i det Hele hører med iblandt Hr. Ahrends's heldigere; Tungen slog ham ofte fejl. Ligeledes troer jeg ikke heller, at Hr. Clausens Hastings faaer høj Rang iblandt denne særdeles flittige Skuespillers Roller. Det syntes mig, som om der i hans Spil fandtes noget Forlegent, noget Søgt, der bedre lader sig føle, end beskrive, og der imodsiger den Raskhed, som er et Hovedtræk i Characteren. Hr. Dues ubetydelige Vert blev given med den fordringsløse Simpelhed og Sandhed, som Rollen kræver. I Anledning af dette Stykke kan jeg ikke tilbageholde den Tilstaaelse, at det falder den ved Skuepladsen Uindviede vanskeligt at indsee, hvad for et Begreb han skal gjøre sig om Prøverne, medens forskjellige Skuespillere udtale eet og samme Navn paa forskjellige Maader. Man hørte f. E. denne Aften Harkastel, Hærkæstel, Hærkastel, Hastings, Hæstings, Marlov, Mærlov o. s. f.

Thorsdagen 12. I oprørt Vand er godt at fiske af Vulpius og Entreen Machinisten. Fredagen 13. Bagtalelsens Skole af Sheridan og en Entree. Mandagen 16. Hexerie eller blind Allarm af Holberg og Dands. Jeg blev denne Aften hindret fra at bivaane Forestillingen, saa jeg ingen Underretning kan give om Hr. Clausens Leander. Vel har jeg hørt Kjendere bifalde denne Rolles Udførelse; men en Rolle, som jeg ikke selv har seet, skal jeg nok vogte mig for at omtale enten med Bifald eller med Mishag. Tirsdagen 17. Minna v. Barnhelm eller Soldaterlykken af Leßing og en Entree. Thorsdagen 19. Lilla og en Entree. Hr. Quist

havde

havde faaet Corrado's Rolle. Fredagen 20. De aftakkede Officierer af Stephanie den Yngre og en Entree. Da Baron Kreutzen skulde underskrive sin Obligation til Schirmer, var der intet Skrivertøj i Beredskab, hvorved Skuespillerne sattes i alt for stor Forlegenhed. Hr. Lindgreen (Tjeneren) havde den Aands Nærværelse, at sige: "Herren faaer gaae ind i "det andet Værelse og skrive under;" hvilket da Hr. Saabye (Kreutzen) gjorde, og saaledes, samt med et Par andre smaa Repliker, udfyldtes den til disse Beslutninger og deres Udførelse medgaaende Tid. Forlegenheden blev derved mindre mærkelig for uøvede Tilskuere; men Skuespillernes Snildhed og hurtige Fatning undskylder ingenlunde, mindre forsvarer, den Skjødesløshed hos Vedkommende, ikke at skaffe Stykkets fornødne Requisiter tilveje. Saavidt jeg veed, paaligger det hos os Regisseuren, at sørge for saadanne Fornødenheder; og da denne lige fra Stykkernes Oplæsning af har overflødig Lejlighed til at gjøre sig bekjendt med Indholdet, og da hans Øje maa være øvet for hvad han skal besørge, saa seer jeg ikke, hvad der kan undskylde saadan Fejl, som sætter Skuespillerne i uundgaaelig og kjendelig Forvirring, og svækker Illusionen.

Mandagen 23. De to Sedler af Florian og Høg over Høg eller aabenbare Krig af Dumeniant; imellem Stykkerne en Entree. Tirsdagen 24. Steffen og Lise og Balletten Kjærligheds Magt. Hr. Due havde faaet Christens Rolle, og gav den, efter mine Tanker, med den Sandhed og Natur, som især lykkes ham i dette Slags Roller. Til noget saare

Væ-

Væsentligt af denne Aftens Fornøjelse regner jeg den Fryd, at see Huldgudinde Augusta i Skuespilhuset. Denne ædle Nationens Yndling blev modtagen med umiskjendelig Varme: i Logerne tindrede mangt et skjønt Øje af Glæde; paa Parterret lød et hundredstemmigt Hurra, ledsaget af Haandklap og Vivat og Velkomst-Raab. Saadant et Øjeblik, hvori Fyrster kunne see sig elskede af saa Mange, er noget Vigtigt imellem det Lidet, man kunde misunde deres Stand. Da Balletten var forbi, begyndtes Klap for Dandsen, men nedhyssedes strax. Dog haaber jeg, at de fortjente Kunstnere og Kunstnerinder, som gjorde sig saa redelig Flid for at vise sig Aftenen værdige, ikke troe, at denne Hyssen var Uskjønsomhed imod dem! nej, den kom sikkerligen af Frygt for, at Hertuginden skulde forlade Skuespilhuset, inden hun kunde faae nok en Hilsen, nok et inderligt Velkommen.

Onsdagen 25. **Pigen fra Marienborg** eller **Peter den Stores Kjærligheds-Historie** af Kratter og en Entree. Denne Aftens Indkomster vare, som Benefice, tildeelte Mad. Rosing. Rygtet fortæller, at Publicum ved Logers og Pladsers Betaling skal have viist den Skjønsomhed paa denne ypperlige Skuespillerindes Fortjenester, hvilken, til Ære for den gode Smag, synes stedse at vorde almindeligere iblandt os.

(Sluttet den 26 November.)

Om Skuespillene i Wien.

(Uddraget af berlinisches Archiv der Zeit, Jun. 1795.)

Den wienske Skueplads har mistet den Glands, der omstraalede den i Joseph den Andens første Regjeringsaar. Schröder og hans Kone, Catharina Jaquet, Mad. Sacco ere Tab, som aldrig ganske lade sig erstatte. Selv det tydskt Syngespil blev, efter den Tid, fordrevet fra Hoftheatret; i dets Sted kom et italiensk comisk Syngespil, som stedse er besat med talentfulde Kunstnere. Dertil kom en Ballet, som fortjente og erholdt stort Bifald, og ved Dandserinderne Vigano's og Muzzarelli's Yndigheder stiftede tvende heftige Partier imellem Tilskuerne, imedens det lille Antal Upartiske med Glæde lade begges Fortrin vederfares Ret. Ogsaa har det reciterende Skuespil endnu stedse Kunstnere af unegtelig, længe vedligeholdt og usvækket Fortjeneste: Manie Jaquet (nuværende Mad. Adamberger), Mad. Nouseul, de Herrer Brockmann og Weidmann, hvilke yngre Medbejlere roesværdigen stræbe at nærme sig. Især lykkes dem saadanne Forestillinger, som egentligen høre hjemme i Wien: Lystspil, hvis Værd faaer større Tilvext af Skuespillerens Duelighed, end Stykkets Læser i sin Eensomhed er i Stand til at forestille sig. For omtrent et Aar siden tog en Privatmand, Hr. v. Braun, Skuepladsen i Forpagtning, ej afskrækket ved det Tab, som i fordum Dage ødelagde mange af hans Forgængere, og nødte Hoffet til, umiddelbart at tilegne sig Skuepladsen; og han beviser ved anseelige til dens Tarv anvendte Bekostninger, at dens Opkomst virkeligen ligger ham paa Hjertet. Efter Forlydende gaaes han med Raad og Daad tilhaande af Hr. v. Al-

kin-

ringer, en Digter og Kjender af ualmindelig Kunstkjærlighed og Indsigt i Theatervæsen. Et tydsk Syngespil er allerede bragt tilveje igjen, og skal, siger man, først optræde med Glucks Iphigénia efter Alxingers Oversættelse.

Foruden dette fortrinlige Selskab, hvilket, i Forbindelse med det italienske og Balletten, optager tvende Theatre, (det i den saakaldte Burg og det ved Kärnther-Porten,) og foruden de omvandrende Gøglere, som til visse Aarets Tider besøge Wiens Torve, og ved Gøglespil eller Legemsøvelser more Folkemængden, der finder ualmindelig Lyst til Adspredelser, spille i Wiens Forstæder endnu tre eller fire Selskaber, iblandt hvilke det marinelliske og schikanederske fornemmeligen udmærke sig. Hiint er den sidste endnu værende Tilflugt for det fordum saa yndede Burleske, og kan ansees og besøges, som en riig Grube af overgiven Lystighed. En vis Kasperl er i deres meest elskede Gøglespil en Characteer, som har afløst den forbudne Hans Wurst's Navn.

Hr. Schikaneder er en bedre Skuespilbestyrer, end Skuespiller, og en bedre Skuespiller, end Skuespildigter; han mangler imidlertid hverken Bifald eller Indkomster. Han har den sieldne Fortjeneste, ved et affindigt Kluderie at have fremkaldt, i Compositionen til die Zauberflöte, en saare tækkelig Musik af Mozart, som er bleven Tydsklands Yndlingsmusik.

Theatret i Josephsstad, under Hr. Meyers Bestyrelse, finder mere Bifald ved sine Balletter, end ved sine øvrige Forestillinger. Et Beviis paa den tilvoxende Yndest for Skuespil har man i den Erfaring, at tre, for ikke meget lang Tid siden indrettede Skue-

spil-

spilsale, den i den saakaldte Burg, Schikaneders og den i Josephsstad i forrige Aar maatte udvides paa ny, ved hvilken Lejlighed de alle tre ogsaa skal have vundet i Skjønhed.

Efterskrivt.

Min Anke (i forrige Numer S. 30) paa det Theaterspil, hvilket Knapskærs og Bærhids Forestillere tillode sig, da de to Gjerrige sidste Gang blev givet, har bevæget Hr. Skuespiller Knudsen til at anmode mig om følgende Bekjendtgjørelse: Han erkjender, at sligt Theaterspil maatte være skadeligt for Stykkets Illusion, og var aldeles uskyldig i, at hans Medspillende, som Bærhid, berøvede ham Lommetørklædet; men da han traf dennes Haand i sin Lomme, maatte han, Knapskærs Character tro, fordre Tørklædet tilbage. Det anmærkede Tillæg var saaledes ikke grundet paa nogen Aftale mellem Skuespillerne, hvorom jeg, efter Hr. Knudsens Ønske, herved underretter Thalia's Læsere. Da Underretningen skeer paa bemældte fortjente Kunstners Ansvar, var det ligefrem Retfærdigheds Krav, at fyldestgjøre hans Ønske.

De betydeligste Trykfejl i forrige Numer.

S. 31. L. 24. Centliore, læs: Centlivre
— 32. — 2. (nedenfra) lydeliget, læs: lydeligt.

Thalia.

N. 4.

Placere bonis
quam plurimis, et minime multos laedere.
Terentius.

Thorsdagen den 26 October opførtes første Gang: Gamle og nye Sæder, Skuespil i fem Acter, efter Ifflands alte und neue Zeit oversat ved Hr. Instructeur Schwarz. En vis Hr. Grøndal, som i sin Ungdom ved et Testamente har faaet en Tønde Guld imellem Hænderne, har giftet sig mod sin Faders Villie med et ædelt, men alt for eftergivende ungt Fruentimmer. Uden at beregne Følgerne har han stedse formindsket sin Capital ved at boe prægtigt, klæde sig og sine Børn prægtigt, sanke paa Malerier, holde overflødige Tjenestefolk, omgaaes Adelen, som, medens den foragtede ham, hjalp ham at ødelægge hans Formue. Ved dette Liv og ved qvælende Ørkesløshed hærdedes hans af Naturen ikke bløde Sindelav; han forkjælede sine Børn, Louis og Amalie, som han opdrog til Alt, uden til noget Gavnligt, og var kold, vel og haard, imod sin stille lidende Kone.

Saadan er Situationen, da Handlingen begynder. Frue Grøndal har et Optrin med Amalie, som haanligen forkaster en Foræring af hende, og røber utilgivelig Overdaad; Fruen gjør sin Mand forgjeves Forestillinger om deres Formues yderlige

Ubetydelighed; den var nu sjunken til 3000 Rd., som hendes Flid og Sparsomhed havde reddet. Han stoler paa sine fornemme Venner, der skulle skaffe ham en stor og meget indbringende Ærespost, og hans uvidende Søn en Adjunction; hans Datter, som den agtværdige Justiceraad Frydensberg rigtigt nok har begjert, troer han da ved Giftermaal at vorde qvit. Hans Søster, Kræmer-Enke Langenfeld, som Frue Grøndal har ladet indbyde, kommer, og faaer en hjerteligen kold Modtagelse af sin Broder, skjønt han ikke i tre Aar har seet hende, men modtages desto venskabeligere af Frue Grøndal, som har ladet hende kalde, for i hendes Barm at kunne udgyde sin Kummer. Mad. Langenfeld venter sin Fader, den gamle, ædle og faste Herredsfoged Grøndal, fra Landet, og troer, at han, skjønt han i atten Aar ikke har villet see sin ulydige Søn, dog vil finde Midler, som kunne raade Bod paa den for Døren værende Elendighed.

Frue Grøndal lader Louis kalde, for at formane ham, med Alvor at lægge sig efter gavnlig Studering, og ikke blot danne sig ved Legems-Færdigheder. Denne, en Modens Blanding af Smaaherre og Geniemand, begegner sin Moder ilde. En Ven af Huset, Landraad Baron v. Gärtner, kommer til, og foranstalter et stadseligt Forliig imellem Moder og Søn, lover ogsaa at skaffe Mad. Langenfelds Datters, Christines Bejler en Betjening. Christines Broder, Jacob Langenfeld, en Yngling med ypperligt Hjerte og et Forraad af nyttige Kundskaber, kommer for at raadføre sig med sin

Mor-

Morbroder, om han skal studere, eller ikke; Onclen overdrager hans Examen til Louis. Amalie, som er negtet en overflødig Udgivt af sin Moder, forklager hende, og Grøndal erklærer, at han vil skjenke hende de levnede 3000 Rd., imod at hun skal boe alene.

Grøndal faaer nu Skilsmisse-Brevet. Louis og Jacob have examineret hinanden: hiin er blottet for alt det Grundige, denne for alt det Zirlige; de aftale, paa Universitetet at ville give hinanden gjensidig Underviisning. Baron Gårtner kommer, og paatager sig, at afgjøre det med Frue Grøndal om Skilsmissen, samt at skaffe Manden en passende Betjening. Justiceraad Frydensberg kommer, og anmodes om at give Louis et rigt Stipendium: han lover, at lade Skole-Commissionen examinere denne, og, i Fald han er overordentlig af Genie og Kundskaber, da at give ham Stipendiet, endskjønt han ikke kan betragtes som trængende dertil. Men angaaende Amalie vil han være vis paa to Poster: først, hvi hun viser sin fortræffelige Moder saa liden Agtelse, dernæst, hvad Medgivt hun faaer. I Henseende til det Første tilfredsstilles han ikke, og i Henseende til det Sidste hører han, at hun faaer slet ingen Medgivt, og intet Udstyr. Da nu Amalie aldrig har været vant til at negte sig Noget, frygter Frydensberg, at hans Indkomster ere utilstrækkelige til hendes Tilfredsstillelse, og afstaaer altsaa fra at ægte hende. Nu kommer gamle Herredsfoged Grøndal, og finder Huset broget, Amalie vanartig, sin Søn svækket paa Legem og Sjel, Elendigheden stor, og beslutter, at rydde op i Huset.

Louis er vorden beskæmmet ved Examen, Landraaden modtager af Justiceraaden Documentet desangaaende, det han vil bibringe Hr. Grøndal; han giver Frue Grøndal Afkjøbelsen, anmodes af Grøndal om et Laan af 1000, 500, eller endog 300 Rd., men istedetfor at føje ham, minder han endog Grøndal om lidt Klatgjæld, som denne var ham skyldig. Herredsfogden, stedse utaalmodig efter at see sin Svigerdatter, har nu undersøgt Husets Tilstand, og formaner Sønnen til at opofre sin Pragtsyge; han examinerer Louis og forbitres over hans Ukyndighed i Latinen. Han faaer Skilsmissen at vide, og bringes i Harnisk imod sin Søn, befaler denne at hente sin Kone; Grøndal negter det; den Gamle truer med at beskæmme og forlade ham; forgjeves; Grøndal truer, at ville myrde sig; Børnene forhindre det.

Frue Grøndal bringes tilbage; Herredsfogden formaner hendes Børn til Ærbødighed og Kjærlighed for deres Moder, lover hende gode Kaar, de Andre Ydmygelse og Tugtelse. Landraaden, som har gjort Udveje til en liden ørkesløs Slotsforvalter-Tjeneste for Grøndal, hvilken denne ikke vil modtage, sendes til Herredsfogden for at foreslaae ham, at afstaae sit Embed til sin Søn. Herredsfogden vegrer sig aldeles derved. Jacob, som har faaet Stipendiet, vil give Louis 100 Rd. aarligt, Grøndal nedbøjes, Louis tager derimod. Frydensberg vil ogsaa give ham 100 Rd. om Aaret i tre Aar, og sender Amalie en Obligation paa 1000 Rd. Herredsfogden lader Børnene yderst tarveligt paaklæde, vil tage dem og Moderen med sig, og byder Grøndal,

dal, at modtage Slotsforvalter-Tjenesten. Denne vil fortjene sit Brød i den vide Verden, hans vanartige Søn negter at følge ham, og forener sig med Amalie i at bebrejde ham sin Ulykke. Denne Afskyelighed virker paa Herredsfogden, han tager sin Søn til Naade, forener ham med sin Kone igjen, og lover de ugudelige Børn en passende Poenitense-Tilstand.

Hertil beløber Stykkets væsentligste Indhold sig. En fremmed Kunstdommer siger, at Kritiken kommer nogenlunde i Klemme ved dette Skuespil, fordi den finder saa mangen Lejlighed til at lukke Munden højt op til Dadel, og atter saa megen Sandhed og Skiønhed, som den ikke kan negte sit Bifald, saa det vorder vanskeligt, at see hine stivt i Øjnene, uden at blændes af disse. Hvad mig angaaer, da vil jeg stræbe at overvinde saadan Vanskelighed ved at opbyde min Dømmekraft og min vist nok indskrænkede Kundskab, for med sømmelig Utvungenhed at gjøre Brug af begge. Kan man ikke agte Iffland højt, uden at mene hans Verk aldeles dadelfrit? Hvad under Solen er ganske fuldkomment?

En Undersøgelse, hvorvidt Situationer og Characterer i dette Stykke ere nye, vilde lede til ugavnlig Vidtløftighed, og rimeligviis endda være lidet fyldestgjørende. Ligemeget, om man i Schrøders Fætter i Lissabon, i Babo's Borgerlykke, eller i andre ældre Skuespil, vil finde Lighed med det, som Ifflands gamle og nye Sæder leverer; nok, at Forfatteren, skjønt maaskee ledet paa Spor af en fremmed Vejviser, dog unegteligen vandrer sin egen, hans cha-

rakteriserende Gang. Jeg har ved Anmældelsen af den værdige Kone (S. 5 og 6 i dette Blad) forudskikket nogle Bemærkninger over Ifflands Forfatter-Værd, hvortil jeg vil henvise, og hvoraf nærværende Bedømmelse tildeels kan ansees som en Anvendelse. Den menneskelige Sjel har Sider, for hvilke Ifflands Øje synes udmærket skarpt; og man var uretfærdig, om man negtede ham, ved dette Stykkes Udarbejdning, troligen at have brugt dette sit grandtseende Øje. Imidlertid kan det heller ikke negtes, at Stykket har Chracterer, som ikke alene mangle dramatisk Interesse, men som endog opbringe Tilskueren imod sig. Denne Grøndal, der synes sammensat af Letsind, Vildskab og Ødselhed; som har ladet næsten to Decennier henskride, uden at gjøre Brug af sit i Ungdommen dyrkede Hoved til en eneste nyttig og fornuftig Syssel; hvis Hjerte er lukt for hver den blide Følelse, der ikke kildrer hans skjeve Forfængelighed; den Mand, som alt længe har unddraget den bedste Hustrue sit Hjerte, og nu er hendes Tyran, giver sine ugnartige Børn Medhold imod hende, og lader sig skille ved den Elskværdige, fordi hendes Fornuft vil holde Amalies Ødselhed i Tøjlen; den Mand, som Højhedssyge har hærdet mod Følelsen af Livets ømmeste Forhold, Ægtefællens, Sønnens, Broderens, den Beslægtedes Forhold; som, dybt ydmyget, dybt nedbøjet af Ulykker og Haan, hvilke han selv neddrog over sig, dog endnu trodser, og først i Nødens og den krænkede Faderfølelses allerbeskeeste Øjeblikke giver et Glimt af Formodning om, at han vil finde sig i sin Faders Planer til hans Redning, et Glimt af Formod-

modning om, at han vil afstaae fra sit Ægtemands-Tyrannie — denne Mand har neppe Interesse, vi kunne ikke let sukke over hans indstrømmende Ulykker, dem han saa aldeles fortjente; vi kunne slet ikke elske ham; thi hvor findes der endog kun et eneste elskeligt Træk hos ham? Vi maa foragte ham, afskye ham, hade ham; thi hvad gjør han, som ikke er stygt?

Og nu hans Børn, som med Uvidenhed og Forfængelighed, Egennytte og Usædelighed forene et Hyklerie og en Nederdrægtighed, som byder Faderens Spidsen: hvo skal kunne føle med disse Ødelunger, disse Uhyrer? Hvert Træk af deres Handling maa bringe Tilskuerne i Harnisk, saa aldeles øde ere de for alt Taaleligt. Og da de til Slutning, saa at sige, smaahakke den allerede knusede Fader, som havde opofret Alt for tilfredsstille deres umættelige Ønsker, da maa selv den neddyssede Menneskefølelse vaagne, og ønske disse Hugorme Tilintetgjørelse eller Pine.

Jeg kommer nu til Frue Grøndals Character, som Schink kalder et Sidestykke til Hofraadindens i den værdige Kone, og finder denne mindre Ideal, den menneskelige og qvindelige Natur troere, end hiin. Uden at være enig med ham i at gjøre Hofraadinden saa meget til Ideal, som han, da mig tykkes, at Menneskeligheden stundom heel tydeligen fremglimter hos Sophie Lestenfeld, tilstaaer jeg ham gjerne, at man lettere, meget lettere, finder en Frue Grøndal i den virkelige Verden, end en Frue Lestenfeld. Hustruen er i værdige Kone som i gamle og nye Sæder, Korsdragerinde, giver efter, underkaster sig

en

en Mands Luner, som behandler hende saare ilde, alt dette er eens; men vort nærværende Stykkes Heltinde modsætter sig dog, ytrer Misnøje, og bebrejder Manden sin Uret. Hun krymper sig dog, siger hiin Kunstdommer, naar man vil træde paa hende, vist nok kun, som en afmægtig Orm, men man seer dog den modkæmpende, lidende Natur. Han troer, at Characteren blev mere dramatisk, om man blev større Kraft vaer i denne Modstræben, især om hun lod sine vanartige Børn føle mere Styrke og Overvægt; om Følelsen af den Despotisme, hun maa taale, gav hendes Modstræben mere Sving, og om hendes retfærdige Sag gav hendes Bebrejdelser mere Ild og Overbeviisnings-Kraft. Hun er alt for meget sædvanlig Kone, græder og klynker for meget, hvilket frembringer en Eenslyd i hendes Character, der ej er ganske dramatisk virksom. I dette Sidste er jeg aldeles af samme Tanker, som den tydske Kunstdommer; men dersom en Character er meer eller mindre dramatisk, i samme Forhold, som den meer eller mindre interesserer os, og vækker vor levende Deeltagelse, saa tvivler jeg om, at den foreslagne Forandring vilde gjøre Frue Grøndals Character mere dramatisk. Den Syge, som skriger højt, rører os ustridigen mindre, end den, der med stiltiende Taalmod bærer sine Lidelser, og anstrænger den sig krympende Natur for at bekæmpe og overvinde dem; den Syge, som udskjælder Lægen, nyder mindre vor Medynk, end den, som opfordrer al sin sidste Kraft for at lyde hans ækle eller haarde Forskrifter. Det synes os, som hiin selv tager sig nogen Fyldestgjørelse for sine Smerter; denne tager sig ingen,

og til nogenlunde Erstatning ofre vi ham vort hele velvillige Hjerte. Saaledes i den physiske, ligeledes i den moralske Verden. Snarere troer jeg, at Iffland, af Frygt for at male os netop nok en Sophie Lestenfeld, er strandet paa det Skjær, at vise os en temmeligt hverdags god Kone. Imidlertid er denne langt fra ganske uden Ynde; og hun har Steder, som maa røre Enhver, der har Hjerte, indtil Taarer. Jeg vil, ved at gjennemgaae Forestillingen, muligt komme til at pege paa eet eller andet af disse Steder.

Inden jeg forlader, hvad jeg anseer for det mindre Fuldkomne i Stykket, bør jeg endnu gjøre opmærksom paa Usandsynligheden i den Tiltroe, som ej alene den letsindige, og i Suus og Duus indviklede Grøndal sætter til den hykkelske, og kun for svage Øjne maskeerte Baron v. Gärtner, men som endogsaa Frue Grøndal værdiger ham, Frue Grøndal, der har det store Forraad sund Menneskeforstand! Jeg i det mindste formaaer ikke at indsee, hvorledes den forstandige Kone kan tage hans glatte Ord for Menneskevenskab og Velvillie, eller hans ubelejligt anbragte Religionsord for Moralitet. Vel skal han, efter Mad. Langenfelds Udsagn, kunne fange Dumme og gjøre Kloge trygge; men enten maa hun kun mene Kloge i en vis indskrænket Grad, eller Iffland har glemt dette Udsagn, da han lod Baronen træde op.

Madame Langenfeld føler, taler og handler overalt med elskværdig Simpelhed; hun gjør stedse, hvad hun bør, og hvad hendes gode Hjerte tilsiger hende. Hendes Character er ikke, og skal ikke være, fremspringende,

gende, men er tegnet med ualmindelig Correcthed. Ligeledes hendes Børns, Jacob og Christine Langenfelds, af hvilke især Jacobs er overmaade interessant. Han har baade Hoved og Hjerte, er øm, men ikke qvindagtig, god, men ikke svag. Han er arbejdsom og flittig, han har lært noget Retskaffent, og vil gjerne lære Meer. Han er fuld af Ild og Kraft til alt Godt og Ædelt, og en svoren Fiende af Uvidenhed og Utaknemmelighed. Alt dette faaer et særdeles tækkeligt Udseende ved hans Ligefremhed, og bliver afstikkende og pirrende ved hans fuldstændige Ukyndighed om Convenients og Etiquette, men ingenlunde om det sande Anstændige, det han aldrig træder for nær; hiin Ukyndighed er saa characteristisk præget i hans Gang, Maade at bære, klæde og udtrykke sig paa, at hans Rolle maatte vorde os een af Stykkets kjæreste, om den endog udførtes mindre fortræffeligt, end paa vort Theater.

Den gamle værdige Herredsfogeds Character lader sig beskrive med faa Ord. Han er Mand, fast, som det bør sig en Mand, virksom, ærlig, god, som det bør sig den tænksomme og dannede Mand. Hans Ungdoms Verden, som gjorde Indtryk paa hans blødere Sandser, Indbildningskraft og Fornuft, har efterladt sig et uudsletteligt Præg i hans Tænkemaade, Tale og ganske Adfærd; og dette Præg lader os endog ofte stode paa Smaating, vel stundom paa vigtigere Ting, som mishage vor Følelse. Saa meget det f. E. behager os, at han skyer Omveje, seer og griber lige ind i Tingen, saa kunne vi dog ikke uden Misnøje see den virkelige Despotie, hvormed han behandler sin Søn og hans

Huus;

Huus; ogsaa beklage vi, at han, for et ulydigt Skridts Skyld, overlod denne til sin egen Vildskab i Ungdommens meest henrivende Alder. Troer han nu — og det troer han jo — at kunne holde Manden paa 39 Aar i Tøjlen, maatte han vel og kunnet holde den blødere Yngling paa 21 Aar. Men dette troer jeg at høre med til Characteren, saadan som Forfatteren har villet have den. Derimod troer jeg, at Alderdom maatte virke saa meget endog paa den kraftfyldeste Mand, især naar han er Fader, og øm Fader, at han maatte imellemstunder kaste et sørgmodigt Blik tilbage paa sin egen Fremgangsmaade, der dog unegteligen var Medaarsag i Sønnens Ulykke. Skulde det ikke en eneste Gang falde ham ind, at sige til sig selv: "Gud! om jeg var kommen et Aar sildigere, og Franz da var aldeles uden Redning, hans Hustrue, hans Børn aldeles uden Redning?" Forresten er denne Character en af Stykkets heldigste, og den meest fremspringende; og i Hensyn paa dens vedligeholdte Eenhed har den end ikke et eneste Træk, som ikke nogenlunde lod sig undskylde, om just ikke indtil Overbeviisning forsvare.

Da jeg i Henseende til Baron Gärtners Characteristik er saa heldig, for en Deel at kunne henvise til et andet Blad, har jeg om denne kun Lidet at sige; og selv dette Lidet vil jeg opsætte indtil jeg berører Forestillingen. Kun maa jeg her tilføje, at den, i mine Tanker, ogsaa bør regnes blandt Stykkets heldigste og meest dramatiske.

Saaledes har jeg nu forelagt Thalia's Læsere min Bedømmelse over dette Skuespil, som Digterverk, hvis

Skjøn-

Skjønheder i Anlæg og enkelte Deles Udførelse ikke ere faa, og hvis Detail-Skjønheder ere mange. Da Oversættelsen er af en Schwarz, vide Læserne, hvordan de kunne vente sig den. De formode altsaa en flydende Stiil, en bøjelig, efter Characterene og Skuepladsen lempet Dialog, kort: ingen Dusin-Oversættelse; og deres Formodning skuffes ikke. Den er forresten localiseret, for saa vidt det vel lod sig gjøre formedelst Forskjellen imellem den pfalziske og vor politiske Forfatning. Mere skulde jeg maaskee ikke tilføje, dersom ikke nogle af mine Læsere smigrende mene mig i Besiddelse af Hr. Schwarz's Venskab: jeg udsatte mig da for at misbruge dette, eller og jeg maatte synes nederdrægtigen partisk, om jeg vilde fortie, at denne i det Hele saa gode Oversættelse ingenlunde synes mig aldeles fri for Germanismer *).

At

*) Den Iilfærdighed, hvormed Skuespil sædvanligen maa trykkes, har ladet endeel Trykfeil indsnige sig i gamle og nye Sæder: Hr. Instructeur Schwarz har derfor anmodet mig om, i Forbindelse med ovenstaaende Recension, at meddele følgende Fortegnelse paa de betydeligste af bemældte Trykfeil: S. 26 L. 8 sig, læs: siig. S. 50 L. 15 Hr. Grøndal, læs: Frue Grøndal. S. 55 L. 18 guddomme, læs: guddommelige. S. 56 L. 16 PeLe, læs: Père. S. 64 L. 9 Frue Grøndal, læs: Hr. Grøndal. S. 83 L. 3 irritere, læs: excitere. S. 93 L. 2 Stakkels, læs: stakkels. S. 101 L. 11 Sønlig, læs: sønligt. S. 105 L. 16 ophold, læs: Ophold. S. 110 L. 3 nm, læs: om. S. 126 L. 2. Bêtê, læs: Bête. S. 142 L. 12 Quique, læs: cuique. S. 147 L. 7

At Forestillingen, paa en eneste Rolles nær, i det Hele hører til vor Skuepladses heldige, og i det Enkelte til dens mesterligste Forestillinger, derom synes Mængden af Tilskuerne at have været enig. Jeg vil nu, efter Ordenen af Personernes Fortegnelse foran Skuespillet gjennemgaae først den gamle Verden, eller Menneskene med gammeldags Sæder, og siden Menneskene med nymodens Sæder samt de mindre afstikkende. Blandt hine staaer Hr. Schwarz, som Herredsfoged Grøndal, i Spidsen. Denne sande Skuespillers Styrke i ædle Fædres Roller er bekjendt. Han udmalede ganske den Skizze, som jeg ovenfor har givet af Characteren; stærk var hans Colorit, og sin Pensel dyppede han upaatvivleligen paa Ifflands eget Palette: Han var en Blanding af usvækket Kraft, uforfalsket Ærlighed, landlig Simpelhed og Trohjertighed, og idel ægte Fader. I Henseende til sidste Egenskab torde han maaskee endog have valgt en stærkere Farve, end Forfatteren selv; mig i det mindste forekom den haarde Mand ved Opførelsen i et mildere Lys, end ved Læsningen. Strax da han kom ind i

L. 7 quam, obrem, læs: quam ob rem. L. 11 Efter Latine udelades Comma. L. 13 oblivisci, læs: oblivisci. L. 19 og 20 ligeledes. S. 148 L. 10 og 149 L. 7 og 8 ligeledes. S. 167 L. 17 Castellennée, læs: Castellanie. S. 186 L. 11 Daglig, læs: daglig. S. 190 L. 10 Velgiorende, læs: velgiorende. S. 197 L. 10 Hielpelose, læs: hielpelose. L. 17 Undseelighed, læs: Huuslighed. S. 200 L. 11 Hierrelose, læs: hiertelose.

3 — 15 *) forkyndte hans Skridt den raske, marvfulde Olding, og hans forskende Øje Faderen, der fandt sin forlorne Søns Overdaad endog over Forventning. En gammel Landmand, der troede at bringe sin huuslige Sønnedatter ret en vigtig Foræring, kunde ikke med meer Interesse og Inderlighed sagt: (3 — 16) "Jeg har bragt hende et smukt Stykke Lærred med paa "78 Alen. Jeg har tit og mange Gange røgt min "Pibe ved det, og selv vandet det." Og i den hele Replik: "Holdt, Tøs!" o. s. v. til Enden, lød saa ganske den opirrede Gamle, der indtil Smerte fandt sit Haab skuffet. Saare malende og udtrykkende var hans Trin tilbage, hans næsten frastødende Hænder, hans næsten bortvendte Aasyn, hans dæmpede Stemme, og Pausen imellem: "Franz!" og: "Gud bevare dig! "Du er bleven gammel!" (3 — 17) Faderen, som dog ventede en mere mandigt blomstrende Søn, overraskedes af dennes svækkede Udseende, og havde Møje med at qvæle den frembrydende Fortrydelse. End mere forstærket saaes og hørtes den i hans bestemte: "Jeg "vil rydde op her, siger jeg." (3 — 19) Derimod føledes saa ganske hiin Faderlighed, hvorpaa jeg nyligen pegede, i hans siden følgende: "Ja, jeg er Fa- "der; men herfra og til min Grav er ikke langt: blød "vil jeg ikke være; og skulde endnu i Dag mit og "dit Hjerte briste derved; — allons, til Papirerne!"

Lige-

*) Det første Tal betegner Act eller Optog, det andet Scene eller Optrin. Jeg beder om Tilladelse til herefter at bruge denne Henviisnings-Maade, hvorved jeg vinder Rum og skaaner Læsernes Øjne for at trettes af overflødige Bogstaver.

Ligeledes: (4 — 10) "I atten Aar et levende dødt "Barn! O Vee, o Vee! Atten Aar!" Og nu blev han næsten blød af Følelse ved de Ord: "Og man "lever saa stakket!" Virkeligen gjennemtrængt af faderlig Bedrøvelse over sit ikke blot vanartede Barn, men den nu af sine Børn krænkede og ulykkelige Fader, hørtes Kunstneren i disse Ord: (5 — 14) "Franz, "du har gjort meget Ondt; men du er bleven umenneskeligt straffet. Mit Hjerte og mine Øjne løbe over." Førend jeg forlader denne skjønne Rolles skjønne Udførelse tillade man mig, at nævne endnu een Replik, som jeg tæller imellem Mesterstederne af Hr. Schwarz's rigtige, rundede og fuldendte Spil. Det er det Sted, hvor Grøndal truer med Selvmord, og Herredsfogden saa med frygtelig Bestemthed svarer: (4 — 14) "Herfra maa du træde hen for den evige Dommer" o. s. v. Om dette Sted endog er iblandt dem, hvilke jeg ikke ønskede i Stykket, saa glæder jeg mig dog over, at have været rørt af den Værdighed, som Kunstneren forenede med den Kraft, hvormed han sagde det.

Enken Langenfeld blev af Jomfrue Winther given med en fordringsfri Simpelhed, der højligen fortjener at anprises som Mønster. Det er, desværre, ingen Sjeldenhed iblandt os, at see Skuespillere og Skuespillerinder, som endog have yderst ubetydelige Biroller, at ville hæve disse ved megen Vigtighedssyge: her var ingen Birolle, Mad. Langenfeld er, næst hendes Fader, Hovedhjulet i det hele Verk; og dog spillede Kunstnerinden sin vigtige Rolle med al den jevne Sandhed, som Forfatteren har lagt deri, som netop interesserer deri, og hvis Overtrædelse vilde gjøre

Spil-

Spillets Ensemble *) ubodelig Skade. Forfatteren har, i mine Tanker, ingen Ord lagt hende i Munden, som taalede særdeles Vegt; men hun sagde og spillede det Hele saa rigtigt, at min Følelse paastaaer, jeg maatte udtegne hendes hele Rolle for at udtegne det Rigtigste.

Jacob Langenfeld kunde neppe gives bedre, end Hr. Saabye gav den. Jeg har ved Skizzen til Rollens Characteristik ytret min Glæde over hans mesterlige Spil, og jeg kan ikke tit nok ytre den til min egen Tilfredsstillelse. Jeg, der ikke har seet det schrøderske Theater, tvivler dristigen om, at Hamborgs Werdy, hvis Roes baade mundtlig, skrivtlig og paa Prent er bleven mig kundbar, har kunnet udføre Jacobs Rolle indtil den Fuldkommenheds-Grad, hvormed Hr. S. spillede den. Det er enhver nogenlunde flittig Skuespilgænger bekjendt, at denne Skuespiller med sin særdeles tækkelige Figur og sit bøjelige Mæle forener Lethed og Ynde i sit Legems Bevægelser, især i naive Roller, som denne; ikke desto mindre havde han opofret disse Fordele for at blive Sandheden tro. Hans Gang, hans Stillinger, Tonefaldene i hans Tale, Alt røbede den ikke udyrkede, men uslebne, gode Dreng, der ved Grammatik og Ordbog aldrig har ladet det falde sig ind, at det ikke var ligegyldigt, hvorledes man lod sin Kjole sye, hvorledes man knappede den, bar sin Hat, bandt sit Halstørklæde; hvorledes man stod, sad, gik o. s. v. Den Sønlighed, hvor-

*) Kunde man ikke tillade Heelhed, istedetfor dette fremmede, ellers uundværlige, Ord?

hvormed Jacob er sin Moder hengiven, hørtes rørende i den hele lange Replik: (2 — 11) "Jeg veed "ikke — jeg er visseligt god" o. s. v., hvori ædel Selvfølelse havde mindre Indflydelse, end i Repliken: (3 — 3) "Nu, Cousin, angaaende det Grove og Fine, det "bliver derved." Endnu vældigere, og det maatte den, lød Selvfølelsen i hans Ord: (4 — 13) "Hr. Oncle! "jeg lyver ikke; thi jeg gjør intet Ondt." De Lectioner, han giver sin Fætter Louis, gaae ogsaa ganske mesterligt; men jeg maatte vorde alt for vidtløftig, blot ved at pege paa Alt. Eet Træk, som tilhører Skuespilleren selv, vil jeg endnu tillade mig at anføre. Da Grøndal (3 — 3) har viist ham, hvorledes han skal holde Hatten, og han ved en følgende Repliks Begyndelse mærker, at den er gaaen af Lave, tager han hurtigt fat paa Hatten efter den foreskrevne Maade, og derpaa begynder sit Svar.

Jomfrue M. Smith spillede Christine, og hvo der kjender denne unge haabefulde Skuespillerindes Anlæg og Held til at spille uskyldige, kunstfrie Piger, tvivler vel ikke om, at hun udførte sin lille Rolle vel. Det gjorde hun virkeligen; men jeg, der saa ofte har lykønsket vor Skueplads med sin yngste Forskjønnerinde, har for ærlig en Agtelse for hende til ikke at spørge, om hun nok var Jacobs Søster? Vel tør hun, som Fruentimmer, have mere naturlig Følelse for det, som falder i Øjnene, end Broderen; men noget Ubelevent maa nødvendigt blive tilbage, og noget mere, troer jeg, end det, hun viste os. Hun lægge blot Mærke til, at Grøndal (1 — 10) beskylder hende for, at have gjort Tiggerknix. Godt var det rigtigt nok, at

hun

hun (3—17) gjorde et saadant for at faae Amalie til at gaae først ud; ved nøjere at studere, hvad hun forresten saa godt kunde udenad, vil hun letteligen kunne bringe sin Rolle i Overeensstemmelse dermed. Jeg taler aabenhjertigen, fordi jeg bør. Al den Godmodighed og Inderlighed, som var, og kunde bringes i Rollen, havde hun aldeles i sin Magt; endog hendes Øje talede ubetaleligen skjønt med den gamle Bedstefader.

Hr. Frydendahl havde Grøndals utaknemmelige Rolle. Som det forekom mig, characteriserede han den ganske rigtigt, kun i 1—7 og 8 troer jeg, at han var strax for vranten og opfarende mod Frue Grøndal, hvoraf naturligviis flød, at han ikke kunde lade sit slette Lune stige, da Frue Grøndal siden gjør ham meer alvorlige, ham besværlige, Forestillinger. Forresten veed jeg ikke, hvorledes denne flittige, og sandeligen meget sysselsatte, Skuespiller skulde givet sin Rolle anderledes, end han gav den. Lidt mere Holdning, lidt stærkere Farver vilde maaskee ikke skadet Maleriet, hvori han forestiller en Hovedfigur; men om Forfatteren leder ham paa Spor dertil, er et Spørgsmaal, som jeg vover at benegte, indtil Benegtelsen modbevises.

Frue Grøndals Rolle var i Mad. Rosings Hænder. Det er da overflødigt, at jeg siger, denne store Kunstnerinde leverede Rollen mesterligt; jeg vil kun henvise til nogle enkelte Steder, som, efter min Følelse udmærkede sig. Strax i første Optog, hvor forekommende, hvor skaanende var hun mod Amalie, indtil denne tvang hende til Bebrejdelser og Fasthed! Denne Fasthed,

hed, grundet paa god Samvittighed, hørtes saa ganske i hendes Replik til Grøndal: (1 — 8) "Jeg har "sammensparet det, hvoraf du endnu i Dag sætter "overstyr." Og den krænkede Uskyld lagde endnu mere Energie *) i den følgende: "Franz! — du er retfær-"dig. Af al din Glands nød jeg Intet, uden Føden, "Klæder og et Værelse. Jeg forlanger heller Intet "mere for Fremtiden; men vil jeg ogsaa kunne have det "med Æren? Besvar dig selv, og vær saa rolig — "om du kan!" En lignende Energie lagde den saarede Moderfølelse i den Replik til Louis: (2 — 2) "Giv Almisse, siger Menneskekjærligheden; gjør ikke "Meer, end du kan, siger den sunde Fornuft. Ær "din Moder, siger den gode Følelse." o. s. v. Derimod sagde hun i samme Optrin aldeles qvindeligt den Replik, hvori hun spørger, om Louis lærer, "hvad "man maa vide for at blive Advocat eller Secretair?" Og Fortørnelsens Overgang til Bedrøvelse, hørtes tydeligt i: "Nu, saa gaae da! Jeg arme Kone finder "vist min Stemning igjen; thi den forlader mig ikke." Kummer og Bedrøvelse talede alene, da Grøndal spurgte, om hun vilde bytte Søn med Mad. Langenfeld, og hun saa svarede: (2 — 13) "Ikke — bytte; "men takke Gud af ganske Hjerte, hvis Louis var, "som Jacob, takke paa mine Knæe for en barnlig "Støtte, — som jeg nu ingensteds har, naar mit "Hjerte brister." Og Kamp imellem Fortvivlelse og Hengivenhed begyndte hendes Bøn: (2 — 14) "Alle

 "Ulyk-

*) Torde man ikke paa Dansk vove at sige Indkraft?

"Ulykkeliges Fader! algode Væsen! Mand og Børn "vise mig fra sig — til dig!" Ved dette kraftfulde: "til dig!" vandt Hengivenheden Sejer. Det være mig endnu tilladt, at pege til et Par Sider af Kunstnerindens stærkt tegnede Characteristik af Rollen. Det er først den umiskjendelige Moderlighed, hvormed hun siger: (5 — 2) "Mine Børn, jeg var saa kort en "Tid fra Jer; og det var for mig, som jeg havde "ladet Jer blive paa den anden Side af Havet." Dernæst den Højmodighed i hendes Forbén for Grøndal: (5 — 3) "Handle faderligt med ham!" og i: "Jeg vil før bede det første gode Menneske, jeg møder paa Gaden, om Almisse, end at der skal gives "mig Opresning." Denne Højmodighed voxer til Storhed, da hun (5 — 14) seer Grøndal forladt af sine Børn, og da beder ham: "Modtag dog mig! "Lad mig beholde min Ret! Jeg følger dig, hvorhen "du vil." Man dadlede Schink fordi han altid roside Schrøder; man har dadlet mig, fordi jeg altid roser Mad. Rosing. Jeg har ingen tilstrækkelig privat Grund til Partiskhed for eller imod nogen Skuespiller eller Skuespillerinde; og man forlanger for Meget af mig, hvis man vil, at jeg til en Afvexling skal dadle mod Overbeviisning. Denne Gang har jeg en liden Tvivl at forelægge Kunstnerinden, om hun nemligen ikke i sin sidste Replik til Landraaden (4 — 6) lod Graaden qvæle sin Stemme i den Grad, at den blev utydelig, altsaa udramatisk? Hun — skjønt jeg ikke kjender hende uden for Skuepladsen — er sikkert ikke iblandt dem, der mistyde min Frimodighed.

Louis

Louis var uden Tvivl ganske rigtigt characteriseret af Hr. Quist; men mig forekom det, som om hans Spil ikke gav Rollen Liv nok. Louis skal have alt muligt Genieværsen, for saa vidt det lader sig forene med Straajunkerens udvortes Dannelse, hans Lethed i Foredrag og Manerer. Det Sidste savnede jeg især hos denne unge flittige Skuespiller. Da jeg troer, at kjende hans Beskedenhed og Agtelse for anstændig Kritik, benytter jeg denne Kundskab for at gjøre ham opmærksom paa et Par enkelte Steder, hvilke uden Tvivl vare undgangne hans Studium. I den Replik: (2 — 2) "Man maa ved alle Kunster pirre Følelsen "for alt det Skjønne "lagde han urigtigen Vegten paa Ordet Følelsen, istedetfor paa det Skjønne; ligeledes (i 5 — 1) siger han til Amalie: "Gjør hun det?" med Accenten paa gjør istedetfor paa hun. Ej heller troer jeg, at der i Repliken: (4 — 3) "Saa maa jeg sige "Dem o. s. v. at staae frem for saadan en stor Mand" o. s. v. maa anbringes et persiflerende Eftertryk paa Ordet stor; thi der er Louis gjennemtrængt af sin egen Ukyndighed og Justiceraad Frydensbergs Indflydelse, vil altsaa smigre, og ej tirre ham. Jeg fremsætter mine egne Tanker til den fornuftige Skuespillers Prøvelse, ingenlunde udgivende dem, eller nogen min Ytring, for en Regel; men jeg fornærmede hans Kjærlighed til Kunsten, om jeg tilbageholdt, hvad min Grandskning har meddeelt mig. Ganske fortræffeligt gik Meget, især det hele Optrin med Amalie (4 — 2); og i dette udmærkede sig den Replik: "Justiceraaden er en Nar; men at han "ikke vil have hende, deri har han Ret." Meget

natur-

naturligt sagde han ogsaa: (4 — 1) "Gid Fanden hav"de det! Forbandede Examen!"

Jomfrue Astrup, Amalie. Jeg skulde forgjeves raadføre mig med Ordbøgerne om Udtryk, der svarede til den Berømmelse, med hvilken jeg ønskede at nævne hendes Udførelse af Rollen: saa ganske eens med min Forestilling var Skuespillerindens Characteristik af den, saa ganske mesterligt var hendes Spil. Saaledes at udtrykke Letsind, Forkjælelse, Egensindighed, Uartighed mod Forældre, Glimresyge, Hovmod — i Sandhed, dertil skal et Talent, som Jomfrue Astrups; at give disse Egenskaber Lys og Styrke, livagtigen at fremstille den skjødesløse, hurtige Syttenaars-Pige, uden dog at tabe eller undvige en eneste Accent — det maa have voldt Kunstnerinden stor Vanskelighed, og hun overgik sig selv i at sejre over den. Paastaaenheden selv sagde: (1 — 4) "Mama, det gaaer "ikke an;" Overdaad selv kunde ikke bedre sagt: (1 — 5) "Og er det da for Meget, kun to Klæd"ninger for en heel Vinter? Det er jo ingen Ting!" Og Egensindighed, Forfængelighed og Uartighed forenede sig om at sige: (1 — 6) "Hele Verden vil "lee mig ud. Jeg gjør det ikke. Ganske fortræffeligt gik ogsaa hele 2 — 4 og 5 — 1. Hovmod og Uforskammenhed udgjorde Amalie, da hun (3 — 16) siger til Bedstefaderen: "Saa sagte! Hvad vil han?" Og hvo kunde holde sig for at smile, da hun (4 — 2) bebrejder Louis, at han agerer den naadige Herre, hvilken Brøde baade Tone og Legemsstilling formalede ham saa beskueligt? Og dybt saae Kunstnerinden ind i saadan en Piges Hjerte, da hun (5 — 11) med Jilfær-

dig-

dighed, og halvforsonet Mine rev Frydensbergs Brev fra Mad. Langenfeld ved de Ord om hendes smukke Skabning. Jeg har allerede tilstaaet, at jeg anseer Amalies Character for een af Stykkets Pletter; men jeg anseer Jomfrue Astrups Udførelse deraf, som Kunstverk, for eet af de Mesterverker, der glimrer stærkt iblandt hendes mange ypperlige Roller.

Om Hr. Gjelstrups Spil i Landraad Baron v. Gärtners Rolle vilde jeg nødig sige min Mening vidtløftigen, da det næsten i Eet og Alt var stik imod min Forestilling om Characteren, og da jeg ugjerne vilde gjenkalde en Kunstner, der er ypperlig i mangen anden Rolle, Parterrets yttrede følelige Utilfredshed. Jeg havde derfor i Sinde, til hans og andre Kyndiges Bedømmelse, her at fremlægge mit Begreb om Rollens Characteristik, men er bleven forekommet af Suada's talentfulde Udgiver, som i sit Blads andet Numer har givet et saadant Udkast, hvortil jeg nu kan henvise; de Læsere, som ej læse hiint Blad (om jeg skulde have slige) vil jeg her give et summarisk Udtog af Hr. Bruuns Arbejde, for saa vidt jeg har lige Mening med ham. Landraaden er da et indskrænket Hoved med nogle udenad lærte Sententser og Moraler; har ingen egentlig Leve-Klogskab, men dog en ved Vane og Hof-Omgang erholdt Snuhed. Han brouter med Christendom paa Hofmaneer; er uselvstændig, men øvet i at skjule det; har kold Egoisme, som meest gaaer ud paa fornemt Smaaraadserie; er ængstligen nøjagtig i Etiquette- og Convenients-Buds Jagttagelse; forresten en ægte Hofmand af Udvortes, og har ingenlunde den adlede Borgers forfejlede Adels-Tone eller Manerer. I alt

dette

dette kommer Hr. Bruuns Begreb overeens med mit; dersom han derimod troer, at denne Rolle kan og bør gives uden et lidet Anstrøg af Carricatur, da vover jeg at afvige fra hans Mening. Mig synes, Iffland selv umiskjendeligen har givet ham sligt Anstrøg; og mon ikke just dette bidrager til at gjøre ham til interessant dramatisk Original? Hans Christendoms = Snak tør derfor, efter min Mening, gives med en vis Andagt, som dog (hvilket jeg allerede har erindret) maa være i Hofmaneer. At Gärtner ikke er adlet Borger, hvilket man maaskee vilde slutte af Grøndals Replik i 3 — 8, modbeviises dermed, at Herredsfogden (5 — 4) nævner hans "gode, gamle adelige Byrd." Hiin Grøndals Replik om, at han af Intet er bleven til Noget, maa altsaa sigte til fordums Fattigdom, ubetydelige Post, eller æmbedsløse Tilstand.

I Justiceraad Frydensbergs Rolle lykkedes det meget godt Hr. Elsberg at vise os den retskafne, sindige og ædelmodige Mand. I Memoreringen var han ikke fuldkommen, hvoraf formodentligen nogle urigtige Accenter havde deres Oprindelse; men i det Hele syntes han mig meget brav.

Jomfrue Suhm meddelede uden Tvivl sin Philippine for megen Godmodighed; ellers spillede hun denne Rolle ret med Liv. Philippine skal uden Tvivl være et nederdrægtigt Kreatur, en egennyttig Øjentjenerinde, næsviis mod Enhver, af hvilken hun ikke er allernærmest afhængig, og spodsk over Alt, hvad der er hende i Vejen. Godt sagde Jomfr. S. (3 — 12) om Mad. Langenfeld: "Det er en forfærdelig Færdsel og "Væsen med den Rosin = Grævinde!" og hendes bedste

Re=

Replik var, efter min Følelse den (3 — 14), hvor hun taler om Amalies Giftermaal med Justiceraaden: "Mig "maa hun tage med! Vi skal gjøre Regninger for Ju-"sticeraaden, saa hans graa Øjne skal løbe over paa "ham. Hun er dum, som en Østers. Jeg sælger "hende Gammelt for Nyt." Det vilde være hende til Fordeel, om hun talede noget højere, da man, hendes tydelige og behagelige Organ uagtet, ofte havde Møje med at høre hende.

Hr. Ibsens ubetydelige Tjener-Rolle gik godt; men da der er just intet synderligt Characteristisk i den, nævnes den blot for Fuldstændighedens Skyld.

Fredagen 27. Stregen i Regningen af Jünger og Balletten den forladte Dido. Hr. Elsberg havde afløst Hr. Musted i Oberst v. Hitzigs Rolle; men var kun paa faa Steder varm, hvilket strider mod Rollens Natur; den Replik til Charlotte i første Act: "Pige, du gjør mig blød" blev f. Ex. sagt med en aldeles ligegyldig Conversations-Tone. Det var overalt ingen heldig Aften for Hr. Elsberg, som vist har baade Anlæg og Villie til at spille denne Rolle vel.

Mandagen 30. Gamle og nye Sæder, og en Entree. Hr. Gjelstrup havde, advaret af Parterrets Misnøje, taget en anden Maneer til Baronens Rolle, end sidste Aften, hvilket geraader hans Agtelse for Publicum til Ære. Imidlertid vare endnu mange Stemmer imod ham. Hr. Quist spillede Louis noget mere, som Friskfyr, end sidst, og accentuerede nogle Steder langt bedre. Jomfrue Suhm talede ogsaa noget lydeligere; men man maatte dog endnu kjende Stykket nøje for at høre Alt, hvad hun sagde.

Tirsdagen den 1 December opførtes Kong Theodorus i Venedig og en Entree. Baade denne og forrige Gang havde man forkortet Syngestykkets sidste Act, hvorved Sammenhængen rigtigt nok taber lidt; men ligegyldigt kan det være, da der ej er betydelig Sammenhæng i hele Stykket; og Tid vindes dog derved. Thorsdagen 3. Beverlei af Saurin og en Entree.

Beverleis Rolle var tildeelt Hr. Rosing, der har saa meget Talent, ogsaa til tragiske Roller. Nærværende Anmælder kan have Uret, i det han gjør sig et andet Begreb om Rollens Characteristik, end Kunstneren syntes ham at have gjort sig. Vel siger Beverleis første Monolog, at Skamfuldhed og Nag følge ham hvert Skridt; men at Skamfuldheds og Nags Udtryk, som Hr. R. vist nok traf, kunde havt en anden, og for det Hele fordeelagtigere, Modification, det vover Thalia's Udgiver at mene. Jeg vil forklare mig tydeligere. Skamfuldhed og Nag, Fortvivlelse og stigende Fortvivlelse hos en saare dannet Mand, i aldeles moden Alder, kunde, efter min Mening, undvære Endeel af den Heftighed, som Kunstneren gav ham; hine Egenskaber hos en Engelskmand vilde maaskee endog ryste Tilskueren stærkere ved at fremstilles med mere Kulde; og det vilde falde Skuespilleren mindre vanskeligt, at nuancere Lidenskabernes Udtryk, ved at begynde Rollen med mindre Spændning. Forresten havde Hr. R. gjennemtænkt sin Rolle, han forfejlede neppe nogetsteds de rigtigste Accenter, og paa mange Steder gjenkaldte han for min Sjel den uopnaaede Roses Beverlei. Ganske mesterlig syntes mig hans tredie Act,

især

især Scenerne med Henriette og Mad. Beverlei (3 — 7 og 8). Det var Glæden over at være pludseligt sluppen af et græsseligt Dyb, der talede; skjøn var ogsaa Scenen med Stukeli (3 — 9), og man blev tydeligen den Spillelystnes matte Selvkamp vaer, især i den Replik, da Stukeli har nævnt store Bunker Guld: "Store "eller smaa, der ligger mig ikke Magt paa."

Det er ustridigen vanskeligere, at hæve en let udkastet Character, end at fremstille den, hvori Forfatteren har lagt stærke Tryk og Farver: det var derfor alt for ubilligt forlangt, at Jfr. M. Smith, som nu giver Henriettes Rolle, skulde spille den til Fuldkommenhed. Det Raske, det Kjekke i Rollen gik godt; men i de ømmere Scener (f. Ex. 3 — 5) overvandt neppe den unge Skuespillerinde sin Rolles Vanskeligheder. Jeg troer, hun har frygtet for at falde ind i Mad. Beverleis Tone, eller for at sætte Henriette i mere, end det tilbørlige Lys, for nær i Forgrunden af Maleriet, og derved skade Ensemblet. Om saa er, da har hun vist nok gjort bedre i, at give Rollen for svagt, end for stærkt; men jeg tør uden Sky raade Scenens haabefulde Yndling til, ved næste Forestilling at give sin Rolle mere Kraft, især det Blide og Omme deri, hvortil hun har saa bestemt et Anlæg, og hun vil uden Tvivl finde, at jeg ikke raadede til hendes Skade.

Lille Tomi's Rolle blev smukt spillet af Jfr. Nick; lidt for meget hørtes Kunsten i hendes skarpe Articulering, en Ting, der er mindst naturlig hos et Barn. I 5 — 5, da Beverlei siger: "Der er han vaagen," sprang hun overmaade skjønt op af Stolen, og nogle

Skridt

Skridt tilbage; det lykkedes hende vel, at udtrykke Skrækken, den hun ogsaa ved Knæfaldet og hendes Tilflugt til Moderen (5 — 6) blev ved, heldigen at male og udtrykke.

Fredagen 4. Den bogstavelige Udtydning af Brømel og Balletten Telemach paa Calypso's Øe. Mandagen 7. Hekingborn af Heiberg og en Entree. Det for Forældrene, Kongehuset og hver, som elsker vor Frederik og hans Marie, sørgelige Dødsfald, som indtraf denne Aften, tillukkede Huset i en Uge; og da jeg allerede har havt endeel dramaturgiske Efterretninger i nærværende Numer, vil jeg lade hiin Standsning være deres Maal.

∴ ∴ ∴

I sidste Numer S. 50 meddelede jeg et Spørgsmaal, hvilket jeg havde hørt af Mange: om nemligen Skuepladsens Bestyrere ikke kunde tilstaaet Serenadens Forfatter Indtægten af en Onsdag-Aften? Dette Spørgsmaal er jeg nu sat i Stand til at kunne besvare. Hr. Secretair Pram havde ønsket den ham tilstaaede Indtægts-Aften sidste Uge i October eller første Uge i November, hvorpaa Theater-Directionen under 27 Oct. tilskrev Hr. Secretairen, at den havde bestemt hans Syngespils Opførelse til hans Fordeel enten sidste Løverdag i October, eller første Onsdag eller Løverdag i November. (Den sidste Onsdag i October var naturligviis for nær forhaanden, da den 27 var en Tirsdag). Dagen var altsaa efter Forfatterens eget Valg, hvilket geraader Directionens Velvillighed til Hæder. Men hvad

der-

der hos Publicum skal undskylde Tilskuernes ringe Antal, det er en anden Sag. Men Skjebnen maa have villet denne Ubegribelighed.

Til Mad. M. C. Biørn

med en Rose den 18 Marts 1791.

En bedre Digter *) os fortalte,
at mellem alle Blomster Du
Dig til Din Yndling Rosen valgte,
da den er skjøn og huld, som Du,
og Lige altid søger Lige.
Men hvis, som vi, han kjendte Dig,
en bedre Grund han kunde sige,
hvi Rosen er Dig kjær og liig.
Ej er dens Skjønhed alt dens Værd,
den ej vort Øje blot behager:
ved indre Fortrin den indtager,
derfor er den Dig liig og kjær,
thi sikkert søker Du i Løn,
Dit Hjerte og Din Aand, Veninde,
Dig Alles Hjerter vilde vinde,

om

*) Hr. Prof. Tode i det nydeligste Complimentdigt, der maaskee er til paa Dansk. Forf. Anm.

om Du endog var mindre skjøn.
Den første mellem Dine Dage
Du da en Rose huld modtage!
O! gid Du maatte ynde den
fordi den sendtes fra en Ven!

R.

Til Madame L. Dahlén *).

Tillad, Du blide, skjønne Kunstnerinde,
Thalia og Polymnia eens kjær,
min ringe Evne Dig en Krands at binde,
men, ak! den kan ej naae Dit Værd.

Naar vi Dig see, den ømme, gode Pige,
med kjærlig Haand at pleje syge Faer**);
hver, som Dig kjender, høres da at sige:
Det er jo hvad vor Morthorst fordum var!

*) Da Udgiveren ikke endnu i nærværende Theater-Saison har havt Lejlighed til, ved nogen ny Rolle at omtale denne fortjente Kunstnerinde, har han saa meget des heller villet indrykke dette af fremmed Haand ham meddeelte Bidrag til hendes Hæder.

**) Liddy i Indianerne i Engelland.
Forf. Anm.

Nys saae vi Dig, som Alarics Louise *),
med Mesterhaand at skildre Kjærlighed;
og i hvert Blik, hver Mine sig at vise
din Følelse for hvad Din Elsker leed.

Og end i muntre Fag, hvo kjender ej Din Grethe,
hvor Gratierne selv misunde Dig?
Blot derfor skal Du aldrig synke ned i Lethe,
men alle sige vil: Bliv hende liig!

Det er Dit Kunstner-Liv; og det, som Mage,
er lige skjønt. Det er mig største Lyst;
i huuslig Ro at skue Dig, de Dage,
som Du tilbringer ved Din elskte Carls **) Bryst.

Ø l deel

*) Louise i Deserteuren, en Rolle der vidner om Kunstnerindens store Fliid, og som hun i Vinter for et uskjønsomt Parterre har spilt til en høi Grad af Fuldkommenhed.

Forf. Anm.

**) Hr. Carl Dahlén, hvis Kunstnerværd er almindeligt erkjendt.

Forf. Anm.

Hr. Forfatteren tilgive, at Resten af hans Anmærkning ikke indrykkes: saa megen Ære, den end gjør hans venskabelige Hjerte, vilde den dog neppe ansees passende i et Blad af det nærværendes Bestemmelse.

Udg.

O! deel da stedse veltilfreds Din Lykke,
med ham, som føler alt sit Held i Dig!
Bliv længe, begge, Jordens skjønne Smykke,
Og Nøjsomhed Jer gjøre lykkelig!

E.

Brev til Udgiveren

angaaende den schrøderske Skueplads i Hamborg. *)

Jeg lovede Dig ved min Afrejse, Tid efter anden at meddele Dig Efterretninger om de Thalia's Templer, som jeg paa min Tuur maatte finde Lejlighed at besøge. Hidtil har min Fod kun betraadt et eneste, nemlig det schrøderske i Hamborg. Gud veed! af den udvortes Anseelse og Beliggenhed skulde man mindst drømme om, her at finde et Tempel for Skuespillets Muse. Gadepladsen ud for Hovedindgangen, er saa stor, som et maadeligt Gaardsrum, og Indkiørselen til denne Plads, en sand Pendant til vores salig Nellikegang. Kassereren er en gammel styg Kjærling, der idelig skiænder over de mange Specier, hun maae bytte. Man omvexler Billetterne her, som i Kiøbenhavn; Udgangsbilletter

veed

*) Udgiveren griber denne Lejlighed til at underrette sine Læsere om, at Schrøder har ladet sig overtale til at vedblive Entreprisen af det tydske Theater i Hamborg, men at man vil vide, at hverken han eller hans Kone vilde selv spille, naar indeværende Theater-Aar er udløbet.

veed man slet Intet af; naar første Act er til Ende, kan Enhver gaae ud og ind, enten han har betalt sin Entree eller ej. Huset er hverken saa stort eller skjønt som det kjøbenhavnske; her gives 1) første Rang, 2) anden Rang, 3) Parterre, og 4) Gallerie. Domestiker, hvis Herskaber bivaane Skuespillet, have fri Adgang. Oplysningen staaer mig slet ikke an; den skeer ved en Rad toarmede Lampetter mellem Logerne, der, naar Dækket er nede, ikke lyse saa klart, som den kjøbenhavnske Lampekrone, og naar det er optrukket, stikke alt for meget af mod Theateroplysningen. Decorationerne og Dragterne ere skjønne og smagfulde. Den samme Dag, jeg ankom, gav man: Der Graf von Burgund, Schauspiel in 4 Aufzügen af Kozebue. Det var første Gang, man gav det, det havde altsaa stærkt Tilløb, især da det var Tydskernes nuværende Kjephest, et Ridderstykke. Saavidt jeg kunde samle af den ene Gang, jeg saae det, var Indholden denne:

En Græve af Burgund, der paa en uretmæssig Maade er bleven fortrængt fra Regjeringen og myrdet, har efterladt sig en Søn, der, uvidende om sin Stand, opdrages af een blandt hans Faders troeste Riddere, nu Eremit ved Foden af Alperne, som eget Barn. Keed af det stille orkesløse Liv, gaaer dette unge Menneskes Ønsker kun ud paa at komme ud i Verden, og anvende sine Kræfter og Talenter paa noget Vigtigere, end Kurvmagerje, der er det Eneste, hvormed han og hans Plejefader beskjeftige sig. Ved daglig Omgang med **Elsbeth**, en Datter af Ridder **Cuno v. Halwyl**, Ejer af Egnen, hvor Eremiten opholder sig, ere dette unge Pars Hjerter blevne sammenknyttede ved den heftigste

Kjærlighed. Elsbeths forrige Amme, Moer Gertraut, gjør alt Sit for at hindre denne Elskov, og forestiller Elsbeth Uligheden i deres Stand, og den deraf flydende Umulighed, nogensinde at kunne ægte hinanden; men alt forgjeves. Ridder Cuno, som ikke veed det Mindste om denne Sag, har allerede lovet sin Datter til Ridder Walther v. Blonay, som han hver Dag venter hjem fra et Korstog, han har gjort til det hellige Land. En ubekjendt Olding lader sig nu see; han søger Eremiten, som i ham kjender en gammel tro Vaabenbroder, der fortæller ham, at hans Plejesøns Moder, Mathilde, Grævinde af Burgund, endnu er i Live, og søger alene Understøttelse for at paatale sin Ret til Regjeringen. Fuld af Glæde herover søger Eremiten sine Vaaben, som han har nedgravet i Nærheden af sin Hytte; han fortæller sin Plejesøn, at han nu skal faae sit Ønske opfyldt, og komme ud i Verden, og at de endnu samme Dag maa begive sig paa Rejsen. Han siger ham, at han nu skal faae sin Moder at see, men fortier dog de øvrige Omstændigheder. Heinrich, som siden han er bleven forsikret om sin Elskedes Gjenkjærlighed, har tabt al Lyst at forlade Egnen, bliver meget bestyrtset herover, dog bequemmer han sig efter lang Kamp til Rejsen. De tage Afsked med Ridder Cuno, der ligeledes er bedrøvet over, at skilles fra denne retskafne Eremit; og nu følger en rørende Afskeds-Scene mellem Heinrich og hans Elskede, der aldrig haabe, at see hinanden mere. Imidlertid gjøre de hinanden det gjensidige Løvte, ikke at skjenke deres Hierte til nogen Anden. Walther v. Blonay, der just er kommen hjem fra sit Tog til den

hellige

hellige Grav, træder nu op hos sin gamle Ven, Cuno v. Halwyl, og erindrer ham om sit givne Løvte paa hans Datter. Cuno lader sin Datter kalde, og overlader Walther, i Eenrum at aabne sit Hjertes Anliggende for hende. Walther gjør det, og faaer formemeligt Afslag. Cuno kommer, og troer, at alt er bragt i Rigtighed, men hører med Forskrækkelse, at Walther har faaet Nej; forbitret herover, staaer han færdig at lyse Forbandelse over sin ulydige Datter, som da, for ikke at styrte sin gamle Fader i Graven, under en heftig indvortes Kamp, med fravendt Aasyn, giver Walther sin Haand. Imidlertid er det rygtedes blandt Folket, at den retmæsige Arving til Regjeringen er funden; han, saavelsom hans Moder Mathilde, modtages med larmende Jubel og hyldes paa Stedet af den forsamlede Skare. For nu at sætte sin Elskedes Troskab paa Prøve, sender Heinrich Ridder Hugo v. Werdenberg, Schirmvoigt zu Arles, til Elsbeths Fader, for at begjere hans Datter for Græven af Burgund. Elsbeth, som endnu ikke veed, at denne Fyrste og hendes Heinrich er een og samme Person, og desuden har maattet love Walther sin Haand, frabeder sig Æren; og Heinrich, som under Forklædning er tilstede blandt de Afsendte, styrter sig nu for hendes Fødder, og aabenbarer hele Tildragelsen. Ridder Walther, rørt herover, afstaaer sine Prætensioner; Elsbeth synker i Heinrichs Arme, og Stykket endes.

Dette er omtrent Indholden; nu til Udførelsen. Bruder Peters Rolle gav Hr. Løhr's. Jeg lader enhver anden sin Mening om denne Skuespiller; men mig staaer han ikke an, i det mindste ikke i denne Rolle: han

han declamerede enhver Replik som fra en Prædikestol; hvorved de virkelig rørende Steder i hans Rolle tabte meget af deres Interesse; man fortæller mig ogsaa, at han forhen har været Prædikant. Især ytrede han de Følelser, hvor han efterat have opgravet sine Vaaben, første Gang igjen seer sit Sværd, paa en meget tvungen Viis. **Heinrich**, hans Plejesøn, Hr. **Werdy**. Denne unge Mand behagede mig meest af dem alle. Han har en god Figur, og et behageligt Tale-Organ. Kun i Førstningen syntes han noget kold, men da han kom dybere ind i Handlingen, fornøjede han mig meget. Ridder **Cuno v. Halwyl**; Hr. **Langerhans** spillede denne Rolle, der just ikke er af stor Betydenhed, i det hele upaaklageligt, kun i den Scene, hvor han staaer færdig at forbande sin Datter, vilde han udtrykke sine Følelser ved en Rysten baade i Gang og Tale, som ikke ret vilde behage mig. **Elsbeth**, hans Datter, Demoiselle Stegmann; hun gjorde sig virkelig megen Umage, imidlertid forekom det mig dog, som Rollen oversteeg hendes Kræfter. Mod hendes Declamation har jeg aldeles Intet at erindre; men Armbevægelserne vare for tvungne og eensformige. Imidlertid agtes hun meget her i Hamborg, og da hun endnu er meget ung, giver hun virkeligen det skjønneste Haab om i Tiden at blive en fortrinlig god Skuespillerinde i dette Rollefag. **Mutter Gertraut**, Mad. Braun; hun har et meget ubehageligt Mæle; forresten memorerede hun sin Rolle ypperligt, som er alt hvad der udfordres, da den heel og holden kun bestaaer i Snak. Graf **Hugo v. Werdenberg**, Schirmvoigt zu Arles, Hr. **Herzfeld**. Rollen er ikke af stor Betydenhed; og mod Udførelsen

har

har jeg Intet at erindre. Gräfin Mathilde v. Burgund, Mad. Rheinhard. Denne Rolle er meget liden, altsaa kunde jeg af den ikke bedømme Mad. Rheinhards Talenter til tragiske Roller. Ridder Walther v. Blonay, ligeledes een blant de mindre betydelige. Imidlertid gav Hr. Braun den særdeles vel. Han var ganske den kolde Tilbeder, hos hvilken Krigens Besværligheder og den modnere Alder have dæmpet den heftige Elskovs Følelser; han tilstaaer selv for Elsbeth, at han ikke kan fortænke hende, at hun foretrækker en blomstrende Yngling for en, som under et saa byrdefuldt Togs Besværligheder allerede som Mand er bleven graa. De øvrige Personer ere alle ubetydelige, og bestaae i Borgere, Riddere, Drabantere o. s. v. Larmscenerne vare mig alt for støjende, og i det Heie behage disse Ridderstykker mig ikke. — Næste Aften saae jeg die Zauberflöte af Mozart. Musiken er nydelig, men Stykket det elendigste Sludder, man kan tænke; i Henseende til det musikalske Skuespil, staaer Hamborg langt tilbage i Sammenligning med Kjøbenhavn, da hverken Orchester eller Syngestemmer komme vores nær. Dagen derpaa saae jeg det gode gamle Stykke die Lästerschule, hvorover jeg med næste Post skal sige dig min Dom.

N. F.

Til Jfr. A. M. Sløjter og Hr. A. Schall

paa Deres Bryllupsdag fra Deres Ven Thoroup.

Glæde, Lykke, Held og Hæder
dem, som hylde Amors Baand,

og

og til Hymens Rosenkjæder
villigt række bundne Haand! —
De, som ivrigt Muser dyrke,
føle heftigst Elskovs Styrke:
Held hver Musers Dyrker her!

Fostermødre Muser bøde
Dem, hvis Fest os samler her,
sig paa Kunsters Vej at møde:
hvo bød Dem sig have kjær?
Muser! giver Held og Hæder,
Amor! skjenk du Lyst og Glæder
til Dem, I forenet har!

Vise paa Bryllupsaftenen d. 16 Dec. 1795 *).

Det eenlige Liv er en jammerlig Sag:
man snorker om Nat, og man vranter om Dag;
og naar man omsider har kedet sig graa,
man mutters alene til Hvile maa gaae.
:,: Man vaagner, man vaagner i Himlen forviist;
men parviis man neppe skal more sig hist. :,:

Den Ting fandt alt Adam i Paradiis ud,
og mukkede næsviist mod Herren sin Gud:

"Hvert

*) I samme Anledning, som ovenstaaende Hr. Thoroups Sang.

"Hvert Kræ fik sin Mage, selv Aben fik sin;
"min kjære Herr Skaber, hvor satte han min?"
:,: Da fik han, da fik han en nysselig Viv;
den favned' Patronen, og signed' sit Liv. :,:

Tre Maaneder havde han Glutten kun kjendt,
før snu han opdaged', hun blev corpulent;
sex Maaneder til, og hun gav ham en Søn,
og Aaret derefter en Datter saa skjøn.
:,: Snart Jorden, snart Jorden af Tobeen var fuld,
og skjørtede Halvpart var yndig og huld. :,:

Flux blev det en Mode paa videne Jord,
at hvile selvanden i Seng og ved Bord;
og, Kjære, den Mode er sikkerligt god,
som lige til os fra Sanct Paradiis stod;
:,: thi naar man, thi naar man til Moderne seer,
de vare Minuter, og nævnes ej meer. :,:

De store Parykker og Præsternes Tro
samt Fiskebeens-Skjørter alt hvile i Ro;
og hver, som tør røre ved Pigeborn, veed,
at Snorliv ej længer gjør megen Fortred:
:,: at giftes, at giftes, den Mode bestaaer,
som om fra Paris den var kommen i Gaar. :,:

Vor Dandseglut Sløjter, vor Tonemand Schall,
vort Brudepar lød alamodiske Kald;
og derfor vi qvæde det lystige Ord

om

om Moden, at giftes, paa dejlige Jord.
:,: Gid Parret, gid Parret, der samles til Fryd,
velsignes med Frugter af Ømhed og Dyd! :,:

Et Par Ord til Læserne.

I Suada, et Magazin for Theatrets Philosophie, Literatur og Historie, N. 1 paa sidste Side har Hr. M. R. Bruun søgt at forsvare den Hr. Boghandler Soldins Ytring, hvilken jeg i mit Blads N. 3 S. 43 har paatalt. For ikke at tiltroes den Overilelse, som man synes at ville finde i min Anke, nødes jeg til at fremsætte Følgende: Naar Thalia kun indeholdt næsten det Samme, som Minerva's Theater-Artikel, da vilde billigt Enhver fortrække den længe erkjendte Dramaturgs Artikel for mit Blad; og da hiin Artikel staaer i vort bedste Tidsskrivt, som holdes af saa Mange, kommer den med Lethed, og uden videre Bekøstning, i de fleste Skuespilyndereres Hænder. Var altsaa det, som Hr. Soldin skrev, sandt, da maatte det hindre mit Blads Afgang, følgeligen skade min Forlægger, og berøve mig Læsere. Men da nu Hr. Soldins Ord indeholdt en Usandhed, maatte jeg angive den. De to dengang udkomne Numere af Thalia, hvoraf Hr. Soldin vel har slutter sig til alle de følgende, indeholde ej alene Andet, end korte Anmældelser af de opførte Skuespil, men de korte Anmældelser optage endog det mindste Rum deri, hvorom hver Læser vil kunne overbevise sig: Thalia er da ikke engang næsten indskrænket til saadanne korte Anmældelser. At Hr. Soldin forresten giver en haanlig Erklæring imod mig, og kalder den af mig fremsatte Sandhed og den venskabelige Advarsel virkelige Uartigheder, mod hvilke han anseer det ufornødent at spilde et eneste Ord o. d. l. — dette er en Fremgangsmaade, hvis passende Benævnelse jeg overlader til ham selv at udfinde.

Thalia.

N. 5 og 6.

— Pater ut gnati, sic nos debemus amici,
si quod sit vitium, non fastidire.

Horatius.

Ikke uden billig Undseelse møder jeg denne Gang for Publicums Aasyn. Længe have de, som ynde mit Theaterblad, seet deres Forventning skuffet, og det uagtet Skuepladsens sidst forløbne Maaneder have i denne Vinter været dens interessanteste Tidspunct. Dersom Skylden i saadan Opsættelse var alene min, vilde jeg ikke kunne tilgive mig selv; men Hindringer, over hvis Bortryddelse jeg ikke var raadig, have forvoldt den, maaskee mig ubehageligste, Sinkelse. Imidlertid ere Grundene dertil saa aldeles indviklede i min Forfatning og i mine personlige Forhold, at jeg kun vilde vorde Læserne keedsommelig, om jeg aflagde fuldstændigt Regnskab. Jeg smigrer mig med, at Ingen kan tiltroe mig forsætlig Skjødesløshed imod mine Landsmænds Agtelse, det dyrebareste borgerlige Gode, jeg kjender; jeg straffede mig selv alt for haardt, om jeg medvirkede til at røve mig den Deel af dette Gode, af hvilken jeg er saa heldig, at være i Besiddelse. Jeg vil da heller, ganske uden Regnskab, opbyde mine Velynderes Overbærelse, og uden videre Fortale skride til Skuepladsens Historie, hvor jeg slap den.

Tirsdagen den 15 December aabnedes Skuepladsen igjen med Pagen af Engel og Entrepreneuren i

Kube, et nyt Syngestykke i to Acter, oversat af Italiensk til Cimarosa's Musik. Mellem Stykkerne gav man en Entree. Syngestykkets Hr. Oversætter tilstaaer os i en Fortale, "at man bør have Tilladelse til at ønske, ja endog til at kræve, at Syngestykker bør digtes, og dømmes, efter en philosophisk Dramaturgies Fornuft-Regler." Dette er Meer, end slette Syngestykkers Talsmænd pleje at indrømme os. Det er derfor billigt, at vi igjen tilstaae ham, at vor egen Literatur ikke har tilstrækkeligt Antal af dramatisk-lyriske Digtere, og at disse, om vi end havde nok af dem, vilde savne Componister, som Piccini, Paesello, Cimarosa o. d. s. Da nu Elskere af lyriske Dramer have ligesaa ustridig Ret til at finde Afverling paa Skuepladsen, som Elskere af reciterede Skuespil, saa negtes ingenlunde Nødvendigheden af, stundom ved Oversættelser at tilegne os udenlandsk Musik. Men Hr. Oversætteren finder neppe Manges Medhold i den sin Ytring: "Vor Musiklyst bliver dog nok kun Grimace eller Mode, saa længe vi ikke kunne abstrahere fra Texten." Sandeligen, det er en drøj Paastand. Og naar han siger, at "nærværende Stykke har megen Mangel paa Usands forud for de fleste andre af samme Slags," saa mener han dog neppe for Alvor, at mindre Usands kan være Mangel. Mig forekommer rigtigt nok dette lille Syngespil at indeholde meer Menneskeforstand, end Mængden af dem, vi have seet; og Musiken er langt over min Anpriisning. Oversættelsen har en flydende Dialog, og selve Versene ere nogle Steder ret vakre. Stykkets Indhold er korteligen følgende:

Polifem,

Polifem, en Skuespil-Elsker (Hr. Gielstrup) har begyndt at samle et Opera-Selskab, bestaaende af nogle Sangere og Instrumentister, som ikke lade sig tilsyne, og Sangerinderne Merline (Mad. Dahlén) og Doralbe (Jfr. Winther), Capelmester Gelindo (Hr. Quist) og en Versqvakler Brontolon (Hr. Knudsen). Denne, som er udsendt efter en Primadonna Fleur d'Epine (Mad. Bertelsen) bringer hende; og den Splidagtighed, som allerede er begyndt, voxer ved hendes Komme. Brontolon er forelsket i Fleur d'Epine, som smigrer ham med et Slags Haab. De anstille en mislykket Prøve paa et Syngespil. Efterat Gelindo har i hende opdaget en vis Mad. Coribanti, hvilken tilforn har martret hans Hjerte, og som han nu vil hevne sig paa, forliges han med hende, og for at ægte hende, forlader han Merline. Polifem, som man alt i Stykkets Begyndelse har manet for Penge, og nu er i Knibe, raadfører sig med Brontolon, som raader ham til Udflugter, Løgn, Djervhed og Frækhed; men Entrepreneuren finder det raadeligere, at liste sig bort, og lader Selskabet i Forvirring og Fortvivlelse tilbage.

Forestillingen gik meget vel. Mad. Bertelsen behagede ej alene ved sin fortrinligen skjønne Sang, men ogsaa ved den Nøjagtighed, den Opofrelse af hendes naturlige Blidhed, hvormed hun viste de Primadonna-Unoder, som Fleur d'Epines Rolle kræver. Hr. Gielstrup viste meget characteristisk den Forlegenhed, hvori Polifem befandt sig, og med udmærket comisk Styrke foredrog han (1—4) sin Replik: "Er der Nogen, som har seet Entrepreneuren?"

 Mad.

Mad. Dahlén, Jfr. Winther og Hr. Quist fyldestgjorde, baade i Henseende til Sang og Spil, enhver Tilskuernes billige Fordring; og Hr. Knudsen, som Brontolon, vidste at give sin Rolle en comisk Vegt, som man, ved at læse den, neppe torde vente. Maatte hans mesterlige Spil kyse Nogle af den elendige Smører-Slægt, og standse deres Fremgang paa den æreløse Bane! Ved denne Aftens Forestilling havde han indlemmet et Par Vaner i sit Spil, hvilke vakte Nogles Misnøje: dette maa slutteligen være kommet Kunstneren for Øre; thi ved følgende Forestillinger udelod han aldeles den ene af omtalte Vaner, og beholdt den anden kun i ringere Grad; en Føjelighed imod Publicums Stemme, der gjør Hr. Knudsen uafstridelig Ære. Ogsaa røbede han tydeligen, at han desuden forstod, at gjøre sin Rolle latterlig nok. Til Slutning maa jeg bede Syngespillenes Fiender, de være det af Grundsætning, Føjelighed eller Grille, om Forladelse, fordi jeg ikke har affærdiget dette Syngestykke med intetbevisende Magtsprog eller overraskende Skjældsord.

Thorsdagen 17. opførtes Pigen fra Marienborg, eller Peter den Stores Kjærligheds-Historie af Kratter og en Entre. Fredagen 18. Peters Bryllup af Hr. Theaterdirecteur Thaarup med tilhørende Dands. Løverdagen 19. Benefice-Concert for Hr. Lauska, Kammermusicus hos Churfyrsten af Bayern. Kjendere beundre denne sjeldne Claveerspillers Færdighed og følelsesfulde Udtryk ligesaa meget, som hans lykkelige Opfindelses-Evne, den han røber i egne Phantasier. Foruden hans Clavecin-Concerter

og

og Phantasie, yndede Parteret især en Arie af vor Mad. Bertelsen og en dobbelt Violin-Concert af Hr. Concertmester Schall og Hr. Repetiteur Thimroth. Mandagen 21. Det unge Menneske efter Moden, eller de mange Venner, af Hr. Skuespiller Bech og Entrepreneuren i Knibe; mellem Stykkerne en Entree.

Tirsdagen 22. Kjolen fra Lyon, et nyt Lystspil i fire Acter, af J. F. Jünger, oversat af Hr. Pastor P. D. Faber. Anmældelsen af dette Skuespils Indhold er forbunden med nogen Vanskelighed, da det, som flere jüngerske Stykker, har en dobbelt Handling.

Hr. v. Hornau ødelægger sig ved Spil, og spiller saa meget Huustyran, at hans Kone begynder at kedes ved sine Lænker; for at bøde paa sin forfaldne Oekonomie, vil han med sin Myndling, Constance v. Birbak, faldere Baron v. Vilbaks Regning af 6-7000 Daler, meest Spillegjæld. Samme Constance er forlovet med en fraværende Hr. v. Balsted, som Vilbak for nogle Aar siden har plukket indtil Skindet. Denne v. Balsted er ved en Arv kommen paa Fode igjen; og da han faaer at høre, at Constance er i Hornaus Huus, samt at Hornau vil afhænde hende til Spilleren, udbeder han sig ved en annonym Seddel en Sammenkomst med Frue v. Hornau. Hun, som dog ellers er baade en klog og god Kone, havde nu faaet det underlige Indfald, at ville vinde sin Mand tilbage ved at vække hans Skinsyge; hun antager den Ubekjendtes Besøg, og Constance, som har tittet i Seddelen, og kjendt Haanden, faaer en urigtig Fore-

stilling,

stilling om Balsteds Troskab. Frue v. Hornau begynder alt ængstligen at fortryde, at hun har modtaget ham, da han, ved at sige sit Ærende, strax letter hendes Samvittighed. Hornau kommer bag paa dem, og da Balsted nødig vil lade sig see, smutter han ind i et Cabinet. Ved Ternen Lottes Hjelp omklædes han der i et Livree, og undslipper, før Hornau gaaer derind for at lede efter nogle Papirer. Ved denne Søgning finder han tillige Balsteds prægtigt broderede Kjole, og kløer sig i Panden. Lotte hitter paa, at den var af Fruen forskreven fra Lyon, for at binde ham dermed paa sin Navnedag, som just beleiligt indtraf den følgende Dag. Nu tager Hornau Kjolen paa. Lotte bringer Balsted sin Hat og Kaarde i Haven, og lovrr ham en Overkjole; han vil imidlertid skjule sig i Livreet; men møder just Constance, som mener ham troløs, og netop vil han til at aflægge sit fuldkomne Forsvar, da Vilbak kommer, studser og gjenkjender Balsted, vil endog synes hans bedste Ven; men Balsted viser ham Vejen med Kaarden, da just Hornau i den broderede Kjole lader sig see, tillige med en vis Ordling. Det kommer ikke til Tvekamp imellem Balsted og Hornau. Da Constance, Balsted og Hornau, een efter anden, have forladt Haven, accorderer Frue v. Hornau med Vilbak, og afkjøber ham Fordringen paa hendes Mand med 4000 Daler, dem han modtager, da han hører, at hans ene Spillebroder er i Arrest, og den anden paa Flugten. Han reiser ogsaa, og afgiver før sin Afreise et Brev fra Constances Fader, hvori denne mælder sin Ankomst med en betydelig Formue. Dette havde Bal-

Balsted undertrykt for at synes uegennyttig i sit Frierie. Hornau røres af sin Kones gode Handling, Fred vender tilbage i Familien, og Constance giver sin Balsted paa ny sin Haand. Dette er Stykkets ene Handling.

Nu den anden: En ædel og riig Kjøbmand, Ordling, en Mand paa 65 Aar, har opdraget Rosine, som en forarmet Vens Efterladenskab, indtil hendes attende Aar, og vil nu ægte hende, men først fuldende hendes Opdragelse, og har til den Ende forskrevet en Lærd, der skal begynde med at give hende Underviisning i Latinen. En Hr. v. Bedford, som paa en Rejse har viist dem en Tjeneste, og er bleven forelsket i den hulde Naturdatter Rosine, giver sig ud for Læreren, og understøttes af Caspar, en Tjener, som i 46 Aar har levet med Ordling, og dog i Begyndelsen af Stykket tager Ducater for at øve List. Underviisningen begyndes, Ordling mærker nogen Forandring hos Rosine, nøder Bedford til at gjøre hende en Kjærligheds Erklæring, (som Ordling troer, paa Skrømt) erfarer, at hun heller tog den Yngre, end Oldingen, og forener dem. Nu har Caspar blot handlet af Kjærlighed til sin Herre.

Foruden denne dobbelte Handling er endnu en episodisk i Stykket. En elendig Karl af Major, en afskediget Cujon, v. Elstervent, gjør løjerlig Jagt paa Hornaus Søster, en letsindig og ondskabsfuld Enkefrue v. Frey, men faaer tilsidst Løbepas.

Ved dette Udtog af Stykket falde dets betydeligste Fejl allerede saa tydeligen Dramatikens Kjendere i Øjnene, at jeg kan fritages for at gjøre Anmærkninger

ger derover. Thi at Livreet fandtes i Fruens Cabinet; at Hornau ikke vorder Balsteds Hat og Kaarde vaer; at den kloge Frue falder paa det meest fortvivlede Middel til at vinde sin Mand, hvorved hun let kunde tabt ham for stedse; at den i Sæder jevne Ordling, med det store Forraad af Menneskeforstand og Erfaring, vil ægte en Pige, der er 48 Aar yngre, end han — dette, og mere Sligt, kan regnes til de mindre Comediestreger i et Stykke, som ikke mangler grovere Fejl.

Imidlertid sees dette Lystspil med Fornøjelse, dets Dialog er bøjelig, og godt lempet efter Characterne, især more de Situationer, hvortil Kjolen giver Anledning. Oversættelsen er hverken saa slet, at den fortjener synderlig Revselse, eller saa god, at den taaler synderlig Roes; jeg vil derfor lade den reent være.

Forestillingen gik i det Hele ypperligt, og bidrog ikke Lidet til at give Stykket Værd. Hr. v. Hornau staaer visseligen iblandt Hr. Frydendahls bedste Roller. Den i Spil og Svir henrevne Huustyran lykkedes ham ligesaavel, som Manden af den finere Verden i de persifflerende Steder, f. E. da Lotte (3 — 9) spørger: "Har De fundet, hvad De søgte?" og han saa svarer: "O ja — og Mere, end jeg søgte;" ligeledes hele femte Optrin i tredie Optog. Til Hr. F.s bedste Repliker regner jeg ogsaa den, hvori han (1 — 8) characteriserer Ordling.

Jomfrue Astrup viste os nye Prøver paa sit Talent og sin fine Tænksomhed i at foredrage Frue v. Hornaus Rolle med en Fasthed, en Fuldkommenhed i Conversationstone og vittig Persifflage, hvori hun

paa vor Skueplads neppe overtræffes af Nogen, neppe naaes af Fleer, end Een. Hendes Optrin med Vilbak (1—4) behøver jeg blot at nævne som en Prøve herpaa. Og fint og dejligt nuancerede hun Alvor, Foragt, Forundring, der gik tilsidst over i Bitterhed, da hun troede, Vilbak gjorde hende en Kjærligheds-Erklæring. Hendes Forlegenhed, da Balsted (3—4) vil ind i Cabinettet, og kommer der, var i mine Øjne et sandt mimisk Kunststykke. Det være mig endnu tilladt, at nævne hendes Optrin med Vilbak i Haven (3—17), og saa vil jeg forlade hendes mesterligen udførte Rolle — med den Følelse, som Malerie-Samleren vender Øjet fra sit Yndlingsstykke for at lade Andres heldige Penselstrøg vederfares Ret.

Frue v. Freys ubetydelige Rolle blev af Mad. Clausen given med megen Flid, der fortjener saa meget mere at paaskjønnes, som Rollen, uden derfor at være let, er højst utaknemmelig.

Jomfrue M. Smith udførte Constances Rolle med den Ynde og Fasthed, som næsten altid lykkes hende, og gjorde Sit til at forstærke Forfatterens svage Colorit. Hele første Optogs sjette Optrin gik med den Kulde, den Adel, og tilsidst med den Følelse, som Situationen kræver; og dejligt og bestemt sagde hun den Replik, som ender syvende Optrin, hvori hun især ved sin Tonebøjning forskjønnede de Ord: "Saa dybt er jeg endnu ikke sjunken, at jeg jo endnu kan finde et Fristed hos Nogen." Derimod forfejlede hun uden Tvivl den rette Mening af den Replik: (1—5) "Fortjener man Complimenter?" ved at lægge for liden Vegt paa Ordet fortjener; og i Have-Optrinet

med

med Balsted (3—13) forekom det mig, som om jeg savnede Noget af den kæmpende Følelse, dette overraskende Optrin kræver.

At Hr. Rosing spillede sin Balsted vel, derpaa tvivler vel Ingen. Trettende og især fjortende Optrin i tredie Optog tæller jeg iblandt hans skjønneste i Stykket; og hvor let det er denne Kunstner, at sejre over de ikke ubetydelige Vanskeligheder, som lange Repliker medføre, viste han, da han sagde begge de lange Repliker (1—2).

Jeg kommer nu til Stykkets meest fremspringende mandige Character i Ordlings, paa hvis sunde Forstand, tørre Humor og Godmodighed jeg alt i Forbigaaende har peget. Iblandt Hr. Gielstrups alvorlige Roller er jeg nær ved at give denne øverst Plads, saa ganske mesterligt gav han den. Mandig Følelse talede, da han (1—9) sagde om Rosine: "Græde vil hun vist ved min Grav." Og fuld af Energie vare hans Ord om Medmenneskene som Brødre: "O! der er' ogsaa en Mængde Halvbrødre deriblandt." Had til Pral lød i: (1—10) "Var De med for Gibraltar, Hr. Major?" Og Uvillie til den sjelfordærvende Verdens-Tone, forenet med øm Omhue for Rosine, udtrykkedes meget characteristisk i hans: (2—7) "Naadige Frue, De er den fornuftigste: skaf mig hende dog af Halsen! — Paa denne Maade bliver jeg af med dem begge To." Virkelig rystende var den Djervhed, hvormed han traadte hen imod Majoren, og med kjek Tone spurgte: (2—7) "Og hvad er Deres Skyldighed?" Men jeg maatte afskrive for Meget, om jeg vilde udtegne alle Hr. Gielstrups særdeles lykkelige Steder.

Rosines Rolle falder ligesaa meget i Øjnene ved sin Simpelhed, Naivetet og Sjelens aldeles ufordærvede Tilstand, som Ordlings ved de ovenfor anførte Egenskaben; og Mad. Dahléns mesterlige Foredrag lader os glemme, i det mindste oversee, om Forfatterens Colorit var tagen nogle Haandsbred uden for Naturen. Nærværende Anmælder troer sine fleste Læsere bekjendte med den Inderlighed, den Sødhed, hvormed den flittige Kunstnerinde plejer at sige slige Roller; men han mindes ikke let nogen Rolle, hvori Forfatteren har ført hende saa nær den Fare, ved udramatisk Eenfoldighed at mishage Tilskueren; desto gladere være hun lykønsket til det Held, hvormed hun undveeg denne Fare, desto hjerteligere være hun takket for den Kunstflid, hvorved hun undveeg den! Til Prøve paa hendes blot naive Steder vil jeg anføre et Par Repliker af 2—5: "Ikke sandt, Caspar jeg maa bort?" — "Altsaa mener han, jeg skal blive, Caspar?" Og; "Hvad skal jeg svare derpaa, Caspar!" Ligeledes (2—9) "Mener De! Det synes mig ganske fornuftigt talt. Hvad mener han, Caspar?" Den qvindelige Snuhed fremglimter kun et eneste Sted, da Ordling studser ved hendes Skrig, og spørger om dets Aarsag, og hun saa svarer: (2—4) "Det var Intet. — Jeg stak mig kun paa en Naal." Næst Naiveteten er Ømhed og Kjærlighed Charecterene Hovedtræk. Inderligt og rørende sagde Mad. D. (2—5) "Tal ikke saaledes om min Formynder! "Han er saa god imod mig, saa god!" Og fuld af Elskov var hendes Svar til Bedford (2—9): "Ak! jeg tilgiver Dem nok o. s. v. Ligeledes (2—10) hendes andet: "Amo, jeg elsker."

elsker." Og (4 — 3) "De vil dog ikke bedrage mig?" Overalt gik dette hele vanskelige Optrin ganske fortreffeligt. Endnu maa jeg nævne den skjønne ufremkunstlede Blyhed hvormed hun (2 — 9) næsten uvilkaarliget gav Bedford Haanden. Men jeg vil gjøre Vold paa mig selv for at forlade denne Rolle, der, især den Aften, var Noget af det meest Yndige, meest Rundede og Fuldendte, som jeg har seet paa Skuepladsen.

Hr. Saabye gav Bedfords Rolle meget godt. Nogle have meent, at han gav sin Student for megen Pedantisme; men man torde da nok have glemt, deels at Jünger ved at lade ham opregne de mange Videnskaber og de mange græske og romerske Autorer, har opfordret ham dertil, deels at Bedford allerede selv er Skuespiller, altsaa Efterligner. Imidlertid skal jeg ikke negte, at han ogsaa behagede mig mere, naar han var den egentlige Bedford; men dette ligger nok i Tingens Natur. Med meget Lune og megen ægte Conversationstone sagde han: (1 — 2) "Almindelig eller ikke, dog altid en Pige. Du glemmer, at du ikke har seet hende i tre Aar — I tre Aar: du gode Gud! i et Pigehjerte vende ofte tre Minuter op og ned paa Alting." Og skjønt, og (hvad det skulde være) næsten forraadende, skinnede Adelsmanden og Soldaten igjennem, (2 — 7) da han spørger Majoren: "Men kan De ogsaa bruge den" (Kaarden)? Ligeledes, da han truende igjentager Majorens: "Karl!" Og endeligen, da han besvarer Spørgsmaalet, hvo han er, med: "En Mand til naadige Herres underdanigste Opvartning."

Hr.

Hr. Elsberg spillede Major v. Elstervents Rolle ganske ypperligt. Især saae man den pralende Kakkelovns-Soldat characteristisk i hans Studsen og hurtige Afmarsch, da Ordling gaaer ham ind paa Livet, og spørger: "Og hvad er deres Skyldighed?" Man hørte tydeligt Angesten i hans Svar: "At følge dem (Damerne) til Vogns."

Hr. Clausen spillede Baron Vilbak, og viste, i mine Tanker, at han baade forstod sin Rolle, og havde Talent til at udføre den. Allerede hans første Conversation med Frue v. Hornau forekom mig at characterisere den Letsind og fordærvede Tænkemaade, som han skjuler under saakaldt Belevenhed; og med utaaleligt Overmod og Selvtilfredshed sagde han den Replik: (1—4) "De tænkte vel, jeg meente Dem?" og: "Det troer jeg," da Frue Hornau havde misforstaaet hans Kjærligheds-Erklæring. Den nogenlunde Taalmodighed, hvormed han nedsank Frue Hornaus bitre Piller, lykkedes ogsaa ret godt; men til hans bedste Steder regner jeg Scenen med Balsted i Haven (3—14). Meget talende var ogsaa baade hans Stilling og Ansigt, da Majoren under Vilbaks Vegring for Accord med Frue Hornau, fortalte hans Kammeraders slette Skjebne, og veltruffen den Iil, hvormed han derefter drev paa Sagens Afgjørelse. *)

Lottes

*) Hvor glædes en Forfatter ej,
naar han kan ofte sige jeg,
og mine, min og mit, og mig
evindelig!
Han taler gjerne om sig selv,
det passe ilde, passe vel!

siger

Lottes Forestillerinde, Jfr. Suhm, manglede sikkert hverken Evne eller Villie til at give denne Rolle vel; ogsaa røbede hendes rigtige Diction umiskjendelig og saare agtværdig Flid. Nogen Frygtsomhed og Forlegenhed, som jeg troede at blive vaer, modsagde forresten Rollens snedige og coquette Character, og sin tydelige Talestemme brugte hun for svagt til at man skulde kunne høre alle Ord. Som den, der har redelig Høiagtelse for hendes Talent og Villie, maa jeg raade hende nogen Opmærksomhed paa denne Feil, der ligesaavel, som høj Skraalen, (for hvilken hun gjør Ret i at vogte sig) er en Yderlighed. Meget skjønt sagde hun

siger Wessel. Saa ugjerne jeg end vilde fortjene denne Beskyldning, maa jeg dog dennesinde bede Læserne om Tilladelse til at hidsætte følgende temmeligt lange Anmærkning: Uagtet jeg i nærværende Blads første Numer paa første Side har erklæret, at Alt i Bladet, hvorunder ej findes fremmed Navn eller Mærke, er af mig, saa har dog Adskillige ej utydeligen ladet mig forstaae, at de ansaae mig for en anden Ridders Vaabendrager, eller i det mindste troede mig i et Fostbrødre=Laug for visse og imod visse Skuespillere og Skuespillerinder. Slig Mistanke, der, om den var grundet, var saa dybt fornedrende, maa nødvendigen krænke den, der er øm over sin Ære og Selvstændighed, og har bevæget mig til, herved højtideligen at igjentage, at mine Domme, de være rigtige eller skjeve, ere mine Domme. Jeg hører hverken til noget dramatisk Ministerial= eller Oppositionspartie; jeg har, som Menneske, Intet imod noget Derectionens eller Skuespiller=Selskabets Medlem. Jeg ynker den Kunstdommer, der laaner eller trygler sin Mening hos en Anden; og jeg vilde foragte dens nederdrægtige Adfærd, der ikke holdt sig for god til at være Adjutant hos en Cabale-Chef. Men man forlanger paa den anden Side for Meget, om man vil, at enhver en selvstændig Mands Mening skal være forskjellig fra andre selvstændige eller afhængige Mænds Mening om samme Sag. Naar hiin og disse dømme efter Regler, der ere grundede i Natur eller Erfaring, saa maa deres Domme være

hun (3—2) den Replik: "Vi Kammerpiger faae jo altid vore Herskabers aflagte Klæder: hvorfor kunne vi da ikke ogsaa gjøre Fordring paa deres aflagte Elskere."

Det Skjeve i Forfatterens Tegning af Caspars Character er ovenfor anmærket; men Hr. Knudsen spillede denne gamle løjerlige Persons Rolle saa originalt, at vi over Skuespillerens Kunst og Held glemte Forfatterens Brøde. Det er mig umuligt, at beskrive det Lune, hvormed Hr. K. spillede, den Maade, han tog Rollen paa; Sligt maa sees for at føles; men vist er det, at vi hos ham ganske godt kunde rime hans morsomme Ducat-Tælling i 2—1 med hans lange ærlige Replik i 4—3.

Efter

være lige eller hinanden lignende, og kun Forskjellighed i Synspunct, Evne, Kundskab, Følelse eller Lune kan gjøre dem forskjellige i Noget, men ikke i Alt. At jage efter Forskjellighed blot for dennes egen Skyld, var ikkun at hylde Grimace istedetfor Sandhed. Jeg er oprigtigen glad, naar mine dramaturgiske Domme stemme med Hr. Prof. Rahbeks, hvilke ofte ere Resultater af et Par Decenniers Forskning; men neppe vilde han holde mig værdig til sin Agtelse, med hvilken jeg nu smigrer mig, om jeg blindt hen afskrev eller eftersankkede ham. Jeg har ogsaa — men det vil man maaskee ikke huske — allerede for over et Aar siden havt Frimodighed til at være af aldeles ulige Mening med ham; og dette vil jeg vorde saa ofte mit Individ troer, at finde Grunde dertil. Saaledes har jeg ovenfor, efter min Følelse, kun ladet Hr. Clausen vederfares Ret i Wilbaks Rolle, den Hr. Professoren i December-Minerva ikke engang har endset, da han dog (paa Lottes Birolle nær) har nævnet alle Stykkets øvrige Personer. Og tør jeg da ikke heraf drage den Slutning: Er jeg ikke bange for at afvige fra en Rahbek, hvis Kundskaber, Hoved og Hierte jeg inderligen ærer, mon jeg da skulde frygte for at afvige fra Nogen? Mon jeg da skulde fornedre mig til at være et foragteligt Organ for Andres Lune eller Lidenskab? — Læserne tilgive denne Udskejelse! Hvor glad skal jeg være, om dette maa være sidste Gang, da jeg i disse Blade nødsages til at tale om mig selv!

Haste.

Efter Stykket blev Entreen Machinisten given. At Maskinen ikke snarrede ved Grebets Omdrejning bør anmærkes, som en Prøve paa Bestyrernes Opmærksomhed paa, hvad der behager og ikke behager. Jeg er ikke forfængelig nok til at troe denne Forandring en Virkning af min ytrede Mening derom; men flere, og meer beføjede Dommere, maaskee Bestyrerne selv, have uden Tvivl været af samme Mening.

Onsdagen den 23. opførtes gamle og nye Sæder og en Entre. Denne Aftens Indkomster vare, som Benefice, tilstaaede Hr. Saabye; og baade ved at fylde Huset og betale Indgangs Sedlerne vel, har Publicum viist sin Skjønsomhed paa denne elskværdige Skuespillers Flid og øvrige Fortjenester. Hr. Knudsen har fra denne Aften havt Baron Gårtners Rolle, og komme i sit Spil den Characteristik, jeg forhen har udkastet, langt nærmere, end hans talentfulde Forgænger.

Mandagen 28. Vielgeschrey eller den Stundesløse af Holberg og Entreen Machinisten. Tirsdagen 29. Gamle og nye Sæder og en Entre. Onsdagen 30. Han blander sig i Alt eller Han skal have Næsen allevegne af Jünger og en Entre. Af Skjønsomhed paa Publicums Bifald forlystede Hr. Lauska denne Aften ved sin skjønne Claveermusik: et følgeværdigt Exmpel for andre Fremmede, som stundom komme herind, og paastaae Beundring og Belønning, som deres hævdede Ret, og vor underdanigste Skyldighed.

Af

1796.

Af inderste Hjerte ønsker Thalia's Udgiver alle sine Læsere et glædeligt Nytaar. Ere de Kunstnere, da gid de stedse finde deres Kræfter svarende til deres gode Villie! De arbejde sig frem imellem Kunstens farlige Klipper, mandigen sønderhugge de Cabalens lumske Snarer! Stedse vandre de med forstærkede Skridt imod Gudindens Tempel, villigen aabne dens Dørre sig for dem, at de maa skue den Krands, der venter dem i den Udødeliges Haand, og hentrylles af dens Herlighed til at række efter den! Da krone hun dem! Da smile Tak dem imøde af hver Tilskuers Øje! Da tone Erkjendtlighed dem imøde fra hver Kunstkjenders Læber! Men om de miskjendes — thi miskjendes kunne de — o! da fylde ædel Selvbevidsthed deres Barm, at deres ivrige Stræben efter Fuldkommenhed ej skal køles, fordi den ikke noksom paaskjønnes!

Ogsaa Eder, som elske Kunsten uden at udøve den, ogsaa Eder blandt mine Læsere være det fremsmilende Aar glædeligt! Aldrig betræde I National-Skuepladsen, uden at glædes over Sandhedens Sejer over Daarskaben, Dydens over Lasten! Aldrig møde I der, uden at see ædle Kunstnere med stadige, Mennesket værdige Skridt at fremvandre mod Held og Hæder! mod den skjønneste Udødelighed — Udødeligheden i Eders Hjerter

* * *

Mandagen den 4 Januar opførtes Kjolen fra Lyon og Balletten Hververen. Jomfrue Suhm talede, formodentligen efter venskabeligt Raad, meget lyde-

lydeligere, end ved første Forestilling. Tirsdagen 5. De forliebte Haandverksfolk og en Entree. Thorsdagen 7. Juliane v. Lindorak og en Entree. Fredagen 8. Den godmodige Familie og Entrepreneuren i Knibe; mellem Stykkerne en ny Entree, componeret af de Hrr. Bournonville og Marcadet. Denne Sidste var en Rejsende, som før skal have staaet ved den stockholmske Opera. Han dansede selv et Slags comisk Solo deri, uden at vinde, og, som mig syntes, uden at fortjene Bifald. Vel kunde man skjønne, at Manden fordum har været en brav Dandser, det ogsaa hans Kunstbrødre tilstaae; men Dands beroer jo meget paa physiske Fuldkommenheder, der svækkes ved Alderen, og nu hæver han sig neppe over det Maadelige: Alder, Figur, Tyngde og manglende Smidighed vare meget imod ham. Ilde var det ogsaa betænkt, at han dandsede med de Bedste af vore Egne; thi ved Siden af en Bournonville, en Dahlén, en Mad. Biørn, en Mad. Bournonville, var endog den om Dands ukyndigste Tilskuer istand til at føle, hvor meget der fattedes den Fremmede for nu at maale sig med de kjøbenhavnske Terpsichores Yndlinger. Vort kjære Danmarks Financer torde, desværre, før have været en Poppegøje, hvortil udtjente Udlændige have skudt; men denne skjød den ikke; — og maaskee vilde han ikke skyde den. Ønskeligt var det, om vi oftere maatte see denne i sig selv skjønne Entree. Den var riig paa dejlig Dands og dejlige Tableaux; og jeg seer slet ikke, hvorfor ikke Hr. Weyle skulde kunne dandse Hr. Marcadets Partie, og dandse det skjønnere, end denne.

Man-

Mandagen 11. Den ellevte Junii af Holberg og en Entree. Tirsdagen 12. Dormon og Vilhelmine eller den veludfaldne Hevn, Skuespil i fem Optog af en Anonym, og en Entree. Da Stykket ved første og især ved anden Forestilling fandt saa overlyd Mishag, at Skuespillenes indsigtsfulde Bestyrere have troet, ej at burde give det tredie Gang, saa haabes trøstigen, at man vil vide Thalia oprigtig Tak, fordi hun ikke keder sine Læsere med at meddele Udtog af et Stykke, som allerede er overgivet til Lethe. Hun beklager veemodigen sine Yndlinger, som forgjeves spildte Tid og Evner paa at lære og spille det, og ønsker dem altid herefter skaanet for slige bedrøvelige Hændelser.

Thorsdagen 14. Gert Westphaler eller den meget talende Barbeer af Holberg og Renaud d'Ast; mellem Stykkerne en Entree. Jomfrue Barth havde Martons Rolle i sidste Stykke; man har sagt mig, at den baade lykkedes hende vel, og at Parterret var billig imod hende; men hvor gjerne jeg end vilde yde min Skjerv til den flittige og beskedne unge Skuespillerindes Opmuntring, kan jeg dog Intet sige derom, da jeg ikke kunde bivaane Forestillingen. Fredagen 15. Kjolen fra Lyon og Balletten Kjærligheds Magt. Løverdagen 16. opførtes paa Skuepladsen den aarlige Concert til Bedste for Capellets Enkekasse, hvori Hr. Lauska, i Forening med Hr. Weiß, igjen viste sine Kunstbrødre den Villighed, at forskjønne Aftenen ved en dobbelt Clavecin-Concert.

Mandagen 18. Dormon og Vilhelmine eller den veludfaldne Hevn, og en Entree. Siden den dramatiske Journals Fejde har Skuespilhuset ingen saa tumultuarisk Aften havt. Stykket blev lydeligen og mangestemmigt udpebet. Saa lidet jeg billiger det brugte Mishags-Vaaben, saa være det til Hæder baade for Skuespillenes Bestyrelse og vor Politiemester fortalt, at begge afholdt sig fra at forbyde nogen Menings frie Ytring.

Tirsdagen 19. Den skinsyge Kone og en Entree. Thorsdagen 21. Den aabne Brevvexling af Jünger og Balletten Vaskerpigerne og Kjedelflikkeren. Fredagen 22. Indtoget af Hr. Translateur Heiberg med tilhørende Dands, hvori den unge haabefulde Jfr. Nick vandt udmærket Bifald for en skiøn Solo. Mandagen 24. Jacob von Tyboe af Holberg og en Entree. Tirsdagen 25. De to Sedler af Florian og Syngestykket de to Gierrige; mellem Stykkerne en Entree.

Onsdagen 27. Caffehuset eller Skotlænderinden af Hume og en Entree. En Jomfrue Laurentius, der for sex eller syv Aar siden spillede, som Debutante, et Par Roller, giorde denne Aften en saare mislykket Prøve i Lindanes Rolle. Hendes Diction var en yderst kedsommelig Blanding af Slæben og Declameren, hendes Legemsstillinger vare uskjønne, især brugte hun meget, at føre den højre Arm; stundom med et Parade-Tørklæde, til og fra Ansigtet; ogsaa drejede hun Hovedet i en vis Tact til Siden: to Skikke, som meget lignede mechaniske Færdigheder. Imidlertid vare der dog Nogle, som tilklappede hende Bifald, og Ingen, der holdt det Umagen

gen værdt, at ytre Mishag: formodentligen haabede man, at hun selv vilde føle sin Ubeqvemhed, og træde tilbage. Enhver, som elsker Skuepladsen, og har ærlig Agtelse for sine Medmennesker, bør raade Jfr. Laurentius fra, at betræde Skuespillerindens heel slibrige Bane, den Naturen aldeles ikke synes at have anviist hende. Jeg ønsker hende alt Godt, kun ikke at vorde antagen til Skuespillerinde. — Om Hr. Due ikke spillede Lorden med synderlig Lykke, da erindre man, at han neppe selv gjør Fordring paa Bifald i dette Rollefag; men til Skaansel har han Ret. Jomfrue Suhm, som Kammerpigen, var enten særdeles frygtsom, eller ikke ganske sikker i sin Rolle. Kort: hele Aftenen syntes, at være en Poenitents-Aften.

Løverdagen 30. hilsede Tilskuerne Landsfaderen med Haandklap og Vivat-Raab; derefter opførtes Festen i Valhal, en Prolog af Hr. Assessor Falsen og Dyveke, et nyt originalt Sørgespil i fem Optog af Ole Johan Samsøe. Da Minerva lykkeligen har rivaliseret med Thalia, og hiin erobret, hvad denne haabede: Falsens skjønne Prolog, saa være det mig i det mindste tilladt, at pryde mit Blad med et kort Oversyn af dens Indhold. Odin, som formedelst Lokes Forræderi maatte undvære Iduns Æbler, og derfor ældedes, havde for svagt Syn til fra Hlidskjalf at overskue de Dødeliges Planet; han havde sendt Hermoder til Jorden for at erkyndige sig om Tilstanden hernede. Denne kommer; man høre ham selv:

Først jeg gjennemil'de
Europa's søndre Deel. Der raser Vredens Ild.
Jeg hørte Enkers Graad ved faldne Heltes Aske;

Blod farver Rhinens Bred og Jura's steile Top.
End saae jeg Borgers Sværd imod Medborger løftet,
og Throner laae i Gruus — et mægtigt Folk forsvandt —
Blandt Friheds-Hymners Klang jeg hørte Lænker rasle.

Men derimod fandt det guddommelige Sendebud Skjoldungen, ved Lovgivning og Fredens Hævdelse, at øve Kongepligt, og Cimbren glad at skjønne paa sin Lykke, hvilken Hermoder nu udførligere skildrer, og hvilken man maa ville miskjende, naar man ikke erkjender den. Han fortæller videre, at da han igjennem Skyen kom til Axels Stad, holdt just Kongen sin Aarsfest. Hermoder

skued' Folkets Glæde.
Der var ej ødsel Pomp, ej tryglet Bifalds Raab,
men fri, men mandig Fryd.

Og, efter Frodes Begjering, har han medbragt Kongens Billed, hvilket Odin forlanger at see, og lader Aser, Einherier, Norner og Valkyrier sammenkalde. Frode er urolig for Nordens Skjebne, og Odin anmoder Nornen om at forkynde den. Hun kaster først et Blik paa Fortiden, og gjennemgaaer derpaa vor nærværende Regjerings priselige Idrætter, af hvilke Indretningen med Forligelses-Commissioner er den sidste. Endeligen skuer hun ind i Fremtiden og siger:

Klar er Horizonten:
benyt den blide Dag, o Dan! Din Lod er skjøn!

Nu udbryde hendes Følelser i en Arie. Derefter synge Nornerne: den ene vil sende Viisdom i Skjoldungens Raad, den anden vogte hans Banner, den tredie signe hans

hans Daad. Odin opfordrer Braga, Aser og Freja's Piger til Sang; men vil først, at Alle paa nordisk Viis tømme Hornet for de tre nordiske Rigers Vel. Det nu følgende Musik-Numer kan jeg ikke negte mig selv at afskrive:

Chor.

Guldhornet Odin tømmer
for Nordens Flor.
Harmonisk Valhal stemmer
et Glædes Chor.

Ejnherier.

For Dannerfolkets Hæder,

Valkyrier.

For Dannerkongens Glæder

Alle.

Lyd højt, vort Chor!

Einherier.

Bliv vældig, Dan, paa Jorden,
og staae i Slagets Torden,
som Fjeld i Nord!

Valkyrier.

Fred over hele Jorden!
Ej ramme Krigens Torden
det glade Nord!

Alle,

Guldhornet Odin tømmer
for Nordens Flor.
Harmonisk Valhal stemmer
et Glædes Chor.

Hvor

Hvor poetisk skjønt! Hvor megen Fiinhed i Ejnheriernes og Valkyriernes Sangs Forskjellighed! Men videre: Braga istemmer nu en Vise om Dagens Tildragelse, hvilken Vise er bleven til Folkesang. Derpaa synger Thor en Sang, hvori han mindes den stridbare Oldtid, med hvis Endeligt han kun er maadeligt tilfreds. Han slutter med disse to dejlige Stropher:

Som flygtig Drøm forsvandt de Glæder!
Af Sværd og Brynje dannes Plov;
for Biarkemaal man Hymner qvæder
til Fredens Lov!

Men torde nogen Fiende vove,
at æske Dan til blodig Færd,
skal Jernet af de danske Plove
snart vorde Sværd.

Nu synger Freja en Sang, den jeg atter let kunde fristes til at afskrive, og Chore slutte Prologen. Derimellem Dands, hvori Einheriernes Kamp efterlignes. Freja bekrandser Kongens Billed, Valkyrierne omvinde Fodstykket med Krandse, Ejnherierne gjøre en Gruppe deromkring, og slaae paa deres Skjolde.

Forfatteren tilgive, at jeg har røvet nogle af hans Digterverks enkelte Skjønheder; ogsaa Læserne bære over med min Vidtløftighed! Et andet Theaterblad har saa aldeles søgt at nedsætte Prologens Værd, at jeg frygtede for at kalde den skjøn, uden at føre Beviser. Man kunde da troet, at jeg satte Magtsprog imod Magtsprog. Hvad jeg med sømmelig Frimodighed, men ikke som Haan eller Angreb, skulde

erindre imod Prologen, vilde blot være den poetiske Frihed, at de Udødelige holde Fest just paa Dannerkongens Fødselsdag. At de glæde sig over Nordens Held, er derimod skjønt; det er ikke poetisk Frihed, men analogisk Sandhed.

Nu til Forestillingen. Dragterne syntes mig meget passende; men om Decorationen var det, tør jeg ikke afgjøre; jeg maa blot tilstaae, at det maa være forbundet med ualmindelig Vanskelighed, at indrette et til Odins Sal passende Theater. Personernes Forestillere vare følgende: Hr. Rosing, Odin; Hr. Clausen, Hermoder; Hr. Frydendahl, Thor; Hr. Qvist, Braga; Hr. Saaby, Frode; Mad. Bertelsen, Rota; Jfrr. Winther og Barth, de to andre Norner; Mad. Dahlén, Freja. Overhoved forekommer det mig, som Skuespiller-Selskabet ikke have betydelig Færdighed i heroisk Foredrag af Vers-Dialog; og det er uden Dadel anmærket, da her saa sjelden er Lejlighed til at faae Øvelse i denne svære Kunst. Hvad der gjorde meest Lykke, var Braga's Sang, og Ejnheriernes Kamp. De Herrer Galeotti og Bournonville, af hvilke den Sidste skal have componeret de enkelte Dands-Partier, havde megen Ære af deres Composition, der nok var lige saa riig paa det Skjønne, som paa det Overraskende. Hele Dandsen udførtes mesterligt. Musiken, især Braga's og Freja's Sang, Nornernes Trio, samt Marschen, behagede mit ulærde Øre; mindre syntes mig om Rota's Recitativ og Arie, og mindst om Ouverturen, der muligt kunde være mesterlig foran et lystigt Syngestykke, men neppe foran en himmelsk Fest.

Dyveke!

Dyveke! — Næsten skulde jeg fristes til at indskrænke dette Stykkes Anmældelse til blot at nævne dets Navn. Den største Mængde af Læserne have sikkerligen seet og nydt dette skjønne Kunstverk; og da det endnu ikke er trykt, tør jeg ikke betroe mig til at fremsætte dets Indhold, og borge for dettes aldeles Rigtighed og Fuldstændighed. Dem, som ikke have seet det, vil jeg henvise til den bekjendte Roman Frue Sigbrit og hendes dejlige Datter, og sige dem, at Sørgespillets for tidligt hedenvandrede Forfatter har med ualmindelig Skjønsomhed og Held behandlet, hvad han i den, og i den sande Historie, har fundet. I de senere Dage have kun de Vonner og Vanner og Gulddaasen gjort og fortjent en lignende Lykke. Ogsaa have Skuespillenes Bestyrere med ædel Gavmildhed udstyret denne skjønne Datter af et lykkeligt Genie; Dragter og Decorationer stode i skjønt Samfund med Stykkets ejendommelige Værd; og Hr. Bruns flittige Pensel har Ære af de smukke gothiske Stuer. Et andet Blad har lovt Udvikling af Stykkets vigtigste Characterer; muligt sættes jeg derved i Stand til at gjøre een og anden Erindring. Men endnu vover jeg mig ikke ud paa Dybet af Frygt for at lide Skibbrud. Saaledes drister jeg mig f. E. ikke til bestemt at sige, om det var en Fejl, at Dyveke ikke vorder overbeviist om, men kun troer, Torben Oxes Uskyldighed, eller om Frue Mønstrup, som Mordets Hovedhjul, burde lidt sin Straf førend i sidste Optog, ej heller, om Munken og Faaborg ikke burde været aldeles afmaskerede i de handlende Personers Øjne. Jeg drister mig ikke til, bestemt at sige det;

thi

thi dertil kan jeg endnu ikke nok oversee og gjennemskue det Hele; og overalt siger jeg med hiin Gamle: Hvor det Meste er skinnende, stødes jeg ikke over faa Pletter. At Dyveke i det Hele er et sandt Kunstverk, med hvilket vi maa lykønske vor Skueplads, er vel uden for al Tvivl. Om Stykket derimod havde vundet det Bifald, det vandt, hvis Forfatteren havde levet, er et andet Spørgsmaal. — Nu staaer Samsøe Ingen i Vejen, som muligt ellers vilde plukket Blade af hans Krands for ej at finde sin egen for liden. — Og hermed have jeg for dennesinde udtalt om Dyveke, som Digterverk; nu et Par Ord om Forestillingen, den anden og tredie Aften: paa første Aften nødte min Helbred mig til at forlade Skuespilhuset.

Det har ofte, og med Føje, taknemmeligen været erindret til vort Skuespiller-Selskabs Hæder, at det altid har gjort sig udmærket Flid for at levere indfødte Digteres Verker indtil højeste Grad af Fuldkommenhed. Ingensinde troer jeg, at denne Erindring har været sandere, end ved Dyvekes Forestilling. De Allerfleste gjorde i mine Øjne af deres Roller Alt, hvad der kunde gjøres, og Alle Meer, end der kunde fordres. Men da jeg ikke kan læse Stykket, og altsaa næsten maa see enhver Character med vedkommende Kunstners eller Kunstnerindes Øje, saa tør jeg kun korteligen berøre disse Melpomenes Festaftener.

Blandt Skuespillerne vilde jeg sætte Hr. Rosing øverst, saa mesterligen gav han Knud Gyldenstjernes Rolle, saa ædel Fiende var han i Optrinet med Sigbrit, saa energisk hans Diction og mimiske Udtryk, da han advarer hende imod Snigmordere, saa

meget

meget var han ædel Mand og Broder i Optrinet med Torben Oxe, saa ganske var han kjekt Menneske saavel i sidste Optrin med Christjern, som i det foregaaende hos Frue Mønstrup, da han gav ham Adelens Paastand; — jeg vilde sætte ham øverst, siger jeg, hvis jeg ikke troede, at Hr. Schwarz's Munk maatte for en retskaffen Mand være vanskeligere at give, end den ædle Knud. Ej alene fordrer den afskyelige Pater megen Kunst, megen Menneskeforskning, men ogsaa megen Opofrelse. Denne Rolle lykkedes, saa vidt jeg kunde skjønne, Hr. S. overordentligen. Først Hykleren hos Frue Mønstrup, der var langt svagere skatteret, end Hykleren hos Dyveke, deels fordi han maatte føle, at Frue M. var en Menneskekjenderinde, deels fordi han forudsaae, at hun vilde byde ham kaste Masken bort, der desuden, for hans Bihensigters Skyld, hos hende var ham dobbelt besværlig. Og stærk indtil Gyselighed var det Optrin, hvor han forgifter Kirsebærene: "Vil du smage?" sagde han til Faaborg med en Tone, hvis Mage jeg aldrig mindes at have hørt.

I Christjerns Rolle kunde jeg ligesaa umuligt miskjende Hr. Frydendahls Flid, som hans Talent dertil; og det krænker ingenlunde denne unge beskedne Kunstners Hæder, om Christjerns Rolle end var lidet over hans Kræfter; om han f. E. ikke ligesaa lykkeligt viste den marvfulde Elskers, som den vrede eller modige Konges Ild; kort: det geraader ham til Hæder, at han spillede sin vanskelige Rolle rigtigt, og de fleste Steder med megen Kraft, om han end ej — hvad jeg dog ikke bestemt vil paastaae — paa alle Steder aldeles udrømte den.

Hr.

Hr. Saabyes Torben Oxe havde al den Elskelighed, som kunde gjøre ham Dyvekes Venskab værdig. Om Contrasten med Christjern, som Forfatteren har villet have, om hans Alder, og de Repliker, Forfatteren har lagt ham i Munden, kunde tillade mere Kraft, skal jeg, endskjønt jeg formoder det, lade være usagt. Sidste Optrin, hans: "Ogsaa mig, Dyveke!" o. s. v. gik ganske fortræffeligt.

Jeg lykønsker ærligen Hr. Clausen til Faaborgs Rolle, og sætter den øverst blandt alle de Roller, jeg har seet af ham. Hvor Samvittigheden maa ryste saadant et fejgt Skarn, som Faaborg. viste Hr. C. med malersk Styrke; saaledes og den krybende Ondskab i Optrinet med Slaghek og Sigbrit, den forhærdede og dog skjælvende Ondskab i sidste Optrin. Hans Monolog fandt mit ubetydelige Individ mesterligen udført, jeg hørte Rædselens og den fortvivlede Nederdrægtigheds Tone, jeg saae Skrækkens Stillinger for mine Øjne; og mig synes, at de vare for meget tagne af Naturen selv, til at jeg skulde behøve, at retfærdiggjøre dem med Engels Medhold. At denne Scene skulde været givet med mere Simpelhed, har jeg Møje ved at troe, da Digteren selv har ladet Faaborgs voldsomme Lidenskaber bringe ham ud af sig selv.

Den ældre Gyldenstjernes Rolle blev af Hr. Elsberg given med al tilbørlig Anstand, og Diderik Slaghek af Hr. Knudsen med al tilbørlig Simpelhed.

Frue Mønstrups Forestillerinde havde al den Dame-Plie, som hendes Stand og Post krævede, og hvorover Jomfrue Astrup saa ofte har viist sig som Mesterinde.

Jeg

Jeg har seet for faa Sørgespil til at kunne dømme hende og Hr. Prof. Rahbek imellem, om hendes Scene med Munken havde for lidet af Sørgespil-Tonens Skattering; at den havde Noget deraf tør jeg friligen paastaae; og hun vilde sikkert i et Lystspil, endog af det højere Slags, (som dog kommer Sørgespillet saa temmeligt nær) sagt de samme Repliker med andre Tonebøjninger, mere Lethed, kort: i almindeligere Conversationstone. I Optrinet med Elisabeth var det ligesaa umuligt at miskjende den fine (ikke nu, men længe i Forvejen overtænkte) List, som at negte hendes sidste Optrins Styrke sin Beundring.

Sigbrit blev given, jeg troer, indtil Fuldendelse, af Mad. Rosing. I hendes Hænder glemte vi den herskesyge, og beundrede den store Sigbrit. Jeg kan intet Enkelt udtegne af hendes Rolle; thi jeg maatte da kunne huske Alt, og udtegne Alt.

Elisabeth, den fromme, den ædle, den højmodige Elisabeth var i Mad. Dahléns, i de bedste Hænder. Publicum er bekjendt med denne Skuespillerindes Held til at vise os stille Ømhed og Godhed og Inderlighed; og nevpe saae ti Tilskuere hendes mesterlige Bekjendtskabs- og Afskeds-Optrin med Dyveke uden Taarer. Skulde jeg have nogen liden Tvivl imod hendes Spil, da var det, at hendes mimiske Udtryk var maaskee ikke ganske en Dronnings; dog, Elisabeth var jo ædel Qvinde, og det er sikkert over en Dronning, og torde derfor gjerne være det Characteristiske hos Elisabeths hulde Forestillerinde.

Dyveke blev af Jfr. M. Smith given med al den Sødhed, den Simpelhed, den Inderlighed, den

Elskov

Elskov, som Rollen kræver, og erhvervede den unge Skuespillerinde vor Tak og vore Taarer. Unegteligen voxer det skjønne Haab, hvortil hun allerede ved sin første Prøve berettigede Kunstens Venner; unegteligen arbejder hun flittigen frem til sine Læreres og sin egen Hæder. Hendes Rolle, Stykkets egentlige Hovedrolle, havde for mange skjønne Steder, til at man, efter saa faa Gange at have seet og studeret dem, kunde lade dem alle vederfares Ret. Hendes Optrin med Munken, hendes dejligt veemodige: "Og ikke døe? —„ Hendes bestemte: "Jeg vil!„ Den stigende Hurtighed og Tone, hvormed hun sagde det, som om hun frygtede, hun med mindre Hurtighed og Vegt paa Ordet kunde ikke ville. I hendes første Optrin med Kongen det frygtelige, sig seent og tungt fremarbejdende: "Christjern, jeg er din Frille!„ Hendes Kamp imellem Datterens Følelse, og formeent Pligt; hendes Dødsscene, hendes stønnende nu svagere, nu stærkere "Chistjern!„ da hun bad for Torben Oxe; hendes afmægtige, men store: "Min Moder, føer mig hen for min Konges Fødder!" — disse, og mange, mange flere slige Steder berettige mig til at sige, at vort skjønne Haab om, hvad hun kan vorde, tiltager.

Jomfrue **Winther** gav den gode, bekymrede, moderligen kjærlige **Claudia** saa rigtigt, som jeg troer, den kunde gives.

Dette er min korte Anmældelse af vor Skuepladses yngste Triumph. Ordenen, hvori jeg har nævnet de Spillende, vil jeg ikke have anseet som nogen min vilkaarlige Rangforordning, jeg nævnede dem efter som de faldt mig ind. Jeg plejer sædvanligst at anføre dem i den Orden, hvori deres Navne ere trykte foran Styk-

ket eller paa Affichen; men dette maatte jeg nu lade være, da Stykket, som bekjendt, ikke er trykt, og jeg ikke havde Affichen ved Haanden.

* * *

Tirsdagen den 2 Februar opførtes igjen Festen i Valhal, og Dyveke. Thorsdagen 4. Dyveke. Da Stykket var udspilt, gik Bagdækket op; en Cypres-Lund saaes med Afdødes Minder, i dens Midte paa et Fodstykke en Urne, hvori Navnet SAMSÖE brændte. Sørgespillets Muse (Jfr. Astrup) saae veemodigen paa sin hedenfarne Yndlings Navn. Langsomt, tungt og sukkende opløftede hun sit Hoved: "Han er ikke meer!" sagde hun; derpaa kom Tiden (Hr. Due) hurtigen frem, og sagde med stærk Røst: "Men hans Minde lever!,, og Fordækket rullede langsomt ned. Denne simple og lykkelige Idee — det være mig tilladt at nævne, at den var af Hr. Assessor Falsen — giorde overordentlig Virkning. "Samsøes Minde leve!,, raabte en Stemme paa Parterret, og nu blev dette Raab almindeligt, og blandet med enige Bifaldsklap. Jeg vil møde en Indvending, jeg har hørt Nogle gjøre mod denne Epilogs Værd. De mene nemligen, at Lunden i Baggrunden og Stuen i Forgrunden, som vist nok contrasterede, droge Øjet paa Maskinvæsenets Ubeqvemhed, og at det havde været bedre, om Dækket først var ganet ned, og saa op igien til den nye Skueplads. Men de have neppe beregnet, at Synet nu overraskede Tilskuerne i den meest vakte Følelses Øjeblik; at Dyveke, Forfatterens skjønne Minde, endnu laae blegnet for

vore

vore Øjne; at den til Skuepladsens Ryddeliggjørelse samt Dækkets Ned-og Oprulling fornødne Tid havde givet Tilskuerne Stunder til at køles noget, og at altsaa Epilogen vilde gjort mindre Virkning. (*)

Efter denne Forestilling har Stykket hidtil (d. 27 Febr.) hvilet, formedelst Mad. Rosings Nedkomst i Barselseng. Det usædvanlige Bifald, Stykket erholdt, har bevæget Adskillige til at ønske Mad. Preisler Rollen i Mad. Rosings Forfald. Dette Ønske har frembragt en meget uopbyggelig Kiv i og uden for Adresse-Aviserne, hvori nogle af Vedkommende paa en udelicat Maade have misbrugt begge de fortjente og sande Kunstnerinders Navne, og sagt dem, som havde modsat Mening, virkelige Uanstændigheder. Saa lidet man kan glæde sig over saadan Klammerie, saa fryde ligt er det dog at see, hvor stor Længselen er efter Samsøes Digterverk. Og nu, Fred over hans Aske! Ogsaa Thalia's Udgiver har i en lang Række af Aar kjendt denne fortræffelige Mand, været kjendt og i Stilhed yndet af ham; ogsaa Thalia's Udgiver finde da Overbærelse fordi han undseelig men skjønsom, vover at indflette et Blad i den Cypreskrands, som en Falsen, Rahbek, Guldberg, Lundbye, Bruun og Flere have henlagt paa hans Grav. Vel føler Bladets Giver, hvor ubetydeligt det er i de Lykkeligeres Krands; men det er hans Hjerte, som ofrer det:

I Fred

(*) Efterat dette var givet til Bogtrykkeren, seer jeg, af Suada's N. 14, at Hr. Bruun har samme Meening, som ovenanførte imod Epilogen. Rummet tillader mig ikke, at udvikle mine Grunde for den udførligere, eller at tillægge flere, om ovenstaaende ej skulde findes tilstrækkelige

I Fred hensmuldre
hvad Jorden ejede,
og alt for tidligt gjenfordrede
af
OLE JOHAN SAMSÖE,
fordum
Menneske og Digter:
medens han levede
elsket af Nogle,
yndet af Mange,
agtet af Alle, endog af Fiender;
da han var död
begrædt af Nogle,
beundret af Mange,
priset af Alle.
Hans Minde grönnes
medens danske Tungemaal er kjendt;
det vidne om
hans Værd,
hans Efterlevendes Retfærdighed!

Fredagen 5. opførtes den Gjerrige af Moliere og en Entree. Løverdagen 6. Festen i Valhal og Bortførelsen af Jünger. (Jfr. M. Smith Henriette). Da Festen i Valhal, som et egentligt Tidsstykke, formodentligen ikke oftere gives, torde man da ikke haabe, at den deri anbragte Dands siden isoleret vorder given, som en Entree? Den fandt virkeligen meget Bifald, og er meer, end nogen anden, passende med National-Mythologien.

Mandagen 8. Ulysses von Itaca af Holberg, og Balletten Hververen. Nogle af de mindre Roller i Ulysses vare nybesatte, men jeg var ikke tilstede ved Føre-

Forestillingen. Tirsdagen 9. Den taknemmelige Søn af Engel og de tre Forpagtere; imellem Stykkerne en Entree. Thorsdagen 11. De fire Formyndere af Mrs. Centlivre og Schrøder, og en Entree. Fredagen 12. Indianerne i Engelland af v. Kotzebue og Balletten l' orphelin de la Chine. Mandagen 15. Kjolen fra Lyon og Balletten den jalouse Kone. Tirsdagen 16. Serenaden eller de sorte Næser af Hr. Secretair Pram og Dands.

Thorsdagen 18. Armod og Højmodighed, Lystspil i tre Optog af v. Kotzebue, oversat af Hr. Staal, og en Entree; i Stykket gjorde Dandserinden Mad. Bournonville Prøve i Josepha's Rolle. Esthetikerne og andre Skuespilgængere ere sjelden enige i deres Dom over Kotzebues Stykker. De gjøre næsten altid Virkning fra Theatret, endskjønt han ej alene ubekymret overtræder saadanne Regler, som skylde Convenients deres Tilværelse, men og dem, der synes os grundede i Naturen selv. I Sandhed, man kan ikke negte, at han ofte, for at frembringe en overraskende Situation, holder ilde Huus med Sandsynligheden, at han ofte, for ej at danne en Hverdags-Characteer, danner en overnaturlig, eller, hvad endnu er værre: en unaturlig. Almindeligviis er der ogsaa eet eller andet Paradoxon, paa hvis Forsvar hans Stykke gaaer ud; og hans ellers bøjelige og skjønne Dialog har ikke sjelden for meget Broderie af østerlandske Blomster, om endog kolde Europæere tale. See, alt dette Onde sige vi om Kotzebue, og dog har Manden vidst, at forsætte det med saa meget Godt, at vi gjerne gaae hen for at see hans Arbejder. Hans Lyst til det Sjeldne, det Overraskende

raskende lader ham ofte finde det, endog indenfor Naturens Grændser; og det faaer under hans Haand en Interesse, som faa Andre vilde have Held til at give det. I nærværende kotzebuiske Stykke ere alle Charactererne, som vel er, af vor syndefulde Verden, maaskee alene Major Plums undtagen; og denne Character blev uden Tvivl saa umandig, som den er, for at frembringe det sidste overraskende Optrin. Paradoxer ere her ikke hævdede; men paa Handlingens Eenhed er her ingenlunde at tænke, og Sandsynligheden — ja, med den gaaer det saa saa. Dialogen er vittig, især i van der Husens og Josepha's Repliker, og i det Hele mindre fordærvet ved Svulst, end i nogle Forfatterens andre Verker. Kort, Stykket, uden at regnes til Kotzebues Bedste, hører heller ikke til hans sletteste. Det lader sig, især som det gives hos os, meget godt see, og bør erhverve saavel den Bestyrelse Tak, som gav os det, som det Selskab, ved hvilket den gav os det. Oversættelsen synes mig i det Hele upaaklagelig. Jeg vil nu gjøre mine Læsere bekjendte med Stykkets væsentligste Indhold, og derpaa hidsætte mine Jagttagelser ved Spiller.

Peter Plum er en riig Kjøbmand, som højst ugjerne giver Penge ud, undtagen han dermed kan gjøre Opsigt, hvoraf han er en stor Elsker. Hans pedantiske Boholder Fabian bringer ham to Breve: eet med en Gulddaase fra en Konge, til hvis Feldttog Plum har havt Leverance; et andet, med den Efterretning, at den Brudgom, van der Husen, som han havde forskrevet til sin Datter Josepha, var underveis. Hr. Fabian fortæller tillige, at han har arvet 80,000 Mark, vil nu oprette en egen Handel, og ægte Jomfrue Louise,

en ung Pige, som, under Navn af Præste-Enken Mad. Roses Datter, var der i Huset. Fabian anbringer siden heel comisk sit Frierie, men faaer en Kurv. En svensk forviist Lieutenant v. Cederstrøm, som boer der i Huset, og som Peter Plum samme Dag har negtet et Laan af 100 Daler, samt opsagt sit Værelse, er dog buden der til Bords. Da Selskabet er samlet, viser P. Plum det den kongelige Foræring, Daasen løber af Haand i anden, Plum faaer den igjen uden at mærke det, og savner den: alle Tilstedeværende maa vende deres Lommer, Cederstrøm vegrer sig derved, mistænkes af P. Plum, Fabian og Mad. Rose for Tyveri, og gaaer fortørnet bort.

Daasen findes (dog ikke paa Skuepladsen) imellem Foeret og Tøjet af Ejerens Kjole, og Cederstrøm hentes tilbage af Major Henrik Plum, en kjødelig Broder til Kjøbmanden, men ædel, kun indtil Usandsynlighed følsom Mand, som af Kummer over en tilbedet Kones Død ikke i sytten Aar har villet see sin Datter, hvis Fødsel kostede Moderen Livet. For ham aabenbarer Cederstrøm sin Armod, og viser ham Aarsagen, hvi han ikke vilde vise sin Lomme: et Stykke tørt Rugbrød, som var hans bestemte Middagsmad førend Kjøbmanden bad ham til Bords. (Men hvorfor har han ikke lagt det fra sig efter Indbydelsen, da han dog har været ude af Skuepladsen fra andet indtil niende Optrin?) Han afslaaer et Pengelaan af Majoren; derpaa kommer Peter Plum og vil gjøre sin Uret god igjen, og tilbyder Cederstrøm Commando over et Skib, der skal hjembringe Slaver, dem Cederstrøm skal kjøbe. Denne afslaaer Tilbudet, og P. Plum forlader ham med

maade-

maadelige Tanker om hans Forstand. Louise og Cederstrøm elske hinanden, og erklære sig; men da han hører, at hun ikke er Mad. Roses Datter, men har en formuende Fader, gjør han Indvendinger mod deres Forbindelse. Josepha beleer ham, og lader de Elskende gaae ud, da en Fremmed lader sig mælde. Det er van der Husen, der giver sig ud for en vis fattig Peter Flok, der er kommen for at bejle til Hr. Plums Datter, og Josepha giver sig ud for en fattig Louise Rose. Peter Plum viser den fattige Flok Vintervejen. Louise bebrejder Majoren, at han ikke vil see sin fraværende Datter, han lover, at lade hende komme, og aftaler en Samtale med Louise paa hans hemmelige Værelse. Der skeer Anskrig om en Tvekamp, hvori Cederstrøm er saaret.

Louise, der er Henrik Plums Datter, og har opholdt sig her ubekjendt for at vinde sin Fader, har i første Optog, i et Brev fra sin Fader, faaet en Vexel paa 300 Mark; den putter hun nu i Cederstrøms Kuffert. Der kommer Nogen, og hun skjuler sig. Det er Majoren, som vil lægge en Rulle Guld i Lieutenantens Kuffert, men lader være, da han der finder netop den Vexel, som han samme Dag havde afsendt med Posten til sin Datter. Han gaaer, men der kommer atter Nogen. Det er Fabian, som vil lede efter contrebande Papirer for at finde, at Cederstrøm er Spion. Louise seer sit Nam, smutter ud, og lukker Døren i for Fabian. Nu kommer den ubetydeligt saarede Cederstrøm hjem med v. d. Husen, som han har forsvaret imod en falsk Spiller, finder med Forundring Fabian paa sit Værelse, og Vexelen i sin Kuffert. Han troer det ellers

Utrolige,

Utrolige, at Fabian maa have lagt den der; men denne gjør Indsigelse derimod, og haster bort. Nu komme v. d. Husen og Cederstrøm i nogen Vilderede derved, at Josepha har kaldt sig Louise Rose, men opdage Skielmsstykket. Nu gjøre Josepha og v. d. Husen en løjerlig Ægteskabs-Accord, og vorde enige. Faderen kommer til, og vil jage den formeente Flok bort; men da han hører, at det er v. d. Husen, er han hjerteglad, og endser ej engang Bedrageriet, i Betragtning af hans halve Million Gylden. (Det er ellers en sær Slumpe-lykke, at den forskrevne Brudgom er saa passende til Bruden). Efter denne endte Handling sees Majoren i et sort Cabinet, oplyst af en antik Grav-Lampe og to Vox-Fakler. I Baggrunden er et Alter med en Urne paa under hans Kones Billed, hvorfor et Gardin er trukket; i Værelset findes adskillige den Afdødes Reliquier. Henrik Plum gjør nu Louise bekjendt med sin Skjebne og sin Tungsind, samt sit Løvte, ej at see sin Datter, førend hun, ved Lighed med sin Moder, kunde gjøre Fordring paa hans Faderkjærlighed. Da han tilsidst drager Forhænget fra Billedet, raaber Louise: "Min Moder!" og Majoren erkjender sin Datter. I det han under Billedet vil velsigne hende, kommer Cederstrøm med Vexelen, den han nu troer Majoren at have lagt i Kufferten: denne mærker, hvorledes det hænger sammen, og forener Cederstrøm og Louise.

Peter Plum fandt en meget duelig Forestiller i Hr. Knudsen. Al denne Riigmands-Uforskammenhed, som er saadan en Kjøbmand egen; al denne Foragt for Alt, hvis Værd ikke lader sig taxere i Mynt eller Vexler; al denne Haardhed imod Alt, hvor-

ved Pungen ikke lider; alt dette, i Forening med Lyst til at gjøre Opsigt, lykkedes denne sikkert menneskekyndige Skuespiller saare vel. Hans første Opttin med Cederstrøm (1— 2) gik ypperligt. Ligeledes det energiske "Vil De ikke sætte Dem?" (1 — 3) da han havde hørt, at Fabian havde arvet 80,000 Mark. Fremdeles: (1 — 5) "Jeg har havt tre Koner; jeg har glemt dem alle tre; og han (Majoren) kan ikke faae een ud af Hovedet." (2 — 2) "Rigdom er en salvus conductus, underskreven af alle Jordens Monarcher." Sine Repliker om Negernes Behandling sagde han, slige Menneskers Natur saa tro, at jeg endnu ikke kan overtale mig til at afskrive dem. Jeg vil lade mig nøje med at gjøre opmærksom paa hans Opførsel imod Flok (2—9 og 3—11) og saa hans characteristiske Venlighed, da han hører, at Flok er den rige v. d. Husen. Jeg kan endnu ikke bare mig for at smile ved hans: "For Pokker! Deres Velædelhed har spillet Gjek med mig" og for at føle en Uvillie, der geraader Hr. Knudsens Kunst til Ære, ved hans: "Hvad tilgive? Med en halv Million Gylden i Formue kan man ikke fornærme Nogen."

Josepha. Af overstrømmende glad Hjerte lykønsker jeg Mad. Bournonville til sin Prøve i denne Rolle. I de femten Aar, jeg lidt nøje har kjendt Skuepladsen, har jeg ingen Prøve seet, som jeg drister mig til at sætte ved Siden af denne. Josepha er en god Pige, ung, sund og vittig, altsaa hengiven til uskyldigt Skjelmeri. Hvor aldeles var Debutanten inde i denne Character! Hendes Diction var flydende og rigtig; i de skielmske Repliker — og det ere de

fleste—temmeligt, dog neppe for meget, accentueret. Jeg tør ingen Replik anføre, som hun sagde vel; thi jeg kom til at anføre for mange; vælge kan jeg ikke. Dog een, fordi den i Rollen er den eneste i sit Slags. Den er i 3 — 10, hvor hun slaaer til med v. d. Husen, og siger: "Nu da, i Guds Navn!" Dette eneste alvorlige og pathetiske Ord, hun har at sige, gav hun netop saa megen Følelses-Tone, som Characteren kunde fordrage. Og nu derimod et eneste Sted, hvor jeg troer, den rigtige Accent undgik hende: det er (1 — 9), hvor hun siger: "Saa Meget maa man neppe lade de unge Herrer gjette." Her maa unegteligen Ordet gjette gives udmærket Vegt, da det staaer i Modsætning med, at Louise siger Cederstrøm reent ud, hun er overmaade gjerne i hans Selskab. Mad. Bournonvilles Ansigts mimiske Udtryk var rigtigt, var mesterligt. — Det er Meget sagt om en Begynderinde; men dette Meger er, efter min Følelse, Sandhed. Dog, hun er heri ingen Begynderinde; denne Fuldkommenhed har hun medbragt fra Terpsichores Tempel; og da der Pantomimen alene maa træde i Talens Sted, saa tillade Gudindens Yndling mig, for den Fremtids Skyld, som jeg med Haab og Fryd seer imøde, at gjøre hende opmærksom paa, at kun faa Roller ville tillade saa meget og saa stærkt mimisk Udtryk, som Jos..ya's. Mindre ung, mindre Naturbarn, eller mere formet efter Selskabeligheds almindelige Model, maa Mennesket være mere Herre over sine Musklers og Lemmers Bevægelse, og altsaa mindre Mimisk. Det Eneste, som maaskee mishagede hos Mad. Bournonville, var hendes Stilling med Armene paa Ryggen,

gen, og hendes Fremböjning af Overkroppen; dog var denne sidste Stilling aldeles rigtig, naar hun skulde lytte til Noget; ligesaa, naar en Pige af Josepha's lystige og fyrige Temperament siger en Vittighed, hvorom hun selv selv synes vel, især til en Person, der staaer i nogen Frastand. Endnu maa jeg forelægge hende en min egen Tvivl: nemligen, om hun ikke enkelte Øjeblikke syntes at være ude af Skuepladsen, naar hun havde lange Pauser. Den, der mener hende det ærligt, maa være frimodig. Og nu, hjerteligen velkommen, unge talentfulde Kunstnerinde! Bliv os ligesaa kjær, eller, om muligt, endnu kjærere, i Thalia's og Melpomenes Templer, som De fordum var det, og endnu er det i Terpsichores! De betræde med Kjekhed den tunge Bane, vor Glæde være Deres Løn, og engang vorde vor Glæde blandet med vor Beundring!

Hr. Schwarz forstod at give den klynkende Major med saa megen Mandighed, og dog Sandhed, at han, uagtet Forfatterens Brøde, nødvendigen maatte interessere os, og vække vor ømme Deeltagelse. Vi saae en Mand, der kæmpede med sin Kummer; vi læste denne Kamp i hans Ansigt, vi hørte den i hans Stemme. Hvor det var gjørligt (som i 1 — 5 og 11) fik han os endog til at smile ved den tørre Humor, som paa ingen Maade modsagde Chcracterens Sandsynlighed. Men denne Humor gik gradviis over til Melancholie ved Mindet om hans Hjertes Tab; og berørte man for meget denne Streng, steeg hans Kummers Følelse indtil Voldsomhed. Saaledes, da han med et heftigt: "Gaae Fanden i Vold!" det han ellers

neppe

neppe havde sagt, forlader Scenen (1 — 5). Og denne Voldsomhed bemestrede sig ham, om han endog kun middelbart blev mindet om sin Skjebne: derfor (2 — 1) hans: "Hvad? — Forlad mig, jeg maa ud!" Den Replik, som maaskee krævede meest Afvexling i Tonens Højde og Dybde, Hurtighed og Langsomhed, og hvis Mening Hr. Schwarz udtømte, finder jeg i 2 — 10: "Vidste jeg nogen Nøgle til hans (Peter Plums) Hjerte, mit Cabinet skulde strax staae ham aabent. Men det vilde være Musik for en Døv. Han vilde lee, og jeg — skære Tænder." — Ja, det er sødt, at vække Medfølelse i en Vens Barm; — men det er dog bedre, at tie; — thi at misforstaaes og forhaanes, er tifold bittert." Godt gik ogsaa de sidste vanskelige Optrin, især 3 — 13 med de lange Repliker, hvori det maa være højst svært, saa lykkeligt at parre Følelsen med den nøvendige fortællende Tone, uden at lade enten hiin eller denne vorde for overvægtig.

Bogholder Fabians hele Carricatur lykkedes Hr. Gielstrup overmaade vel. Man saae Punctligheden fra først til sidst i hans Paaklædning, i hans Adfærd, man hørte den i hans udmærkede Tone. Hans lykkeligste Optrin, mener jeg, var først Bejler-Optrinet (1 — 10), hvor jeg især gottede mig over den Replik: "Det har Intet at sige, vi seer ikke derpaa, vi er riig nok, saasom min Fader ved Døden er hensovet. Hæ, hæ, hæ!" Og dernæst hans Forlegenheds Optrin paa Cederstrøms Værelse (3 — 4), hvor jeg især fornøjede mig over den Sandhed, han sagde i sine

For-

Forsikringer om, at han ikke havde henlagt Vexelen i Lieutenantens Kuffert.

Jomfrue Winther viste os i Mad. Rose en ordentlig, huuslig, retskaffen og gudfrygtig gammel Kone, der dog endnu havde den Fruentimmeragtighed, at troe om sig, at man kunde forelskes i hende, og at hun ikke ufortænkt kunde besøge et ungt Mandfolk. Jeg har her med faa Ord prøvet paa at give Rollens Characteristik, for tillige at vise, hvor rigtigt den tænkende Skuespillerinde leverede den. Hendes hele Adfærd var aldeles fra den gamle Verden; desto mere faldt det mig i Øjnene, at hendes Paaklædning neppe passede sig til hendes Alder. Imod saa agtværdig en Skuespillerinde bør jeg ikke fremsætte en Tvivl, uden at anføre dens Grunde. Mad. Rose taler (1 — 4) om Forskjel paa hendes og Fabians Alder, hvor Meningen sikkert er, at hun er meget ældre, end han; og hun kalder dog ham (1 — 9) en Mand af den gamle Verden, den hun nyligen har skildret i temmeligt antik Smag. I 1 — 12 siger hun, at hun var gift 1754 (og, som det lader, med sin anden Mand) altsaa for 42 Aar siden; i 2 — 13 synes hun at antage, at 50 Aar grændse nogenlunde til Ungdom; endeligen siger hun, (3 — 6) at hun længe siden havde begravet sin første Mand, og (længe siden) været gift med den anden, da v. d. Husen endnu laae i Svøb. Her har Skuespillerinden de Grunde, efter hvike jeg formoder, at hun skulde været meer gammeldags paaklædt; og at hun, i det Mindste i tredie Optog, maa have Forklæde paa, slutter jeg af det Foregaaende i den anførte Replik om v. d. Husen (3 — 6). Sligt

Ud=

Ubvortes er Smaating for Kunstnerinden, der forresten veed at give sin Rolle med saa megen Simpelhed, Godmodighed og Sandhed, og kunde dog hos Tilskuerne mærkeligen bidrage til, at forstærke sidste hendes Spils Egenskab.

Jomfrue M. Smith spillede Louise ret nydeligt; især gik Slutningen af andet Optogs fjerde Optrin fortræffeligt. I hele Rollen var hun, hvad hun skulde være: en ædel, god, for sin Alder sat og fornuftig Pige. Men jeg agtede ikke den lærvillige Begynderinde højt nok, hvis jeg ikke gjorde hende opmærksom paa en Hovedfejl, hun begik, da hun (3 — 13) uden Studsen kom rolig ind i det sorte Værelse, hvis Decoration, som en Liigstue eller noget Sligt, dog nødvendigen maatte være hende fremmed, om hun end vidste, at Henrik Plum havde et hemmeligt Værelse. Et Trin tilbage, uvilkaarligt noget opløftede Arme, Hænderne, med adsplittede Fingre, end mere løftede, næsten ganske horizontale, et stirrende halvt skræksomt Ojekast, og Hovedets længere Tilbagetrækning imod Ryggen, dert bestod omtrent, hvad jeg havde formodet at see hos hende; om med Grund eller ej, derom raadføre hun sig med sine Lærere og sine Mønstre.

Hr. Lindgreen spillede Claus med al den priselige Troskab mod Naturen, hvilken vi ere vante til at see og elske hos ham; han gjorde ikke sin ubetydelige Rolle fremspringende for at vinde Klap af Gallerie-Folkene paa Parterret, men lod den ydmygen staae, hvor Digteren havde hensat den: i Maleriets Baggrund. Det vilde være upassende, vidtløftigen at commentere over denne Rolles Forestilling, saa fristet

jeg

seg end kunde være dertil, da det er første Gang, jeg i nærværende Saison har havt Lejlighed til at omtale denne særdeles agtværdige, talentfulde og tænksomme Kunstner.

Hr. Rosing spillede Cederstrøm med ligesaa megen Flid, som Held. Den unge, noget sværmende Mand af Ære og Dyd, og med den uimodstaaeligste Kjærlighed til Louise, saae vi fra først til sidst. Hvor herligt gik ikke (2 — 4) hele hans Bejler-Optrin! Hvor stærkt sagde han ikke (1 — 12) Repliken om den grove Spøg til P. Plum! Hvor hjerteligt, hvor menneskeligt Tilstaaelsen (2 — 1), om sin Armod, og hvor fiint (2 — 2), at den Rige torde tillade sig Alt! Atter stærk afslog han dét skændige Engagement til Slavehandler; og ligesaa dyb Kummer lød i den Replik: (2 — 1) "Jeg er saa elendig, at jeg endog maa misunde Dem disse Taarer," som Sandhed og Vegt i den følgende: "Der ere saa faa Mennesker iblandt Menneskene." Til denne sande Kunstners egen Afgjørelse overlader jeg, om ikke ogsaa han skulde studset noget ved sin Indtrædelse i Majorens Sørgetempel, (3 — 14) dog vist nok langt mindre, end Louise; thi hun er en ung og lykkelig Pige, han derimod Mand, Soldat, hærdet i Kummers Skole, og dertil gjennemtrængt af Majorens formeente Velgjerning.

Von der Husen blev af Hr. Saabye forestilt med al den Raskhed, den Munterhed og Elskelighed, som denne Skuespiller har saa vel i sin Magt. Især gik 2 — 8 og 9, og 3 — 10 ganske herligt. At han giver hele Rollen et vist Fristfyr-Sving finder jeg meget naturligt; thi den, der kommer første Gang i

et

et Huus, hvor han endog, om det staaer ham an, agter at være Brudgom, og saa i Forgemakket teer sig luftigt, fløjter og synger, (2 — 7) den maa nødvendigen vise sig med et Frisk fyr = Sving, og vedligeholde det lige indtil den sidste alvorligere og meget hjertelige Replik, (3 — 10) hvilken Hr. Saabye ogsaa sagde med Inderlighed.

Til Slutning maa jeg anmærke, at Erindringerne ved dette Stykkes Forestilling ere samlede paa anden og tredie Aften; første Aften holdt Sygdom mig fra Skuespilhuset.

Fredagen 19 opførtes Peters Bryllup af Hr. Directeur Thaarup med tilhørende Dands. Mandagen 22. Armod og Højmodighed og en Entree. Tirsdagen 23. Silkeskoene, bearbejdet efter det Franske af Hr. Directeur Thaarup, og Balletten l'orphelin de la Chine. Thorsdagen 25. Bryllupshøjtiden af Brandes og Balletten Hververen. Fredagen 16. Armod og Højmodighed og en Entree.

(Sluttet den 27 Februar.)

Advar=

Advarselen.

Til Skuespillerinden
Jomfrue Marie Smith.

Du har Skjønhed, du har Dyder,
som henrykker os, i dig pryder,
det er baade viist og sandt;
men naar Nogen dig vil sige,
du er Engel, Meer, end Pige,
troe, min Moer, det er ej sandt!

Wessel.

Herlig Jorden var, Naturens Priis,
Skaberens og alle Skabtes Glæde;
i hvert Ly var Dinheds Paradiis,
Fredens og Lyksalighedens Sæde.
Gjennem Purpurflor hver Morgenrøde
ned til Uskylds Engle=Jubel loe;
og naar Vestens Afskeds=Glimmer døde,
brød ej Kummer Livets Ro.

Op af Morder=Hule Smiger krøb,
og med Vaande saae hvert Liv sig fryde;
men, hvor Slangen hvisled', Alting løb,
og ej Jordens Held den kunde bryde.
Flux den sig i Seraph=Anstand hylled',
og dens Aande ligned' Ambra=Dunst:

Vee,

Vee, o Vee! thi nu den Uskyld trylled',
Vee den græsselige Kunst!

Snart kom Anger nær i Slægt med Fryd,
Held udrakte Søsterhaand til Plage;
snart blev Mennesket, det Skabtes Pryd,
viet ind til taarefulde Dage.
Til hver Livets Egn, til hver dets Alder,
naa de Giftens frygtelige Ruus:
ak! den virker indtil Jorden falder
sammen i sit første Gruus.

Smiger tit ved Fyrstethrone stod,
og nedkaldte Qval til Millioner;
tit en Mand med heraclidisk Mod
Slave blev ved dens Sirenetoner;
tit en skjøn, højmodig, kjærlig Pige,
før sin Elskers Løn, hans Hjertes Alt,
rolig lod en Hykler sig omsnige,
hørte paa hans Røst, — og faldt.

O! hvor tit sig selv bedrager den,
hvem den falske Nectardunst beruser!
Svag han smigrer for sin Møe, sin Ven,
og sin Fremtids hele Lykke knuser:
derfor i hans Huus er stadig Jammer,
naar et helligt Baand er knyttet fast;

Døden snart hentæret ham annammer,
glad, at Centner=Lænken brast.

Ikke Stand, ej Evner eller Kjøn
Smigers Virakdunster udelukke:
paa vor hele Reisefærd, i Løn
Skarer ved dens Koglerier sukke.
Mangen Kunstner stedse bliver liden,
blot fordi man tidligt fandt ham stor:
Helten vil ej bløde meer i Striden,
naar han sejerkront sig troer.

Pige, stejl og lang er Kunstens Vej;
bratte Dyb omgive den med Farer:
gak med varsomt Fjed, og ræddes ej!
Troe den Alvors Røst, som Dig advarer!
Aldrig den Du troe, som nu vil finde,
alt han Krandsen om Din Tinding seer!
Længe husk, Du er Begynderinde!
O! saa skal Du vorde Meer.

Blyhed farver nu Din Rosenkind,
Uskylds Adel smiler i Dit Øje,
Fylde paa Din Barm Du hyller ind,
i Din Stemme taler Huld og Nøje:
derfor Hundrede Din Roes udsige,
som for Skjønhed, ej for Kunst, har Sands:
hvad der ofres til den favre Pige
ej er Kunstnerindens Krands.

Ogsaa jeg, Du Blide, hylder Dig,
skjønt jeg ej Dit Kunstnerværd forguder;
ogsaa jeg af Hjertet fryder mig
ved det Held, Du Scenens Ven bebuder.
Men imod min rørte Sands jeg stræber,
vogter Hjertet, hvis for højt det slaaer:
derfor høres ej fra mine Læber,
at Du alt ved Maalet staaer.

O! bliv ved at gaae med skyldfri Hu!
Blid og glad Du stedse vække Glæder!
Af hver ædel Skjønner nævnes Du
Scenens Haab, engang dens Pryd og Hæder!
See de Løv, som Dig ved Maalet bie,
at forskjertse dem, Du vogte Dig!
Og Din Aften vorder skjøn, Marie,
hædret, elsket, — lykkelig!

Fortsættelse af en dansk Rejsendes Breve til Udgiveren.

(See N. 4.)

2.

Göttingen, d. 7 Dec. 1795.

— — Endnu skylder jeg Dig min Dom over Forestillingen af Stykket die Lästerschule paa det schrö-

derske Theater, og her sender jeg Dig den, saa fuldstændig, som min Hukommelse hidtil har kunnet bevare den. Personerne have i det tydske Stykke andre Navne, som jeg maa bede Dig selv reducere til de danske, da jeg ikke mere erindrer mig disse. *)

Baron v. Ostburg (Sir Peter Teazle) Hr. Schröder. Jeg fik altsaa denne berømte Kunstner at see; men Skade, at Rollen var saa ubetydelig. Imidlertid fremskinnede dog hans Talenter overalt, endog i de mindste Nuancer, og jeg maa sige, han morede mig overmaade. Han spiller nu, som jeg hører, overmaade sjelden; og endnu mumler man om, at han til næste Paaske vil opgive Entreprisen. En af de vigtigste Drivefjedre hertil er nok Jalousie mod den franske Troupe, som opholder sig i Hamborg, og som for nærværende Tid har langt større Tilløb, end den tydske Troupe, ikke uden Grund, da den skal spille mesterligt. Naar jeg paa Hjemrejsen passerer Hamborg, skal jeg dog besøge dens Forestillinger. En Skizze af begge Selskabers Debatter vil jeg ved Lejlighed sende Dig; den kan maaskee interessere adskillige Skuespilyndere i Kjøbenhavn. — Dette var et lidet Sidespring; nu til Sagen igjen. Baronesse v. Ostburg (Lady Teazle) Mad. Langerhans. Hun gav Rollen overmaade godt, kun vilde Skjændesscenen mellem hende og hendes Mand ikke ret behage mig. Hun gav den alt for venligt, ikke med den tirrende Spodskhed, som mig synes ligger deri. Omvendelses-Scenen i femte Act gik ypperligt. Amalia v. Embden,

*) Udgiveren har i Parentheser vedføjet de hos os brugelige engelske Navne.

den, Baronens Myndling (Maria) Mad. Hönicke. En smuk Kone, og, efter denne Rolle at dømme, en heldig Skuespillerinde. Oberste v. Dehnholm (Sir Oliver Surface) Hr. Löhrs. Ogsaa i denne Rolle declamerede han mig nu og da alt for kathedermæsigt. Han kan ikke glemme, at han har været S. S. Ministerii Candidatus. Jacob v. Dehnholm (Joseph Surface) Hr. Herzfeld. Han gav Rollen i det Hele ret godt, kun undertiden lidt affecteret, og hans Dragt var alt for simpel og gammeldags. — Overhovedet var Dragtvalget i dette Stykke ikke med det Bedste. — Carl v. Dehnholm (Charles) Hr. Berling, en ny Skuespiller, som i Aften lod sig see første Gang. Om ham maa jeg udvikle mig lidt vidtløftigere. Han har en smuk Skabning og et fordeelagtigt Mæle; men paa hans Spil har jeg Adskilligt at udsætte. Han fandt for godt, at tage Rollen efter et andet Synspunct, end enhver anden tænkende Skuespiller. Han gav den ikke som et ungt udsvævende Menneske, men som en fuldkommen ung Laps. Hans Overkrop var ganske ledeløs, og han sang ag trallede uophørligen. I Scenen af femte Act, hvor Onclen, efterat have havt den ældre Broder i Skole, vender sin Tale til ham, stod han og sniesede i Skjæget, ligesom en Dreng, der har gjort Optøjer; dog syntes det hamborgske Publicum at hove ham overmaade godt. Frue v. Werling, Mad. Stegmann, og Frue v. Rembach, Mad. Løhrs, begge to Medlemmer af Sladderselskabet, og mindre betydelige. (Lady Sneerwell og Miß Candour). Hr. v. Graudorff (Crabtree) Hr. Eule. Han er, som det lader, Publicums Yndling;

ling; man leer, naar han aabner Munden. Han gav virkeligt Rollen paa en morsom Maadr; kun syntes mig, at Munden løb for hurtigt paa ham. Hr. v. Winsen (Sir Benjamin Backbite) Hr. Werdy, ret brav. Renner (Rowley) Hr. Braun. Moses, Hr. Michaud, en overmaade liden uanseelig Karl, der gjør mange Narrestreger, og kommer i denne Rolle ikke vor Gielstrup nær. Buschmann (Snake) Hr. Rheinhard. Hr. v. Torbay (Careleß) Hr. Pleißner. Han gjorde sig megen Umage for at opvække Latter ved at synge falskt i Chorene til Carls Vise, saavelsom og ved sine Hammerslag under Auctionen, og lod virkeligen, som han kjendte sine Folk; thi det gjorde ypperlig Virkning. De øvrige Roller ere ubetydelige.

Efter dette gav man Zwey Onkels für einen i een Act, et Stykke, som kan more for een Gang. Planen er meget simpel. Sparmann, en gjerrig Capitalist, har en Datter, Clelie, som en Capitain Lindner er bleven forelsket i. Han venter blot paa, at hans Oncle Manners, som er fraværende, skal komme for at understøtte hans Ønsker. Imidlertid har Sparmann lovet sin Datter til en riig Justiceraad, som er temmeligt til Alders. Jaordet skal holdes endnu samme Aften. Capitainen, forskrækket herover, raadfører sig med sin Elskede; og man beslutter, at Max, Capitainens Tjener, skal forklæde sig som den gamle Manners, og frie for sin Neveu. Dette skeer; Max gjør den Gamle overmaade fordeelagtige Tilbud, blandt andre, at renoncere paa Pigens Medgivt. Den Gamle, glad herover, slaaer strax til,

bryder

bryder med Justiceraaden, og Contracten underskrives. Den gamle Manners kommer nu, og Max, for at rede sig ud af sin Forlegenhed, giver sig ud for den gamle Sparmann. Denne kommer ligeledes frem, og Bedrageriet opdages; dog bilægges strax Alt, da den gamle Manners underskriver Contracten.

Sparmanns Rolle gav Hr. Eule ret morsomt, uden synderligt at overdrive den. Manners, Hr. Braun. Clelie, Mad. Hönicke, ret nydeligt. Capitain Lindner, Hr. Werdy. Justiceraaden, Hr. Løhrs. Röschen, Clelies Kammerpige, Mad. Løhrs. Max, Hr. Michaud; han var den Eneste, der gjorde Narrestreger indtil Væmmelse; blandt mangfoldige andre denne: Der, hvor den gamle Manners møder ham, og han giver sig ud for Sparmann, omfavne de hinanden; men da Michaud er overmaade liden, og Hr. Braun høj, saa faldt den Første paa, at smutte bort under den Andens Arm, saa denne favnede Luften. Dette gjorde han hver Gang, og Tilskuerne glemte heller ikke hver Gang at lee ret hjerteligt: Publicum bliver dog, under enhver Zone, sig selv ligt! — *) Jacob, Sparmanns Tjener, Hr. Borchers.

Her

*) Man tillade Udgiveren at forklare sin brevvexlende Vens Ord, der ved Mistydning let kunde see ud, som en Fornærmelse imod Publicum. Ved dette forstaaer han i ovenstaaende Linie ingenlunde det agtværdige Antal af Mennesker, som tænker, handler og dømmer (altsaa føler, og, om det vil, ytrer Behag eller Mishag) efter Fornuftens og Sædelighedens Forskrivter. Han **kan ikke** mene Andre, end saadanne Uforstandige og Usædelige, som burde takke for en Plads paa Galleriet, men, efterdi de intet udvortes Mærke bære, nu maa taales paa Parterret, og dertil besidde den Uforskammenhed, at udgive sig for Publicum. **Paa deres Gjerninger skull I kjende**

Her har Du altsaa mine ufuldkomme Tanker om disse Forestillinger. Gjerne havde jeg ønsket, at see noget Vigtigere; men dette Ønske kan maaskee ved min Hjemrejse vorde opfyldt. Her i Göttingen er intet Sligt. Sidste Sommer skal de Studerende have spilt Comedie her i en gammel, til Skuespilhuus indrettet Klosterkirke, men dette blev af den hannoverske Regjering forbudet. — —

R. F.

3.

Göttingen, den 21 Jan. 1796.

— — Det gjør mig ondt, at jeg ikke kan tjene Dig med Theater-Nyheder fra Cassel. Jeg kunde i Julen ikke komme derhen for Snavs (med Tugt at mælde). Vejene ere endnu saaledes, at Vogne af og til blive siddende. Angaaende Jalousien imellem Schrøders og det franske Theater i Hamborg kan jeg ikke endnu sende Dig nogen Beretning, da jeg ikke endnu har den fuldstændig. — — For dog at levere Noget, har Du her en Beretning om det der kun kort florerende engelske Skue-

de dem! — Naar der klappes ad en Potte Vand, som nedøses over en Skuespiller, ad et Ørefigen, som gives con amore, ad et uheldigt Fald paa Theatret, ad en Skidenhed, der siges med Energie, ad de uskyldige Figuranter, medens de dandse alle paa eengang, ad et Carricatur-Slagsmaal, ad Hakken istedetfor Memorering, ad en Kat paa Theatret eller en Domestik i Coulissen, — og meget deslige: saa kan man være vis paa, at det er contrebande Parterrister, hvilke have et ægte Publicum-Stempel, hvorved de kunne indsmugle sig, og hvilkes drabelige Formænd angive Tonen ved Fnistren, Skoggerlatter og — stærke Næver.

Skuespil; dettes Skjebne blev snart afgjort; og den sidste Forestilling var et for Selskabet selv ynkeligt Sørgespil, ganske og aldeles paa sin Engelsk.

Sidst i Aaret 1794 kom et engelsk Skuespiller-Selskab til Altona; Directeuren heed Williamson, og kaldte sig forhenværende Directeur for det kongelige Theater i Edinburgh. Kun tre Personer iblandt den hele Troupe vare betydelige: Williamson, Scriven og og Miß Fontenelle. Williamson spillede alle Hoved- og Helteroller; han gav Hamlets Rolle særdeles vel, og viste overalt, at han var en tænkende Skuespiller. Hans Figur skal have behaget de sandseligere Damer overmaade meget. Scriven var en ypperlig Comiker, ganske fød til denne Art Roller, især de lavere comiske, hvori han endog skal have overgaaet Hamborgernes Afgud Eule. Miß Fontenelle, Selskabets første og eneste Skuespillerinde, med store Talenter for Theatret; i halv tragiske Roller henrev hun enhver Tilskuer. De øvrige Medlemmer vare: Mrs. Rock, Mrs. Roß, som var en god Sangerinde, Mrs. Wilson, Prior, Hart, Miß Klippling, og de Herrer Turnbull, Roß, Stirling, Tunstall, Vernon, Downie, Thomson. Deres Theater-Indretninger vare ikke de bedste, især var Maskineriet maadeligt. Adskillige i Hamborg værende rige Engellændere understøttede dette Selskab med Pengeforskud; man byggede et Træhuus for det, som var indvendigen ret net indrettet, i Form af det altonaiske Skuespilhuus, hvor de gave deres første Forestillinger. I Begyndelsen havde de fuldt Huus; men det tog snart af, af Mangel paa ret sprogkyndige Tilskuere. Der vare ofte larmende Optrin imellem Til-

skuerne. Endeligen rejste sig en Aften et formeligt Klammerie. Americanere og Engellændere, for det meste Matroser, kom i Mundhuggerie: de Første forlangte af Musicanterne en Frihedssang, de Sidste God save the king, og det gik nu paa en Baren løs. Americanerne beholdt, med Succurs af det hamborgske Militair, Valpladsen. Directeuren ragede nu tillige i Uenighed med de øvrige Skuespillere. Han kunde ikke udrede deres ugentlige Gage: han saae sig altsaa nødt til at opgive Entreprisen, og aftakke Selskabet. De fleste blandt Herrerne toge Tjeneste paa engelske Skibe som Matroser, og selv Comikeren Scriven maatte — til Skade for hans Kunst! — gribe til Bosseronnen. Williamson og Miß Fontenelle bleve i Hamborg. Den 25 August 1795 gav Schrøder en Forestilling af Glück verbessert Thorheit til Fordeel for den engelske Theaterdirecteur Williamson. Efter Stykket gave Williamson og Miß Fontenelle nogle Scener af Hamlet. Huset var pakfuldt. — Dette er en kort Beretning om dette Skuespiller-Selskabs Tilvær og Endeligt. Finder Du det passende, saa vil det dog kunne fylde et Blad (*) i Din Thalia. Det Belovede om Tvisten skal Du faae saasnart muligt.

R. F.

(*) Ikke for at fylde et Blad, da Udgiveren snarere mangler Rum, end har for smeget deraf; men fordi han troede sin Vens Brev morsomt og lærerigt, har han indrykket det.

Spørgs-

Spørgsmaal.

Da nærværende Blads Udgiver har en højst grundet Formodning om, at Skuespillenes Bestyrere ville, paa Grund af Adskilliges offentligen ytrede Ønske, lade Sørgespillet Dyveke opføre forinden dets Igjentagelse ellers var bestemt; og da saadan Bestyrernes Villie ufejlbarligen røber deres priselige Agtsomhed paa Medborgeres Ønsker: saa voves herved følgende Spørgsmaal: Tør man ikke ogsaa vente, at det nu over fire Aar henlagte Skuespil de Vonner og Vanner igjen bringes paa Skuepladsen? Uden at tage Hensyn paa Udgiverens enkelte, altsaa ubetydelige, Stemme, kan Bestyrelsen være vidende om, at dette Ønske er Manges; og temmelig Grad af Vished derom kan den have derved, at benævnte heibergske Skuespil er ikkun givet tre Gange, og havde de tre Gange saare fuldt Huus. Tredie Aften indbragte f. E., uden at een Indgangsseddel var betalt over sædvanlig Priis, henimod fem hundrede Rigsdaler: en Sum, som efter Forlydende er større, end hvad fuldt Huus nu kan indbringe, da — redelig Tak vorde Vedkommende! — ingen skrevne Indgangssedler længer udgives.

Kjøbenh. d. 27 Februar 1796.

Anek-

Anekdoter.

1.

Paa et tydsk Theater opførtes Doctor Faust, et allegorisk Drama af den wienske Skuespiller Weidman. I dette Skuespil annammes Doctor Faust, som sædvanligt, af Djævelen. Faust's Forældre ere fortvivlede over denne Hændelse, og drages med Døden. I det samme kommer en Engel og forkynder dem, at deres Søn har funden Naade. De trøstede Forældre glæde sig, opgive Aanden, og Stykket er ude. Efterat Forestillingen var forbi, gjorde en af Tilskuerne denne Anmærkning, at Digteren ikke skulde kaldet sit Stykke Drama, men Sørgespil, efterdi Alle døde deri. "Om Forladelse," svarede hans Sidemand ham, "Personerne i dette Stykke døe vist nok alle; men de døe alle saligt, og derfor hedder det et Drama."

2.

En udenlandsk Skuespiller søgte engang at forstærke Odoardo's Udtryk i Scenen med Orsine ved følgende Gebærder: Ved det Sted: "Madame! det eneste Ord, som skal berøve mig Forstanden!" opløftede han een Finger; og de Ord: "Øs ikke Deres Gift draabeviis i en Spand!" ledsagede han med et dygtigt Smæk paa sin tykke Mave.

3.

I —— spillede en meget middelmaadig Skuespillerinde Ariadne paa Naxos. Kort inden hun vilde nedstyrte sig af Klippen, faldt, ved Maskinmesterens Forseelse, Dækket ned. Denne Ariadne tog det meget ilde op. "Højstærede Publicum," skreg hun, "det er Cabale!" Derpaa traadte Directeuren frem, og forsikrede Tilskuerne, at hverken han eller hans Skuespillere havde mindste Deel i dette Vandheld; men, hvis det gunstige Publicum befalede det, skulde Dækket gaae op igjen, og Madame ** endnu springe fra Klippen. "Ja, springe, springe!" raabte Tilskuerne eenstemmigen; Skuespillerinden raabte det med. Dækket

ket blev trukket op, og allerede stod Ariadne igjen paa Klippens Spidse for at nedstyrte sig, da hendes Mand sprang frem af Coulisserne, trak hende ned ved de græske Haar, og drev hende med nogle dygtige Ribbestød ud af Skuepladsen. Publicum brød ud i et lydeligt Glædesskrig (*), Dækket faldt anden Gang, og den stakkels Ariadne mistede igjen den Fornøjelse, at springe fra Klippen.

4.

Paa Skuepladsen i —— opførtes Philemon og Baucis. Skuespillerne radbrækkede Versene forfærdeligt. Øjnene fornærmedes ligesaa føleligt, som Ørerne: allerede Costumet i Paaklædningen var en Affindighed. Men endnu værre saae det ud med Decorationen. Det Værelse, hvori Jupiter og Mercur besøgte det gjæstfrie, trohjertige Ægtepar, var en nymodens Bondestue, og paa en Dør, som gik ind til Sovekammeret, stod en kongelig preussisk Placat, som begyndte med de Ord: Vi Frederik den Anden, af Guds Naade o. s. v. (**).

5.

En maadelig Skuespiller, Döbbelin, Entrepreneur for et Theater-Selskab i Berlin, befandt sig paa et Caffehuus tilligemed en Jøde. (Af dennes Nation gives der i Berlin mange meer Oplyste, end andetsteds er sædvanligt). "Hvad for en Comedie giver De i Morgen-Aften?" spurgte Jøden; "Nathan den Vise," svarede Döbbelin. "Og hvem spiller da Nathan?" — blev Israeliten ved." Jeg!" svarede Entrepreneuren med oppustet Selvtillid." "Men hvem spiller saa den Vise?" spurgte Jøden.

(*) Det maa da have været saadant et contrebande Publicum, som, efter næstforegaaende Anmærkning, undertiden indsmugles ogsaa paa vort Parterre.

(**) Naar man læser om sligt Decorations-Væsen, da lærer man ret at sætte Priis paa sit eget, og overbære med dets Brøst; man endser da f. Ex. ikke engang Statuerne i Calypso's Grotte.

Til-

Tillæg.

For ikke at spilde et Par Sider, som endnu af Arket ere tilovers, vil jeg anvende dem til Beretning om de Skuepladsens Forestillinger, hvilke ere givne medens nærværende Numere have været under Pressen.

Til Februar Maaneds Forestillinger hører endnu Syngespillet Deserteuren, som, tilligemed en Entree, gaves Mandagen den 29.

Tirsdagen den 1 Marts opførtes Ringen eller det af Delicatesse ulykkelige Ægteskab af Schröder og en Entree. Hr. Frydendahl har nu afløst sin Ven og Lærer, Hr. Schwarz, i Græv Klingsbergs Rolle. Unegteligen har Hr. F. meget Talent til dette Rollefag: det Badinerende, det Persifflerende, det Legere, kort: den sande Verdenstone hører vist nok til det, hvori han berettiger os til stort Haab, eller rettere, til store Fordringer. Saa vidt min Hukommelse vil fremstille mig hans Forgængers Klingsberg, tør Hr. F. gjerne maale sin med denne i Henseende til ovenanførte Egenskaber; og, skuffes jeg ikke, var han i fornem Skjødesløshed og Flygtighed endog over sin Forgænger: derimod udtønte denne langt mere Schröders vittige og bidende Repliker; og skulde dette ikke kunne lade sig forene med Hr. Frydendahls lette og hurtige Foredrag? Jeg troer det. Man seer det jo i den sande Verden, at bidende Vittighed, endog ond Stiklen, kan ved et henrivende Foredrag næsten gives en Grad af Elskværdighed. Men naar riigholdig Vittighed og djerve Resultater af sund Menneskeforstand skulle forbindes med flydende Diction, da maa unegteligen Rollens Memorering være bragt til en ganske sjelden Fuldkommenhed; og at Hr. F. denne Aften havde bragt den dertil, vil han sikkert ikke paastaae. Af en ufuldkomnere Memorering kommer endnu den Ulempe, at, naar Talen stundom vorder stødende, hvor den skulde løbe glattest, saa frembringer Skuespillerens Forlegenhed et andet Ansigt, og andre Geberder, end han ellers vilde have; og dette er især skadeligt for saadanne Stormænds Roller. En Klingsberg

berg har sig altid selv i sin Magt. Jeg har da baade roset og dadlet den talentfulde og fine Skuespiller; men "Kunstneren kildres kun ved dens Roes," siger Lessing, "om hvilken han veed, han ogsaa har Hierte til at dadle ham." I Hensende til Marianes lille Rolle, som Jfr. Suhm nu har faaet, maa jeg igjentage mit Raad, at hun taler noget lydeligere.

Thorsdagen 3. Chinafarerne af Hr. Translateur Heiberg med tilhørende Divertissement. Fredagen 4. Den bogstavelige Udtydning af Brømel og Opera-Balletten Telemach paa Calypso's Øe. Hr. Galeotti havde denne Aften (der sagdes, formedelst Upasselighed) afstaaet Mentors Partie til Hr. Dahlén. Det er ingen Skam for denne Sidste, om han ikke naaede sin Forgænger i en Rolle, der kræver just ingen vanskelig Dands, men desto mere Værdighed og Styrke i mimisk Udtryk. Hr. Dahlén gav Partiet med umiskjændelig Flid og ingenlunde uden Held; ogsaa bør det anmærkes, at Kunstneren kun for faa Dage siden, og efter en stor Mimist, havde faaet dette Partie, der for en ung Mimist kræver vist ikke faa Dages Studium.

Mandagen 7. Gulddaasen og en Entree. I Stykket havde Hr. Knudsen, formedelst Hr. Elsbergs Sygdom, faaet Smedens Rolle, og gav den i en Maneer, som var laant af Naturen selv. Tirsdagen 8. De aftakkede Officeerer, af den yngre Stephanie og en Entree. Thorsdagen 10. Dyveke. Publicum fik da igien sit yngste Yndlingsstykke, der længe synes at ville holde fuldt Huus, i det mindste, dersom man tør dømme efter det overordentlige, næsten enthousiastiske, Bifald, som Stykket nød ved denne fjerde Forestilling. Om Mad. Preislers Spil i Sigbrits Rolle ere Meningerne meget deelte; men skulde det være Retfærdighed, der deler dem? — Jeg har endnu Ingens Mening seet paa Prent: jeg skriver altsaa ikke mod Nogens offentlige Bedømmelse, ved at fremsætte min enkelte Mening, og denne er, at Mad. Preisler udførte Rollen saare vel. Hendes Diction var meget flittigt studeret, og havde adskillige virkelige Mestersteder;

især

især lykkedes de ferme Steder hende ypperligt. Og om hun i Henseende til Pathos, Højhed og Fiinhed ikke var saa meget inde i Sørgespillets Tone, som hendes agtværdige, ikke saa let opnaaelige Forgængerinde, da betænke man, at hun ikke letteligen før har havt nogen Rolle, der er Sigbrits liig! Og om hun spillede denne med nogen Frygtagtighed, da var det ganske naturligt, efter alt det, som i Anledning af denne Rolle-Doublering har tildraget sig, og som man bør ønske forglemt. Jeg tør ærligen lykønske Mad. Preisler til hendes Sigbrit, ærligen ønske, at Melpomene maa herefter see hende i sin Helligdom, saa ofte, som hun kan undværes i Thalia's.

Hr. Due, der desuden har en af Stykkets Smaaroller, spillede, i Hr. Elsbergs Forfald, den ældre Gyldenstjerne. Paa hans Anstand (som nok er Rollens Hovedkrav) veed jeg Intet at udsætte, kun er jeg uvis, om der ikke var lidt for megen Hurtighed i hans Armbevægelser: var det saa, (hvilket jeg overlader til den flittige Kunstners egen Undersøgelse,) da staaer dette i Modsigelse med hans langsomme, vegtfulde, og for Oldingen meget passende Diction. Hr. Due havde saa megen mere Ret i at give sin Tale Fynd, som den ældre Gyldenstjerne kommer i et vigtigt Ærende og uden Tvivl forestiller een af de adeligste Slægters Senior.

Fredagen 11. Den politiske Kandestøber af Holberg og Balletten le diable à quatre. Jfr. Winther havde Gesches Rolle, og spillede den fortræffeligt. Jeg veed ikke, hvad jeg skal sætte øverst: hendes vanskelige Skjændescener, eller hendes Fruernoder; det var i Sandhed mesterligt Altsammen. Collegium politicum var denne Aften saa vel besat, som det ikke har været i mange Aar. Hr. Schwarz var Gert Bundtmager, Hr. Rosing Frands Knivsmed, Hr. Knudsen Øltapperen, Hr. Lindgreen Børstenbinderen, Hr. Clausen Posekiggeren. Ved saadan Rollebesætning maatte nødvendigen anden Act gjøre al sin Virkning. Maatte Holbergs Stykker altid friste saa blid en Skjebne!

Den 12 Marts 1796.

Thalia.

N. 7.

Jeg skal aldrig komme i Trette med Nogen, fordi man blot tiltroer mig Mangel paa Evner.

E. Colbiornsen.

Penia,

en Prolog.

Skuepladsen forestiller en Lund; Penia kommer ind, fulgt af tvende Born.

Erkjendtlig jeg min Hilsen eder byder,
I Ædle! som saa villigt lindre Nød!
Og hver, som, skjønt han sjelden Glæden nyder,
dog deler med den Arme sparsomt Brød.

End jeg med Gysen hine Dage skuer,
da Armod huusvild, nøgen, uden Haab,
forfulgt af vilde, rædselfulde Luer,
opfyldte Luften med fortvivlet Raab.

Ved Vennens Liig jeg Vennen saae at græde,
hist laae en Olding, der om Døden bad;
ved Moderbrystet sov den nøgne Spæde,
men Moderen i maalløs Kummer sad.

M   Dog,

Dog, hvi gjenkalder jeg i eders Minde
den mangehaande Nød, som er ej meer;
den Nød, som I veldædig bød forsvinde?
Nej! jeg vil frydes ved det Held, jeg seer.

Flid skal bestride Armods stærke Kæmpe,
den skrøbelige Alder finder Ly,
Goddædighed skal Mismods Klage dæmpe,
og Ladhed skal fra Armods Hytte flye.

Den arme Yngling skal veldædig ledes,
at kjende Sandhed, og at handle ret;
da skal den Godes Sjel i Løndom glædes
ved Tanken: "Jeg var med at virke det."

O Børn! opløfter eders unge Hænder
til ham, som giver Held og Haab og Trøst;
til ham, den Gud, som Alles Hjerter kjender!
Han kjærlig hører eders skyldfrie Røst.

Til dig, Algodhed! vi opløfte Hænder,
med Tillid — Fader! med en skyldfri Sjel:
du Gud, som Alle elsker, Alle kjender,
velsign Enhver, som veed at gjøre vel!

Thaarup.

Løverdagen den 12 Marts og Mandagen den 14 igjentoges Sørgespillet Dyveke; begge disse Aftener havde Mad. Preisler endnu Sigbrits Rolle, ligesom Hr. Due den ældre Gyldenstjernes.

Tirs-

Tirsdagen den 15 opførtes den Overtroiske eller Skatgraverne, et nyt Syngestykke i to Acter af Eberl, sat i Musik af Dittersdorf, og oversat af Hr. A. G. Thoroup.

En gjerrig og overtroisk Baron Lindburg (Hr. Gielstrup) har en elskværdig Datter Louise (Mad. Bertelsen), der er forlovet med Græv Walldorf (Hr. Quist), og vil sætte hende i Kloster, dertil forledet af en Magister Niclas (Hr. Ibsen), som, i Skikkelse af en Gjenganger, paa dette Vilkaar lover ham en Skat. Denne Niclas er i Ledtog med Baronens Huusholderske Cordula (Jfr. Winther), der gjerne vil af med Frøkenen, for desbedre at kunne plyndre den Gamle. Græv Walldorf ankommer i et Tordenvejr, som tænder Slottet, for at udfrie sin Elskede, ledsaget af sin Tjener Vilhelm (Hr. Saabye). Denne, som elsker Frederike, Frøkenens Kammerpige (Jfr. Barth), hitter ogsaa paa, at forestille en Gjenfærd, og love Baronen en stor Skat, naar han vil give Græven sin Datter, og sætter ham Stevne i en Kjelder Kl. 9. Lindburg gaaer i Snaren, finder i Kjelderen et mægtigt Djævlechor, hvortil Vilhelm havde omskabt de Skorsteensfejere, som slukkede Branden paa Slottet, og en Erkedjævel, hvortil Byens Notarius (Hr. Knudsen) var omskabt, der forelægger ham Ægteskabscontracten, hvilken han underskriver, lokket af det virkelige Guld, han faaer af Spøgelset. Nu opdages Bedrageriet; dog stadfæster han sit Minde til Ægtermaalet, da Græven lader ham beholde Guldet, og lover ham end mere. Cordula, der vilde rømme

som Tyv, er paagreben og dømmes til Fængsel, og Stykket er dermed ude.

Critiken har Intet med Eberl at skaffe; Musiken synes mig, at være Dittersdorf værdig; og Oversættelsens Dialog er god: Versene kunde vel ikke vorde gode, da de ere lænkebundne til Musiken, og Eberl oftest har forfattet dem i et smagløst Stavelsemaal.

Forestillingen var, i det Hele, god: Hr. Gielstrups Indtrædelse imellem de formeente Djævle malede skiønt den Gjerriges Kamp imellem Angest og Pengekjærlighed. Hr. Saabyes lystige Maade, at tage sin Rolle paa, gjorde den ingen Skade; og hans Gjengangeroptrin i Baronens Sovekammer (2—2) var rigt paa virkeligen skjønne Stillinger. Hr. Knudsens Notar var en løjerlig Carricatur; Overgangene imellem Embeds-Følelse og Pengelyst (2—6) vare fortræffelige. Jomfrue Winther spillede mesterligt den ondskabsfulde Hyklerske, især i 1—5. Mad. Bertelsen sang, som altid, saare dejligt; men om hun var beføjet til at gjøre den bitterste Satire paa Stykket, ved et Sted at indflikke en i Dittersdorfs Verk en Arie af en anden Componist, istedetfor den, dette Stykke havde, — det er et Spørgsmaal, som, mig synes, besvarer sig selv. Jfr. Barth spillede sin Rolle med Liv og Ynde; Critiken bør advare hende, ej at udtale Ordet ikke for bogstaveligt, heller sige hun inte, især i en Rolle, som denne; ogsaa vogte hun sig endnu for intetbetydende Armbevægelser, førend hun vorder uhelbredelig fra denne Smitte! Hr. Kuisk, der ideligen

gen forbedrer sin Sang, manglede i mine Øjne Noget af en Grævеs formodede Belevenhed, og Noget af en brændende Elskers Fyrighed, spillede forresten upaaklageligt, og røbede, hvad der næsten altid gjør ham Ære, megen Flid. Hr. Ibsens drukne Optrin (2 — 8, 9 og 10) gik ret godt. Stykkets øvrige Roller ere ubetydelige. — Skatten, som Baronen henrykkes ved, saae uden Tvivl for uanseelig ud. Man har vel dog sagtens nogle flere Regnepenge, og et større Bekken.

Thorsdagen den 17 opførtes Høstdagen af Iffland og en Entree. Jomfrue Laurentius havde Maries Rolle. Dersom Thalia's Udgiver sagde, at hendes Spil var under al Critik, var det ham let, at hjemle sit Udsagn, saavel med Grunde, som med forskjellige Kjenderes Vidnesbyrd; men da Rygtet forsikrer, at Jfr. L. aldrig herefter kommer til at betræde Skuepladsen, vil han ikke, før Sandheden af Rygtets Løvte modbevises, fremlægge sin Documentering, der kun vilde kede hans Læsere, og krænke Debutanten, som nu bør ønske sit Navn glemt af Skuespilyndere, og hvem han redeligen ønsker langt blidere Kaar, end at mishage paa Skuepladsen. At der sagdes, hun denne Aften var syg, og overordentligt frygtsom, vil han, til hendes Fordeel, ikke lade uanmærket. Hr. Due spillede gamle Selbert. Da jeg har hørt, at han først havde faaet denne Rolle den foregaaende Løverdag, og da han, som bekjendt, desuden behøvedes til at spille i den Tid, han havde til at lære og studere Selberts store og ikke saa lette Rolle, saa troer jeg at skylde den flit-

tige

tige og brugbare Skuespiller, ikke at tilbageholde denne Underretning fra Læsernes Vidende. Naar man betænker, hvor Meget der er blot at lære udenad, vil man ikke være nøjeregnende, om man end fandt, at hans Forestilling manglede Liv og Deeltagelse; og man indseer da let, at hans Foredrag ikke kunde have de fornødne Skatteringer. Hvad der, efter min Følelse, gik bedst, var hans Samtale med Mad. Saaler (1—4, 5 og 6) og Optrinet med Marie (5—12). Men i det Hele forekom det mig, som om Skuespilleren ikke nok var den ømme Fader, som Iffland har tegnet. At Hr. D. vel ofte har Hænderne i Lommerne af sine Beenklæder, er et Anstød mod Øjet, for hvilket jeg ogsaa venskabeligen bør advare ham. At han forresten i saa kort en Tid havde faaet Rollen saa meget i sin Magt, som han havde, geraader hans Agtelse for Publicum og sig selv til Ære, og fortiener oprigtig Skjønsomhed. Jfr. M. Smith havde faaet Amalie Fersens Rolle, som neppe henhører blandt hendes lykkeligste. Men man var ogsaa ubillig, om man forlangte altid lige godt Spil af saa ung en Skuespillerinde, der faaer saa meget Arbejde, som hun, og altsaa ikke til enhver Rolle den Tid, i hvilken den, saa at sige, skulde modnes hos hende. Hvad jeg meest savnede, var den Hovedstads-Pige, som Amalie, hendes Herteligbed uagtet, uden Tvivl skulde være. Endskjønt der vel muligen kunde gives den, som vilde gjøre sig Umage for at bibringe Scenens unge haabefulde Forskjønnerinde Mistro til mine Anmærkninger, blot fordi jeg ikke finder hende begynde, hvor hen-

hendes Monstre endte, saa skal dog denne, for mig sørgelige Mulighed intet Baand lægge paa min Frimodighed, saa længe jeg fører Dramaturgens uatnemmelige Pen, den uatnemmeligste af alle.

Fredagen den 18 opførtes for temmeligt tomt Huus Syngestykket den Overtroiske eller Skatgraverne og en Entree.

Løverdagen 19. Indkomsterne af denne Aftens Forestilling tilfaldt de Fattige, og opførtes da Penia, en ny Prolog af Hr. Theater-Directeur Thaarup, og Armod og Høimodighed; derefter en Entree*). Da Udgiveren, med Digterens Minde, har kunnet pryde sit nærværende Blad med benævnte hans smukke Poesie, saa vilde det være uærbødigt mod Læserne, her at forekomme deres Dom derover, som Digterverk, efterdi de selv kunne læse det Hele. Hvad Udførelsen angaaer, da forekom det mig, som om Penia (den personificerede Fattigdom) var alt for tet indsvøbt: nogle flere Folder i hendes Gevandt, troer jeg, havde givet hendes Udseende mere Tækkelighed for Øjet. Mad. Dahlén sagde Versene med den Inderlighed og Sødhed, man kunde vente af hende; og om hun et Par Gange syntes at bie efter Souffleuren, da er nærværende Anmælder overbeviist om, at Blyhed og elskværdig Mistro til sig selv foraarsagede

*) Endskiønt det er uden for min Plan, at omtale gamle Entreer, bør jeg dog denne Gang erindre, at Mad. Bournonville dandsede en skiøn og ikke let Solo i Entreen, saa hun paa een Aften med Held ofrede til tvende Muser, hvorfor hun ogsaa nød Parterrets lydelige Skiønsomhed.

de det korte Ophold, og at hun aldrig er truffen, eller vil træffes, i Skjødesløshed. At Børnene ikke gik frem med hende, satte hende i Forlegenhed, da hun i næstsidste Strophe skulde tiltale dem. Hendes Stillinger vare forresten skjønne, og et overnaturligt Væsen værdige. Børnene stode uden Tvivl for stivt paa Theatret, og deres Hænders Opløftelse gaves, efter min Følelse, med saa megen Symmetrie, at den lignede en mechanisk Bevægelse.

Minerva's Skuespil-Anmælder, som nu, til Musernes Bedrøvelse, fratræder sit Dramaturg-Embed, har allerede anmærket om denne Aftens Forestilling af Armod og Højmodighed, at den var den bedste; og Thalia's Udgiver sander hans Ord efter sin egen Overbeviisning. Mad. Bournonville havde rettet den Accent, som jeg i sidste Numer S. 137 har anmærket, og de Stillinger, hvilke jeg S. 137 og 138 har omtalt; en Opmærksomhed, den jeg vilde være stolt af, dersom jeg vidste, at hun læser mit Blad; men rimeligereviis er Forandringen en Følge af egen Tænksomhed eller Kyndiges Raadførsel, og gjør hende i ethvert Tilfælde Ære. Ogsaa udfyldte hun sine Pauser langt bedre, end de forrige Gange; kun troer jeg, at hun (1 — 8) skulde være mere opmærksom paa Brevet til Louise, og dennes Samtale med Mad. Rose, og neppe pusle saa meget ved Theetøjet, som hun endnu denne Aften tillod sig. Men i øvrigt forøgede denne Forestilling min Længsel efter, at see hende i flere Roller, og min Glæde over det Haab, snart at see hende som Suson i Figaro's Giftermaal; et Haab, hvormed Rygtet smigrer: gid det ikke maatte skuffe!

Og

Ogsaa Jfr. M. Smith modtage min uskrømtede Tak for hendes yndige Fremstillelse af den yndige Louise! At hun (4 — 13) ikke studsede, men viste sig frygtsom, ved sin Indtrædelse i Sorgens Helligdom, derfor har hun vel havt sine Grunde. Maaskee har Bogens Ord: "træder frygtsom ind" og det senere: "seer sig omkring" bestemt hende; maaskee har hun og meent, Louise burde være saa indvortes sysselsat med sit Ærende, at hun intet Øje havde for det, som omgav hende. Imod disse Grunde sætter jeg følgende: Louise vidste nok, at H. Plum havde et hemmeligt Værelse, men ikke, at det var saa skrækkeligt decoreret; og denne, fra det Sædvanlige saa aldeles forskjellige, Decorering, maatte gjøre nogen Virkning paa Sandserne, om end Sjelen var nok saa sysselsat. Hun seer ogsaa nu af Minerva, at jeg har Prof. Rahbeks Medhold i Hovedsagen; kun afviger hans Mening fra min forhen ytrede om Udtrykkets Maade; og i denne Henseende giver jeg med Fornøjelse efter, da den af mig foreslagne Gebærde torde, efter Omstændighederne, være for stærk, og vilde nok gjøre Overgangen vanskeligere.

Endnu bør jeg, til Jfr. Winthers Hæder, skjønsomt erindre, at hun har prøvet min Anmærkning om Forklædet, anseet den for grundet, og, det som mere er, — fulgt den. Ogsaa syntes mig hendes, desuden fortræffelige, Spil stemt i en ældre Tone, end før.

Efter denne Forestilling lukkedes Skuepladsen, formedelst den saa kaldte stille Uge, — — og aabnedes igjen Tirsdagen den 29 med det gode Ægteskab af Florian og de snorrige Færtere eller Testamen-

tet

tet af Hr. Assessor Falsen; imellem Stykkerne gaves en Entree. Det er nu en rum Tid (jeg troer, sexten eller sytten Aar) siden, at vi saae Falsens vittigste og ægte comiske Stykke; det var og, maaskee paa Hr. Ahrends's Rolle nær, nybesat: det kan da betragtes, som nyt; og Udgiveren miskjender ikke heller sin Forpligtelse til at sige sine Tanker om Forestillingen: kun beder han om Opsættelse, indtil det gives næste Gang, deels, da han kun har een Forestilling at dømme efter, deels, og især, da han veed, at Forfatteren onsker, inden næste Forestilling, at give sit Stykke mere Fuldkommenhed.

Thorsdagen 31 opførtes Syngestykket Zemire og Azor med tilhørende Dands.

(Sluttet den 1 April).

Til Thalia's Udgiver.

Du var saa god, kjære Haste! i Din Thalia at love mig Plads til en liden historisk Oplysning, vor Samsøes Sørgespil angaaende. En Mand, hvem Samsøe inderligt elskede og ærede, vor, i saa mangen Henseende, hæderværdige Tode, har i en Note til sin vittige Epistel i Maanedsskrivtet Iris og Hebe bestemt sagt, at Dyvekes Digter kjendeligen til sit Sørgespil har nyttet den tydske Roman: Frau Sigbrit und ihre schöne Tochter. Saa enig, som jeg nu er med Epistelenes Forfatter, at det aldeles stod Sørgespildigteren frit, at benytte sig af Romanen, saavelsom af Historien, veed jeg dog med fül-

deste

deste Vished, at dette aldeles ikke har været Tilfældet, da Samsøe selv sagde mig, at han, da han skrev sit Stykke, ikke kjendte det mindste til Romanen; og da jeg end ydermere veed fra en aldeles paalidelig Haand, at han, efterat have fuldbragt og indgivet Stykket, vel laante den danske Oversættelse af Romanen, for at læse den, men igjen begav dette, for at vise sig aldeles fri for alt Plagiat derfra. Til Sigbrits Character, saaledes, som han har fremstillet den, havde han desuden, ikke at tale om Stykkets poetiske Tarv, historisk Hjemmel nok for sig i Holbergs Danmarks og Heltinde-Historie; ogsaa har Hr. N. D. Riegels i sine historiske Skrivter fremstilt hende i et ikke mindre fordeelagtigt Lys. Dog — dette Sidste var ikke egentligen min Hensigt, her at omhandle; jeg vilde blot forekomme, at man ikke af vor dramatiske Seniors ovenanførte Vink skulde lade sig forlede til at ansee hiin Roman, som den Kilde, hvorhen man sikkert kunde tye, for at faae Udviklinger, eller nøjere Bestemmelser over, hvad man enten ved Stykket i det Hele, eller enkelte Scener og Characterer, kunde finde tvivlsomt *).

D. 1 April 1796. K. L. Rahbek.

Brev

*) Hr. Prof. Tode er ikke den Eneste, der har anseet ovenomtalte Roman, som een af de Kilder, hvoraf Dyvekes forevigede Digter tildeels havde øst Stykkets Fabel. Ogsaa Thalla's Udgiver gjør herved den aabenhjertige Bekjendelse, at han, for Hr. Prof. Rahbek oplyste ham om det Modsatte, havde samme Tanke, hvilket desuden kan

Brev til Mad. M. C. Biørn.

Kiøbenhavn, d. 18 Marts 1796.

Veninde,

Dagen straaler nu,
som, gavmild, gav os Dig, Du Gode!
med venlig Skaansel læse Du,
hvad Modgang gjør mig slet tilmode!

Til Pieridens Alterfod
med første Dagninggry jeg il'de:
min Barm var fuld af Haab og Mod,
og Glæden i mit Øje smil'de.
Jeg ned for Musen kasted' mig,
og fyrigt bad jeg: "O Gudinde!
"tør din Tilbeder nærme sig,
"og Naade for dit Aasyn finde?
"Ak! tit jeg dig om Gaver bad,
"og vanked' ubønhørt tilbage,
"og bittert Momus loe derad,
"og Jorden spotted' med min Klage.
"Ej for mig selv jeg beder nu;
"jeg for en Bedre dig anraaber:
"o Høje! derfor smile du,
"og skjenke det, mit Hjerte haaber!

"Til

kan sees af forrige Numer S. 122, hvor Læsere, der ej have seet Stykket, henvises til Romanen, for at kunne gjøre sig nogenlunde Begreb om Sorgespillets Indhold; skjønt ikke, til der at finde Udviklinger af det Tvivlsomme i Samsøes Digterverk.

"Til Daphnes Træ du nærme dig,
"for evig Laurbærkrands at flette,
"og da din Gunst tillade mig,
"den paa din Søster Biørn at sætte!

Nu Musens Smil til Latter blev,
som qvalte hvad hun vilde sige:
kun Spot hun med mit Ønske drev,
— saa spotte selv Guddommelige!—
Omsider jeg de Ord forstod;
"Lidt mere Sands, naar du vil bede!
"Din Mening er vel hjertens god,
"og derfor straffer ej min Vrede.
"Men siig mig, har du aldrig seet
"min Søster Biørn i Dido's Sale?
"ej Babels Dronnings Majestæt?
"ej Ømhed i Calypso's Dale?
"Siig, blev du ej tillige vaer,
"at jeg kan Intet meer beskjere?
"at alt en Laurbærkrands hun bar,
"saa skjøn, som den, Gudinder bære?"

Beskæmmet jeg fra Musen gik,
og hjem jeg vilde mig begive;
da mødte just mit aabne Blik
et Syn, som jeg vil nu beskrive.
Tre Piger saae jeg, favre, blye,
der sikkert selv en Plato trylled':
hvers Yndighed var himmelsk ny;
dem Flor og Roser let indhylled'.
"O! det er Himlens Gratier,

som

"som Medynk med min Trang opliver: —
"kun een af disse Roser her!
"Jeg til Aglaja=Biørn den giver!"
Saa raabte jeg, og rakte fro
min Haand mod de fuldkomne Skjønne;
men ogsaa de skalkagtigt loe,
og smutted' fra mig i det Grønne.
Og, mens de løb, de tal'de saa,
tet slynged' i hinandens Arme:
"Hvor blind den Synder være maa,
"det Jupiter sig mildt forbarme!
"Han tit Annette skuet har,
"og fandt ej, til sin egen Skade,
"hvor tet vor Rose flettet var
"i Pieridens Laurbærblade!"

Saa stod jeg der, forladt i Trang:
Hvad skulde jeg Dig nu tilbyde?
Jeg stemte Harpen til en Sang:
o! kunde jeg dermed dig fryde!
Men Angest gjorde Haanden svag,
og i min Stemme Frygten bæved':
Veninde, Din den skjønne Dag
en meer harmonisk Tone kræved'.
O! tit af bedre Skjaldes Bryst
steeg liflig Priis til Dagens Hæder:
dens Melodie forkyndte Lyst,
dens Harmonier klang af Glæder.
Min Tone derfor tier nu,
ej den den til bedre slet skal klinge;

og

og derfor blid undskylde Du,
at ingen Sang jeg Dig kan bringe!

O! gjerne, gjerne bragte jeg
et Offer Dig, Du Scenens Ære!
skjønt Laurbærkrands og Roser ej,
og ingen Sang jeg kan frembære.
I Hjertet jeg et Offer fandt:
paa Venskabs Alter det skal hvile;
det er et Ønske, stort og sandt:
Du venligt til mit Offer smile!

Bliv ved, i Musens Arm at gaae,
og ved Charitens Haand at træde!
Bliv ved, vor hede Tak at faae,
vær Scenens Pryd, dens Venners Glæde!
Bliv ved, i stille, huuslig Dyd
et Mønster Dine Børn at give!
Din Mages Løn og Held og Fryd
til Gravens fjerne Rand Du blive!
Bliv ved, at være Gode kjær,
og see Dit Hjertes Ømhed lønnet!
Bliv ved, — at være, hvad Du er,
og, hvad Du er, at see paaskjønnet!

Dødsfald.

Afvigte 31 Marts tabte Skuepladsen sin ældste Skuespillerinde i Mad. Johanne Sophie Knudsen, fød Berg-

Bergman. Som Leonore i den Stundesløse begyndte hun den 2 Oct. 1765 sin dramatiske Løbebane; hendes Talent udvikledes, hendes Flid forskjønnede det, indtil Alderdommen indtraadte. Hendes tidlige Kunsttalent indviedes til ædle Elskerinder, f. E. Voltaires Zaire, Nordahl Bruns Zarine, for dog at nævne et Par; og kalder dramatiske Journal hende, ej alene i disse Roller, men overhoved "den bedste Actrice, som vor Skueplads ejede" (1773) Hun roses dengang for særdeles yndig Sang, saasom i Pyrrha's Rolle, i St. Foix's Deucalion og Pyrrha o. m. fl. Hendes sildigere Evner ofredes borgerlige og lavcomiske Hustruer og Mødre. Om hendes store Fortjenester af disse Fag, vil jeg ikke blot henvise til alle Prof. Rahbeks dramaturgiske Skrivter *), men tør ogsaa selv istemme de fortjente Lovtaler, han saa ofte har ydet hende. Hendes seneste Mesterroller ere endnu alle Skuespilyndere i levende Minde; og naar jeg henleder deres Agtsomhed paa hendes Magdeloner, Geske, Nille, Mad. Qvick, Mad. Warberg, Vertinden i Hververne, og m. fl., da ville de sikkert med Glæde minde de rige Evner og den sjeldne Flid, hvormed hun fremstillede Natur, Sandhed og det ægte Comiske. Fred hvile over hendes Støv, som Kunstelskeres Taknemmelighed over hendes Minde!

*) Brevene fra en gammel Skuespiller undtagne, i hvilke man ikkun kan gisne, hvem Forfatteren mener, hvor det ikke aldeles er Ideal.

Rettelse.

Blandt de mange Trykfejl, som mod Udgiverens Villie findes i forrige Numere, vil han, for at undgaae Mistydning, nævne den betydeligste, som er S. 98 L. 22, hvor der staaer megen istedets for nogen.

Thalia.

N. 8.

At Kunstdommeren altid laster, troe Mange; men de troe ganske fejl: den gode Recensent roser, hvor han kan rose, og Vee ham, dersom han forsømmer det!

Den dramat. Journ. 2 Aarg. S. 8.

De mange Sygdomme, som dette Foraar har medbragt, have ikke skaanet Skuespiller-Selskabet, men angrebet snart en, snart en anden af Thalia's, Melpomenes og Terpsichores Yndlinger, og derved berøvet Tilskueren mangen Fornøjelse. Det er da naturligt, at den Maaneds Forestillinger, hvilke nærværende Blád skal omtale, ikke have saa meget Nyt eller Heldigt, som Bestyrelsen rimeligviis havde tiltænkt den; og Dramaturgen, der har afsagt ovenstaaende Anathema over sig, dersom han forsømmer at rose, hvor han kan rose, maa beklage den sjeldnere Lejlighed, han faaer dertil, formedelst den Svagelighed, der har gjort mangen Rolles pludselige, og ikke altid saa ganske heldige, Besætning nødvendig.

Fredagen den 1 April opførtes den værdige Fader af v. Gemmingen og en Entree. Løverdagen 2. Juliane v. Lindorak af Gozzi og en Entree. Mandagen 4. Ringen eller det ved Delicatesse ulykkelige

kelige Ægteskab af Schrøder, og en Entree. Hr. Frydendahl har uden Tvivl anseet mine Anmærkninger ved hans forrige Forestilling af Klingsberg (N. 5 og 6 S. 158) for grundede; thi, især i de to første Acter, var denne Aften hans Memorering langt bedre, end sidste Gang, og derved vandt han de for denne Rolle betydelige Fordele, som den fuldkomnere Memorering forskaffer. Han undgik i benævnte Acter, saavidt jeg kunde skjønne, aldeles de Ufuldkommenheder, hvilke jeg forhen paa nys anførte Side har angivet, som Følger af en svag Memorering.

Hr. Due havde, formedelst Hr. Gielstrups Sygdom, faaet Hr. v. Holms Rolle; og da mig er bleven sagt, at hiin Skuespiller havde særdeles kort Tid til at forberede sig til Forestillingen, bør Critiken ikke være nøjeregnende med hans Smaafejl i Diction og Gebærder; ikkun troer jeg, det er min Pligt imod hans redelige Stræben efter at behage det Publicum, for hvilket han arbejder, at jeg aabenhjertigen erindrer ham om den alt for hurtige Udtale, som han vel ofte tillader sig, og hvorved mangt et Ord vorder utydeligt for enhver Tilskuer, som ikke forud er nøje bekjendt med Stykket. Af den Maade, hvorpaa han siger endeel Roller, slutter jeg mig til hans Evne til at rette denne Fejl; og jeg skulde aldrig tilgive mig selv, hvis jeg havde fornærmet ham ved at tvivle om hans Villie.

Tirsdagen 5. Coquetten og den forstilte Rydskhed af Baron og en Entree. Jfr. Petersen havde Cephises Rolle. Da muligt een og anden af

vor

vor tabte Knudsens Roller herefter vil falde i Jfr. Petersens Lod, bør Critiken aabenhjertigen tale med hende, paa det hun, ved at høre den, maaskee nu og da kunde ledes paa Spor, som mere nærme sig til hendes forevigede Forgængerindes, skjønt hun neppe nogensinde vil ganske kunne naae dem. Nærværende Rolle havde ved hendes Spil tabt undsigeligt Meget. Foruden at man hos Skuespillerinden blev slet Intet af Damen vaer, end sige; af den franske Dame, blev den forstilte Kydskhed forvandlet til den uforstilte Kulde. I Optrinet med Coquetten (3—5) var der ingen Forlegenhed; i Optrinet med den formeente Elsker (3—7) ingen Ømhed (for ej at nævne det rette Ord); i Optrinet med hendes Mand (3—10) ingen fremkunstlet Heftighed; hendes: "I burde døe "af Skamfuldhed!" sagde hun næsten med fortællende Rolighed. Dette er kun Exempler: jeg vil skaane Skuespillerinden for flere. Men inden jeg forlader Rollen, maa jeg dog gjøre hende opmærksom paa et Par vigtige Fejl i hendes Diction. Den ene var, at naar hun havde Repliker, som skulde afskjæres (couperes), saa udtalede hun de sidste Ord, enten som om Meningen var ude, eller hun slæbede paa det sidste Par Stavelser, som om hun vilde minde Interlocutricen om, at komme med sin Replik. Saadan Forsigtighed var ustridigen overflødig, naar hun talede med en Astrup, som vist aldrig har troet, at kunne spille en Rolle vel, uden at have lært den; ikke desto mindre brugte hun den f. E. i disse Repliker (3—5): "Han kan have seet Deres Folk, Deres Kareth; og

"ellers : : :" — "Han kunde troe, siden jeg er her " : : : :". Den anden vigtige Dictions = Fejl, til hvilken Thalia's Udgiver lagde Mærke, er den, at hun ikke afvexlede i Tonen, naar hun havde en Replik, der igjentog samme Ord, som den forrige. Hendes: "Bie, Marton!" og: "Bie lidt, Marton!" sagde hun aldeles eens, da dog hendes Fortrædenhed over, at man vilde afvise Elskeren, nødvendigen maatte stige. Ligeledes burde der, naar hun taler med ham (3—7), være mere Venlighed i det andet: "Tal "oprigtigt med mig" o. s. v., end i det første. Det er af oprigtigt og galdefrit Sindelav, at jeg er saa nøjeregnende med Jfr. Petersen, paa det hun, ved at gjøres opmærksom paa hendes Spils Ufuldkommenheder, kan sættes i Stand til at afhjelpe dem, og derved vinde og befæste sig i Publicums Yndest.

Thorsdagen 7. I oprørt Vand er godt at fiske af Vulpius og en Entree. Fredagen 8. Den sorte Mand af Gotter og de to smaa Savoyarder; imellem Stykkerne en Entree. Jfr. Suhm havde i det første Stykke faaet Betty's Rolle, og spillede den vel; med nogen mere Levenhed vilde hun endog have spillet den saare skjønt. Den Godmodighed og Anstændighed, hun veed at lægge i Soubretter, som taale det, gjøre hende meget tækkelig. Mandagen 11. Den politiske Kandestøber af Holberg og Balletten Vaskerpigerne og Kjedelflikkeren. Tirsdagen 12. Strelitzerne af Babo og en Entree.

Thorsdagen 14. Figaro's Giftermaal eller den gale Dag af Beaumarchais med tilhørende Dands. Skuespilyndere havde denne Aften den Fornøjelse, at

see

see en ny haabefuld Debutant, Hr. Heger, fremtræde paa Skuepladsen i Figaro's vanskelige Rolle, den han, efter min Følelse, for en Begynder udførte meget vel. Han forener med et lykkeligt Theater-Ansigt et Tale-Organ, som, ved at uddyrkes, kan vorde meget skjønt. Han sagde Figaro's mange Vittigheder med den fornødne Lethed, uden derfor ved Skjødesløshed at lade dem undglide Tilskuernes Opmærksomhed; man øjnede grandt den ligesaa forelskede, som listige Figaro; og om han end tog Rollen noget yngre, end Digteren synes at have meent, saa passede det igjen desto bedre med hans Figur og Mæle. At han, især i første Act, talede alt for sagte, og næsten hele Tiden for hurtigt, maa deels tilregnes den Frygtsomhed, der altid maa findes hos den, der første Gang offentligen viser sig paa saa farlig en Bane, som Skuepladsen, deels søges i hans Ukyndighed om det Brug af Mælet, et saa stort Rum fordrer, om det skal forslaae overalt, og kunne følges af Alle. Hvad der var ham meest imod var, i mine Øjne, hans for Skuepladsen alt for smekre Underkrop: jeg vilde raade ham, at gjøre den fyldigere ved Kunst, en Ting, som ingenlunde hos en Skuespiller er latterlig, men tilladelig, ja Pligt, naar den behøves. Skulde han have Grunde imod dette mit Raad, da maa han, saa vidt det kommer an paa ham, søge at undgaae Roller, hvortil en fyldigere Figur behøves. Med Føje tør jeg forresten byde denne Begynder velkommen iblandt den comiske Muses Sønner, og glæder mig saa meget desto mere til at vogte paa hans Fremskridt imod Fuldkommenhed, som han ikke

raa

raa eller blottet for andre Kundskaber har nærmet sig til Kunstens Tempel. Maatte han, ved heldigen at efterligne den skjønne Natur, ved stadige Fremskridt i sin Kunst, vedligeholde den Yndest, han denne Aften syntes at vinde, da skal Ingens Glæde derover være sandere og større, end min.

Mad. Bournonville gav, som anden Debut, den unge, vittige, behændige og lattermilde Susanne, i mine Øjne, — indtil Fuldkommenhed. Den glade Forventning, med hvilken jeg saae denne Rolles Udførelse af Josepha's Forestillerinde imøde, blev ingenlunde skuffet: den blev overstegen. I hvor bekjendt end Mad. Bournonville fra Dandsen af maa være med Scenen, er det mig dog ubegribeligt, hvorledes hun i Skuespillet allerede kan være saa godt hjemme, som hun umiskjendeligen er. Jeg burde pege paa nogle mesterlige Scener, men hvilke? Den muntre, skalkagtige og ømme Elskerinde, som hun strax viser os, (1 — 1) høre maaskee med til Rollens Vanskeligheder, da hun aabner Scenen, og strax maa være i Aande. Ellers vilde jeg udtegne hendes persifflerende Samtale med Marcelline, (1—5) hendes Scene med Cherubin, (1—7) især den Replik: "Et tusend paa Øret" o. s. v., hvor hun hele Tiden løber rundt, og dog, med den hurtigst løbende Tunge, bliver ved at skiænde paa Pagen, og endda udmærker de Ord, der kræve det, saasom: "forklage dig for Fruen" — "den lille Tyveknegt" og "snavs Dreng." Fremdeles vil jeg blot gjenkalde for dem, der bivaanede Forestillingen, hendes Diction og Spil i Scenerne med Cherubin (2 — 4,

6 og 13), og saa Optrinet med Græven (2—16, 18 og 19). I tredie Acts syvende Scene bør jeg anprise som Mønster, den Delicatesse, med hvilken Skuespillerinden omstørede det Slibrige; uden saadan Delicatesse skulde denne Scene fordærvet hele Characteren. Tilsidst vil jeg skynde mig at faae nævnet hendes skjønne Optrin med Figaro (5—8), og saa forlade denne Kunstnerinde, der allerede skjenker Kunstens Venner saa sande Glæder, og berettiger os til saa mageløse Forventninger.

Jfr. C. Smith havde faaet Cherubins nydelige Rolle, og udførte den meget vel. Den fremspirende Ømheds Inderlighed hørtes tydeligen i hendes: "O! om jeg vilde!" da Figaro (1—11) spørger Cherubin, om han ikke gjerne vilde blive, og i den hele lange Replik (1—7): "Det er sandt; jeg veed, paa min Ære, ikke" o. s. v. Den raske, den fyrige, den skalkagtige Dreng saaes ogsaa skjønt, saa vel i dette hendes Optrin, som tildeels i 2—13 og flere Scener. Dejligt smuttede hun i Lænestolen (1—8), og meget rigtigt malede hendes Tone og den uforandrede Stilling Barnets Angest (1—9). Da Cherubin (1—7) lover Susanne tusend Kys til Tilgivt, bør han gjøre Bevægelse til at tage fat paa hende; thi ellers er det unaturligt, at hun løber; dette oversaae uden Tvivl Jfr. Smith, som for silde løb efter Susannes Forestillerinde. Men dette var ogsaa den eneste væsentlige Mangel, jeg fandt ved hendes Spil, der forresten bør erhverve Skuespillerinden al Skjønsomhed. At ellers Pagen hos os gives af saa voxne Personer, som Mad. Biørn, Mad.

Dahl

Dahlén og Jfr. Smith, er nok ellers lidt i Modsigelse med Forfatterens Mening. Denne vil have ham kun omtrent en tretten Aar gammel, en Dreng, der kan "opvække noget Følsomt og Behageligt, der "hverken er Venskab eller Kjærlighed, men har Lidt "af begge Dele." Derved vindes den Fordeel, at Grævindens Godhed for ham kaster et mindre tvetydigt Lys paa hende, som Beaumarchais kalder "den dydigste blandt Koner." Dersom Jomfrue Holst kan synge en Vise, vilde hun uden Tvivl, for sin Figurs Skyld, være den meest passende til Cherubins Rolle. Den Lethed og Ynde, hvormed benævnte talentfulde Pige spiller et Par unge Roller, nemligen i Pagen og i Landsbypoeten, torde undskylde, om ej retfærdiggjøre, min Formodning.

Jfr. Winther spillede Marcelline med al den Correcthed, hvortil hun stedse mere og mere vænner os i gamle Fruentimmer-Roller. Hendes Optrin med Susanne (1—5), hendes stigende Fortrædelighed i ethvert: "Nej, Hr. Birkedommer!" (3—10), hendes Overgang til Moderfølelsen (3—14), og denne i sin Styrke (3—16) fortjener, som hele Rollens Udførelse, at nævnes og anprises til Kunstnerindens Hæder.

Inden jeg forlader dette Stykkes Anmældelse, bør jeg endnu erindre, at Mad. Schall i den til Stykket hørende Fandango dandsede, i en skjøn pas de deux, med megen Færdighed og Ynde det Partie, som Mad. Bournonville plejer at have.

Fredagen 15. igjentoges forrige Aftens Forestilling, ikke uden nogen Forplumring; især var det

paa-

paafaldende, at der i 4 — 6 maatte bies efter Figaro, som aabner denne Scene.

Mandagen 18. opførtes Jeppe paa Bjerget af Holberg og Balletten Linna og Valvais. Jfr: Petersen havde faaet Nilles Rolle, som hun neppe gav i den rigtige Character; thi Nille maa uden Tvivl forestilles som en saa ond Skjændegjæst, at vi deraf kunne forklare Jeppes Hengivenhed til Drukkenskab. Jfr. Petersen derimod gav den med en Rolighed, en Monotonie, som jeg ikke fandt afbrudt noget Sted, uden det eneste, hvor hun uddelede Tamp.

Tirsdagen 19. Den forliebte Autor og Tjener og Syngespillet Silkeskoene, efter det Franske bearbejdet af Hr. Directeur Thaarup; imellem Stykkerne en Entree. Hr. Clausens Eraste kom denne Aften mit Ideal meget nærmere, end sidst: jeg bør erindre det, uden derfor at ville smigre mig selv. Jfr. Suhm var Lisette; da hun skal ikkun have havt en Dags Tid til at forberede sig til Forestillingen, bør man tilgive, at Memoreringen slog hende fejl. Ellers tegner hun til, at de ædlere Soubretter ville komme til at lykkes hende, især om hun faaer noget mere Liv, mere Deeltagelse i sit Spil.

Onsdagen 20. Han blander sig i Alt eller Han skal have Næsen allevegne af Jünger og Balletten Linna og Valvais. I Hr. Saabyes Sygdom havde Hr. Heger paataget sig Plumpers Rolle. Da denne Rolle i en Skynding skal være lært af Hr. Heger, og ikke skal ansees, som anden Debut, troer Thalia's Udgiver sig uberettiget til

at

at bedømme dens Udførelse efter Critikens Strenghed; kun troer han, at burde erindre Hr. H. om, at en Begynder vover vel Meget, og kan altsaa tabe vel Meget, ved at spille en Rolle, uden at have den fornødne Tid til at indstudere den. Skuespilleren maa allerede have grundfæstet Værd paa Skuepladsen, inden han endog kun een Aften tør spille slet, og haabe, at det ingen Indflydelse skal have paa mange Tilskueres Dom over ham i Fremtiden. Jfr. C. Smith havde faaet den ene Kammerpiges Rolle, og gjorde, saavidt jeg kunde skjønne, af denne lille Birolle Alt, hvad der kunde gjøres.

Mandagen 25. opførtes Stregen i Regningen af Jünger og Balletten Kjærligheds Magt. Tirsdagen 26. De latterligt Følsomme, efter Molieres precieuses ridicules bearbejdet af Hr. Prof. Rahbek, og Høstgildet med tilhørende Dands.

Thorsdagen 28. Rejsen til Byen, et nyt Lystspil i fem Optog af Jffland, oversat af Hr. Instructeur og Skuespiller Rosing, og en Entree. Jfflands Held til at male huuslige Optrin med Liv og Sandhed, er bekjendt; og nærværende Stykke gjør hans Pensel Ære. Maaskee seer man vel tydeligt, at det er fra samme Haand, som gamle og nye Sæder; maaskee vilde Critiken finde for liden Forvikling, for let en Opløsning, og overhoved for liden Handling i disse fem Optog; maaskee vilde den fordre Tidens Eenhed mindre føjet paa Sandsynlighedens Bekostning. Thi neppe er det sandsynligt, at Trauts Børn aldrig skulde have været i en Stad, der ligger dem saa nær, at de kunne kjøre hjemme

fra

fra Kl. 12 (1—5), og endda have været en ganske kjøn Tid i Staden inden de Fornemmes Frokosttid (2—18 og 19). Og at denne Frokosttid ikke er saa overmaade silde, kan sluttes af, at Hofraadinden beder gaae til Middags-Bordet Kl. 3 (3—17). Saadant uagtet, er Stykket saare vel værdt at see, og Naturens spejltroe Afbildning giver det megen Interesse; især anseer Thalia's Udgiver Forsonings-Optrinet i sidste Optog (5—8 og 9) for et Mestersted, der røber den fineste og heldigste Menneskegrandsker, og til hvilket ikke ret mange Skuespil kunne opvise Mage. Dette i Forbigaaende om Originalen, for hvis Indklædning i dansk Dragt Skuespilelskere ville vide Hr. Rosing Tak. Oversættelsen anbefaler sig næsten overalt ved en flydende Dialog; men hvo som negtede, at den har nogle vel mærkelige Germanismer *), røbede Partiskhed for en Mand, som ingenlunde trænger til Partiskhed. Stykkets Indhold er korteligen følgende:

Trant, en Oppebørsels-Betjent og Forpagter paa Landet, lever lykkeligt med Kone og Børn, og sætter liden Priis paa store Stæders Herligheder; hans Kone derimod vil gjerne have sine Børn uddannede og fremdrevne til Lykke i den nærliggende store

*) Ikke for Hr. Rosings Skyld, af hvem jeg ikke frygter Mistydning, men for de Svageres Skyld, vil jeg anføre et Par: S. 9. "Jorden er opkradset, heroper og derover." S. 74 — — "saa svinger Rogen sig — — i den klare Luft herom." S. 112 "Ja, han gjorde sig unyttig."

store Stad, (formodentligen en Residence) og overtaler til den Ende sin Mand til en Byrejse. En Hofraad Reising har hendes Søster, og med hende et Par vanartige Børn; hos denne Familie, der er forarmet ved Storlevnet, aflægge Trauterne et Besøg, og vorde med forstilt Høflighed modtagne. Hofraaden, der har mærket sin Svogers gode Huusholdning, vil koble Trauts Datter Salome sammen med sin betitlede Søn, der for en Gadedrenge-Streg har faaet et Ørefigen af Trauts ene Søn Jacob, hvorfor denne kom i Vagten. Salome vil ikke have den unge Reising, da hun er forlovet med en Skoleholderson Wiese, hvem hun har stevnet hid til Byen, men som modtages, begegnes ilde og bortvises af Hofraaden, som dertil tillyver sig Trauts Fuldmagt. Wiese fortæller sit Uheld til Trauts gamle Skriver Carl; denne gjør sin Herre bekjendt med Bedrageriet, som nu bryder med Hofraadens, og tager vred bort, efterat han havde betalt en Modehandlerinde en Regning paa 75 Rd. for Frue Rejsing, og efterat Frøken Reising havde vundet hans Sønners Lommepenge i Spil. Mad. Traut vil ikke forlade sin Søster: Manden lader hende blive; dog kommer hun strax efter, hun og Manden forliges, og den unge Wiese, som overbevises om Salomes og Trauts Uskyldighed, forloves med Salome.

Om Forestillingen har jeg næsten idelt Godt at sige. Hr. Schwarz var Traut, og viste os i sit Spil en Mand med lyst Hoved og retskaffent Hjerte, eftergivende, hvor det ikke kunde skade, og fast,

hvor

hvor det behøvedes; en god Ægtemand af vor virkelige Verden, en Fader, der nøje grandskede sine Børn, og befalede dem lidet; en jovial Mand, som Virksomhed og ædel Selvføelse gave Tilfredshed og Jevnhed. Thalia's Udgiver bør troe, at hans fleste Læsere ere bekjendte med den Sandhed, som Hr. Schwarz med ualmindelig Troskab veed at lægge i sin Diction, sine Stillinger og Bevægelser; og denne Rolles rolige Character tillader neppe Dramaturgen at kunne udtegne Meget af det rigtige og skjønne Ganske. Først i fjerde Optog forekommer en lidenskabelig Scene (4 — 14), og den gav han mesterligt lige fra: "Hr. Broder! denne gamle ærlige Mand fortæller mig her noget ret Besynderligt" og igjennem alle den fornærmede Mands Følelses Modificationer indtil: "Jeg gaaer. Kommer, mine Børn! (til Konen) Bliver du? — Lev vel!" I 4 — 5 indtil 8 skuede vi med Fornøjelse al den Resignation, der sømmer den værdige Mand, som bedrøves af en svag, ikke ond, Kone, og i 8 og 9 Optrin veed jeg intet Ord til at benævne hans og Mad. Rosings fuldkomne Naturens Fremstillelse; disse Scener vare unegteligen ligesaa sande Mestersteder fra Forestillernes, som fra Digterens Side. Endnu synes mig at høre: "Seer her en ærlig Kone, der af et godt Hjerte siger, hun har Uret" og, da hun finder det saa hjerteligt skjønt, at hun med al sin Uret dog er ham kjær, det gjennemtrængende Inderlige i hans Svar: "Det er du paa min Sjel!" o. s. v. Til Hr. Schwarz's egen Afgjørelse overlader jeg, om han ikke (2 — 12) burde

havt

havt Beenklæder af samme Tøj og Farve, som Kjole og Vest; thi Mad. Traut bebrejder jo sin Mand, at han har heel Klædning. Vel kom han ridende til Byen; men han er jo dog omklædt siden. Kunstdommeren maa, for at vise sin Upartiskhed, endse Smaating, hvor han intet Vigtigt kunde finde, hvorover Critiken kunde føre Anke.

Mad. Traut er en god Kone, lidt fordrejet ved Opdragelsen, lunefuld, og noget forfængelig. Saadan lykkedes det Mad. Rosing ganske fortræffeligt, at vise os hende. Blandt hendes Mestersteder regner jeg 1—8, hvor hun spørger Traut, hvad de skulle give Carl ud for? og hvad de skulle give sig selv ud for? Videre hendes Forlegenhed, hendes Trods, hendes stumme Spil i 4—14; og især hendes ubeskriveligt dejlige Forsoningsscene (5—8 og 9), paa hvilken jeg alt ovenfor har peget, og hvor hun naaede til den skjønne Selvydmygelse igjennem Forlegenheds, qvindelig Hovmods og Angers mangfoldige Nuancer, dem hun lod os bemærke i Forandring af Tone og Stilling, nu ved at rejse sig og nærme sig med Tillid, nu ved at gaae forsagt bort, see ned, sætte sig o. s. v.

Jacob, den gode, ærlige, sunde Landsbydreng, gaves af Hr. Lindgreen med den elskværdige Simpelhed og Sandhed, hvorfra han ikke lader sig bortfriste. Ernst var bleven Hr. Heger til Deel, som anden Debut. Ernst er en fyrig Dreng med et aabent Hoved, og lykkedes, efter min Følelse, Hr. Heger temmeligt vel. Jeg er uvis, om han ikke, ved at springe lidt for meget, gjorde Rollen barnagti-

agtigere, end Iffland har meent. Jfr. M. Smith spillede Salomes lille Rolle ret nydeligt, især 2—11, hvor hun, som jeg troer, aldeles traf den ukunstlede Naturdatters sande Tone; ligeledes sagde hun: (4—14) "Tak, Tak, min gode Fader!" med al Elskerindens Inderlighed.

Carl, uden Tvivl Stykkets originaleste Character, er en stivsindet, men retskaffen gammel Ungkarl, streng Ven af Orden, ærgerlig over Smaating, Elsker af det Gamle, Fiende af Alt, hvad der kun har Anstrøg af nogen Last, især af Utaknemmelighed, nøjagtig i sine Forretninger, og noget sær i Alt. Dersom jeg ikke har været uheldig i at skizzere hans Characteristik, saa var Hr. Knudsen saare heldig i at spille denne Rolle. Malende skjøn var hans hele første arrige Optrin, hans Stemmen med Hænderne i Siden, hans Diction med presset Aande, hans Heftighed, da han slog Ild o. s. v. hvilket Alt stod i saa klar Modsætning mod Trauts Rolighed. Ligedan hans characteristiske Maade, at at bare Hatten paa (2—2), og hans: "Hverken I "eller Han!" Ogsaa hans 3—9, især hans: "Ud "paa Landet! ud paa Landet!" og: "Jeg var blandt "Mennesker." Endnu maa jeg nævne hans Optrin med Johan (4—1), hvori hans stigende forbitrede: "Deri har han Ret" udmærkede sig; og endeligen bør jeg ogsaa med Roes omtale hans Spil i de otte første Optrin af femte Optog, hvori den varmeste Hengivenhed for Traut lyser saa klarligen igjennem hele Carls bistre og underlige Adfærd.

Hof-

Hofraad Reising, en opblæst Collegialmand, uden egentligt Hoved, uden Hjerte, falsk og egennyttig, kunde neppe have været i bedre Hænder, end i Hr. Rosings, som i flere Roller af denne Natur har viist, hvor mesterligt han forstaaer at give sig det Sving og den Tone, som characteriserer dette Slags Mennesker. Med forunderlig Lethed skede hans Overgang fra det persifflerende Skjændsmaal med Hofraadinden (2 — 1) og Carls tvetydige Modtagelse (2 — 2) til det belevent varme: "Ih, "det glæder mig ret hjerteligt!" og al den øvrige Conversations-Snak. Hvilket Maleri af Ondskab i Optrinet med Wiese (4 — 6) i hans: "Det vil "han faae at see;" i det siden følgende: "Nu, og "hun vidste, at han skulde komme?" Med spændt Taalmodighed og Fatning gik Optrinet med de unge Trauter, da de havde tabt deres Penge (4—10), og med al Fornærmerens Uforskammenhed det sidste Optrin med Traut (4—14), især udmærkede sig det haanlige: "I Guds Navn!" da Traut siger, han anseer den unge Wieses Fornærmelse, som sin egen.

Frue Reising er en værdig Ægtefælle til Hofraaden: affecteret fornem, ødsel, indbildsk, egennyttig og falsk. Mad. Preisler traf uden Tvivl Characteren aldeles rigtigt; de nysomtalte to første Optrin i andet Optog forekom endog nærværende Anmælder ligesaa mesterligen udførte fra hendes, som fra Hr. Rosings Side; og jeg tvivler ingenlunde paa, at jo Mad. Preisler havde kunnet spille hele denne Rolle skjønt, dersom hun havde vidst den bedre.

Assessor

Assessor og Frøken Reising ere Sidestykker til Louis og Amalie i gamle og nye Sæder; dog synes hine ikke fuldt saa uvorne, som disse. Hr. Quist spillede Assessoren godt; hans forandrede Mine og Tone (2 — 18) ved: "Er det Deres Hr. "Søn?" lykkedes vel, og med en ægte Dagdriver-Naivetet sagde han: (3—3) "Jeg har slet ingen Forretnin-"ger, Hr. Oncle!" At Jfr. Astrup gav Frøken Reisings Rolle med al Correcthed, med al den Skjønhed, den efter sin Natur kunde modtage, derpaa tvivler vel Ingen, der har Øje for hiin sande Kunstnerindes Værd. For ikke at afskrive for Meget, vil jeg indskrænke mig til at nævne en eneste fortræffeligen sagt Replik; det var denne: (3 — 1) "Ma che-"re mere vil sommetider omvende sig; men det vil "ikke gaae."

Hr. Elsberg havde Gehejmeraad Seltings yderst ubetydelige Rolle. Jfr. C. Smith forestillede Modehandlerinden, Mad. Venini, og havde rigtigt dette Indsmigrende og dog Spidse, som Iffland har lagt i Characteren. Overalt synes mig denne Skuespillerinde at røbe en Eftertanke og en Flid, som gjøre hende megen Ære, og hvis Paaskjønnelse bør være hendes Talents Opmuntring. Naar hun ansættes, hvor hun passer, vil hun i mange Roller sikkerligen overgaaes af saare Faa, om af Nogen. Hr. Ahrends spillede Skoleholder Wieses lille Rolle, som jeg troer, ganske rigtigt. Man saae Manden, som Alder og Embed havde givet et vist alvorligt, jeg vilde næsten sagt andægtigt, Sving, uden derfor i mindste Maade at gjøre ham til Carricatur,

hvortil ellers baade Digtere og Skuespillere saa gjerne ville vanskabe en Classe af Lærere, som allerede er meget nyttig, og vel om føje Tid vil vorde den væsentligste af alle Lærer-Classer.

Ludvig Wiese har egentligen kun eet Optrin (4—6) i Stykket; men det er ogsaa ganske, hvad man kalder et glimrende Optrin, i det mindste blev det dertil i Hr. Clausens Hænder. Den raske unge Mand, der strax fortørnes ved at tiltales paa en uværdig Maade; der stødt ikke taber sin Fatning; der forundres, da Hofraaden tillyver sig Trauts Fuldmagt; der nedslaaes, da Traut siges, at ville have ham bortviist; — den brændende Elsker, der ikke kan troe sin Pige svag; der paastaaer, og atter paastaaer, at hendes Troløshed er umulig; der forskrækkes, da han hører, hun er borte med hans Medbejler; der nu begynder at formode Svaghed hos sin Brud, som vidste, at han skulde komme: "Ja vist "vidste hun det; o! ja vist vidste hun det!" siger han, og vaander sig over Byrejsen: "Byen! o! jeg "sagde det nok, jeg sagde det nok!" bliver han ved; — Elskeren, der dog endnu tvivler om Muligheden af det Hørte: som siger: "Maatte jeg kun faae "hende et eneste Øjeblik i Tale!" som endnu ikke kan tiltroe den ærlige, vakre Hr. Traut det, hvorfor han beskyldes; — nu det fornærmede Menneske, forenet med den fortvivlende Elsker, der gjerne gad kommet sin Medbejler til Livs; — saa den Pigens veemodige Tilbeder, der siger: "Ikke see mig? "—ikke see mig! slet ikke engang see mig!" — O Mo-"deren! Moderen er Skyld i Alting!" — derpaa den

ædle

ædle Selvbevidsthed, den forurettede Elskov, den Vold paa Hjertet, alle stigende i de følgende Repliker lige indtil: "Men nu skal jeg glemme hende; ô! jeg "skal vist glemme hende: sig kun det til hende!" o. s. v. — denne Mand, denne Elsker, dette Menneske saae og hørte jeg indtil at vorde skuffet, da jeg saae Kunstneren i denne lille skjønne Rolle. Jeg har maaskee været for vidtløftig i dens Characteristik; men jeg venter Tilgivelse, da man neppe skal vise mig nogen Rolle i Stykket, der paa saa faa Sider har saa afvexlende Følelser, saa meget Malende, eller med andre Ord: der paa saa faa Sider har saa Meget af det ægte Dramatiske.

Johan, Hofraadens opblæste og uforskammede Tjener, spilledes ret godt af Hr. Ibsen.

Fredagen 29. igjentoges det nysanmældte Stykkes Forestilling; til Slutning gaves en Entree. For at skaane Visse for overflødig Ulejlighed, vil jeg her bekjende, at mine Jagttagelser ved Forestillingen af Rejsen til Byen ere gjorte paa anden og tredie Aften (29 April og 2 Maj). Den første Aften kunde jeg ikke være tilstede; men en Bekjendter, hvis Duelighed til dramaturgiske Jagttagelser let torde overgaae min, havde paataget sig, skriftligen at give mig sine Tanker: dem modtog jeg, dog uden at læse dem, inden jeg havde nedskrevet ovenstaaende mine egne; og da jeg nu finder disse næsten i Eet og Alt overeensstemmende med min ved første Forestilling tilstedeværende Velynders, saa bortfalder al Grund til at indlemme mit Blad en fremmed Bedømmelse,

især da dens Forfatter har paalagt mig hans Navns ubrødelige Fortielse.

Kjøbenhavn, d. 3 Maj 1796.

Til Skuepladsens Historie for April Maaned hører endnu, at Skuespillerinden Jomfrue Barth efter Ansøgning er afskediget. For enhver Elsker af musicalsk Talent og Færdighed er denne Nyhed ligesaa ubehagelig, som for Enhver, der vilde og kunde skjønne hendes Lærvillighed og Flid for at tækkes det Folk, af hvis Kasse hun lønnedes. Skulde derimod findes Nogen, hvem hun var en Torn i Øjet, Nogen, der fordum skjelede til hendes Værd, hendes Løn, og den endda ikke saa rundeligen tildeelte Yndest, hun tilkæmpede sig, da glæde sig nu hver Saadan, — om ellers Avind formaaer at føle Noget, der fortjener Navn af Glæde!

Ved
Kunstnerinden J. S. Knudsens Grav.

Ak! igjen en Grav i Musers Lund!
See, Glædens Muse vrider sine Hænder;
en sønderreven Bog bortkaster hun:
sin Holbergs Skuespil! Ak! nu jeg Graven kjender.
Thalia's Førstefødte, Knudsen, gjemmes her:
Hvo Holberg var saa tro, Camoenen hvo saa kjær?

K. L. Rahbek.

Tret-

Tretten paa Parnas

den 14 April,

da Mad. Bournonville spillede Susannes Rolle i Figaro's Giftermaal.

Paa Musers Bjerg opstod en Trette;
men den var ej som Tretter her: *)
man kjender ej Fiscaler der,
ej Vold med Trældom gaaer i Rette.
Der fører hver sin egen Sag;
man ikke Guld, men Grunde, vejer,
og bistert Procurator-Nag
ej Retten, sig til Fryd, fordrejer.
Der er ej heller Slutteri,
og ej Kastel, og saadant Mere,
saa man af Had til Ordet: fri
faaer ingen Lyst at procedere.
Der er ej Troens Skude læk,
saasnart en Sandhedsven er kjek:
han steges ej fordi han mener;
og den, som nævner Statens Bræk,
man ikke, som Forræder, stener.

Den Trette, jeg formælder om,
imellem tvende Muser kom:

jeg

*) Her betyder: paa hele Jorden, Parnas undtaget. For at skaane selvgiorte General-Inquisitorer for spildt Møje, vil jeg helst selv forklare mine Ord.,

jeg da behøver ej at sige,
at laurbærkront parnassisk Pige
ej fordrer Baal og Haan til Dom,
og skjælder ej, som Dødelige *).
Terpsichore sin Dands forlod,
ej Harpens gyldne Stræng hun rørte;
hun ædelt frem i Skranken stod,
og for Apol sin Anke førte:
"O Broder! mig er Uret skeet:
"mig Haardhed ved min Fryd vil skille,
"den Fryd, hvormed jeg tit har seet
"min Mariane Bournonville,
"og skuet huld Skalkagtighed,
"Natur og Ynde, Vid og Glæde
"omsvæve hendes lette Fjed,
"og byde Kummer: Glem, at græde!
"Jeg længe kaldte hende min,
"og var saa stolt af hendes Dandse:
"end mens hun bærer mine Krandse,
"Thalia kalder hende sin!"

Saa lød omtrent Gudindens Anke;
hun uden Paastand endte den;
og strax i Rettens anden Skranke
Thalia tog til Ords igjen:
"O Broder! siig mig, var det Ret,

"sit

*) See vor nyeste juridiske og polemiske Literatur.

"sit Pund unyttet at nedgrave?
"Vor Yndling dandser skjønt og let;
"men see, hun har en større Gave!
"Hør Sandhed, Ynde, Vid og Glæde
"i Beaumarchais' og hendes Ord!
"Var han hos min Suson tilstede,
"han bytted' Frankenland for Nord."

Apollo sad og grunded' lidt,
(lidt Pønsen før en Dom man fælder
hos Guder selv for Viisdom gjælder;
det glemmer man paa Jorden tit,
hvor stundom man skarnagtigt drømmer *),
og derpaa frekt sin Næste dømmer).
Som sagt, nu pønsed' Sangens Gud,
og fandt det Rette vakkert ud;
han værdigt sagde: "Kjendt for Ret:
"Vor Yndling dandser skjønt og let;
"hun og fortryller Aand og Øre:
"Thalia kalde hende sin!
"Terpsichore! hun og er din:
"hun Eder begge skal tilhøre."

Fro begge raabte: "Hun er min!"

Anek=

*) Skarnagtige Drømme kunne umuligen ind = eller udgives af en sand Muse, men vel af et neverdrægtigt Qvindemenneske, som gierne vilde ansees for Musernes Fortrolige.

Anekdote.

En privat Skuespillerinde havde engang Eulalia's Rolle i Kotzebues Menneskehad og Anger. Paa General-Prøven sagde hun sin Rolle op i Læsetone, og uden mindste Spil; Alt, hvad Instructeuren sagde hende om dette eller om Dictionen, vidste hun altsammen bedre. Spille-Aftenen kom. Da Peter i sin Dumhed fortæller hende, hvor snu han havde fortalt gamle Tobias, at Pengene ikke kom fra Mad. Müller, og Digteren saa lader hende persifflere Peter med det Ord: Allerkjæreste! satte Skuespillerinden sig i en smægtende Stilling; "Allerkjæreste!" raabte hun kjælent, og faldt Peters Forestiller med inderlig Ømhed om Halsen.

Rettelser.

I forrige Numer S. 164, L. 22 indflikke en, læs: indflikke. S. 176, L. 6 Nordahl Bruns Zarine, læs: Rethea i Nordahl Bruns Zarine.

Thalia.

N. 9.

Wie nach dem Quell das müde Reh sich sehnt,
wie nach der Mutter ein verirrtes Kind,
so sehnt nach Wahrheit sich der Mensch, wofern
sein Geist gesund in reinem Herzen blieb.

F. L. Stolberg.

Slutning af en dansk Rejsendes Breve til Udgiveren.

(See N. 4, 5 og 6.)

4.

Dresden, d. 28 April 1796.

Endeligen er jeg da atter flot, og, som Du seer, sluppen til Dresden. Efter fem Maaneders Pause betraadte jeg atter Thalia's Tempel i Leipzig. De churfyrstelige Skuespillere i Dresden give der Forestillinger i Messetiden, hver Aften fra Kl. 6 til 8½, paa det for faa Aar siden indrettede Theater. Den Aften, jeg var der, gav man der König auf Reisen, Skuespil i fire Acter af Ziegler. Indholdet af Stykket er korteligt dette: En Fyrste bereiser incognito sine Stater, for desto sikrere at kunne opdage de Misbrug, som gaae i Svang, og rette dem. Han er ankommen i et Vertshuus, hvor en fattig Officier-Enke tilligemed sin Datter logerer. En Lejetjener fortæller ham deres Tilstand; han bliver nysgjerrig, og forlanger at

tale med Datteren. Hun kommer, men er meget undseelig. Hun fortæller ham, at hun og hendes Moder leve af Syning; at hun er forlovet med en Cadet ved et der paa Stedet liggende Regiment, men at deres Udsigter, formedelst den langsomme Befordring, kun ere mørke; og at Cadettens Broder, der tillige er hans Capitain, ligeledes er forelsket i hende, og lægger dem alle Hindringer i Vejen for deres Kjærlighed. Fyrsten byder hende en Foræring i Penge; men hun vil paa ingen Maade tage den, uden først at have adspurgt sin Moder. Derpaa kommer Cadetten for at besøge sin Elskede. Han fortæller Fyrsten sin Skjebne. Denne lover, at gjøre alt Muligt, for at udvirke ham en Officierplads. Verten ængster Officier-Enken for en Sum, som hun er ham skyldig. Datteren beklager sig for sin Elsker; han tilbyder Verten nogle og tyve Rigsdaler af sine sammensparede Penge til Afdrag paa Gjælden, men Verten afslaaer dem, og truer med Arrest. En vis Major Reckum har i Selskab med Fyrsten, uden at kjende ham, tømt et Par Flasker Viin, og ytret sin Misfornøjelse over de fleste militaire Indretninger; de ere derfra gaaet hen at besee Tugthuset, og komme just tilbage, da Verten tillige med Nettens Betjentere komme for at arrestere Enken. Fyrsten giver hende en Pung med Guld, hvoraf hun betaler sin Gjæld. Man skilles ad. Cadetten kommer og medbringer et Brev til Majoren fra hans Chef. Lejetjeneren siger ham, at Majoren sover. Brevet indeholder, ham uafvidende, hans Officierpatent. Hans Broder, Capitainen, kommer, og spørger ham, hvor han tør understaae sig, at komme i Huset, da han har for-

forbudet ham det? Cadetten siger sit Ærende. Capitainen tager imod Brevet, og befaler ham at gaae. De blive begge hidsige, og Cadetten griber Broderen i Brystet. I det samme kommer Majoren; han seer det, lader Cadetten arrestere, og vil, uagtet Broderens Forbøn, lade Sag anlægge mod ham. Enken og hendes Datter komme til, og bede for ham, men forgjeves. Fyrsten kommer; han gjør ligeledes Forbøn, men alt omsonst. Endeligen lader han de Andre gaae ud, og aabenbarer sig for Majoren. Denne bliver meget forskrækket, men erindrer Fyrsten om, at han selv har skærpet Subordinations-Lovene, og at altsaa han alene kan fritage Cadetten, som selv offentligt har tilstaaet sin Forbrydelse. Fyrsten indseer selv Vanskeligheden i denne Tilgivelse, men endeligen, da Moder og Datter komme styrtende ind, og tilligemed de Andre knæle for ham, saa tilgiver han Cadetten, og rækker ham sit Officierpatent, hvormed Stykket endes. Dette er Indholdet, saa nøjagtigt, som jeg kunde fatte det af den ene Gang, jeg saae Stykket. Det er, som Du seer af denne Skizze, ikke af stort Værd.

Nu til Udførelsen. Fyrstens Rolle gav en Hr. Nuth temmeligt godt; der var ikke stort ved den. Major Reckum, Hr. Opitz. Man gjør her meget af denne Skuespiller; maaskee fortjener han det. Jeg saae ham kun denne ene Gang, og han skilte sig ret vel ved denne Rolle, som ogsaa er saare simpel. Capitain Anton Bronstein, Hr. Schouwärt, ligeledes ret godt, dog uden Udmærkelse. Cadet Edward Bronstein, Hr. Meyer, et Medlem af det manheimer Hoftheater, der ved sin Gjennemrejse gav denne

Gjæsterolle. Han spillede, efter mine Tanker, bedst af dem alle; han havde et skjønt Tale-Organ, og hans hele Spil viste, at Iffland havde været hans Lærer. Officier-Enken, Frue Burgenheim, Mad. Hencke, temmeligt godt. Hendes Datter Rosalie, Mad. Hartwig. Denne Madamme opløstede de Fleste til Skyerne; mig stod hun slet ikke an. Man raabte allevegne paa, at hun for saa Dage siden havde spillet Gurli i Indianerne indtil Fuldkommenhed. Kan gjerne være! Men hun spillede ligeledes Gurli i denne Rolle, hvilket hun smukt skulde ladet blive; thi Rollen blev derved aldeles vanskabt. Hun havde sin Styrke i at springe omkring, som et Egern; og jeg tør vel sige, at hun i den halve Tid, hendes Rolle medtog, svævede imellem Himmel og Jord. Forresten coquetterede hun indtil Væmmelse med sine Haarlokker, som hun uafladeligen krøllede over sine Fingre. Hun havde to Partier blandt Publicum: naar det ene klappede, peeb det andet. Verten, Hr. Bösenberg. Han gav denne Rolle overmaade godt. Jeg har endnu aldrig seet saa god en Vert. Hans Declamation, hans Miner, hans Gesticulation: Alt harmonerede fuldkomment; kort, han fornøjede mig overmaade. Fyrstens Kammertjener, Hr. Kuntzel, og en Lejetjener, Hr. Zucker, vare begge ubetydelige Roller.

Var denne Forestilling een iblandt Selskabets bedste, saa veed Himlen, at den hele Kram kun er maadelig. Men et Publicum, som det leipziger, fortjener heller intet bedre; thi Du kan forestille Dig dets Smag, naar jeg forsikrer Dig, at under den hele rørende Scene, hvor man falder i Knæe for Fyrsten,

og beder om Naade, gjenlød Huset af en skingrende Latter, lige fra Parterret, gjennem alle Etager, op til Galeriet. Forresten grinedes der ved de ubetydeligste Indfald. Vittighederne ere overmaade flaue paa de fleste Steder; til Ex. siger Majoren: Mennesket er en fød Parterrist. Man har endnu ikke seet nogen komme til Verden til Hest; og saaledes flere Steder. Huset er ret skjønt, højere, men ikke fuldt saa bredt, som det kjøbenhavnske. Decorationerne ere kun maadelige, og Garderoben snare lurvet, hvorfor man ogsaa ved alle Lejligheder synder imod Costumet.

Aftenen derpaa gav man Jægerne. Jeg havde gjerne seet dette Stykke her; men min Afrejse var bestemt, og jeg maatte fort. Man beklagede meget Tabet af en Skuespillerinde, Mad. Albrecht, som nyligt var død her.

Jeg ankom til Dresden, hvor jeg kun har seet eet Skuespil, og troer, at lade det blive derved; thi det var under al Critik. I Messetiden spiller det leipzigske Selskab her, og det dresdenske gaaer derimod til Leipzig. Sommer-Forestillingerne gives her udenfor Byen i Forstaden, i en Have, som kaldes Badet. Det Stykke, jeg saae, var det velbekjendte Syngespil: Doctoren og Apothekeren. Hvo i Kjøbenhavn kjender ikke denne Farce? Man giver den der med Narrestreger nok *), men langt fra ikke til den Fuldkommenhed, som her. Tænk Dig, den Skuespiller, der

*) Saa skriver min Correspondent: Apollo bevare min Pen! Udg. Anm.

der forklædes som Fruentimmer, blev raabt ud *), og maatte anden Gang synge sin Arie, og springe omkring for Publicum. Udfordreren var en lapset Officier. Man forøgede desuden Stykket med mangen selvgjort Replik, og i sidste Act var Commissairen, der kommer for at gribe de Flygtende, saa heftig, at hans Paryk gleed af, hvorpaa Apothekeren, under mange Complimenter, satte ham den tilrette igjen. Der, hvor Capitainen kommer ud af Laboratoriet, og har mistet sit Træbeen, trækker han sin Kaarde mod Apothekeren, som igjen trækker sin, og hugger vældigt om sig. Kort: een Narrestreg fulgte den anden lige til Stykkets Ende, da Publicum endnu begik den største

ved

*) Denne Udraaben er endnu Skik paa mange udenlandske Skuepladse; den bestaaer deri, at en Skuespiller, eller Skuespillerinde, som man ynder, ved Navn fremkaldes af een eller flere Parterrister, for enten under Stykket at give en da capo, og faae højrøstet Bifald derfor, eller efter Stykket at overøses med sligt Bifald. At tydske Skuespilyndere selv ærgre sig over denne Uskik, sees iblandt Andet af en ganske kjøn. Afhandling i den mannheimske Theatercalender for 1795, hvoraf jeg vil hidsætte et Par Steder: "Smagen har rykket fremad; "Kunsten staaer paa højere Trin; og denne smagløse Skik "staaer endnu fast. Hvorledes monne det komme sig? Formaaer da de Bedres Stemme aldeles ikke at drive Noget "igjennem, naar Drenge eller Daarer anstille deres Leeg? "— — Kun ved enthousiastisk Bifald kan dette Extrem være "hæderligt; og kun det overordentligt Skjønne kan drive til "Enthousiasme. Det Overordentlige maa naturligviis være "meget sjeldent: altsaa følger allerede heraf Beviset for, at "det Hædrenge maatte forsvinde tilligemed den *hyppige* "Brug. — — Men denne *Misbrug* er tillige skadelig "og skjændig: for at bevise denne Sætning, maae vi opsøge "*Aarsagerne*. Disse ere: Raadhed og Nyögjerrighed, "Partisyge og ilde forstaaet Kunstvarme:" o. s. v.

Udg. Anm.

ved at raabe en vis Mad. Gros ud, som havde givet Rosalies Rolle, og sjunget yderst falsk og slet; men hun var smuk; og dette var nok den Fortjeneste, der forskaffede hende denne uventede Ære. Hun kom frem, og takkede i meget rørende Udtryk det hende hædrende Publicum, som egentligen kun bestod i et Par Garde-Officierer, der adskillige Gange udbrølede hendes Navn i Selskab med et gyseligt Bravo! — Man giver i denne Tid ikke Andet, end tydske og italienske Operetter, hvilke sidste opføres af det churfyrstelige Capel. Af Operetterne at dømme, ønsker jeg intet Skuespil at see her. — Saa vidt om Theater-Sager. — —

R. F.

5.

Wien, d. 28 Maj 1796.

— — Det første Theater, jeg efter min Ankomst betraadte, var — Casperl. Jeg haaber, at Du dog derfor ikke vil fordømme min Smag. Et Selskab vilde endeligt derhen, og da jeg, som Ubekjendt i denne store Stad, heller søgte de offentlige Steder i Selskab, end alene, saa besluttede jeg, at give efter for de fleste Stemmer. Efter den Beskrivelse, man havde gjort mig over Casperl, saa ventede jeg mig slet ikke Andet, end nogle Hans Wurst-Optrin i en Fjælebod; men jeg blev for største Delen skuffet i min Forventning. Man gav en Fee-Tildragelse, i Form af Oper, componeret af Capelmester Wenzel Müller. Dens Navn var Der unruhige Wandrer oder Casperls lezter Tag. Ved Stykkets Indhold vil jeg ikke opholde mig. Jeg mener,

mener, at naar Du veed, det er en Feehistorie, og tydsk Oper, Du da har Vink nok til at bestemme Stykkets Værd. Men nu til Udførelsen. Jeg siger vist ikke for meget, naar jeg forsikrer Dig, at det blev givet med en Pragt i Decorationer og Dragter, der langt oversteeg den Pomp, med hvilken vore meest glimrende Operaer, Orpheus og Cora, ere givne. Jeg hørte her Syngestemmer, der, naar jeg undtager vor Mad. Berthelsens, hævede sig højt over det kjøbenhavnske Theaters Vocal-Musik. Maskineriet lod til at være overmaade godt. I det mindste skete adskillige temmeligt vanskelige Theaterforandringer her med en Accuratesse og Hurtighed, som jeg forgjeves søgte endog paa National-Theatret, der i øvrigt er saa fuldkomment. Et Par Dage efter denne Forestilling besøgte jeg National-Theatret. Det kæjserlige National-Skuespiller-Selskab giver sine Forestillinger i to forskjellige Skuespil-Huse: i Hof-Theatret og Theatret ved Kärnther-Porten. Italiensk Oper og tydsk Skuespil vexle gjerne af med hinanden. Den første Forestilling af dette Skuespillerselskab saae jeg i Hof-Theatret. Det er indrettet i Slottet af Kæjserinde Marie Theresia, er længere, end det kjøbenhavnske, men ej fuldt saa bredt. Det har 4 Etager Loger og glimrer af Forgyldning fra øverst til nederst. En overmaade stor Lampekrone, rigeligen forsynet med Krystal-Guirlander, oplyser Tilskuerpladsen. Naar Stykket begynder, ophidses den i Loftet og slukkes. Forhænget for Scenen er mesterligt malet, og forestiller Apol, spillende paa sin Lyre, omringet af Muserne i en skjøn Gruppe. Jeg maa tilstaae, at jeg

fore-

foretrækker disse Skuespillere for alle, som jeg hidtil har havt Lejlighed at see i Tydskland, selv for den saa saare udbasunede hamborgske Trup. Jeg har endnu ikke seet en eneste give sin Rolle maadeligt. Kun denne Tilstaaelse er jeg Sandheden skyldig, at Scenens Forandringer skee meget fuskeragtigt, endog langt fra med den Præcision, som i Casperl selv. Hver render med sit, endog det allerubetydeligste Stykke; og man seer undertiden 5 a 6 Arbejdskarle paa Scenen. Saare ofte blive et Par Coulisser af den forrige Decoration staaende, og undertiden kan det vare 5 Minuter inden alt kommer i Rigtighed. Vore Theatermænd maa skrige saa meget, de lyste, mod det kjøbenhavnske Theaters Maskinerie, saa staaer det dog højt over Alt, hvad jeg endnu har seet *). Stykket, som denne Aften blev givet, heed: der Eid, et nyt Sørgespil i 5 Acter af Professor Engel, Forfatteren af den taknemmelige Søn. Indholdet var omtrent følgende:

En fiendtlig Colonne har bemægtiget sig en Stad. Welldorf, den første i Raadet, en graahærdet Mand, har lovet at betale den forlangte Contribution til en bestemt Tid, eller gaae i Fængsel. Tiden er forløben, uden at han har kunnet tilvejebringe det Forlangte. Man vil altsaa bortføre ham. Hans Kone og en Datter Louise ere utrøstelige. En Søn, Edward, som formedelst Ungdoms Udsvævelser har forladt sin Faders Huus, er ved en Lejlighed falden i Fiendens Hænder, og tvungen til at fægte imod sit Fædreneland. Han staaer

*) Altsaa over Maskineriet paa de hamborgske, leipzigske, dresdenske og wienske Skuepladse.

Udg. Anm.

staaer just under eet blandt de Regimenter, som have besat Staden. Stykket begynder med en Sammenkomst mellem Edward, hans Moder og Søster. Han fortæller dem korteligen sin ulykkelige Skjæbne. — Skjønne Scener imellem disse Tre. — Han hører sin Faders Ulykke og falder i den yderste Fortvivlelse. v. Brink, en fiendtlig Capitain, en ædel Mand, kommer, dreven af Menneskekjærlighed, for at høre til den gamle Welldorf. Moder og Datter anraabe ham om Hjelp. Han fortæller dem, at alle Forsøg til Redning ere omsonst, at hans Forbøn vil mere skade, end gavne dem, da han og den commanderende Oberst ere Fiender. Han seer Edward, og hører, at han er en Søn af Huset. Han fortæller Moder og Datter, hvorledes Edward engang i en Bataille har reddet hans Liv. Gjennemtrængt af Erkjendtlighed sværger han, at vove Alt, for i Forening med Edward at redde den Gamle. Han bestemmer en vis Tid, da Edward skal møde hos ham, og gaaer. Den Gamle føres ind, meget svag. Man forbereder ham ved allehaande Vendinger paa at see sin forlorne Søn. Endelig styrter Edward sig for hans Fødder. Den Gamle falder i Afmagt af Glæde, men bringes strax til sig selv. — Rørende Scene mellem Fader og Søn, — Den Gamle tilgiver ham sine Udsvævelser, og fortæller ham sin Ulykke. Udmattet af dette rørende Møde lader den Gamle sig bringe til Sengs, og Edward gaaer bort. Obersten kommer, og fordrer paa en yderst grov Maade at tale med den Gamle, for enten at modtage den forlangte Sum Penge, eller lade ham bortføre. Datteren stiller sig grædende for Døren, og forestiller Obersten,

sten, at hendes Fader nyligt har lagt sig til Hvile. Obersten støder hende tilside, og gaaer ind. Edward kommer. Louise fortæller ham, at Obersten er gaaet ind for at vække den Gamle, og lade ham fængsle. Edward bliver rasende. Den Gamle føres ud af sin Kone. Obersten følger dem, og fortfarer med sine Truseler. Edward trækker Sabelen, og vil gaae løs paa Obersten. Den Gamle falder i Afmagt. Edward slænger Sabelen, og iler sin Fader til Hjelp. Obersten gaaer, under de hæftigste Trusler mod Fader og Søn. Den Gamle kommer endeligen efter en lang Afmagt til sig selv, og bringes ind i sit Kammer. Strax derpaa kommer en Corporal med Vagt, og forkynder Edward Arrest. Edward tager en rørende Afsked med Moder og Søster, og føres bort. Capitain Brink kommer, og søger Edward, som formedelst sin Rencontre med Obersten er udebleven over den til Mødet bestemte Tid. Han hører, hvad der er foregaaet. Han hører, at Obersten tvertimod sit ham givne Løvte om, ej endnu i Dag at lade den Gamle bortføre, desuagtet har været der, og forskrækket Alle med sine Trusler. Han bliver opbragt. Obersten kommer. Brink beder Fruentimmerne gaae ud. Han bebrejder Obersten, at han har brudt sit Løvte til ham. Denne bliver heftig. De komme i Trette sammen. Obersten forkynder Brink Arrost, og fordrer hans Kaarde. Brink rækker ham den, men spørger ham tillige, om han med en reen Samvittighed tør vove at tage den efter at have hørt, hvad han har at fortælle ham? Han opregner nu endeel Svig, som Obersten har begaaet i Tjenesten, og tilbyder sig at sætte Vidner

mod

mod ham. Obersten forskrækkes, og bliver stum. Brink fordrer, at han enten skal give Edward løs, eller han aabenbarer strax alle hans Skielmsstykker. Obersten er tvivlraadig. Brink byder ham endnu engang sin Kaarde. Han tager den ikke. Endeligen gaaer Obersten uden at erklære sig. Brink trøster Moder og Datter med, at Sagen endnu kan faae et godt Udfald. Imidlertid bliver den Gamle slettere og slettere, han falder af een Afmagt i en anden. Moderen gaaer ind til ham. Edward kommer og fortæller sin Løsladelse; men hans Glæde forvandles atter til Kummer, ved Tidenden om hans Faders Forfatning. Moderen kommer ud, stum af Fortvivlelse. Hendes Taarer røbe Hemmeligheden. Den Gamle er død. — Rørende Scene mellem den bedrøvede Familie og Capitainen. — Denne formaaer Edward til at være sin Moders og Søsters Støtte, og lover at forskaffe ham sin Frihed, samt selv at arbejde saa meget muligt for at lette denne ulykkelige Familiens tunge Kaar, hvormed Stykket endes.

Dette er omtrent Hoved-Indholdet. Stykket er ikke trykt; og da jeg kun har seet det eengang, saa kan jeg ikke give nogen nøjere Beskrivelse derover. Det blev spillet overmaade godt, men gjorde ingen Lykke, da man her, som paa de øvrige Tydsklands Theatre, Nat og Dag blot sukker efter Ridderstykker og andre slige Spektakler, og de af den sunde Fornuft og gode Smagg dicterede Stykker ere aldeles fortrængte af Turneringer, Wehe-Gerichtscener og andre Don Qvixotterier. Uagtet Stykket slet ikke er overordentligt, saa

havde

havde det dog fortjent Bifald; men ikke en Haand eller Læbe rørte sig, da Dækket var faldet.

Den gamle Welldorf gav Hr. Stephanie den Ældre ret brav, dog blev han ikke sin Character saa ganske tro overalt; thi uagtet sin betydelige Mathed, talede han undertiden med samme Lethed, som en ung frisk Mand. Mad. Welldorf, Mad. Nouseul, ganske ypperligt. Ikke i en eneste Replik sporede man Skuespillerinden, nej! hun var ganske den lidende, af sin Kummer overvældede, Moder. Ikke det mindste overdrev hun sin Fortvivlelse; hendes Ansigt, hendes Armbevægelser vare ikke Mimik, men den reneste, meest ukunstlede, Natur. Hun er i dette Rollefag den fuldkomneste Skuespillerinde, jeg har seet. Edward, Hr. Klingmann. Denne Skuespillers Fortjenester ere saa almindeligen bekjendte, at jeg ikke behøver, at gjentage hans Roes. Dog kan jeg ikke negte, at han forekom mig noget vel heftig i sin Declamation, og forfaldt undertiden til Præketonen; men maaskee kalder mit kolde nordiske Blod det overdrevet, som er aldeles naturligt for sydligere Regioners Sjele. Jeg vover altsaa ikke at afgjøre, hvilket der er det Rette. Louise, Mad. Røsler. En ung smuk Skuespillerinde, som giver sine Roller med megen Gratie. Jeg maa tilstaae, at hun fornøjede mig overmaade. Obersten, Hr. Bergopzoom, upaaklagelig, men Rollen er heller ikke af nogen Betydenhed. v. Brink, Hr. Lange, ligeledes en ypperlig Skuespiller; han gav sin Rolle med den fuldkomneste Sandhed, og forekom mig i Declamationen naturligere, end Klingmann, uagtet begge Characterer vare hinanden meget lignende. De

øvrige

øvrige Roller ere ubetydelige. Dette maa være Nok for denne Gang. I næste Brev skal Du finde en Beskrivelse over Theatret ved Kärnther-Porten, og det schikanedersfe Theater, samt over de store mesterlige Balletter som her gives. Lev vel!

R. F.

6.

Wien, d. 4 Junii 1796.

Jeg vil haabe, at Du har faaet min første Beretning om Wiens Theatre. Her sender jeg Dig den anden. Altsaa Theatret ved Kärnther-Porten. Dette staaer mig bedst an af dem alle. Det har 5 Etager Loger, hvoraf Du kan slutte Dig til dets betydelige Højde. Logerne i første og anden Etage ere alle abonnerede. Ligeledes, saavidt jeg veed, i tredie. De øvrige Etager besøges ligesom Parterret. Dette sidste er inddeelt i Parterre noble, hvor Entreen koster 1 Gulden, og andet Parterre som koster 24 Kreuzer. I den øverste Etage koster det kun 10 Kreuzer, og der hører man allerbedst. Tilskuerpladsen oplyses ved Lampetter, som ere anbragte langs med Logerne. Jeg har her seet Kotzebues Stykke: Die Spanier in Peru oder Rolla's Tod. Dette Sørgespil er venteligen saa bekjendt i Kjøbenhavn, at jeg kan spare et Udtog af samme. Det blev givet overmaade godt, og gjør virkeligen, uagtet alle sine Fejl, megen Effekt paa Theatret. Det er saare beklippet (alle gode Stykkers Skjebne i Wien). Den gode las Cases er reent udstødt; og han interesserer dog saa meget. Personalet i dette Stykke er følgende:

Ataliba,

Ataliba, Qvito's Fyrste, Hr. Ziegler. Hans Rolle er ikke betydelig, men blev given saare godt. Rolla, Hr. Lange. Hvad jeg skrev sidst om denne Skuespiller, maae jeg gjentage; han gav Rollen indtil den yderste Fuldkommenhed. Jo oftere jeg seer ham, jo mere bliver jeg overbeviist om, at han er een blandt de første Kunstnere i sit Fag. Alonzo, Hr. Klingmann. Med al den Agtelse, jeg skylder denne virkeligt store Skuespiller, saa kan jeg dog ingenlunde finde mig i hans heftige Declamation. Ogsaa i denne Rolle syntes mig Skuespilleren at stikke for meget frem. I øvrigt gav han den, som man kunde vente det af en Klingmann. Cora, Mad. Fuger. Man saae ganske i hende den sværmende Elskerinde, og den ømme Moder. Skade, at Barnet, som hun saa ømt caresserede, var ingen levende Skabning, men en vanskabt Blaar-Unge, med et grimt Dukkeansigt, som under de meest rørende Kjærtegn, Moderen viste det, opvakte Tilskuernes Latter. Pizarro, Hr. Bergopzoom. Ligeledes mesterlig. Kun maa man beklage, at denne Skuespillers Tale-Organ ikke er saa fuldkomment, som man kunde ønske det. Mig forekom han temmeligt uforstaaelig. Man maa her saa meget mere glæde sig over, at finde en Skuespiller med en reen Stemme, som man ellers ikke hører et Ord, formedelst Sladder, hvis Dæmon jeg troer er faren i hele det tydske Publicum; thi enten passiarer man sammen i al Fortrolighed, eller man skjændes, og det saa højt, at man ofte ikke kan høre et Ord af hvad Skuespilleren siger. Elwire, Mad. Stephanie. Denne Skuespillerinde er, som det lader, det Wiener Publicums Ynd-

ling.

ling. Jeg kan ikke negte, at hun efter det, jeg hidtil har seet af hende, fuldkommen fortjener denne Hæder. De øvrige Roller ere ubetydelige. I Aftes saae jeg Lange og Mad. Adamberger, som Peter Czar og Chathinka. Mad. Adamberger er en Kone paa 40 Aar, og dog veed jeg ej, om jeg skal foretrække den kjøbenhavnske, eller den wienske Chathinka. — End- nu gives her det schikanederske Theater i Forst-den der Wieden. Dette er det sletteste af alle. Styk- kerne, som her opføres, ere enten af Hr. Schikane- der selv, velmeriteret Galimathias-Smører, eller af nogle Personager ved hans Trup, som kalde sig Theater- digtere, men fortjente snarere Navn af Daarekistedig- tere. Jeg vil ikke opholde mig længere ved denne Fjælebod. Dette var altsaa en kort Skizze af de Wiener Theatre, og derved maa det forblive indtil videre. — —

R. F.

Slutning af de dramaturgiske Anmældelser for dette Theateraar.

„Naturen taler: Kunsten tier." Disse vare de sidste Ord, med hvilke Skuepladsen, saa at sige, tog Afsked med os: i dem skjønnede vi Grunden for Vinterfor- nøjelsernes Ophør. Flora og Pomona skulle nu for- dunkle Thalia og Melpomene; og først, naar Ceres har tømt sit signende Fyldehorn over de fleste Daniens Sletter, først da tye vi atter hid i Kunstgudindernes Helligdomme, for, medens Naturen laver sig til sin gavn-

gavnlige Hvile, og indslumrende undfanger nye Velsignelser, og nærer dem i sit frugtbare Moderskjød; medens Storme og Kulde og Snee og Iis forjage os fra Marker og Skove, Alherrens, store beskuelige Tempel, at yde de Timer, dem Sysler levnede, til umisbrugte, skyldfrie Forlystelser, og i fornuftværdig Adspredelse at sanke nye Kræfter til nyttige Idrætter. Men nu — "Naturen taler, Kunsten tier." Et stort Forhæng er optrukket, og Stadens Sønner og Døtre ile ud for at bivaane det umaalelige Skuespil. Det er da naturligt, at den mindre Scenes Kunstdommere ej tør love sig uden flygtig Opmærksomhed, og selve den ikkun af Faa. Imidlertid bør endog den ubetydeligste Gjæld, paa hvilken Medborgere have Krav, betales: det er derfor Thalia's Udgiver troer sig pligtig, at fuldende sin Beretning om sidste Theateraars Forestillinger, saa silde den end, formedelst mellemkommende Omstændigheder, fremtræder for Læsernes Øjne; især voldte Titelpladen et Ophold, som haabes ligesaa kjært for Læserne, som det var kjært for Udgiveren, da det forskaffede hans Blad en saare væsentlig Prydelse, maaskee et væsentligt Værd. Det være derfor hidsat med inderlig, uskrømtet Erkjendtlighed, at jeg skylder mine gode Venner, Kunstnerne Thorvaldsen, Flint og Angelo, den Lykke, at kunne nedlægge denne smukke Blomst paa den hedenfarne Sørgespildigters Grav. Skulde dette Kobberstik være betalt, endog efter den karvelige Priis, hvormed Danske betale Kunstarbeide, saa maatte min Forlægger eller jeg lide et (i Forhold) betragteligt Tab — saa lidet talriig er Subscriptionen paa mit Blad, der, efter sin Natur,

 vist

vist nok ikke kan interessere Mængden. Dog, herom et Par Ord paa sit Sted. Jeg tager nu fat paa Skuepladsens Historie, hvor jeg slap den i forrige Numer.

Mandagen den 2 Maj opførtes Rejsen til Byen af Iffland og en Entree. Tirsdagen 3. Syngestykket Landsbypigen og en Entree. Fredagen 6. Ja eller Nej eller det skulde saa være af Hr. Skuespiller Bech, og de snorrige Fættere eller Testamentet af Hr. Assessor Falsen; imellem Stykkerne den Vægelsindede eller det fortryllede Maleri, en liden ny Ballet af Hr. Balletmester Galeotti, Musiken dertil af Hr. Concertmester Schall.

Denne Nyheds Anmældelse er lettet mig ved det saakaldte Program, foran hvilket Hr. Balletmesteren erindrer, at nærværende hans Ballet er en Farce; at Ideen ej heller er stor; men at han, for at naae sin Hensigt, har anvendt dristige Midler, i det han forestiller en med Tryllekraft begavet Maler, der er forelsket i en vægelsindet Pige, og som paa Grund af hendes ustadige Sindelav frygter, at hun skal forandre sig, og derfor tilligemed hende begiver sig hen i en prægtig Grotte, hvor han ved de besjelede Figurer af sit fortryllede Maleri søger at forlyste hende, og anvender tillige alle Midler for at helbrede hende for sin Ustadighed. Hr. Galeotti angiver videre sin første Hensigt ved at bearbejde dette Æmne: at nemligen al Dandsen skulde ved Pantomimen fremkaldes, saaledes, at der i denne fandtes Grund, hvorfor der blev dandset. Da Ballet-Programmer ikkun gjemmes af Faa, og nærværende Ballet er den vigtigste mimiske Frembringelse, hvormed Skuepladsen i nogle Vintre er beriget,

riget, troer jeg, fuldstændigen at burde indrykke dens Indhold. Altsaa:

"Skuepladsen forestiller en prægtig Grotte; paa den ene Side staaer en Staffeli, hvorpaa et anlagt Maleri, der forestiller den Vægelsindede sovende, og adskillige andre færdige Malerier, som hænge paa Væggene. Paa den anden Side sees hun selv sovende paa en Stol, og forved hende et Bord, hvorpaa Maleren har henlagt alle Slags Pynt, der kan fornøje et Fruentimmer. I det Dækket gaaer op, kommer Maleren tilløbende, efterfugt af fire Bonde-Spillemænd og en Pige; men da han seer, at hans Elskede sover, sender han disse Folk tilbage, og opsætter den hende tiltænkte Forlystelse indtil hun vaagner. Da han nu er ene, betragter han henrykt sin Skjønne, og troer det nu den belejlige Tid til at fuldende hendes Billede; da hun under Arbejdet vaagner, lægger han Paletten og Penslerne bort, og iler hen at kaste sig for hendes Fødder; hun rejser ham op, omfavner ham med Ømhed, og i en liden Pas de deux udtrykkes disse to Elskendes Fornøjelse; men i det Samme bliver hun anderledes til Sinds, vil ikke dandse mere, og afslaaer med Haanhed hans Bønner om at blive ved; han holder ved at bede, og fører hende hen til Bordet, betydende hende, at dette Alt er hende tiltænkt; Glæden maler sig i hendes Øjne ved at betragte disse Ting, hun tager en Hat, dandser med den, sætter den paa sit Hoved, og lader Maleren bemærke, hvor fordeelagtigt den klæder hende, derpaa tager hun den af, sætter den paa sin Elskers Hoved, og lader ham dermed gjøre adskillige Stillinger, derpaa tager hun den

selv igjen, og betragter den med Fornøjelse. Maleren troer sig nu fuldkommen lykkelig ved at have rørt hendes Hjerte; men hun, som i det samme forandrer sine Tanker, beseer nu Hatten med Ligegyldighed, og kaster den siden foragteligt paa Jorden. Maleren beder hende betragte de øvrige Sager; hun kedes ved hans Paatrængenhed, og kaster Bordet med Alt, hvad der er derpaa, over Ende. Maleren, forundret over sit Skjønnes Egensindighed, gaaer at kalde de før indbragte Personer tilbage for at prøve, om han ved deres Hjelp kan fornøje hende; hun vender sig om, og, da hun ikke seer sin Elsker, gaaer hun for at søge ham, men, da hun i det samme bliver ham vaer, kaster hun sig fortrædeligt paa en Stol. Maleren kommer tilbage med de forrige Personer, deres Dands behager hende saa meget, at hun selv tager Deel deri, og byder hendes Elsker at gjøre hende Selskab; midt i Glæden kommer hendes sædvanlige Griller, hun jager dem bort, og vender Maleren haanligen Ryggen; han, som herover bliver forvirret og utaalmodig, vil nu forsøge at betjene sig af sit fortryllede Maleri, det hun endnu ikke har seet; han lader til den Ende Baggrunden af Grotten forsvinde, og lader hende see sit Maleri: hun finder det skjønt, og viser ham sit Velbehag derover; Maleren opliver Figurerne paa Maleriet, og lader de Personer gaae ud derfra, som han har bestemt til at udføre den List, hvorved han troer at helbrede sin Elskede for sin Egensindighed: disse Personer ere de fire Spillemænd, en Bonde og en Bondepige og Amor; denne løber for at omfavne den Vægelsindede, og, efter nogen Tid at have spøget med hende, spørger, om hun

ogsaa

ogsaa imod ham vil øve sine Egensindigheder? hvortil hun svarer Ja; han lover, at hevne sig, og bliver udleet af hende; han gaaer for at udføre sin Hevn, og beder Maleren at oplive de ser af Maleriet udgangne Figurer, som og skeer. Amor tager derpaa Bonden og Bondepigen, fører dem hen til det nu igjen oprejste Bord, og befaler dem at efterabe den Vægelsindede. Da denne paa alle Sider seer sig udleet, sætter hun sig forbitret hen i en Krog; Amor driver nu sin Hevn videre ved at forene Maleren med den Bondepige, som har efterabet hendes Urimeligheder, og da hun seer ham gaae bort med sin Medbejlerske, vil hun først løbe efter, men betænker sig igjen. Hun taler til en af de fra Malerjet udgangne Mandspersoner, for at faae ham til at opsøge sin Elsker; men da han er livløs, faaer hun intet Svar. Maleren kommer imidlertid ind uden at sees af hende, berører Figurerne, og lader dem gaae tilbage til deres Plads paa Maleriet, og forføjer sig bort. Strax derefter vender hun sig om, og, da hun seer Figurerne at bevæge sig, løber hun imod Maleriet, som i det samme forsvinder, og hun befinder sig igjen i Grotten. Vrede og Skinsyge bemestre sig hende vexelviis; paa Jorden finder hun en Dolk, med denne gaaer hun bort for at udføre sin Hevn. Amor kommer ind, beleende hendes Forbittrelse. Han fremkalder Maleren tilligemed Bondepigen til at dandse en Pas de deux; i det samme kommer den Vægelsindede ind, bevæbnet med Dolken, og løber forbitret for at gjennembore sin Medbejlerindes Barm; men da denne bortføres af Amor, vender hun sig mod sin Elsker, der ogsaa frelses af Amor. Da hun seer sin

Hen-

Hensigt forfejlet, kaster hun, Dolken foragteligt paa Jorden, tager den igjen, og vil dræbe sig selv. Hun betænker sig; men fatter igjen det samme Forsæt, i hvis Fuldbringelse hun hindres af Amor, der fratager hende Dolken, og spørger, om hun nu vil erkjende hans Magt? Nu kaster hun sig forvirret for hans Fødder, anraabende hans Medlidenhed, og lovende at afstaae fra sine Urimeligheder; hun fornøjer sig nu ved de Ting, hun før henkastede med Foragt. Maleren, som kommer til, henrykkes over denne heldige Forandring, og omfavner hende med Henrykkelse; hun beder om igjen at faae det fortryllede Maleri at see; dette skeer strax, og alle Figurerne gaae paa Malerens Befaling ud deraf for at tage Deel i hans Glæde; omsider byder han dem at søge deres forrige bestemte Plads. Elskerinden beder, at Amor maa blive hos hende, Maleren samtykker deri, Amor forener de Elskende, og i det de med Ømhed favne hinanden har Balletten Ende."

Saavidt jeg kan skjønne, har Hr. Balletmesteren aldeles naaet sin Hoved-Hensigt, og det agtsomme Øje fandt visseligen allevegne i Pantominen Grund til Dandsen: en saare priselig Omstændighed, der, desværre! ikke altid finder Sted ved vore Balletter, og næsten aldrig ved Entreerne, end ikke de store. Ret har han ogsaa deri, at de Midler, han har betjent sig af i denne ellers skjønne mimiske Farce, ere dristige; thi Illusionen tabes ganske i det Øjeblik, da man skal tænke sig den store Gruppe, naar Mellemdækket gaaer op, som et Maleri, hvilket dog altid, Trods selve Raphaëls Kunst, røber en Flade. Men denne Ulempe

var

var nok uadskilleligt forbunden med Ideen; thi sæt, at Compositeuren havde gjort sin Trylle-Kunstner til en Billedhugger, hvis Mejsel den store Gruppe skyldte sin Tilværelse, saa vilde dog den højst bevægelige Paaklædning skadet Illusionen; og Figurernes Farver igjen snarere tilraadt, at gjøre Kunstneren til Maler. Det være, som det vil; Grupperne vare tryllende dejlige, Dandsen yndig og let, og Pantomimen udtryksfuld for den Vægelsindedes Lidenskab. Men denne Roes maa Compositeuren da ogsaa dele med den Vægelsindedes ypperlige Forestillerinde, Mad. Biørn, paa hvis Ynde, Lethed, fine Nuancering og correcte Dands denne Forestilling gav nye og skjønne Prøver. Og saare vanskelige maa disse pludselige Overgange dog være, da den megen Legemets Anstrængelse let kunde svække Aarvaagenheden over Ansigtet; men denne var ingensteds svækket: Kunstnerinden, Trods sin naturlige Blidhed, syntes saa fuldeligen inde i den Vægelsindedes Character, at det saae ud, som den bare Natur, naar hun vrippede eller harmedes; og der var ligesaa megen Bisterhed i hendes Øje, da hun stødte Bordet over Ende, som Funklen af Elskovs Salighed i den sidste Omarmelse. Om ellers den Vægelsindedes Stol var stillet rigtigt ved Bordet, overlader jeg til Kyndigeres Afgjørelse: mig forekom det, som om Bordet berøvede Tilskuerne for Meget, naar hun sad. Malerens Partie, som blev givet saaledes, som man kunde vente det af en Dahléns Kunst, var, naar man undtager begge de skjønne *Pas de deux*, ikke betydeligt. Mad. Schall dandsede Bondepigen ret net, især lykkedes den Scene, hvori hun efterlignede den Vægelsindedes onde

Lune,

Lune, i hvilken hun ogsaa godt understøttedes af Hr. Poulsen, som dandsede den unge Bonde. Jfr. Nick dandsede Amor, og viste meget nydeligt den elskværdige Guds. Skalkagtighed. Musiken til denne lille Ballet var, efter min Følelse, meget passende, som nok overhoved Ballet- og Dands-Musik er den Deel af Tonesætningen, hvori Hr. Concertmester Schall fortrinligen har Styrke.

I et foregaaende Numer har jeg S. 170 forbundet mig til at meddele mine Tanker om Opførelsen af de snorrige Fættere, naar det igjen kom paa Skuepladsen; og uagtet jeg, for Rummets Skyld, maa beflitte mig paa meer, end sædvanlig Korthed, i dette Thalia's sidste Numers Anmældelser, erkjender jeg det dog for ubrødelig Pligt, at opfylde mit Løvte. I Forvejen maa jeg erindre, at de Forandringer, som Hr. Assessor Falsen havde til denne Forestilling anbragt i sit Stykke, bestode ene i Forkortning. Endeel Repliker i andet Optog (maaskee og nogle i første) vare udeladte, f. Ex. Jens's Slutningstale til Tilskuerne. Om ikke et Par Tvetydigheder, som Meerskum har at sige, kunde ogsaa taalt Saxen, saa vittige de end ere, tør jeg ikke afgjøre. For den Rene er Alting reent, vilde man maaskee indvende mig. Opførelsen var i det Hele heldig. Jfr. Astrup gav Frue Dormin med sin sædvanlige Correcthed; især behagede mig den Kedsomhed og Foragt, hun viste Spradenfeldt; og ikke uden Berømmelse kan jeg nævne hendes ofte gjennemskinnende Kamp imellem Kjærlighed og Uvillie til Leanders Galskab; især hørtes og saaes den sidste stærkt og sandt i Maaden, hvorpaa hun udtalede

talede sin sidste Replik i 1—7, og i Hurtigheden, hvormed hun forlod ham. Jfr. C. Smiths Lise sætter jeg mellem hendes bedste ægte Soubretter; og det er ikke Lidet sagt.

Hr. Rosings Leander er en yderst vanskelig Rolle, og der maatte en Kunstner af hans Evner til at give den, naar man ikke skulde ønske den ud af Stykket. Elskeren lykkedes ham, i mine Øjne, vel; Latteren forekom mig ogsaa meget naturlig; men mod Graaden har jeg den, maaskee ugrundede, Tvivl, at den nærmere lignede den overspændte Følsomheds fremkunstlede Taarer, end den i Øjeblikke frembrydende inderlige Veemodighed, som var Naturfejl hos Leander. Men jeg er ikke utilbøjelig til at troe, at saa hyppige og pludselige Overgange til aldeles contrasterende Følelser i een og samme Character kunne ligge uden for Kunstens Grændser, ligesom jeg ærligen maa tilstaae Hr. Rosing, at hans Overgange fra Bedrøvelsen til Latteren overalt syntes mig mesterlige.

Hr. von Spradenfeldt tager jeg ingenlunde i Betænkning, at regne til Hr. Clausens bedste Roller. Al denne Pral og Vind og Selvtillid i Anstand, denne som en Strøm løbende Tunge, dette Cujonere (2—2 og 5), som characteriserer vore ikke faa Spradenfeldter, hvilke kun et senere Decennium har givet en anden Modification, alt dette havde Hr. Clausen saa aldeles i sin Magt, at jeg ikke veed, hvorledes denne Rolle skulde kunne gives nogen større Grad af Fuldkommenhed.

Meerskum blev given af Hr. Knudsen, der vist ikke lod nogen af hans Vittigheder falde til Jorden.

Man-

Man kjender flere Carricatur-Sømænd af denne flittige og lykkelige Kunstner, og mindes sikkert ingen af dem uden Fornøjelse. Hvad der især ved nærværende var heldigt, var den gradvise Aftagelse af Viindunstens Virkninger, hvilken saa tydeligen røbede Tænkeren. Om ellers denne Mars's og Neptuns Søn ikke gjerne kunde været comisk nok med mindre Carricatur; om ikke Frue Dormins Fætter og Officieren kunde modtaget et noget finere Anstrøg, endskjønt han er Caper-Capitain og Sømand med Liv og Sjel — Sligt overlader jeg til Hr. Knudsens egen Prøvelse, i det Haab, at den sande Kunstner ikke anseer min Uvished derom for modtvillig Miskjendelse af hans Fortjenester af dette Fag overhoved, og af denne Rolle især.

Den Jevnhed, hvormed Hr. Ahrends spillede Orgons Rolle, behagede meget; hans Kjærlighed til Mammon lykkedes Skuespilleren heel vel, som ogsaa hans Forundring over sin Families besynderlige Adfærd. At Hr. Ahrends sagde A istedetfor Jeg, vilde nok Critiken fraraadet ham, efterdi han forresten ikke talede i nogen mærkelig jydsk Dialect, og A kun siges af dem, der tale hvad man kalder ram Jydsk.

Hr. Lindgreen spillede Jens med den Munterhed og Sluhed, som Forf. har lagt i Characteren, og, hvad denne Kunstner plejer, han spillede den med megen Natur og Individualitet. Om Munterheden havde været mere levende, og givet det Hele et lettere Anstrøg, havde maaskee Rollen vundet. Men da Hr. Lindgreen har vænnet os til at finde megen Tænksomhed i hans Spil, troer jeg, han har frygtet for, ved mere Liv og Lethed at bringe sin Rolle for meget frem,

og derved at skade Ensemblet. Deri havde han i saa Fald Ret; dog torde man maaskee antage, at Ensemblet i et Stykke af denne Art ikke let skades, om end en Tjeners Rolle er noget fremspringende, især en Tjeners, der har saa megen Deel i Handlingen. Saavidt om denne Aftens Forestilling.

Mandagen 9. opførtes Heckinborn af Hr. Heiberg og en Entree. Hr. Quist havde faaet Baron Fletchers Rolle, i hvilken Anmælderen uundgaaeligen maa advare ham imod den uædle Stilling, hvori han slæbede sig frem i alle sine stumme Optrin; ogsaa tog han saa liden Deel i Alt, hvad der foregik omkring ham, som om han virkeligen havde været, hvad Fletcher vilde synes, stum og døv; og ved Tilkjendegivelsen i Stykkets Slutning var han meget for kold.

Tirsdagen 10. Den aabne Brevvexling af Jünger og Balletten den Vægelsindede eller det fortryllede Maleri. En Mad. Martin gjorde denne Aften offentlig Prøve i Sophie Flirks Rolle, og gav Skuepladsens Venner meget fordeelagtigt Haab om sig. Hun forener med et talende og tækkeligt Ansigt en god og for Scenen passende Figur; hendes Mæle er klart og ganske behageligt, og vil vinde, naar hun ved Øvelse lærer at overvinde den naturlige Frygtagtighed, som ved hendes første Fremstillelse for Publicum geraader hende til Ære. At hun flittigt havde studeret sin Rolle, røbede hendes Spil: hendes Diction var gjennemtænkt, og paa de allerfleste Steder rigtig. At hun ikke havde den Hurtighed, den Lethed, den Overgivenhed, som man kræver af Sophies Forestillerinde, bør man oversee hos Begynderinden. Men mod

tvungne,

tvungne, uskjønne Armbevægelser og en vis Tilbagebøjning af Overkroppen bør Thalia's Udgiver advare Debutanten, ligesom han ogsaa bør gjøre hende opmærksom paa den alt for unaturlige, alt for mærkeligen fremkunstlede Latter, hvormed hun (især 1 — 4 og 2 — 8) vanheldede sit Spil. Forresten byder han hende hjerteligen velkommen i Kunsttemplets Forgaard, og ønsker hende heldig Indgang i dets Hellige og Allerhelligste. Saavidt een Prøve kan berettige ham til at dømme, troer han hende udrustet med Evner dertil, og haaber, at hun, under Kyndiges Vejledning, vil kunne gjøre Kunsten Ære, og derved virke til sine Medborgeres Gavn og Fornøjelse.

Thorsdagen 12. Jægerne af Iffland og en Entree. Jfr. Winther gav i sin mesterlige Udførelse af Mad. Warbergers Rolle et nyt Beviis paa, hvor ypperligt hun veed at sætte sig ind i borgerlige Mødres Character. Hendes Spil fra først til sidst udgjorde saa sandt og skjønt et Ganske, at jeg Intet kunde udtegne deraf, om Rummet endog tillod det. Hr. Heger var Anton, den unge Førster. Dersom jeg ikke har et fejlagtigt Begreb om denne Antons Character, fik den ved Hr. Hegers Maade, at tage den paa, et særdeles mærkeligt Anstrøg af Blødhed og Junker-Opdragelse, hvilke ikke tilhøre den. Moderens velmeente Kjæleri har neppe kunnet give den vilde og raske Yngling et saadant Sving. Hvad der lykkedes Hr. Heger bedst, var, saavidt mig syntes, Butheden og Kulden mod Frøken Cordelia (2 — 4) og sidste Optogs 13 Optrin. Derimod mislykkedes, syntes mig, Optrinet med Matthias (1 — 2) temmeligen, ligesom hans

første

første Møde med Frederike (2—4) forekom mig mere galant, end hjerteligt. Dog, jeg vil ikke afskrække den unge Skuespiller ved dennesinde at optegne flere svage Steder i denne ikke lette Rolle, men blot gjøre ham opmærksom paa sig selv, trøstende mig ved, at han vist er ligesaa overbeviist, som jeg, om den Sandhed, at overvættes og utidig Roes er for Begynderen langt farligere, end den skarpeste Kunstdommers advarende Blik. Og ikke vilde jeg tilgive mig selv, hvis jeg kunde tvivle om, at han agter sin Kunst, sit Publicum og sig selv for højt til at kunne mistolke min Aabenhjertighed.

Fredagen 13. Dyveke, i hvilket Sørgespil Tilskuerne igjen havde den Fornøjelse, at see Mad. Rosing i Sigbrits Rolle.

Tirsdagen 17. opførtes Jøden, et nyt Skuespil i fem Acter af Cumberland, og Balletten Hververne. Skuespillets Indhold er korteligen følgende: Hr. Stephan Bertram, en riig Kjøbmand, afskediger sin Contoirbetjent Charles Ratcliffe, en ædel ung Mand af en forarmet adelig Slægt, fordi denne Charles har en Søster Elise, i hvilken gamle Bertram ymter, at hans Søn Frederik er forelsket. Denne har netop samme Dag hemmeligen ladet sig vie til hende, og forskydes af sin Fader, som vilde bortgiftet ham mod Tilbøjelighed og med Grunker. Scheva, en sjelden Jøde, laaner Frederik Bertram Penge til at begynde med, og da han derfor haardeligen overfares af Hr. Stephan, overbeviser han ham om, at Elise Ratcliffe har 50,000 Rdlr. i Banquen, (dem Scheva, hende uafvidende, har skjenket hende,) og nu er den fortørnede Faders Vrede forbi.

forbi. Men imidlertid har Charles hørt sin Søsters lønlige Ægteskab, og er opbragt derover; han og Frederik komme til Ords, og aftale en Tvekamp, den de udføre paa et Kaffehuus, og som endes ved et ubetydeligt Saar i Ratcliffes Haand. Scheva kommer til, har gjort sit Testament, og gjort Charles Ratcliffe til sin eneste Arving, fordi dennes Fader fordum i Cadix havde reddet ham fra Inquisitionen, og fordi Charles selv nyligen har reddet ham fra Pøbelen. De gaae sammen til Mad. Goodison, hvor Frederiks unge Kone boer med sin Moder: der finde de gamle Bertram, som er bleven fornøjet med sin Svigerdatter, om det en var Digt, at hun havde de mange Penge i Banquen; Scheva's Ædelmod oplyses, og Alting endes til fælleds Fornøjelse.

Dette Stykke er saa rigt paa Menneskesands og Vid, har med saa stærke Træk, med saa levende Farver leveret en stor Character af et undertrykt og af Pøbelen haanet Folkefærd, at Critiken ikke bør være nøjeregnende med Cumberland, om der end skulde findes nogen Modsigelse i hans Plan. Saaledes er det f. Ex. ilde, at Scheva ej alene hungrer selv, men lader endog sine Tyende hungre; og mon ikke Forf. skulde have vanheldet ham ved dette Træk for at give Jabal Anledning til alle de mange vittige Maader, hvorpaa han fortæller, at han lider Sult? Og atter dette er i Modsigelse med Jabals Hengivenhed for sin Herre (4—6 og 7). Hr. Stephan Bertrams pludselige Omvendelse (5—7) falder ikke heller meget i vor Verdens Maneer; thi Hr. Stephan er, efter den ærlige Scheva's Vidnesbyrd, "fuld af Penge; men

saa

"saa er han saa gnisk, meget haard og meget redelig, " men ikke meget ædelmodig." Dette, og mere Saadant uagtet, er Stykket i mine Tanker overmaade interessant, og har Overflødighed af de finere Skjønheder, som just ikke ere saa meget gængse paa Skuepladsen; derfor undrede det Flere, end mig, at det blev optaget med saa koldt Bifald. Oversættelsen er, saavidt jeg kan bedømme den uden Originalens Hjelp, god; kun nogle faa Steder møder man Talemaader, som neppe ere aldeles danske, og Perioder, som ikke have den fordeelagtigste Bygning for scenisk Dialog.

Hr. Stephan Bertram blev given af Hr. Elsberg, hvis ikke fuldkomne Memorering lod os for meget savne den bestemte Mand.

Hr. Rosing spillede Sønnen dejligt, ganske Søn, Ven, fyrig Mand. Kun eet Sted havde jeg nogen Tvivl mod Kunstneren: det forekom mig nemligen, som om han (4—11) for højt udtalede de Ord om en Kujons Adfærd.

Hr. Clausen havde Charles Ratcliffes Rolle; jeg frygter, at han spillede den noget for tvungent og for vegtfuldt. Charles er vist nok en meget bestemt Mand; men han er og en ung Mand, og opdragen for den store Verden.

Saunders ubetydelige Rolle blev ganske vel given af Hr. Due.

Scheva; denne overordentlige Israelit er Stykkets Hovedperson, og var i Hr. Knudsens Hænder. Jeg regner denne Rolle ej alene til een af Hr. Knudsens allerbedste, men tillige til een af de allerbedste Forestillinger, vor Skueplads, saalænge jeg kjender den,

har

har havt at opvise. At vise os Scheva saa simpel og sand og i Stilhed stor; at lade hele Tiden Jøden skinne igjennem, uden at fordunkle den ædle Mand; kort: at gjøre Alt, hvad Cumberland kunde ønske sig, det lykkedes Hr. Knudsen saa vel, at jeg mangler Ord til at beskrive det.

Jabal lykkedes ikke ganske Hr. Lindgreen i Henseende til den antagne jødiske Dialect, hvilken han neppe godt vedligeholdt. Men i Henseende til Rollens øvrige Characteristik er jeg aldeles enig med Kunstneren, og Vittighederne sagde han saa energisk, og dog saa ganske uden Fordring, at man ikke kunde Andet, end glæde sig derover.

Jfr. Winther gav Mad. Goodisons lille Rolle med elskværdig Simpelhed og Hjertelighed.

Mad. Rosing spillede Mad. Ratcliffes Rolle med en Moderlighed, en blid Storhed, overhoved med en Correcthed, hvorved Rollen uden Tvivl fik mere og skjønnere Colorit, end den havde fra Forfatterens Haand.

Jfr. M. Smith var som Elise neppe paa sin Plads; der var, syntes mig, en Kulde udbredt over hendes Spil, som kun et Par Gange forsvandt, nemligen i 4—11 og 12, samt i 5—9 ved: "O! dette "Brev! dette Brev" o. s. v. Jeg troer, denne unge Skuespillerinde faaer for meget at bestille til at kunne sætte sig ind i alle de Roller, til hvilke hun ellers synes at have Talent.

Dorcas, Jødens Huusholderske, blev given indtil Fuldkommenhed af Jfr. C. Smith. Hendes Dialect,

lect, hendes Diction, hendes Armbevægelser, Gang o. s. v., Alt var ægte jødisk.

I Balletten dandsede en ung svensk Dandser, *) Hr. Tilemann, en ret smuk Pas de deux med Mad. Schall.

Thorsdagen 19. opførtes Ægtefolkene fra Landet, et nyt Lystspil i tre Optog af Jünger, oversat (og localiseret) af Hr. Staal, og Balletten den forladte Dido. Af Stykket er Følgende et kort Udtog: Hr. v. Ahrensberg og hans Kone Cæcilia, et Par lykkelige Ægtefolk fra een af de smaa Kjøbstæder, ere rejste til Kjøbenhavn, for en kort Tid at bivaane Forlystelserne, og have været paa Maskerade **) Natten før Stykkets Handling begynder. Babet, en skalkagtig, vittig og god Pige, Cæcilia's Søster, vil have dem paa Maskerade næste Nat igjen; men deres Oncle, Hr. v. Dornhjelm sætter sig derimod, og Ahrensberg giver, for sin Kones Helbreds Skyld, hans Grunde saa megen Vegt, at hun beslutter, at blive hjemme, og lade ham gaae ene derhen. Men dette er ikke Babet tilpas, hvorfor hun med Møje overtaler Cæcilia til at følge sig derhen efterat Onclen er til Sengs. Ahrensberg, noget betaaget af Viin, seer et Par Masker, som han troer, er hans Kone og Svigerinde, og følger dem i Hælene; det er rigtigt nok

*) Ordet Dandser tages i en vidtløftig Bemærkelse, uden Hensyn paa hans Titel som Solo-Dandser, Figurant, Skolar eller Eleve.

**) Maskerade i Kjøbenhavn paa den Tid, da vore nærværende Moder i Klædedragt herske? — Mon ne Sandsynligheden vinde ved slig Localisering?

nok dem; men Cæcilia vil ikke opdages. De flygte altsaa; han efter dem; til Lykke seer Babet Lys endnu hos sin Veninde og sin Elskers Søster, Caroline Bernhard. Der gaae de op, og inden Ahrensberg kommer ind, faae de Caroline og hendes Pige til at iføre sig deres Dragt, og gaae selv begge to ind i et Sideværelse. Nu kommer Ahrensberg, og studser over sin formeentlige Vildfarelse. For at rede sig ud af sin Forlegenhed siger han Caroline smukke Ting, og gaaer fra hende til Maskeraden igjen. Cæcilia, ilde tilmode over hans Galanterie, gaaer nu hjem med Babet. Om Morgenen faaer Ahrensberg en Billet doux til sin Kone fra en Maskerade-Elsker; og nu følger hele Scenen af Florians gode Ægteskab efter Brevet til Mad. Candide. De ere — uden at Brevet brydes! — udsonede igjen, da Ahrensberg faaer en kjærlig Indbydelse fra Caroline til en Rendez-vous hos hendes Broder, den ældre Bernhard. Dette har Babet skrevet, deels for at have Ahrensberg lidt til Bedste, deels for at straffe Carolines Elsker, en vis Ferdinand, som lønligen opholder sig hos hendes Broder, for at passe paa sin Pige. Ahrensberg gaaer derhen; der kommer ogsaa en ung Sprade, den yngre Bernhard, som praler af Frue Ahrensbergs Erobring. Baade Ferdinand og Ahrensberg troe sig krønede, da Cæcilia og Babet komme, og denne opdager hele Bedrageriet, samt oplyser, at hun paa Maskeraden gav sig ud for Frue Ahrensberg for at spille Gjek med den yngre Bernhard, som nu er den eneste Misfornøjede af alle Personerne.

Styk-

Stykket mangler, som man seer, ikke Intrigue; det har og, hvilket Jüngers Stykker næsten altid pleje, en levende og vittig Dialog; men torde dog neppe, uanseet Næstens røvede Gods, hæve sig over det Maadelige. Oversættelsen er i det Hele temmelig upaaklagelig. Kun S. 16 har jeg fundet en utilgiveligt grov Germanisme; her er den: "Naar det falder "mig ind, at min stakkels Ferdinand skumples paa "en aaben Postvogn, saa maatte jeg ogsaa blive oppe "den hele Nat" o. s. v. At ellers baade Hr. Oversætteren, og, efter Forlydende, Theater-Directionen har forkortet dette jüngerske Arbejd, er en Tjeneste mod Publicum, hvorfor dette bør vide dem Tak.

Om Forestillingen, der syntes at finde mere Bifald, end det, hvortil Stykket kunde berettige, har jeg idel Godt at mælde. Hr. v. Ahrensberg blev af Hr. Schwarz given indtil Fuldkommenhed. Kunstkjendere ville tilstaae Vanskeligheden i at forene den unge, fornuftige, ikke udyrkede Mand med noget Characteristisk, der forraadte hans Ophold langt fra Hovedstaden; men Kunstkjendere ville ogsaa tilstaae, at Hr. Schwarz aldeles havde det i sin Magt, at sejre over denne Vanskelighed. Han spillede forresten med den Natur, den Inderlighed, den usvulstige Følelse, som man er vant til at elske hos denne sjeldne Kunstner; og hans Perial (2—2 og 5) var ligesaa tækkelig og morsom, som hans Mistænkelighed naturlig, og rørende hans Ømhed, hans Ædelmod i 3—4 og 5, der aflokkede mangt et Øje blide Taarer; og gjorde denne Rolle til et Sidestykke for hans Candide i gode Ægteskab.

 Kjøb-

Kjøbstæd-Damen Cæcilia havde Mange maaskee ikke ventet hos Jfr. Astrup; men denne altid tænkende Kunstnerinde viste, hvor rigtigt hun havde fattet sin Rolle, hvor skjønt hun forstod at udføre den. Energisk sagde hun Replikerne om vore nyeste Moder (1—1). Selv det Slæbende, hun gav sin Diction, var characterstisk, og skatterede Rollen fortræsseligt; kun er jeg ikke ganske vis paa, at hun overalt bevarede sin antagne Grundtone igjennem de Lydens Nuancer, hvilke Følelsen af Glæde, Veemod, Forlegenhed o. s. v. krævede, og hvilke hun forresten saa rigtigt iagttog. Men dersom denne min Uvished er ugrundet, var Rollen, efter mit Begreb, ganske, hvad den ellers nærmede sig lige til: et Mesterstykke.

Huldgudindernes egen Søster Bournonville fornyede Scenens Venners Fryd over hendes Indgang i Thalia's Tempel; hun viste os i Babet en huld, munter, vittig, overgiven Pige, som man blot behøvede at see, for at henrives af hende. Hun var saa ganske hjemme paa Scenen, saa ganske inde i Dictionens Løndomme, at Critiken vilde troe, lang Øvelse havde givet denne Dannelse, dersom ikke Erfaringen modsagde den.

Stykkets øvrige Roller ere ubetydelige: Hr. Ahrends spillede Hr. von Dornhjelm; Hr. Due, den ældre Bernhard; Hr. Clausen, den yngre Bernhard; Jfr. M. Smith, Caroline; Hr. Køhne, Ferdinand; Hr. Ibsen, Johan, og Jfr. C. Smith, Lise. Ingen af disse Smaaroller blev fordærvet; hæves til nogen synderlig Interesse, troer jeg neppe, nogen af dem kunde.

Freda-

Fredagen 20. opførtes Jøden og en Entree. Løverdagen 21. Ægtefolkene fra Landet og en Entree. Derimellem spillede Hr. Seydler med meget Bifald en dejlig Fløjte-Concert. Entreen var den bekjendte store, som før er omtalt, og forhen er brugt ved adskillige Højtideligheder. Øverst paa Fjeldet i Baggrunden saaes et Alter, paa hvilke Thalia og Melpomene nedlagde nogle deres Attributer. I det Samme blev Indskriften paa Alteret synlig, og, om jeg læste ret, stod der

NATUREN TALER:

KUNSTEN TIER.

Andre have i den første Linie læst kalder istedetfor taler: i hvilket af to der end stod, forekommer det mig, at være en skjøn og meget passende Idee. De faa Ord sige Tænkeren Meget. Havde Skriften kunnet være større, havde det maaskee været bedre. At Børn forestillede Lyst- og Sørgespillets Muser, var formodentligen for at give Alterets Fjernhed mere Sandhed for Øjet.

* * *

De i dette Theateraar opførte nye Skuespil beløbe sig til ti Lyst- og Sørgespil, tre Syngespil, og fire Prologer, hvilke samtligen nærværende Blad paa behørigt Sted har anmældt. Dands-Repertoiret er beriget med Entreen Machinisten, Dandsen i Festen i Valhal, Hr. Marcadets Entree, og Balletten den Vægelsindede, om hvilke ogsaa er meddeelt Underretning. Desuden ere nogle henlagte Stykker paa ny

optag-

optagne, blandt hvilke fortrinligen bør nævnes Kjøbmanden i Lyon eller de to Venner af Beaumarchais, og de snorrige Fættere af Hr. Assessor Faksen. Af det første har jeg ingen Anmældelse givet, da jeg ventede, at see det oftere, og det kun eengang blev opført. Desuden ere en stor Deel Roller blevne nybesatte. Hvor jeg har erindret, at saadanne Roller ved forrige Forestilling blev udført af en anden Skuespiller eller Skuespillerinde, har jeg tilkjendegivet mine Tanker om de nærværende Forestilleres Spil: hvor jeg har forsømt dette, er det skeet af Mangel paa Vidskab eller Erindring om deres nye Besætning, og ingenlunde af Mangel paa Agtelse for vedkommende Skuespiller eller Skuespillerinde. Denne min højtidelige Erklæring torde neppe være overflødig.

Endnu hører til dette Theateraars Historie, at Følgende af Theater-Personalet, efter Forlydende, ere satte paa Pension:

Hr. Knudsen, Syngespil-Souffleur.
Hr. Thessen, Skuespiller.
Hr. Jansen, Dandser.
Hr. H. Sahl, Figurant.
Jfr. Voigt, Skuespillerinde.
Jfr. Steenberg, Skuespillerinde.

Desuden har Dandse-Eleven, Jfr. Holst, nu Mad. Thimroth, taget sin Afsked. Ved Skuepladsen ere igjen ansatte: Hr. Sønnichsen, som Souffleur ogsaa ved Syngespillene; Hr. Heger, som Skuespiller, og Hr. Tilemann som Dandse-Skolar.

Til

Til
Skuespillerinden og Dannekvinden
Cathrine Rosing.

Ogsaa Dig en Krands jeg ofre vilde;
men mit Hjerte fordred': "Byd den silde,
"giv den Tid, at vorde stor og skjøn!"
End jeg ej formaa'de, den at binde,
værdig Scenens første Kunstnerinde,
værdig Mønstret for det blide Kjøn.

Lessings, Ifflands Genier opfore,
Haand i Haand, til Phoebi Søstres Chore,
og nedsvæved' med forhøjet Glands;
himmelsk Eviggrønt de hisset funde,
og om Din den ædle Tinding vunde
Daphnes Løv i Borgerindens Krands.

Tit ved Ord man Tankens Ild forliser;
ofte den, som tier, højest priser:
Kunstnerinde, kom det Ord ihu!
Jeg Dig byder ingen Melodier,
men, med Øjet paa Din Krands, jeg tier:
kun, Du føle, hvi jeg tier nu!

4

Magasin

19. JUL 57

GKB 16 5-56 AO

Magasin

77.05
Th 20
ex.1

FJERNMAGASIN

Gentofte Bibliotekerne
B vok mag
77.05
Haste, Peder Horrebow
Thalia

561516146 28.08.1995